

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

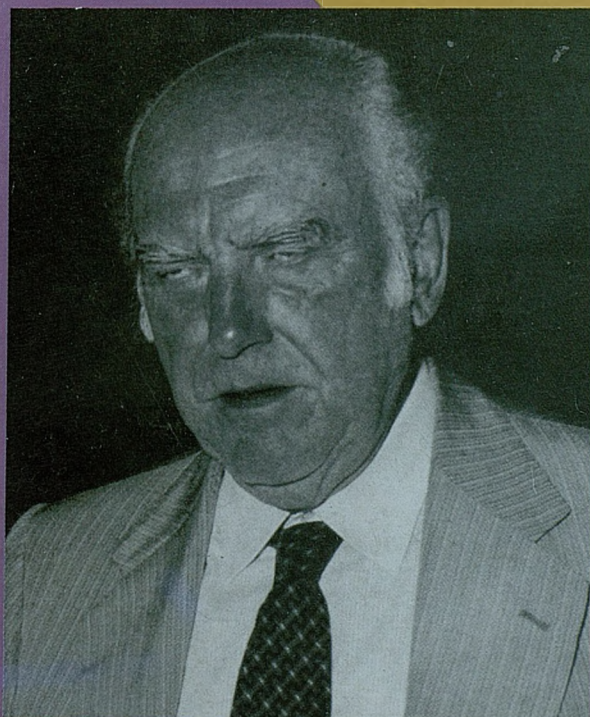

Περίοδος Β'
Τεύχος 388
Παρασκευή
18 Νοεμβρίου 1988
Δραχ. 150

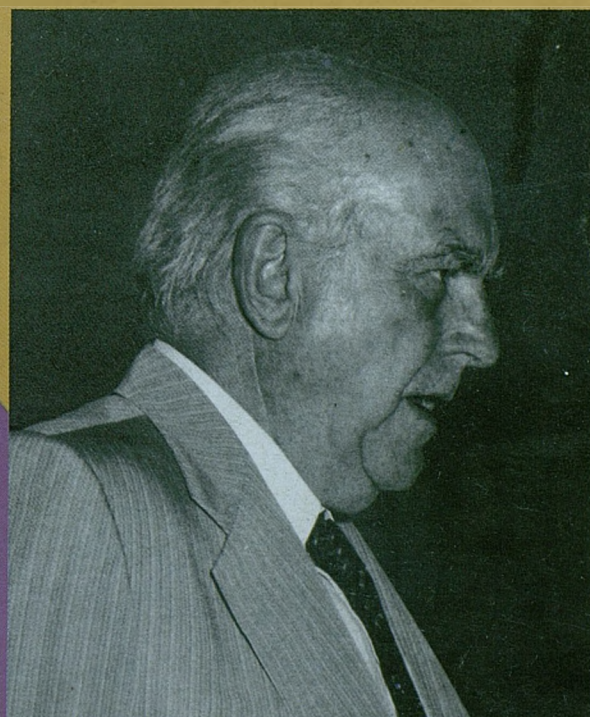

9 2 ΣΕΠ. 2005

ΤΑ ΗΞΕΡΕ ΟΛΑ

3.9.1974

3.9.1974

Ξένη δημοσίευση

**ΕΓΚΛΗΜΑ
ΣΤΟ
ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ
ΜΕΓΑΡΟ**

ΟΛΟΙ ΟΙ ΑΠΑΤΕΩΝΕΣ ΕΠΙ ΣΚΗΝΗΣ

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ανασχηματισμός είναι κατά τα φαινόμενα και η τελευταία πολιτική πράξη του Ανδρέα Παπανδρέου. Ανήμπορος να αντιμετωπίσει τις ευθύνες του στο σκάνδαλο Κοσκωτά, ανίκανος να αντιληφθεί την πραγματικότητα, ανίσχυρος από την κατακραυγή, τρομοκρατημένος από τη μοναξιά του ηττημένου, παρατείνει την επιθανάτια αγωνία της πτώσης και το μόνο που καταφέρνει τελικά είναι να προκαλεί.

ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ μεν πολύ λυπηρό, καθόλου ανεξήγητο δε, ότι στην τελετή του πολιτικού θανάτου του ΠΑΣΟΚ και του ίδιου του Ανδρέα Παπανδρέου συμμετέχει αὐτανδρῆ η «ιστορική ηγεσία» του ΠΑΣΟΚ. Δεν μπορούσαν, είναι αλήθεια, να κάνουν διαφορετικά. Ετερόφωτοι από την πρώτη στιγμή, άλαλοι, «παιδιά» του Ανδρέα Παπανδρέου εν ολίγοις, επιβεβαίωσαν και στο τέλος ότι δεν μπορούν να υπάρξουν χωρίς αυτόν.

Ο ΑΝΔΡΕΑΣ Παπανδρέου ήταν το ΠΑΣΟΚ. Η «Αλλαγή» άρχισε και τελείωσε μαζί του. Επεκτάθηκε μόνον στην αλλαγή των «νέων τζακιών» και των προσωπικών καταθέσεων μερικών. Όπως και ο Κοσκωτάς, ο Ανδρέας Παπανδρέου πλαστογράφησε και καπηλεύθηκε τους πάντες και τα πάντα.

Η «ΕΝΙΣΧΥΣΗ της άμυνας της χώρας» εξελίχθηκε σε μια γιγαντιαία επιχείρηση για τη συγκέντρωση των πρώτων χρημάτων. Τα «μεγάλα έργα» δεν ήταν παρά

το πρόσχημα για να εκποιηθεί στην καλύτερη τιμή η υποδομή της χώρας. Οι προμήθειες του δημοσίου εκχωρούνταν σε εκείνους που μπορούσαν να στείλουν τα καλύτερα «δωράκια», έμψυχα και άψυχα. Όποιος ήθελε «να κλείσει μια δουλειά» έπρεπε πρώτα να τηλεφωνήσει στο πρωθυπουργικό γραφείο.

Η «ΠΟΛΙΤΙΚΗ» ήταν προπέτασμα καπνού για όλα αυτά. Οι «πολιτικές διαφωνίες» δεν αφορούσαν σε καμιά περίπτωση «ιδεολογικές διαφορές». Οι «διαφορές» ήταν, από ένα σημείο και πέρα, διαφορές στη νομή της εξουσίας.

ΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ τη χρειάζονται τώρα όσο ποτέ άλλοτε αλλά μόνο για να καλύψουν τις απάτες και να περισώσουν ό,τι μπορούν. Αγκιστρωμένοι σε αυτή δεν ενδιαφέρονται για τίποτα άλλο. Τελευταίο τραγικό δείγμα ήταν οι δηλώσεις περί αποστασίας του ίδιου του πρωθυπουργού που αποτελούν ένα μόνο σύμπτωμα των αδιεξόδων που αντιμετωπίζει ο θίασος, που εξακολουθεί να αυτοαποκαλείται κυβέρνηση.

Ο ΑΝΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ, με τη διατήρηση και ενίσχυση όλων όσων έχουν καταγγεληθεί ως αναμειγμένοι στο σκάνδαλο Κοσκωτά, είναι μια «είδηση» στα «ψιλά» των γεγονότων. «Είδηση» όμως - πρόκληση από τον κύριο υπεύθυνο του σκανδάλου Κοσκωτά και των όσων αποκαλύφθηκαν που δεν είναι άλλος από τον ίδιο τον πρωθυπουργό. Γιατί όπως φαίνεται και από τον ανασχηματισμό ουσιαστικά κυβέρνηση δεν υπάρχει. Υπάρχουν υπουργοί για τον ΕΝΑΝ.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙ όμως άλλο να προσφέρουν ο Ανδρέας, ο Μένιος, ο Γιωργάκης, ο Πέτσος και οι υπόλοιποι του θιάσου στον τόπο πέρα από το σκάνδαλο Κοσκωτά;

αντί

• Περίοδος Β'
• Χρόνος 15ος
• Τεύχος 388
Παρασκευή 18 Νοεμβρίου 1988
δρχ. 150

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819

Το Πολυτεχνείο χθες δικαιώθηκε	33
Ήρωες Πολυτεχνείου Α.Ε.	34
Οι δικανικοί αγώνες	36
ΡΑΝΙΑ ΚΛΟΥΤΣΙΝΙΩΤΗ	
Τα παγερά κελιά	39
ΤΕΤΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ	
Πράγα: το φάντασμα της δημοκρατίας πλανάται	40
ΙΒΑΝ ΚΛΙΜΑ	
Συνέντευξη στο ΑΝΤΙ ενός απαγορευμένου συγγραφέα	42
ΤΕΤΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ	
Μια ιστορική φωτογραφία σε ένα ιστορικό μπαλκόνι	44
Π. ΘΕΜΕΛΗΣ	
Συνέχεια και τέλος μιας συζήτησης	51
Γενικά περί κρίσεως	56
ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ	
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ	
ΑΝΤΗΝΩΡ	
Ο λόγος ανήκει τώρα στον λαό	4
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ	
Δ. ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ	7
Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ	16
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	44
Τηλεόραση, Κινηματογράφος, Θέατρο, Αρχιτεκτονική, Άτιτλο Ειδήσεις	
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	54
ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ	57

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

Δ. ΜΙΧΑΗΛ	
Η στρατηγική του αίματος	6
ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΗΣΗΣ	
Να 'μαστε πάλι εδώ Ανδρέα	8
Το χρονικό της ντροπής	15
Μια επίκαιρη παρουσία	17
Καλά εσύ έφυγες νωρίς	18
Κοσκωτικός μετασεισμός	23
Γ.Α. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ - Μ. ΚΟΥΤΣΟΓΙΩΡΓΑΣ	
Δuo μηνύσεις	24
Β. ΦΙΛΙΑΣ	
Το ΠΑΣΟΚ χθες και σήμερα	27
Δ. ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΣ	
Ο καπετάνιος της Γκουανταλαχάρας	28
Δ. ΨΥΧΟΓΙΟΣ	
«Σκάνδαλο Κοσκωτά», «Σκάνδαλο Παπανδρέου»	30
ΜΠΟΣΤ	
Απίστευτα κι όμως αληθινά	31

Ο λόγος ανήκει τώρα στο λαό

ΑΝ ΗΣΑΝ ΑΛΛΟΙ, θα είχαν ήδη παραιτηθεί... Θα είχαν ήδη καταθέσει το νομοσχέδιο για την απλή αναλογική, θα είχαν ήδη προκηρύξει εκλογές. «Ο λόγος —θα μπορούσαν να πουν— ανήκει τώρα στο λαό. Που είναι κυρίαρχος. Που μπορεί να δώσει λύσεις».

ΑΝΤΙ ΓΙ' ΑΥΤΟ, αντί να αναλάβουν τις ευθύνες τους, αντί να αναγνωρίσουν το «σκάνδαλο της συνολικής αποτυχίας τους», προσφεύγουν —δειλοί, αλλά και καταχθόνιοι— σε διάφορα «ευρήματα». Ποιος είπε ότι η συκοφαντία πάει αντάμα με την ενοχή και τη δειλία;

ΣΤΗΝ ΑΡΧΗ «απόρησαν» για τα... οκτάστηλα των εφημερίδων! Επιτέλους, κύριοι —είπε έμπλεως οργής ο αναρρωνύων πρωθυπουργός τους— δεν είναι δυνατόν να ασχολούμαστε συνεχώς με το σκάνδαλο Κοσκωτά... Υπάρχουν και άλλα θέματα, όπως η οικονομία, η άμυνα, οι αμερικανικές βάσεις, κ.λπ... Στη συνέχεια ανακάλυψαν τον «Ασπίδα»! Η υπόθεση Κοσκωτά —είπε ο αντιπρόεδρος τους Μ. Κουτσόγιωργας— προσιδιάζει με την υπόθεση «Ασπίδα»... Κάποιοι «σκευωροί» αποφάσισαν να υπονομεύσουν τους δημοκρατικούς μας θεσμούς και να ανατρέψουν τη λαοπρόβλητη κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ... Αμέσως μετά άλλαξαν τακτική. Χρειάζονται, σκέφθηκαν, ευφυέστεροι χειρισμοί! Δεν αποκλείεται —έγραψαν— να υπάρχουν και από τον φιλοκυβερνητικό χώρο κάποιοι «μικρομεσαίοι» (και στον όρο αυτό, περιέλαβαν υπουργούς, αντιπρόεδρους — και βάλανε...) που να συνεργάστηκαν ή να στήριξαν τον Κοσκωτά. Αλλά δεν είμαστε οι μόνοι! Στο σκάνδαλο Κοσκωτά ενέχεται ολόκληρος ο πολιτικός κόσμος, συμπεριλαμβανομένης της Δεξιάς και της «παρδοσιακής Αριστεράς»!

ΣΤΗ ΣΥΝΕΧΕΙΑ και μετά τη διαπίστωση ότι η οργή και η αναταραχή συνέχιζε όχι μόνο τα κόμματα της αντιπολίτευσης, αλλά και το ίδιο το ΠΑΣΟΚ (και ειδικότερα τους βουλευτές του) άλλαξαν πάλι τακτική: Βιώνουμε, είπε ο πρωθυπουργός τους στην ανατριχιαστική συνέντευξή του της Κυριακής, μέρες του 1965... Πρέπει το κίνημα —αλλά και οι νομιμόφρονες ένοπλες δυνάμεις μας!— να αγρυπνούν... Πρέπει οι κομματικές μας οργανώσεις να κινητοποιηθούν... Πρέπει οι υποψήφιοι αποστάτες να συντρίβουν... Πρέπει τα κέντρα αποσταθεροποίησης να εξαρθρωθούν... Πρέπει, πρέπει...

ΑΥΤΑ ΕΙΠΕ ο πρωθυπουργός τους την Κυριακή. Και την «πάσα» πήραν από αυτόν —ποιοι άλλοι;— οι λεγόμενοι «αριστεροί» του εκτελεστικού γραφείου του ΠΑΣΟΚ. Πρέπει, σύντροφοι, να κατέβουμε στους δρόμους, να περιφρουρήσουμε τις κατακτήσεις μας, να προασπίσουμε το κίνημα, είπε πολύ χαρακτηριστικά ο «θεωρητικός» τους Κ. Λαλιώτης...

(Για την «κινητοποίηση» αυτή, ο Απ. Λάζαρης έγραψε στην επιστολή παραίτησής του προς τον πρωθυπουργό: «Και σα να μην έφτανε αυτό, με πρωτοβουλία του Εκτελεστικού Γραφείου, επιχειρήθηκε η πρωτοφανής σε γελοιότητα και επιπολαιότητα κινητοποίηση κομματικών οργανώσεων τόσο στην Αθήνα, όσο και στην επαρχία, για να προστατεύσουν δήθεν το Κίνημα και τους θεσμούς από τον επικείμενο κίνδυνο»... Και όμως, κανένα μέλος του Εκτελεστικού Γραφείου δεν είχε την ευαισθησία να παραιτηθεί. Ούτε είχε το θάρρος να δώσει απάντηση στο ερώτημα απλών μελών του κινήματος: «Καλά, το 1965, ο εχθρός ήταν το Παλάτι, οι Αμερικανοί, οι συνωμότες που ελλόχευαν στον στρατό, οι αποστάτες... Σήμερα, ποιος είναι ο «εχθρός»; Ο Λάζαρης; ο Αλευράς; ο Σημίτης; ο Μαγκάκης; ο Βερυβάκης; Ή μήπως σεις οι ίδιοι, μέλη του Εκτελεστικού Γραφείου, αφού, μερικοί από σας, εισηγήθηκαν επίσης στον πρωθυπουργό «κυβέρνηση ευρέος φάσματος» και απλή αναλογική;»).

Ο ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ της στήλης αυτής διαπιστώνει ότι του είναι αδύνατο πλέον να καλύψει το τρέχον «πολιτικό δεκαπενθήμερο» με τη δομή και νηφαλιότητα που επιτάσσει η παράθεση και αξιολόγηση γεγονότων. Πώς να παραμείνει νηφάλιος, όταν η σήψη, η διαφθορά η εξαχρείωση απλώνονται σε όλους τους αρμούς της πασοκικής εξουσίας; Πώς να αντιμετωπίσει το κυβερνών ΠΑΣΟΚ όταν κάθε μέρα που περνά, εμφανίζεται θρασύτερο και προκλητικότερο;

ΑΣΦΑΛΩΣ, «το» γεγονός του δεκαπενθημέρου είναι η παραίτησή από το βουλευτικό αξίωμα και η αποχώρηση από το ΠΑΣΟΚ του Απ. Λάζαρη. Και ήταν η ενέργειά του αυτή, πράξη πολιτικού θάρρους και υψηλού ήθους. Ορισμένες περικοπές, μάλιστα, από την επιστολή που α-

πηύθυνε στον πρωθυπουργό και με την οποία υπέβαλε την παραίτησή του, θα παραμείνουν υπόδειγμα πολιτικής ευθύτητας και εντιμότητας: «Αυτή η εξέλιξη (η εξαφάνιση Κοσκωτά), κύριε Πρόεδρε, δημιούργησε πρόσθετες ανησυχίες στο λαό και δυνάμωσε τις διάχυτες υποψίες για κυβερνητική συγκάλυψη, που είχε αρχίσει να καλλιεργείται με την παράταση της προθεσμίας για την απολογία Κοσκωτά... Με την συνέντευξή σας της Κυριακής δόθηκε πρωθυπουργικό κύρος στα κατάπτυστα σενάρια για αποσταθεροποίηση, για ομαδοποιήσεις και αποστασίες, για κυρώσεις σε δήθεν ύποπτα στελέχη και όλα αυτά σε ένα ύφος που θύμιζε άλλες εποχές... Οι λόγοι της παραίτησής μου δεν είναι προσωπικοί, αλλά πολιτικοί και δεν έχουν καμιά απολύτως σχέση με δήθεν όρους και άλλες αιτιάσεις...».

ΑΛΛΑ ΔΕΝ είναι μόνον η παραίτηση Λάζαρη. Είναι και όλα τα άλλα: Η μήνυση κατά του «ΑΝΤΙ» του αντιπρόεδρου Μ. Κουτσόγιωργα... Η μήνυση κατά του «ΑΝΤΙ» (και κατά του «Αντήνωρα») του υπουργού Παιδείας Γ. Παπανδρέου. (Παρένθεση: Ο Γ. Παπανδρέου μήνυσε το «ΑΝΤΙ», αλλά όχι και το «Έθνος» που βγήκε με ολοσέλιδους τίτλους, όπως: «Συγκλονιστικές αποκαλύψεις του Βακάλη: Ο Γιώργος (Παπανδρέου) στήριζε τον Κοσκωτά»... Ο Γ. Παπανδρέου, στη μήνυσή του κατά του «ΑΝΤΙ», επεκατέστη ως μάρτυρα και τον Λεωνίδα Κύρκο. Και ιδού η απάντηση του γραμματέα της ΕΑΡ: «Όχι μόνο δεν έχω δεχθεί, αλλά ούτε καν ρωτήθηκα για το θέμα αυτό. Και, φυσικά, δεν έχω πρόθεση να καταθέσω κατά του «ΑΝΤΙ»...». Κλείνει η παρένθεση).

ΠΕΡΑ ΑΠΟ τις μηνύσεις κατά του «ΑΝΤΙ» (και την αυτεπάγγελτη ποινική δίωξη για «περιύβριση αρχής»), ένα άλλο γεγονός του δεκαπενθημέρου είναι η συζήτηση, στη Βουλή, της περασμένης Τρίτης, με θέμα τη σύσταση εξεταστικής επιτροπής για το σκάνδαλο Κοσκωτά. Κύριο χαρακτηριστικό της συνεδρίασης αυτής —αν εξαιρέσει κανείς την αγωνιώδη προσπάθεια του Μ. Κουτσόγιωργα να κινηθεί σε μια γραμμή που έλεγε περίπου: Είμεθα όλοι —και σεις και μεις— απατεώνες...— ήταν οι «διορθωτικές παρεμβάσεις» του αντιπροέδρου Κουτσόγιωργα και του υπουργού Εργασίας Γ. Γεννηματά στο αρχικό κείμενο της κυβερνητικής πρότασης για τη σύσταση της επιτροπής. Στόχος: Να βγει η κυβέρνηση από την απομόνωσή της. Και, προπαντός, να μη βρεθούν βουλευτές του ΠΑΣΟΚ που να πουν «παρών», χωρίς να ψηφίσουν την κυβερνητική πρόταση... Τελικά, η κυβερνητική παράταξη παρέμεινε στην απομόνωσή της.

Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ στη Βουλή, όμως, έφερε στο φως και ένα άλλο συντακτικό στοιχείο: Το κατήγγειλε ο αρχηγός της Νέας Δημοκρατίας Κ. Μητσοτάκης, όταν ανέφερε περιπτώσεις συναντήσεων ανώ-

τατων αξιωματικών του λεκανοπεδίου Αττικής με τον «πιστό υπηρέτη» Θ. Τόμπρα, με αντικείμενο την... προάσπιση της δημοκρατίας! (Αν δεν το γνωρίζατε ήδη, μπορείτε να το σημειώσετε: Τόμπρας και δημοκρατία είναι έννοιες ταυτόσημες...). Αλλά οι καταγγελίες Μητσοτάκη δεν σταμάτησαν εκεί. Ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης ανέγνωσε το κείμενο προκήρυξης «δημοκρατικών αξιωματικών της αεροπορίας» που τάσσονται αλληλέγγυοι με τον πρωθυπουργό Α. Παπανδρέου, για την πραγμάτωση της αλλαγής!

ΤΗ ΣΧΕΤΙΚΗ είδηση δημοσίευσε, πρώτη, η «Αυριανή» και, την άλλη μέρα, η «Αυγή» κάλεσε τον αντιπρόεδρο και υπουργό Άμυνας Ι. Χαραλαμπίδου να δηλώσει αν είναι ψευδής ή αληθινή η προκήρυξη αυτή. Ποιό αόρατο νήμα να συνδέει τη δήλωση του Α. Παπανδρέου περί «νομιμοφροσύνης των ενόπλων δυνάμεων» (που ανέφερε στην ανατριχιαστική συνέντευξή του της Κυριακής) με το κομματικό-πασοκικό κείμενο της προκήρυξης, πλήρως ευθυγραμμισμένο με την «κινητοποίηση» του ΠΑΣΟΚ εναντίον... ΠΑΣΟΚ;

ΚΑΤΑ ΤΑ ΑΛΛΑ, μέσα στο δεκαπενθήμερο που κύλησε, έμελλε —μεταξύ άλλων— να υποβάλει την παραίτησή του (τηλεοπτικώς, προς τον πρωθυπουργό...) ο αντιπρόεδρος κ. Μ. Κουτσόγιωργας, αλλά μόνον κατά το ήμισυ! (Παραιτήθηκε ως υπουργός Δικαιοσύνης, αλλά όχι ως αντιπρόεδρος). Και η σκηνοθετημένη συμπαγνία, ο εμπαιγμός του λαού, η υποτίμηση της νοημοσύνης του λαού, συνεχίζεται. Ο αντιπρόεδρος Μ. Κουτσόγιωργας όχι μόνο δεν έδειξε ότι πτοείται από την παραίτησή του ως υπουργός Δικαιοσύνης —κάτι που επίμονα ζητούσαν ορισμένα μέλη του Εκτελεστικού Γραφείου του ΠΑΣΟΚ— αλλά εμφανίσθηκε και ως ο αρχάγγελος της κάθαρσης, κάτι περίπου σαν ήλιος της δικαιοσύνης...

ΜΕΧΡΙ την ώρα που γράφονται οι γραμμές αυτές, δεν είναι καθαρό ποια θέση θα καταλάβει ο Μ. Κουτσόγιωργας στον νέο ανασχηματισμό και αν θα διατηρήσει ή όχι το αξίωμα του αντιπροέδρου. (Ο ανασχηματισμός ενδέχεται να έχει πραγματοποιηθεί όταν θα κυκλοφορεί το τεύχος αυτό του «ΑΝΤΙ»). Όλα εξαρτώνται από την ψυχοσωματική διάθεση του πρωθυπουργού, ο οποίος μπορεί, βεβαίως να λέει: «Το κράτος είμαι εγώ», αλλά όλοι ξέρουν ότι η κατάσταση της υγείας του καθορίζει, κάθε φορά, και μια άλλη στάση. Πολλά τον ενοχλούν: Ο «κακός» Τύπος, οι «κακοί» βουλευτές που του λένε «πρόεδρε, δεν πάμε καλά», και, κυρίως, κάποιοι πρώην υπουργοί που του λένε: «Θα μπορούμε στην κυβέρνηση, αλλά όχι με αντιπρόεδρο τον Κουτσόγιωργα». Πώς νοείται, κυβέρνηση, χωρίς τον «δυναμικό» Μένιο Κουτσόγιωργα; Πώς νοείται ΠΑΣΟΚ, χωρίς τον Τόμπρα, τον Λού-

ΙΣΟΒΙΑ ΓΙΑ ΤΡΙΑ ΧΙΛΙΑΡΙΚΑ ΚΥΡΙΕ ΠΡΟΕΔΡΕ;

ΠΑΨΕ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΕ!
ΕΤΣΙ ΞΕΚΙΝΑΤΕ ΟΛΟΙ ΚΑΙ ΣΤΟ ΤΕΛΟΣ
ΚΑΤΑΛΗΓΕΤΕ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΙ!

βαρη, τους αδελφούς Κουρή;

ΕΙΝΑΙ ΠΙΑ κοινός τόπος: Αυτή η κατάσταση δεν τραβάει άλλο. Ο ήλιος του ΠΑΣΟΚ έδωσε. Και μαζί του δύνει και ο αρχηγός του. Η φιέστα της υποδοχής, η εμπρηστική συνέντευξη της Κυριακής, οι θανάσιμοι υπανιγμοί του για στελέχη του ΠΑΣΟΚ που έδωσαν τον καλύτερο εαυτό τους στην υπόθεση της αλλαγής, όλα αυτά ήλθαν να διαλύσουν τον μύθο περί «νέου» —νέου σε αντιλήψεις— πρωθυπουργού, ο οποίος, μετά την περιπέτεια της υγείας του, θα διόρθωνε, κάπως, τα πράγματα. Από τον μύthon αυτόν, που καλλιέργησαν με τόση φαντασία οι διάφοροι Μαρούδας, Κωστόπουλος και

άλλοι δεν απέμεινε παρά μόνο ο «Μύθος» το γνωστό διασκεδαστικό κέντρο στο οποίο προσφεύγει ο πρωθυπουργός για να «ξεδώσει».

ΑΛΛΑ Ο ΤΟΠΟΣ αυτός χρειάζεται υπεύθυνη κυβέρνηση. Που δεν μπορεί να την δώσει παρά μόνο η προσφυγή στις κάλπες. Μαζί με τη συνάντηση των δυνάμεων της Αριστεράς και την απλή αναλογική, που μόνη αυτή μπορεί να αλλάξει το σημερινό κλίμα. Είναι καιρός, επιτέλους, να λυτρωθούμε από το δόκανο του δικομματισμού. Καιρός να αποτινάξουμε τη διαφθορά. Καιρός να μπει φρένο στον κατήφορο που μας σέρνουν.

ΑΝΤΗΝΩΡ

Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ

του Δ. Μιχαήλ

Ευτυχώς, που απέτυχε οικτρά η «λαϊκή κινητοποίηση» το βράδυ της Κυριακής στην Αθήνα (με την σύναξη κάποιων μικρών ομάδων φανατικών στα κεντρικά γραφεία) και στις μεγάλες πόλεις της επαρχίας (όπου κινητοποιήθηκαν για τη νέα «αποστασία» ορισμένα κομματικά στελέχη, την ίδια ώρα που ο Πρωθυπουργός και η κ. Δήμητρα Λιάνη διασκέδαζαν στο κοσμικό κέντρο «Μύθος» του Καβουριού).

Ευτυχώς, που απέτυχε στη συνέχεια η λεγόμενη «λαϊκή επαγρύπνηση», δηλαδή η κινητοποίηση του σκληρού και φανατικού κομματικού πυρήνα του ΠΑΣΟΚ τις επόμενες ημέρες. Ουδείς πήρε στα σοβαρά —πλην ελαχίστων φανατικών και ανεγκέφαλων— την υπόθεση της «νέας αποστασίας του 1965» στην οποία αναζητείτο έστω και ένα... δείγμα αποστάτου.

Πέρα όμως από τα γραφικά και εξόχως ανεύθυνα, η προτροπή για «το ξεσήκωμα του λαού στο πόδι» απέκρυπτε και αποκρύπτει μια επικίνδυνη στρατηγική, που δεν είναι απλώς η παρελθοντολογία και η αναμόχλευση ευτελών παθών. Είναι η «στρατηγική του αίματος» αυτή καθαυτή, που θα μπορούσε να είχε εφαρμοσθεί από την Κυριακή το βράδυ, εάν οι φανατικοί ήταν λίγο περισσότεροι στην Αθήνα και τις μεγάλες πόλεις, και εάν οι κάθε είδους περαστικοί και αντιφρονούντες τους λοιδορούσαν στις δημόσιες εμφανίσεις τους ανά τις οδούς.

Το βέβαιο όμως είναι ότι η πρωθυπουργική επίκληση της Κυριακής και η πειθαρχημένη εκτέλεσή της, όπως κατήγγειλε άλλωστε και ο κ. Απόστολος Λάζαρης, από τους «φαλαγγίτες» της οδού Χαριλάου Τρικούπη ήταν μια προσπάθεια «δυναμικής κινητοποίησης» με εκρηκτικά υλικά.

Δεν ήταν απλώς μια προσπάθεια κομματικής κινητοποίησης και συσπείρωσης αλλά μια επιδίωξη κατατρομοκράτησης αντιπάλων όχι μόνο στους άλλους κομματικούς χώρους αλλά και σε εκείνον του ΠΑΣΟΚ. Ήταν μια προσπάθεια συνδυασμένη με σπίλωση ορισμένων προσωπικотήτων του Κινήματος και της Κυβέρνησης, οι οποίοι κατηγορήθηκαν εμμέσως πλήν σαφώς, για «συνωμοσία» και «προδοσία». Αυτά τα στοιχεία της προσπάθειας τρομοκράτησης, της σπίλωσης και των «φαλαγγίτικων» κινητοποιήσεων, συνοδεύονταν —όπως συμβαίνει σε όλα τα φασιστικού τύπου ανάλογα εγχειρήματα— με γενικές και αόριστες κατηγορίες, με υπαινιγμούς και με αναπόδεικτους ισχυρισμούς, οι οποίοι δεν είχαν καμιά άλλη στόχευση παρά να δι-

ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΟΜΜΕΝΩΝ ΚΕΦΑΛΙΩΝ

Η εναλλαγή του τραγικού με το γελοίο δεν περιορίζεται στην Ιστορία, αλλά και στην πολιτική πραγματικότητα. Μετά τη στρατηγική του αίματος, ακολούθησε ο 15ος ανασχηματισμός της κυβέρνησης —οπερέτας πλέον, για να επιβεβαιώσει ότι οι μόνες εφεδρείες είναι οι υποτακτικοί κάθε είδους. Από τον κ. Γ. Χαραλαμπίδου πρώτο σε όσους ανέχτηκαν υποβιβασμούς και εξευτελισμούς (Κεδίκογλου, Σαραντίτης, Μωραΐτης, Παπαγιάννης), σε όσους έχουν περγαμηνές αφοσίωσης υπέρ της Δήμητρας και κατά της Μαργαρίτας (Περράκη, Τζουμάκας) έως τον συνεργάτη πλέον του κ. Κοτοπούλη υπουργό προβλημάτων πόλεων κ. Λαλιώτη, ιεραρχικά επόμενο μετά τον υπουργό Καλαμάτας κ. Φιλίππου. Πράγματι, λείπει ένας υπουργός καφενεύων.

Τετάρτη, βράδυ, 16.11.1988

καιθούν εκ των υστέρων. Όπως συμβαίνει άλλωστε με όλες τις ανάλογες «κινήσεις» και τρομοκρατήσεις, με όλες τις απαρχές μιας εμφύλιας διαμάχης τέτοιας κατηγορίας.

Το γεγονός ότι η προσπάθεια αυτή γελοιοποιήθηκε, παρά τη μεθόδευσή της οδού Χαριλάου Τρικούπη και παρ' όλο ότι καταγγέλλθηκαν από τον κ. **Απ. Λάζαρη** και άλλους, δεν σημαίνει ότι δεν ήταν και δεν παραμένει επικίνδυνη.

Δεν σημαίνει ότι δεν θα οδηγούσε ή δεν θα οδηγήσει σύντομα σε κάποιες αιματηρές αναμετρήσεις ανάμεσα στους «μελανοχίτωνες» του ΠΑΣΟΚ και σε ανεύθυνους ή προκλητικούς οπαδούς της «Νέας Δημοκρατίας» και άλλων κομμάτων. Δεν σημαίνει ότι δεν είναι η ίδια η στρατηγική του αίματος, όπως έχει εφαρμοσθεί στο παρελθόν από σκληροπυρηνικούς κομματικούς και παρακρατικούς μηχανισμούς. Τέτοιας άλλωστε προέλευσης ήταν και οι περισσότεροι από τους κινητοποιηθέντες το βράδυ της Κυριακής 13/11 στις κεντρικές οργανώσεις του ΠΑΣΟΚ, που βαφτίστηκαν «Λαός».

Η επικίνδυνη αυτή στρατηγική, της οποίας ίσως να θρηνήσουμε τα θύματα στο μέλλον, συνδυάστηκε στην συγκεκριμένη περίπτωση, με τη συνέντευξη του Πρωθυπουργού και Προέδρου του ΠΑΣΟΚ κ. **Α. Παπανδρέου** με κάποια συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, που αξίζει να σημειώσουμε:

- **πρώτον**, με τη σπίλωση και προσβολή των επιφανών στελεχών της Κυβέρνησης και του Κινήματος, εξαιτίας των απόψεων που είχαν εκθέσει στον ίδιο τον Πρωθυπουργό, χωρίς να προκαλέσουν την αντίδρασή του.

- **δεύτερον**, με την προβολή της αντίληψης ότι κινδυνεύει η Δημοκρατία από τις εσωκομματικές πανουργίες και συνωμοσίες που όμως εκτοξεύτηκαν γενικόλογες και αόριστες, ακριβώς για να προκαλέσουν τον φανατισμό και την ανασφάλεια σε εκείνο το κομμάτι του κομματικού μηχανισμού, που είναι ταυτισμένο με το κράτος και την νομή του.

- **τρίτον**, με την μετάθεση ευθυνών σε αποδιοπομπαίους τράγους και ομιχλώδεις εχθρούς αλλά συγχρόνως και κάπως «ευδιάκριτους» με αναγωγές σε άλλες ιστορικές περιόδους προκειμένου να ερεθίσουν τον φανατισμό και να σκοτεινιάσουν την σκέψη.

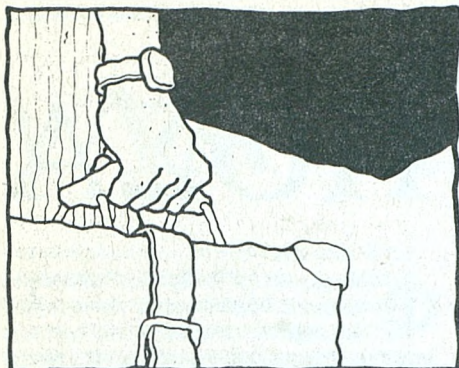
Αυτά τα βασικά στοιχεία της «στρατηγικής του αίματος» δικαιώνουν ασφαλώς όσους υποστήριζαν —και ανάμεσά τους οι στήλες αυτές— ότι μετά το Λονδίνο δεν πρόκειται να εφαρμοσθεί καμιά νέα πολιτική, αλλά η ίδια και χειρότερη με κύρια γνωρίσματα τον αυταρχισμό, τον συγκεντρωτισμό, την κατάλυση κάθε συλλογικής διαδικασίας, την υποταγή και την αναμόχλευση των παθών με βασική επιδίωξη τη νέα αυτοδυναμία στις προσεχείς εκλογές.

Ακριβώς αυτή η επιδίωξη για την «πάση θυσία» εκλογική νίκη, είναι το υπόβαθρο της «στρατηγικής του αίματος» με αποτέλεσμα να αναγορεύει πλέον κάθε διαφωνία σε θέματα αρχής (ακόμα και αυτές σε «ειλικρινείς συζητήσεις» με την ίδια την κορυφή της Κυβέρνησης και του Κινήματος) σε συνωμοσίες, απειλές κατά της Δημοκρατίας και σε επικίνδυνο παιχνίδι με τους θεσμούς. Έτσι, η επανάληψη αυτής της στρατηγικής είτε στις εκδηλώσεις του Πολυτεχνείου είτε αργότερα με συγκρούσεις και προκλήσεις (μέσα στις οποίες μπορούν να δράσουν στοιχεία με δικές τους επιδιώξεις) είναι βέβαιο ότι οδηγεί όχι απλώς σε ολισθηρό αλλά και σε αιματηρό δρόμο. Μακάρι, να αποδειχτεί κανείς άδοξη Κασσάνδρα.

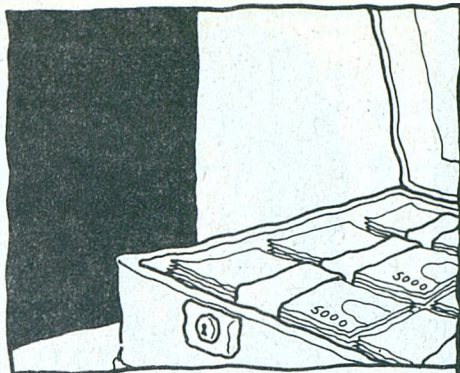
Τετάρτη μεσημέρι, 16.11.1988

Η Εγχείριση

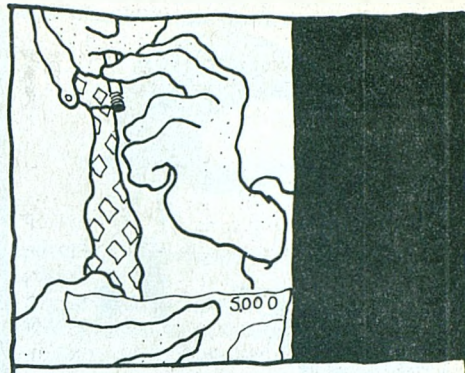
του Δημήτρη Χαντζόπουλου

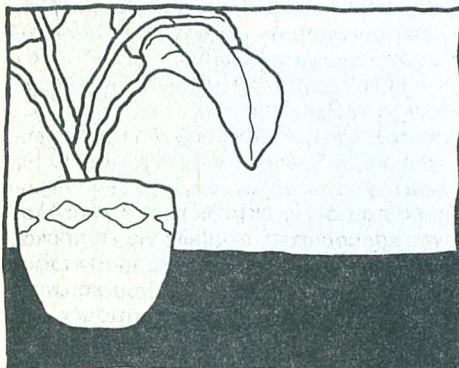
Ο ΓΥΛΟΣ ΚΑΙ Ο ΣΗΦΑΚΑΣ
ΑΦΗΝΟΥΝ ΤΗ ΒΑΛΙΤΣΑ.

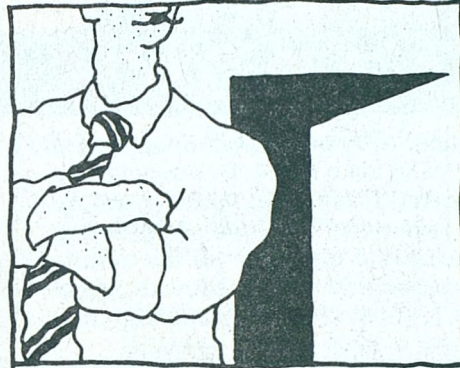
Ο ΛΟΥΦΑΡΗΣ ΤΗΝ ΑΝΟΙΓΕΙ
ΒΓΑΖΕΙ ΕΝΑ ΤΩΝ 5.000

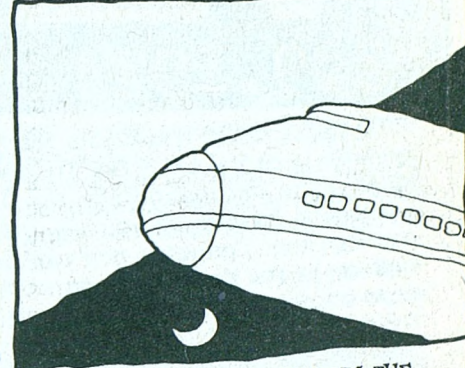
ΚΟΙΤΑΖΕΙ ΑΦΗΡΗΜΕΝΑ ΤΟΝ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ

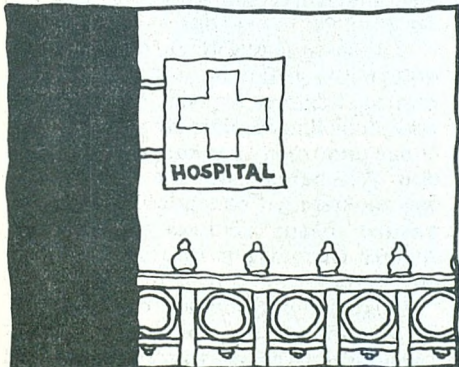
«ΑΝ ΕΙΝΑΙ ΠΛΑΣΤΑ, Ο ΔΕΙ-ΓΑΜΕΜΝΟΝ
ΘΑ ΣΑΣ ΛΙΩΣΕΙ!»

«ΔΕΝ ΕΙΜΑΣΤΕ ΜΕΤΑΞΩΤΕΣ ΜΑΝΤΖΟΥΡΑΝΕΣ»

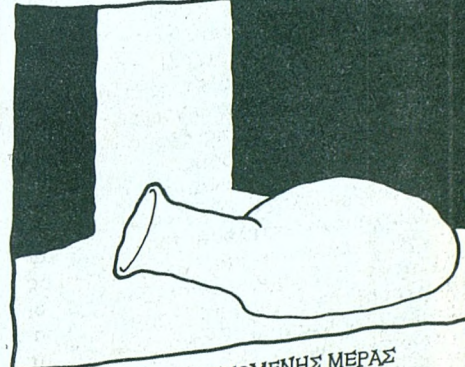
Η ΠΤΗΣΗ ΓΙΑ ΛΟΝΔΙΝΟ, ΣΤΗΝ ΟΡΑ ΤΗΣ.
(ΠΑΒΕΙ ΜΑΚΡΙΑ Η ΒΑΛΙΤΣΑ).

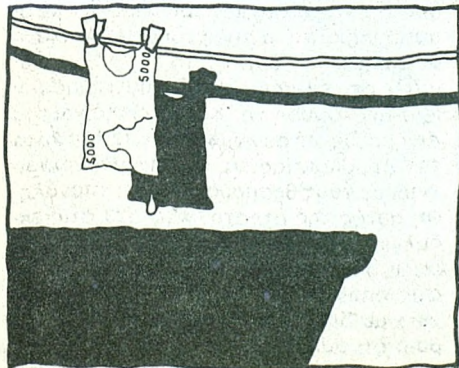
ΟΤΑΝ Ο ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΝΟΙΓΕΙ ΔΕΥΤΕΡΗ ΦΟΡΑ
ΤΗ ΒΑΛΙΤΣΑ

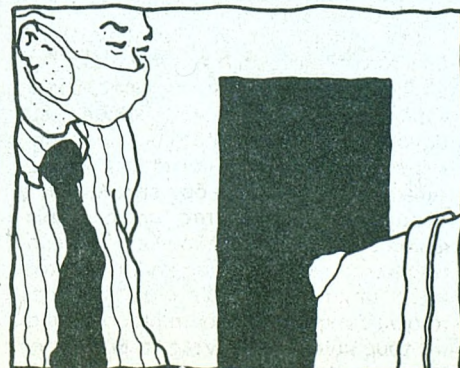
ΤΟ ΧΡΩΜΑ ΞΑΝΑΓΥΡΙΖΕΙ ΣΤΑ ΜΑΓΟΥΛΑ
ΤΟΥ ΑΡΡΩΣΤΟΥ ΑΝΤΡΑ.

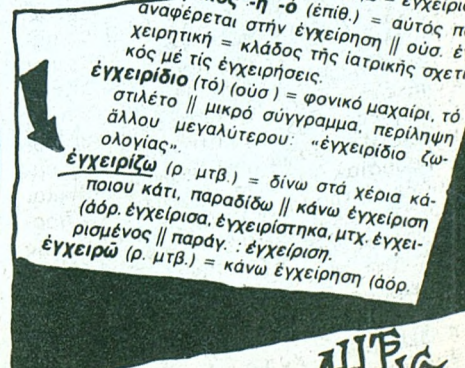
ΟΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΟΜΕΝΗΣ ΜΕΡΑΣ
ΒΡΙΣΚΟΥΝ ΤΟΝ ΑΡΡΩΣΤΟ ΥΓΙΗ...

...ΚΑΙ ΤΑ ΧΑΡΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΕΝΤΑΣΕΙ.

Η ΕΓΧΕΙΡΙΣΗ ΕΓΙΝΕ!

...ή -ό (ἐπίθ.) = αὐτός πο
αναφέρεται στην ἐγχείριση // οὐς. ἐγ
χειρητική = κλάδος τῆς ἰατρικῆς σχετι
κός μέ τις ἐγχειρήσεις.
ἐγχειρίδιο (τό) (οὐς) = φονικό μαχαίρι, τό
στίλετο // μικρό σύγγραμμα, περίληψη
ἄλλου μεγαλύτερου: «ἐγχειρίδιο ζω-
ολογίας».
ἐγχειρίζω (ρ. μτβ.) = δίνω στά χέρια κά-
ποιου κάτι, παραδίδω // κάνω ἐγχείριση
(ἄορ. ἐγχείρισα, ἐγχειρίστηκα, μτχ. ἐγχει-
ρισμένος // παρῶν. : ἐγχείριση.
ἐγχειρώ (ρ. μτβ.) = κάνω ἐγχείριση (ἄορ.

ΗΓΗ

3.9.1974

3.9.1974

ΠΟΣΑ Α

Φαίνεται ότι ο **Ανδρέας Παπανδρέου** δεν διδάχθηκε από την ιστορία. Αντί να παραιτηθεί, έστω για λόγους «ευθιξίας», και να αποφύγει έτσι το όνειδος του ηττημένου και τον εξευτελισμό από τις συνεχείς αποκαλύψεις, επιμένει να αποποιείται τις ευθύνες του, να κάνει τον «ανήξερο» και να καταφεύγει στη μεταφυσική για να ερμηνεύσει το ...«**φαινόμενο Κοσκωτά**».

Αλλά επειδή το μοναδικό «μεταφυσικό» γεγονός σε αυτή την υπόθεση είναι ο τρόπος με τον οποίο ο κ. Α. Παπανδρέου απέσπασε την εμπιστοσύνη του ελληνικού λαού και παραμένει στην εξουσία για επτά χρόνια και επειδή η ιστορία Κοσκωτά παρατράβηξε, ο επαγμένος ξεχειλίσσε και η σήψη απειλεί να κατακλύσει τα πάντα, ας τελειώνουμε με τη μεταφυσική.

Ο Ανδρέας Γεωργίου Παπανδρέου είναι ο κύριος υπεύθυνος του σκανδάλου Κοσκωτά. Είναι αυτός που έθεσε υπό τη σκέπη του τον «μοντέρνο επιχειρηματία» —όπως τον αποκαλούσε ο ίδιος— και τον υπέθαλψε, τον πατρονάρησε, τον βοήθησε και τον κάλυψε μέχρι τέλους.

Ο Ανδρέας Παπανδρέου ήταν σε συνεχή επικοινωνία με τον απατεώνα και γνώριζε και κάλυπτε ως και την τελευταία στιγμή τις δραστηριότητές του.

Ανάμεσα στα αποδεικτικά στοιχεία που διαθέτουμε για την επικοινωνία πρωθυπουργού - απατεώνα είναι και το **γραπτό μήνυμα** του Κοσκωτά προς τον Ανδρέα Παπανδρέου που αποκαλύπτουμε σήμερα.

Το μήνυμα αυτό δεν αποδεικνύει μόνο ότι ο Ανδρέας Παπανδρέου «στήριξε» τον απατεώνα **Κοσκωτά**. Αποδεικνύει κυρίως ότι ο «δόκτωρ» έφτασε μέχρι του σημείου να στέλνει **γραφτές υποδείξεις** στον Ανδρέα Παπανδρέου για την «εκτόνωση της κρίσης» και την εξουδετέρωση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος κ. **Χαλικιά**.

Με το μήνυμα αυτό, που συμπίπτει χρονικά λίγο μετά την «ανοικτή επιστολή» του εκδότη της «Ελευθεροτυπίας» κ. Κ. Τεγόπουλου προς τον πρωθυπουργό, ο «δόκτωρ» της απάτης,

- «**Ενημερώνει**» τον Ανδρέα Παπανδρέου για τους «στόχους» της επίθεσης Χαλικιά, που είναι έτοιμος ακόμα και «**να πέσει ηρωικά**».

- Υποστηρίζει ότι ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος «**κρατά ανοικτό το θέμα της Τράπεζας Κρήτης**» για προσωπικούς λόγους και ότι «**τροφοδοτεί**» με στοιχεία τους εκδότες.

Τις μέρες αυτές η κωμωδία του παράλογου μας επιφυλάσσει τη μια έκπληξη μετά την άλλη: Ο κ. Πέτσος αλλά και ο κ. Γ.Α. Παπανδρέου μιλούν για το **σκάνδαλο Κοσκωτά**, ο εντιμότατος τώως (;) υπουργός Δικαιοσύνης έφτασε να «ομιλεί» για **οικονομικό έγκλημα**, διευθυντικά στελέχη της «Γραμμής» που καθύβριζαν όλο τον Τύπο για την αντιπαράθεση με τον Κοσκωτά τώρα τον περιφρονούν και τον φτύνουν χειρότερα από όλους, και το όργανο της Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ, η «Εξόρμηση», που αγνοούσε το «πρόβλημα», άρχισε τώρα κι αυτή κάτι να ψελλίζει.

Μέχρι και ο Παγορόπουλος απένειμε εύσημα σε κείνους τους βουλευτές του ΠΑΣΟΚ που **τόλμησαν** να παραστούν ως μάρτυρες στη δίκη του «Έθνους» (αλλά δεν είχαν τολμήσει να παραστούν στη γιορτή του...).

Ο κόσμος ανάποδα. Λωτοφάγοι και υποκριτές κυκλοφορούν ανάμεσά μας.

Αλλά το κορυφαίο δείγμα είναι ο ίδιος ο πρόεδρος της Κυβέρνησης, ο κ. Ανδρέας Παπανδρέου. Ενώ από χρόνια τώρα είχε από κοντά τον Κοσκωτά, επικοινωνούσε μαζί του, τον προστάτευε, και με ομφάλιο λώρο ήταν δεμένος μαζί του, άρχισε κι αυτός τώρα να μιλά για **σκάνδαλο** και να ανησυχεί για τα φαινόμενα της σήψης.

Ο κόσμος ανάποδα.

Σήμερα, το «ΑΝΤΙ» φέρνει στο φως το πρώτο από το αποδεικτικό υλικό των σχέσεων και επαφών που διατηρούσε ο κ. Ανδρέας Παπανδρέου με τον χρισθέντα ως «**μεγαλύτερο απατεώνα από συστάσεως νεοελληνικού κράτους**».

Την άκρη αυτής της σχέσης αποκαλύπτουμε σήμερα. Θα θέλαμε να μην την πιστέψουμε. Ένας πρωθυπουργός που προσπαθεί αυτή τη στιγμή να επιβιώσει πολιτικά, οφείλει να φέρει και αυτός το δικό του αποδεικτικό υλικό ότι αγνοούσε τα πάντα — ή κάτι τέτοιο.

Το ΑΝΤΙ ισχυρίζεται σήμερα ότι από πολύ νωρίς ο πρωθυπουργός είχε υποψιαστεί τα ύποπτα παιχνίδια του «δρα». Αντί όμως να φροντίσει για την αποκάλυψή του προτίμησε ως φαίνεται να παίξει με τη φωτιά. Θεώρησε —κατά τη δική μας τουλάχιστον ερμηνεία— ότι μπορούσε να παγιδεύσει τον «δρα». Αλλά κι ο άρχοντας της Παλλήνης φρόντισε το ίδιο για λογαριασμό του. **Συναλλαγή αλλά και αλληλοφακέλωμα**: αυτός είναι εξάλλου ο τρόπος ζωής που καθιερώθηκε τα τελευταία χρόνια στον τόπο μας σε ορισμένους κύκλους.

Όμως από κάποια στιγμή και ύστερα η επικοινωνία και η αλληλοκάλυψη πήρε ένα τέλος. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο βγήκαν τα μαχαίρια. Κάποιος πρόδωσε κάποιον και όλοι μαζί όλους. Κάποια θαλάσσια κήτη ζαλίζονται από τις πρώτες ρανίδες του αίματος και στο τέλος αλληλοσπαράζονται. Αυτή τη φάση παρακολουθεί άναυδο το πανελλήνιο.

ΑΛΛΑ ΗΞΕΡΕ;

του Βασίλη Ζήση

● «Αποκαλύπτει» στον, αδυνατούντα προφανώς να αντιληφθεί την πραγματικότητα, λόγω της ασθενείας του, πρωθυπουργό, ότι η στάση του κ. Χαλικιά έχει διχάσει την κυβέρνηση δημιουργώντας «δυσαρέσκειες».

● Προειδοποιεί ότι «ο συνεχιζόμενος θόρυβος εγκυμονεί κινδύνους» για την Τράπεζα Κρήτης.

Η «συνταγή» Κοσκωτά

Το πιο συνταρακτικό στοιχείο για το είδος των σχέσεων που είχαν ο Ανδρέας Παπανδρέου και ο Γεώργιος Κοσκωτάς βρίσκεται στη συνέχεια του σημειώματος, όπου ο απατεώνας υποδεικνύει στον πρωθυπουργό της Ελλάδας τρόπους για τη λύση της κρίσης και την κάλυψη του σκανδάλου. Η «συνταγή» Κοσκωτά ήταν η εξής:

● Να δοθούν «νέες οδηγίες» στον υπουργό Εθνικής Οικονομίας **Παναγιώτη Ρουμελιώτη**, ώστε να διεξαχθεί σύντομος συναλλαγματικός έλεγχος διάρκειας μιας εβδομάδας και επιπλέον να περιοριστεί στο 1988 (!).

● Να γίνουν αυστηρές συστάσεις στον κ. Χαλικιά για να σταματήσει τον έλεγχο στην Τράπεζα Κρήτης. Να εξαναγκασθεί, δηλαδή, ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδας να κάνει τα στραβά μάτια για να σωθούν όλοι.

● Προκειμένου να αποπροσανατολιστεί η κοινή γνώμη, ο απατεώνας προτείνει να γίνουν και «αυστηρές συστάσεις στην Τράπεζα Κρήτης, για να βοηθήσει το έργο των ελεγκτών».

Τι άλλο να προσθέσουμε εμείς, όταν το έγγραφο τα λέει όλα μόνο του; Θα αναρωτηθούμε μόνο για το ποιά ήταν η «παληά» εντολή στον κ. Ρουμελιώτη, αν αυτή που αποκαλύπτουμε σήμερα είναι η «νέα».

Αγνοούμε, ποια ήταν η συνέχεια και πώς αντέδρασε ο κ. Ανδρέας Παπανδρέου όταν έλαβε το μήνυμα. Το γεγονός όμως ότι οι γραπτές υποδείξεις προς τον Ανδρέα Παπανδρέου συμπίπτουν όχι μόνο με παλιότερες δηλώσεις του ίδιου του πρωθυπουργού, αλλά και με δηλώσεις των Μένιου Κουτσόγιωργα και Παναγιώτη Ρουμελιώτη, καθώς και με τη στάση που κρατούσε ο φιλοανδρείκός τύπος προς τον κ. Χαλικιά, αποδεικνύει την κάλυψη που πρόσφερε ο πρωθυπουργός στον απατεώνα μετά το «μήνυμα».

Το ήθος και το ύφος

Αξιζει επίσης να σημειώσουμε ότι εκείνη την εποχή —και λίγο πριν— ο Τύπος

... Χαλικιά
στην Τράπεζα
; από το Υπ. Εθν.
οικονομίας
έλεγχος
'πεζας της Ελ.
της Κρήτης

Δείγμα «γραφής» και «γραφομηχανής»

βομβάρδιζε με ενημερώσεις από μέρους του Κοσκωτά.

● Στις 5 Ιουλίου 1988, οι «24 Ώρες» και η «Καθημερινή» δημοσιεύουν «ανοικτή επιστολή του κ. Γ. Κοσκωτά προς τον Πρόεδρο της Κυβερνήσεως».

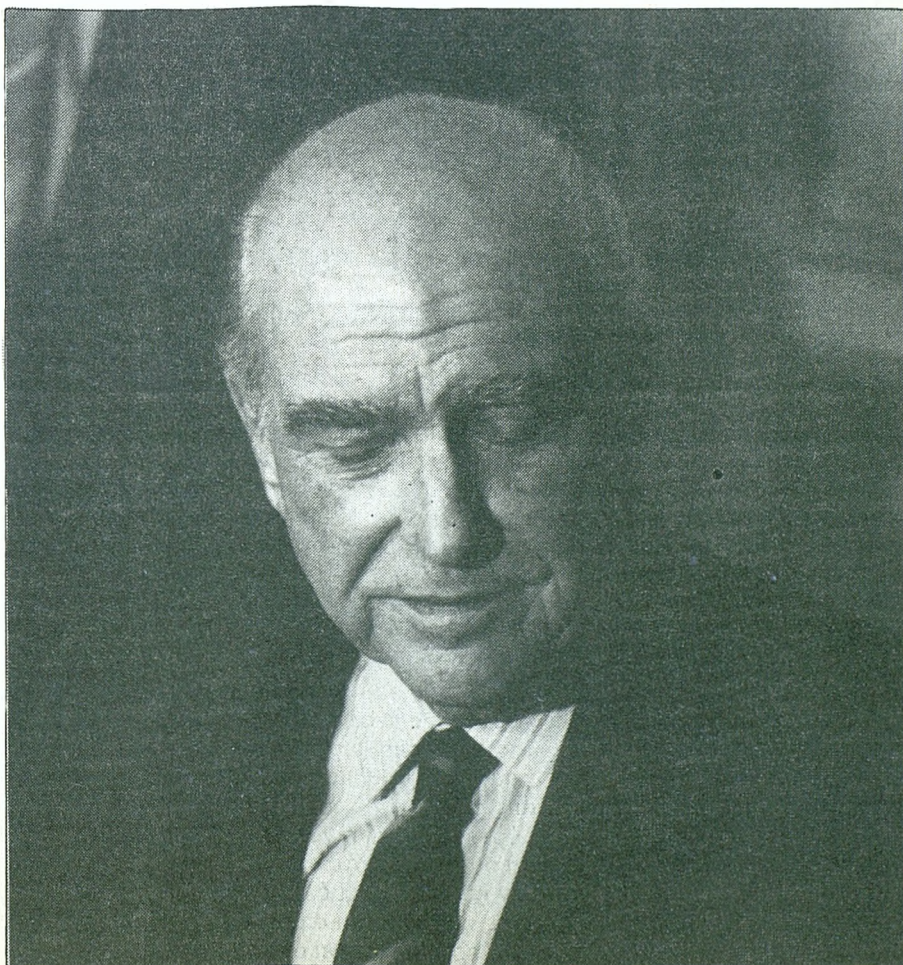
Δια χειρός **Γιάννη Μεταξά**, ο οποίος σύμφωνα με τις πληροφορίες μας είναι ο συντάκτης αυτής της επιστολής αλλά και όσων ακολούθησαν, ο «δρ» αναφέρει ως «στοιχεία» ότι:

1. Από το 1979 εισάγει συνεχώς συνάλλαγμα.

2. Από το 1982 αντιστέκεται στην «επενδυτική αποχή».

3, 4 και 5. Ότι αναπτύσσει την Τράπεζα, δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας και η «Γραμμή» του ανθεί και λουλουδίζει. Και τέλος,

6. Ότι τα έντυπα της «Γραμμής» «επιβάλλουν ένα ήθος και ύφος που είναι

άρρηκτα συνδεδεμένα με την αντίληψη που διέπει τις εταιρείες (του) για τον κοινωνικό ρόλο που επιτελούν».

Με την χρονική απόσταση που μας χωρίζει αλλά και τις παρούσες εξελίξεις προκαλεί σήμερα έκπληξη το θράσος και η αναίδεια του «δρα» να αλληλογραφεί από τη μια με τον πρωθυπουργό και να του δίνει «οδηγίες» και από την άλλη να αναφέρεται σε «ήθος και ύφος».

Από πού άραγε αντλεί αυτό το θράσος ο Κοσκωτάς απευθυνόμενος στον πρωθυπουργό;

Αλλά δεν είναι μόνον αυτό.

Ο λαλίστατος, τότε, Κοσκωτάς και ο λογογράφος του συνεχίζουν. Στον ημερήσιο πολιτικό και αθλητικό Τύπο της 7ης Ιουλίου 1988 με τίτλο «*Τα Ψεύδη και η Αλήθεια*» εμφανίζεται η Τράπεζα Κρήτης αυτή τη φορά, και με πληρωμένη καταχώρηση ημερομηνίας 4 Ιουλίου, αναφέρει ανάμεσα σε άλλα ότι:

- Δεν σκοπεύει να δραπετεύσει ο κ. Πρόεδρος της Τράπεζας και

- «Επειδή πολλές φορές στον τόπο μας η αιωπή και η ευπρέπεια εκλαμβάνονται ως αδυναμίες, η Τράπεζα Κρήτης δηλώνει ότι τα δημοσιεύματα αυτά θα αντιμετωπισθούν σύμφωνα με το νόμο και όπως τους πρέπει».

Δεν μπορούσαμε να μην μπούμε στον πειρασμό, έτσι όπως ξαναδιαβάσαμε αυ-

τό το κείμενο, και φανταστήκαμε τον λογογράφο να καμαρώνει τον «δόκτορα» και τούμπάλιν και αυτάρεσκα να χαμογελά ο ένας στον άλλο. Φανταστήκαμε και την κ. Βλάχου να ηρεμεί εκείνη την ημέρα. Ίσως μόνον ο πρωθυπουργός κι ο Μένιος μπορεί να σκέφτηκαν «πολύ γαβγίζει το σκυλί...».

Σε λίγες μέρες ξαναχτυπά ο Κοσκωτάς. Φέρουσα ημερομηνία 10 Ιουλίου, δημοσιεύεται στην «Καθημερινή» της 12/7/88 μια φλύαρη «αποκαλυπτική επιστολή» του «κ. Προέδρου» προς τον Διοικητή της Τραπεζής Ελλάδος όπου ο «δρ» ισχυρίζεται «με λεπτομέρειες» το πώς και τι και πόσο κάνουν τα 100 εκατομμύρια δολάρια που εισήγαγε στην ταιλαίωρη Ψωροκώσταινα. Ταλαίωρε Χαλικά! Τι σούμελε να πάθεις. Είναι η εποχή που συζητείται η άρση του απορρήτου. Ο «δρ» «έχει δέσει το γαϊδάρο του». Θα δούμε πώς τον βοήθησε ο Μένιος σ' αυτό.

Επικοινωνία «κλειστή»

Πρόσφατα, λίγες ημέρες πριν φύγει, ο Κοσκωτάς έστειλε τουλάχιστον άλλη μια «κλειστή» επιστολή στον πρωθυπουργό, «επεξηγηματική» του περιήμφου «πλαστού εγγράφου» με τις καταθέσεις στο όνομα των Γιώργου Παπανδρέου, Γιώργου Πέτσου κ.ά. Πιθανολογείται ότι στη

δεύτερη επιστολή, ο Κοσκωτάς αποκαλύπτει τα ονόματα 22 συνολικά πολιτικών προσωπικοτήτων που δωροδοκήθηκαν από τον ίδιο.

Γνωρίζουμε εξάλλου, όπως γράψαμε στο προηγούμενο τεύχος, ότι ο εκδότης της «Αυριανής» κ. Γ. Κουρής γνωρίζει και τα 22 ονόματα και τα «κρατά» για να τα χρησιμοποιήσει στην αναμενόμενη, ακόμα πιο συγκλονιστική, συνέχεια. Σημειώνουμε ότι ο κ. Γιώργος Κουρής ήταν ο μόνος από όλους εκείνους που επισκέφθηκαν τον πρωθυπουργό στο Λονδίνο και που μίλησε «έξω από τα δόντια» για τον Κοσκωτά.

Ο εκδότης της «Αυριανής» γνώριζε προφανώς «πρόσωπα και καταθέσεις» για να μιλήσει έτσι στον πρωθυπουργό. Όλοι οι άλλοι απέφευγαν να κάνουν λόγο στον πρωθυπουργό για τον Κοσκωτά, είτε επειδή ήταν αναμεμιγμένοι προσωπικά, είτε επειδή γνώριζαν ότι «ο πρόεδρος στενοχωριέται όταν του μιλούν για τον Κοσκωτά».

Στενοχωριέται όποιος γνωρίζει.

Μυστικές Συναντήσεις

Ο Ανδρέας Παπανδρέου γνώριζε, για παράδειγμα, γιατί ο Κοσκωτάς αρνείτο να δείξει στους ελεγκτές της Τράπεζας της Ελλάδος τα παραστατικά που θα αποδείκνυαν ότι όντως εισήγαγε όσο συ-

Η ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑ ΜΙΑΣ ΦΩΝΗΣ ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΝΥΧΤΑ. ΣΑΝ ΨΙΘΥΡΟΣ...
ΘΛΙΜΕΝΟΣ ΚΟΥΡΤ ΒΑΪΛ. ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ ΠΡΙΝ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ.
Ο ΡΑΝΤΥ ΝΙΟΥΜΑΝ. ΜΟΝΗ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ. Σ' ΕΝΑ ΓΚΡΙΖΟ ΒΑΛΣ
ΤΟΥ ΖΩΜΠΕΡ. ΚΑΙ ΤΟ ΘΥΜΩΜΕΝΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΝΙΝΟ ΡΟΤΑ.
ΑΝΑΣΑ. ΠΗΓΑΙΝΕ ΓΙΑ ΥΠΝΟ, ΝΙΚΟΛΑ ΠΙΟΒΑΝΙ.
ΤΩΡΑ ΒΓΑΙΝΕΙ ΤΟ ΦΕΓΓΑΡΙ. ΚΑΙ Η ΛΑΜΨΗ ΤΟΥ
ΚΑΘΡΕΦΤΙΖΕΤΑΙ ΣΕ ΜΙΑ ΦΩΝΗ.

ΕΙΝΑΙ Η ΕΛΛΗ ΠΑΣΠΑΛΑ
ΣΤΗ «ΛΑΜΨΗ ΤΟΥ ΦΕΓΓΑΡΙΟΥ»

Ο πιο μαρκόσιος δίσκος
της χρονιάς!

ΣΕ ΔΙΣΚΟΥΣ, ΚΑΣΕΤΕΣ ΚΑΙ —ΣΕ ΛΙΓΟ— COMPACT DISC

νάλλαγμα ισχυριζόταν, και τον κάλυψε για να μην αποκαλυφθεί η αλήθεια.

Όταν ο κ. Χαλικιάς άρχισε, μέσω των ελεγκτών της Τράπεζας της Ελλάδος, να ζητά αυτά τα παραστατικά ο Κοσκωτάς πανικοβλήθηκε και κατέφυγε στον Ανδρέα Παπανδρέου. Η συνάντηση πραγματοποιήθηκε, όπως γράψαμε στο τεύχος 378 (σ. 12) την Πέμπτη 28 Ιουνίου. Προηγουμένως ο Κοσκωτάς τηλεφώνησε στην Αγγέλα Κοκκόλα —ο «δόκτωρ» είχε «ανοικτή γραμμή» με το Καστρί— και ζήτησε ραντεβού «με τον πρόεδρο».

Στο ίδιο τεύχος, το ΑΝΤΙ έγραφε ότι «στην αρχή της συνάντησης, ο κ. Κοσκωτάς διαβεβαίωσε τον κ. Παπανδρέου πως είχε φέρει τα χρήματα που αμφισβητούν οι άλλοι εκδότες και ότι όλα είναι εντάξει στις επιχειρήσεις του... Ο κ. Παπανδρέου έδειξε πως πείστηκε και διαβεβαίωσε τον κ. Κοσκωτά ότι τον θεωρεί δικό του και δεν έχει να φοβηθεί τίποτα...». Ίσως αυτός που είχε να φοβηθεί ήταν ο Α. Παπανδρέου.

Οι προαναφερθείσες «ανοικτές επιστολές» προς Α. Παπανδρέου και Δ. Χαλικιά και οι καταχωρήσεις στον Τύπο, ακολουθήσαν αμέσως μετά. Τι συνέβη; Ή ο «δρ» υποχρεώθηκε από τον πρωθυπουργό να κάμει δημόσια τις δηλώσεις του ώστε μελλοντικά —«αν ό μη γένοιτο» αλλά «εγένετο»— να υπάρχουν κατα-

χωρημένα άλλοι, ή ο Κοσκωτάς από τη μεριά του, δηλώνει ανοιχτά προς πάντα ενδιαφερόμενο ότι «εδώ είμαι».

Γνωρίζει πολλά

Νεότερες πληροφορίες αναφέρουν ότι στη συνάντηση της 28 Ιουνίου ο Γιώργος Κοσκωτάς αποκάλυψε, κάτω από τις πιέσεις του κ. Ανδρέα Παπανδρέου, ότι έφερε μεν τα λεφτά που υποστήριζε ότι είχε, αλλά αντιμετώπιζε «σοβαρό πρόβλημα στην Αμερική».

Πληροφορίες από πρόσωπα που είναι σε θέση να γνωρίζουν πολλά, αναφέρουν ότι μόλις άκουσε τη δήλωση αυτή του Κοσκωτά, ο Ανδρέας Παπανδρέου θορυβήθηκε και τον ρώτησε «τι είδους πρόβλημα» αντιμετώπιζε. Ο Κοσκωτάς του «αποκάλυψε» τότε ότι «τα χρήματα που έφερε δεν είχαν δηλωθεί στις ΗΠΑ».

Με άλλα λόγια ο ίδιος ο Κοσκωτάς αποκάλυψε στον πρωθυπουργό ότι τα χρήματα που έφερε στην Ελλάδα ήταν «άδεια», δεν είχαν δηλωθεί στις αμερικανικές αρχές και δεν είχαν φορολογηθεί, αφήνοντας να πλανάται η αμφιβολία.

Όπως μας διαβεβαίωσαν άνθρωποι του Καστρίου, ο πρωθυπουργός αμφέβαλλε από πριν «για το αν και πώς» ο Κοσκωτάς είχε φέρει τα χρήματά του υποστήριζε ότι είχε. «Τον είχαν ζώσει τα φίδια», λένε, και αναρωτιόταν αν πράγματι

ο Γ. Κοσκωτάς είχε φέρει συνάλλαγμα και κάθε τόσο διαμήνυε στον Κοσκωτά: «Έχεις τα ροζ χαρτιά;». Η απάντησή του «δρα» ήταν πάντα η ίδια: «Τα έχω». Και ο πρωθυπουργός ανταπαντούσε: «Αν τα έχει, δεν έχει να φοβηθεί τίποτα».

Εδώ βρίσκεται και η ουσία της ευθύνης του κ. Α. Παπανδρέου. Ο κ. Χαλικιάς είχε υποπτευθεί ότι ο Κοσκωτάς δεν είχε φέρει καθόλου χρήματα από το εξωτερικό και τον πίεζε να του δείξει τα παραστατικά, για να μπορέσει έτσι ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος να εξακριβώσει την προέλευση των χρημάτων.

Ο Κοσκωτάς, που όπως αποδείχθηκε στη συνέχεια δεν έφερε πράσινα δολάρια από το εξωτερικό αλλά πλαστογράφησε ροζ χαρτάκια, κατέφυγε στον ήδη αναμεμιγμένο Ανδρέα Παπανδρέου και ισχυρίστηκε ότι δεν μπορεί να επιτρέψει στον κ. Χαλικιά να εξακριβώσει την προέλευση των χρημάτων, επειδή δήθεν δεν τα είχε δηλώσει όταν τα έβγαλε από την Αμερική.

Δεν μπορούμε να γνωρίζουμε αν ο Ανδρέας Παπανδρέου τον πίστεψε ή όχι; Πάντως, δεν μπορούσε να κάνει διαφορετικά, στο σημείο που είχε φτάσει. Ο «δρ» έπρεπε να καλυφθεί νομικά, ώστε να αποτραπεί η δυνατότητα ελέγχου από την Τράπεζα Ελλάδος.

Η λύση βρέθηκε σε συνεργασία με το

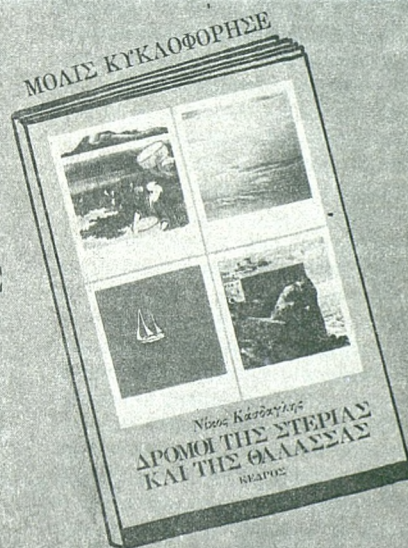
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3 – Τηλ. 36.02.007

Νίκος Κάσδαγλης

ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ ΤΗΣ ΣΤΕΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

Για να ξεφύγεις από το καθημερινό άγχος, την πάλη για επιβίωση, με περισσότερο ή λιγότερο δούτυρο στο ψωμί-σου, την ιδεολογική διαμάχη, τις αθλιότητες της πολιτικής, την εφημερίδα.

Φεύγεις, για να γνωρίσεις στον τόπο-τους διαφορετικούς ανθρώπους, άλλη νοοτροπία, ν' ανακαλύψεις καινούριες αξίες.

Ν' απαλλαγείς, ας είναι και προσωρινά, από το φθαρμένο-σου δέρμα.

Καλό ταξίδι!

Μένιο Κουτσόγιωργα, ο οποίος προωθήσε για ψήφιση από τη Βουλή την εξής κατάπτυστη τροπολογία: «*Η εισαγωγή κεφαλαίων εκ του εξωτερικού αποδεικνύεται μόνο με τα χορηγούμενα παραστατικά τραπεζικά έγγραφα αγοράς συναλλαγματος. Οι αρμόδιες αρχές δικαιούνται να λαμβάνουν γνώση των παραπάνω παραστατικών*».

Η τροπολογία αυτή, ισχύει από τις 19 Σεπτεμβρίου, απαλλάσσει τον Κοσκωτά από την υποχρέωση να αποδείξει την προέλευση των χρημάτων που έφερε: Ο κύκλος έκλεισε.

Και πάλι ο Μένιος

Και εδώ προκύπτει ένα βασικό —διαζευτικό— ερώτημα:

● Ποιος από τους δύο, ο Ανδρέας ή ο Μένιος ήταν ο φανατικός υποστηρικτής του Κοσκωτά; Αυτό είναι ένα από τα ζητήματα που πρέπει να απασχολήσουν την Εξεταστική των πραγμάτων Επιτροπή. Η παρακολούθηση της διαδικασίας για την ψήφιση φωτογραφικών υπέρ Κοσκωτά τροπολογιών στο θερινό τμήμα της Βουλής, εφέτος τον Αύγουστο, είναι το καλύτερο αποδεικτικό υλικό του ισχυρισμού μας ότι οι δυο κεφαλές της κυβέρνησης στηρίζαν τον Κοσκωτά. Η δική μας άποψη είναι ότι ο **Μένιος Κουτσόγιωργας** ήταν και εδώ ενεργούμενο του Ανδρέα, εντολοδόχος και εκτελεστής διατεταγμένης υπηρεσίας.

Στην συζήτηση εκείνη ο Μένιος έφερε για ψήφιση 12 τροπολογίες στη νομοθεσία για τα χρηματιστήρια. Στη ζωνρή συζήτηση, ο υπουργός —τότε— Δικαιοσύνης και —τότε— αντιπρόεδρος της κυβέρνησης δέχθηκε αλλαγές στις 11 από τις τροπολογίες αλλά στην δωδέκατη «στήλωσε τα ποδάρια». Θα δούμε μια από τις τροπολογίες και εκείνη για την οποία δεν δέχτηκε καμιά αλλαγή.

Η όλη σύλληψη των τροπολογιών είναι σκανδαλώδης και μόνον η «παρανομοτεχνική υπηρεσία του Κοσκωτά» θα μπορούσε να τη μαγειρέψει —όπως προσφυώς παρατήρησε ένας βουλευτής. Σήμερα, στο φως των πληροφοριών που έχουμε για τα προβλήματα που αντιμετώπιζε ο «δρ» και την κατανόηση που συναντούσε στο Καστρί —ή τον Μένιο αν προτιμάτε— μπορούμε να καταλάβουμε το «μέγα πάθος» και την αγωνιστικότητα του Μένιου να περάσει τις τροπολογίες του.

α. Προθεσμία. Στο δακτυλόγραφο - προσχέδιο που προσέκομισε στη Βουλή ο Μένιος, προτείνει μια προθεσμία έξι μηνών για την προσκόμιση λογιστικών καταστάσεων από τις Τράπεζες προκειμένου να εξεταστεί η «*προέλευση των χρηματικών ή άλλων οικονομικών μέσων*». Η

φωτοτυπική αναπαράσταση που δημοσιεύουμε δείχνει αυτό το «έξι μηνών». Τι όμως έγινε; Μετά από εμμονή του κοινοβουλευτικού εκπροσώπου της ΝΔ κ. **Αθ. Κανελλόπουλου** ο χρόνος περιορίστηκε στους τρεις μήνες, όπως δείχνει και η τελική μορφή του νόμου (ΦΕΚ 207 της 20/9/88, τεύχος Α') που παραθέτουμε εδώ.

Τέλος κακό - όλα κακά

Η συνέχεια είναι γνωστή. Ο Κοσκωτάς έδειξε τα «ροζ» χαρτιά αλλά ο κ. Χαλικιάς δεν πείστηκε, έκανε το δικό του «πραξικόπημα» και διαπίστωσε από τη «Μέρυλ Ληντς» ότι ο Κοσκωτάς είχε πλαστογραφήσει και τα παραστατικά.

Κανονικά πρέπει να σταματήσουμε εδώ, επειδή δεν χρειάζονται άλλες «απο-

5. Τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που αναφέρονται στην παράγραφο 2 αυτού του άρθρου, οφείλουν να υποβάλουν μέσα σε προθεσμία έξι μηνών από τη δημοσίευση αυτού του νόμου δήλωση για την προέλευση των χρηματικών ή άλλων οικονομικών μέσων, με τα οποία συμμετέχουν σε εμπορική επιχείρηση ή πιστωτικό ίδρυμα της παραγράφου 1. Σε περίπτωση

Το προσχέδιο.

5. Τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που αναφέρονται στην παράγραφο 2 αυτού του άρθρου οφείλουν να υποβάλουν μέσα σε προθεσμία τρίτων μηνών από τη δημοσίευση αυτού του νόμου, επανυληθυσμένη μια φορά το χρόνο κατά μήνα Απρίλιου, δήλωση για την προέλευση των χρηματικών ή άλλων οικονομικών μέσων, με τα οποία συμμετέχουν σε εμπορική επιχείρηση ή πιστωτικό ίδρυμα της παραγράφου 1. Σε περίπτωση ίδρυσης πιστωτικού ιδρύματος τέτοια δήλωση υποβάλλεται: μέχρι με

Η τελική μορφή.

Ο Κοσκωτάς ζητούσε πολύ χρόνο για να μαγειρέψει τους λογαριαμούς του. Υπολογίστε: 6 μήνες από τις 20/9/88, θα 'φτανε στις 20/3/89... Βέβαια μεσολάβησαν άλλα στο μεταξύ.

Στα ροζ μπαλέτα και ο Πρόεδρος

Η διάταξη για την οποία δεν δέχτηκε συζήτηση ο Μένιος (Νόμος 1806, κεφ. ΙΒ' άρθρο 40, παρ. 8) και βγήκε από τη Βουλή όπως μπηκε είναι η τροπολογία που δημοσιεύσαμε προηγουμένως.

Δεν επιβάλλει δηλαδή ο νόμος στον Κοσκωτά (γιατί περί αυτού επρόκειτο) να αποδείξει και την προέλευση των χρημάτων «του». Η εμμονή του Μένιου έκανε το Θ. Κανελλόπουλο να ανάψει και να κορώσει, να πάρει το μπαίρακι και να αποχωρήσει με τους βουλευτές της ΝΔ από τη συνεδρία. «Θα γίνει των ροζ μπαλέτων», φώναζε αποχωρώντας.

Εδώ, όμως, χρειάζεται κάποια παρένθεση. Αφορά τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας κ. Χρ. Σαρτζετάκη που φαρδεύει πλατιά έβαλε την υπογραφή του σε ένα φωτογραφικό νόμο. Το υπάρχον Σύνταγμα του παρέχει το δικαίωμα να αναπέμψει το νόμο στη Βουλή. Δεν το έκαμε. Όμως προχθές, επιστρέφοντας από το Στρασβούργο, μίλησε και αυτός για το «*σκάνδαλο Κοσκωτά*». Θα μπορούσε —ως νομικός— να καταλάβει το λάκκο της φάβας Κουτσόγιωργα.

δείξεις». Ο Ανδρέας Παπανδρέου και ο Μένιος Κουτσόγιωργας υιοθέτησαν «καλή τη πίστη» (!) τους ισχυρισμούς του απατεώνα για να μην αποκαλυφθεί η εμπλοκή τους στο σκάνδαλο και προτίμησαν να ψηφισθεί ένας σκανδαλώδης νόμος για να παρεμποδισθούν οι έρευνες του κ. Χαλικιά.

Με καλή πίστη ή όχι, με ερωτηματικά ή χωρίς ερωτηματικά, το γεγονός είναι ότι επεδίωξαν και οι δύο από κοινού ή μεμονωμένα να ψηφισθεί φωτογραφικός νόμος που να ματαιώσει, ή τουλάχιστον να δυσχεράνει, τον έλεγχο της Τράπεζας Ελλάδος.

Το συμπέρασμα είναι ότι ο πρωθυπουργός της χώρας *ήξερε*. Εκτός και αν εξαπάτησε και αυτόν ο Κοσκωτάς. Οπότε ο Κοσκωτάς —ο μικροπόνηρος και αδέξιος χοντρούλης— αποδεικνύεται όντως απατεώνας ολκής...

Μένει ακόμα να απαντηθεί ένα ερώτημα:

«*Πώς συνέβησαν ξαφνικά όλα αυτά; Γιατί και ο Ανδρέας Παπανδρέου και ο Γιώργος Κοσκωτάς βρέθηκαν ξαφνικά από τον κολοφώνα της δόξας τους, φυγόδικος ο ένας και αμφισβητούμενος πρωθυπουργός ο άλλος*».

Το ένα σκέλος της απάντησης βρίσκεται στην ασθένεια του Ανδρέα Παπανδρέου και τη γενική κατάσταση. Μετά την επιστροφή του από το Λονδίνο, ο Ανδρέας αδυνατεί να κυβερνήσει και, όπως

ισχυρίζονται οι συνεργάτες του, «ούτε εφημερίδες δεν μπορεί να διαβάσει». Δεν κατόρθωσε συνεπώς να αντιμετωπίσει τις αλληπάλληλες αποκαλύψεις για το σκάνδαλο και άφησε τη διαχείριση της κρίσης στον Μένιο Κουτσόγιωργα.

Το σχέδιο «χάλασε» όταν ο Κοσκωτάς άρχισε να καταπίνει περισσότερα από όσα έπρεπε και να σπαταλά τα χρήματα που είχαν συγκεντρωθεί με κάθε είδους κομπίνες, απάτες και προμήθειες για προσωπικούς σκοπούς. Έδωσε έτσι σε όσους δεν συμμετείχαν στο σχέδιο το πρόσχημα, αλλά και τις αποδείξεις για να επέμβουν.

Ο πρωθυπουργός και το περιβάλλον του γνώριζαν από νωρίς τις σπατάλες που έκανε ο Κοσκωτάς με τις διάφορες επιχειρήσεις και αγορές, όπως εκείνη του Ντέταρι, έναν ποδοσφαιριστή για τον οποίο «δεν χρειαζόταν να δοθούν τα χρήματα που δόθηκαν».

Άνθρωποι της Τράπεζας Κρήτης αποκάλυψαν από νωρίς στο πρωθυπουργικό περιβάλλον «τις τρεις μεγάλες απάτες» με τις οποίες ο Κοσκωτάς εκμεταλλευόταν τα χρήματα της Τράπεζας Κρήτης και κέρδιζε δισεκατομμύρια:

Πρώτη απάτη: Κάθε μεσημέρι, ο Κοσκωτάς συγκέντρωνε όσο συνάλλαγμα είχε κατατεθεί την ημέρα εκείνη στην Τράπεζα και το «έπαιζε» στα χρηματιστήρια της Νέας Υόρκης και του Τόκιο που άνοιγαν αργότερα. Το επόμενο πρωί «έβαζε το συνάλλαγμα στη θέση του» και το μεσημέρι επανελάμβανε το ίδιο παιχνίδι.

Δεύτερη απάτη: Επιχειρηματίες που είχαν μεταχρονολογημένες επιταγές, πήγαιναν στον Κοσκωτά και αυτός τις έπαιρνε και άνοιγε λογαριασμό στο όνομά τους με το ισόποσο της επιταγής. Οι επιταγές φυλαγόντουσαν σε μια ειδική θυρίδα, το κλειδί της οποίας το είχε άνθρωπος του Κοσκωτά. Δηλαδή ο Κοσκωτάς έδινε χρήματα χωρίς αντίκρισμα και κέρδιζε ένα επιτόκιο ύψους 4% το μήνα. Στο «κόλπο» με τις επιταγές συμμετείχαν 30-35 κορυφαίοι επιχειρηματίες της χώρας, οι οποίοι τώρα φροντίζουν να αποφύγουν με κάθε τρόπο τη δημοσιότητα.

Τρίτη απάτη: Όποιος επιχειρηματίας ήθελε να «τζογάρει» στο χρηματιστήριο, ή με μετοχές και άλλα χρηματιστηριακά «κόλπα», έδινε τα κεφάλαιά του στον Κο-

σκωτά, που τον «εξυπηρετούσε», με το αζημίωτο. Από την απάτη αυτοί πολλοί έγιναν πλούσιοι, αλλά μερικοί άλλοι τα έχασαν όλα, με αποτέλεσμα να αρχίσουν να «διαρρέει» η απάτη.

● Αυτή τη στιγμή μετρήθηκαν τα χαμένα: Με τον «Γούκο» Κοσκωτά, εξαφανίστηκαν 10 δισεκατομμύρια δραχμές. Χαμένοι, όσοι ρισκάρισαν. Και το «μπουμ» αυτό, σκάει τις ημέρες αυτές στην αγορά.

Το «σκάνδαλο Κοσκωτά» είναι τελικά μια απίθανη σε έκταση διαπλοκή οικονομικών και πολιτικών συμφερόντων. Κι αυτό είναι ίσως το μοναδικό «ατού» του Ανδρέα Παπανδρέου στο χειρισμό της υπόθεσης. Είναι πολλοί και ισχυροί αυτοί που δεν θέλουν να ριχτεί άπλετο φως στην υπόθεση. Οικονομικοί και κοινωνικοί παράγοντες και πολιτικοί άνδρες - μη εξαιρουμένης της Δεξιάς.

Κάποτε ο Ανδρέας Παπανδρέου ενημερώθηκε για τις απάτες και τις σπατάλες του μεγαλομανούς απατεώνα από πρόσωπα κοινής εμπιστοσύνης και έστειλε νέο μήνυμα στον Κοσκωτά: «Γιατί ενεργείς με αυτόν τον τρόπο;». Ο απατεώνας αναγκάστηκε τότε να καλύψει τις σπατάλες που έκανε προς όφελός του και ανταπάντησε μέσω του ίδιου «κομιστή μηνυμάτων»: «Έγιναν ορισμένα λάθη, αλλά μην ανησυχείτε».

Λάθη, λάθη, λάθη. Μα δεν μπορεί να γίνει τίποτε σωστά στον τόπο αυτό; Πώς θα αντιμετωπίσουμε την καμπή του 2000 με όλες αυτές τις αδεξιότητες; Πως, φίλοι του ΠΑΣΟΚ, «διαχειριστές της κρίσης και του συστήματος»;

Ένα ξεχασμένο δημοσίευμα

Στις 3.9.84 το έγκυρο αμερικάνικο περιοδικό Defence and Foreign Affairs Weekly δημοσίευσε τα εξής αποκαλυπτικά για την «αγορά του αιώνα», που βλέπει το φως της δημοσιότητας σήμερα για πρώτη φορά στην Ελλάδα:

«ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΣΤΟ ΠΑΣΟΚ: Διεθνείς εταιρείες πολεμικού υλικού ανησυχούν όλο και περισσότερο από τις απαιτήσεις που γίνονται στα παρασκήνια από τον Έλληνα πρωθυπουργό κ. Παπανδρέου για να σταματήσουν να χρησιμοποιούν τους αντιπροσώπους τους στην Αθήνα για τις μεγάλες διαπραγματεύσεις όπλων. Αντίθετα οι πληρωμές θα γίνονται με τη μορφή διακριτικών «δωρεών» στο κόμμα του πρωθυπουργού, ΠΑΣΟΚ, σύμφωνα με έμπιστες πηγές.

Οι τέσσερις μεγάλες αεροπορικές εταιρείες που δουλεύουν για την πώληση μαχητικών αεροσκαφών στην Ελληνική Αεροπορία αρχικά είπαν ότι δεν θα υπακούσουν (σε αυτή) τη μυστική διευθέτηση. Αλλά ύστερα από μερικούς μήνες, η στερεότητά τους ως προς αυτό το θέμα φαίνεται να παρουσιάζει ρήγματα. Σημειώνεται δε ότι αυτής της μορφής η διαφθορά οδήγησε στο κίνημα της Νιγηρίας της 31ης του παρελθόντος Δεκεμβρίου. Ήδη δυο ανώτατοι Έλληνες στρατηγοί παραιτήθηκαν σε ένδειξη διαμαρτυρίας».

Όταν πρωτοδιαβάσαμε το δημοσίευμα αυτό —καλοκαίρι του '84— δεν θέλαμε να πιστέψουμε όσα υπαινίσσεται. Πριν από ένα χρόνο με τις ζοφερές πτυχές του «σκανδάλου Λούβαρη», οι υπαινιγμοί αυτοί έγιναν περισσότερο πιστευτοί. Σήμερα ίσως μπορούμε να δούμε το δημοσίευμα αυτό στο φως του σκανδάλου Κοσκωτά: Οι κρίκοι που κρατούσαν καλά κρυμμένα μέχρι σήμερα «και μυστικά και ντοκουμέντα» άρχισαν να σπάνε και να μιλάνε. Είμαστε ακόμα στην αρχή.

Αθήνα, 15 Σεπτεμβρίου 1988

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΝΤ. ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ
ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ ΚΟΥΤΣΟΓΙΩΡΓΑΣ

8. Η εισαγωγή κεφαλαίων εκ του εξωτερικού αποδεικνύεται μόνο με τα χορηγούμενα παραστατικά τραπεζικά έγγραφα χωρίς συναλλάγματος.

Οι αρμόδιες ελεγκτικές αρχές δικαιούνται να λαμβάνουν γνώση των παραπάνω παραστατικών.

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΖΟΥΝ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Υ
Γ
Γ
Ρ
Α
Φ
Ε
Ι
Σ

Μ
Ε
Τ
Α
Φ
Ρ
Α
Ζ
Ο
Υ
Ν

Σ
Υ
Γ
Γ
Ρ
Α
Φ
Ε
Ι
Σ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΖΟΥΝ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

ΔΙΓΛΩΣΣΕΣ, ΣΧΟΛΙΑΣΜΕΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ντοστογιέφσκι / Σημηριώτης
ΑΙΝΙΓΜΑΤΙΚΗ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ

Ζίντ / Λαπαθιώτης
ΟΣΚΑΡ ΓΟΥΑΪΛΝΤ

Χόφμαν / Καρυωτάκης
Ο ΧΑΡΤΟΠΑΙΚΤΗΣ

Κίπλινγκ / Παπαδιαμάντης
ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΖΟΥΓΚΛΑΣ

Σάλιντζερ / Ταχτσής
**ΜΙΑ ΩΡΑΙΑ ΜΕΡΑ
ΓΙΑ ΜΠΑΝΑΝΟΨΑΡΑ**

Ἐκκλησιαστικοί συγγραφεῖς / Κάλβος
**ΣΥΝΑΠΤΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ
& ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ**

Ἑ ξ ά ν τ α ς

Υ
Γ
Γ
Ρ
Α
Φ
Ε
Ι
Σ

Μ
Ε
Τ
Α
Φ
Ρ
Α
Ζ
Ο
Υ
Ν

Σ
Υ
Γ
Γ
Ρ
Α
Φ
Ε
Ι
Σ

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΝΤΡΟΠΗΣ

ΤΡΙΤΗ 8.11

Ψάχνουν ακόμα για τον Κοσκωτά... σε Τουρκία, Λίβανο, Βραζιλία, Ελβετία κτλ. Ο Μ. Κουτσόγιωργας επαναλαμβάνει τις δηλώσεις του για «σκευωρία» και ερωτά, «αν μπορέσετε να μου πείτε σε ποια σημεία υπάρχει ευθεία γιατί να μην παραιτηθώ ;... Που είναι η ευθύνη μου η πολιτική και που την εντοπίζετε για να έχω ευθεία;».

Συνάντηση Γ. Αλευρά, Κ. Σημίτη και Α. Λάζαρη. Κάθαρση ζητούν βουλευτές του ΠΑΣΟΚ. Ανακοίνωση με υπογραφή του Μ. Θεοδωράκη αναφέρει ότι «κρατικά, τραπεζικά, κυβερνητικά και κομματικά στελέχη, είναι φανερό ότι έγιναν μέλη της συμμορίας Κοσκωτά» και ακόμη: «εάν ο Α. Παπανδρέου πάρει το νυστέρι θα ανοίξει το απόστημα και έτσι θα αποδείξει ότι δεν έχει καμμία σχέση».

ΤΕΤΑΡΤΗ 9.11

Συνάντηση Γ. Αλευρά - Α. Παπανδρέου. Ο Β. Βαρδινγιάννης στο Καστρί. «Σχέδιο αποστασίας» λέει η Αυριανή.

ΠΕΜΠΤΗ 10.11

Ο Α. Παπανδρέου μιλά στην Κοινοβουλευτική Ομάδα του ΠΑΣΟΚ σε δεξίωση στο Μέγαρο Μαξίμου. «Μικρή αναβολή» στη σύγκληση της ΚΕ. Αναστολή του ανασχηματισμού. «Νομίζω», είπε, «ότι περνάμε μια βαθιά πολιτική κρίση του πολιτικού κόσμου γενικότερα μα ακόμη θα έλεγα και της κοινωνίας μας. Συνδέεται με το παράδοξο και ακόμη ανεξιχνίαστο φαινόμενο, που ζήσαμε αυτόν τον καιρό— το όνομα είναι γνωστό, προτιμώ να μην το επαναλάβω».

Συγκέντρωση της ΕΑΡ στην Ομόνοια. Ο Στ. Γιώτας μηνύει τον Στ. Καμπάνη της ΕΒΟ για σκάνδαλα άνω των 230 εκατομμυρίων δραχμών.

Νέα σκάνδαλα αποκαλύπτονται στην «υπόθεση Κοσκωτά». Κανάλι η Τράπεζα Κρήτης σε εμπόριο όπλων. «Επιχείρηση στο Αιγαίο» έστησαν Κοσκωτάς και ο Τουρκοκύπριος Αζίλ Ναντίρ.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 11.11

Η έκτακτη έκδοση του ΑΝΤΙ. Ο Μ. Κουτσόγιωργας ζητά (!) την αντικατάστασή του από το υπουργείο Δικαιοσύνης. Ο πρωθυπουργός σε δήλωσή του τονίζει ότι «τιμά» τον κ. Κουτσόγιωργα. Ο κυβερνητικός εκπρόσωπος εξηγεί ότι «ο πρωθυπουργός δεν εξέφρασε άποψη» για την αποδοχή της «παραίτησης» Κουτσόγιωργα.

Τα κόμματα ζητούν την παραίτηση της κυβέρνησης ή την απομάκρυνση Κουτσόγιωργα. Σύσκεψη υπό τον Μένιο με τους Γ. Παπανδρέου, Ρουμελιώτη, Τσοβόλα, Γεννηματά, Τσοχατζόπουλο, Μαρούδα, Λιβάνη και Λαλιώτη.

Δίωξη κατά του εκδότη του ΑΝΤΙ. Φήμες για κατάρχεση.

Κινητοποίηση του ΠΑΣΟΚ μετά τη συνέντευξη του Α. Παπανδρέου. Διοχευ-

τεύονται φήμες από τα γραφεία του ΠΑΣΟΚ για επικείμενες «αποστασίες», ενώ ακούγονται και ονόματα. Ο πρωθυπουργός διασκεδάζει τις «ανησυχίες» του το βράδυ στο κέντρο «Μύθος» στο Καβούρι παρά με την Δ. Λιάνη και τον Δ. Μαρούδα. «Το ΠΑΣΟΚ γιορτάζει σήμερα σε όλη την Ελλάδα και αυτό είναι για μένα μεγάλη ικανοποίηση», δηλώνει ο πρωθυπουργός.

Προκήρυξη της «17Ν» στην εφημερίδα «Έθνος» για το «σκάνδαλο Κοσκωτά». Χρεώνει στη ΝΔ τους «επιστήμονες Κοσκωτάδες» (αναφέρεται στον Ανδρεάδη) και στο ΠΑΣΟΚ τον Κοσκωτά. Αναφέρεται ακόμη και στο «τεράστιο σκάνδαλο των προβληματικών, το σκάνδαλο των σκανδάλων, της κλοπής απ' το λαό και τη χώρα, ενός περίπου τρισεκατομμυρίου από μια χούφτα απατεώνες, μεγαλοκαπιταλιστές».

ΣΑΒΒΑΤΟ 12.11

Ο Μένιος, ως «Αγαμέμνων Κουτσόγιωργας», καταθέτει μήνυση εναντίον του ΑΝΤΙ για «συκοφαντική δυσφήμιση». Ο προϊστάμενος της Εισαγγελίας Πρωτοδικών Ι. Γαβρίλης διαψεύδει ότι δόθηκε εντολή για αυτόφωρη διαδικασία και σύλληψη του εκδότη του ΑΝΤΙ. Διευκρίνησε ότι «η εντολή αφορούσε μόνο την αυτεπάγγελτη άσκηση ποινικής δίωξης για περιύβριση αρχής», η οποία και έγινε.

Εννιά υπουργοί συσκέπτονται για την Τράπεζα.

Ουδείς γνωρίζει αν ο Κουτσόγιωργας «ημιπαραίτηθηκε», ενώ στο ΠΑΣΟΚ προσπαθούν να βγάλουν άκρη με ανασχηματισμό και Ε.Γ. Η «Αυριανή» επιμένει: «Θα τους κλείσει όλους μέσα ο Κουτσόγιωργας». Ποιούς;

ΚΥΡΙΑΚΗ 13.11

Συνέντευξη του Αλ. Φιλιππόπουλου στον «Αντέννα», στην οποία αναφέρεται στην ανάμιξη κυβερνητικών στελεχών στο σκάνδαλο Κοσκωτά καθώς και στον αγώνα του «Έθνους» για το ξεκαθάρισμα της «υπόθεσης Κοσκωτά».

Ο Γ. Παπανδρέου δηλώνει ότι «θα διαβάσω το κείμενο... τη Δευτέρα για να δώσω την πρόπουσα απάντηση».

Η «Αυριανή» καταγγέλλει πάλι «συνωμοσία». Ξαφνικά, ο πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου σε συνέντευξή του στην ΕΡΤ «καταγγέλλει αποστασία», κατηγορεί στελέχη του Κινήματος γι' αυτήν, αναγγέλλει ριζικό ανασχηματισμό για την άλλη εβδομάδα, καλεί —χωρίς να τους κατονομάσει— τους συνομιλητές του των τελευταίων ημερών να πειθαρχήσουν. «Υπάρχει», είπε, «ο δρόμος ο έντιμος —αν θέλετε— της παραίτησης. Υπάρχει ακόμη όμως και ο άλλος δρόμος της αποστασίας». «Η προσπάθεια να ταυτιστεί η κυβέρνηση και οι κυβερνητικοί χειρισμοί με την υπόθεση Κοσκωτά, δημιουργούν ακριβώς αυτές τις προϋποθέσεις σκευωρίας», τονίζει ο πρωθυπουργός. Φαίνεται ότι ο Α. Παπανδρέου

ή ο Γ. Κοσκωτάς ζουν (ο πρώτος) ή έδρασε (ο δεύτερος) στη... Μαδαγασκάρη και όχι στην Ελλάδα.

Τα κόμματα καταγγέλλουν «ελιγμό παραπλάνησης» και ζητούν κάθαρση με άμεσες εκλογές.

ΔΕΥΤΕΡΑ 14.11

Ο Βακάλης, «δεξι» χέρι του Κοσκωτά, αποκαλύπτει στο «Έθνος» ότι ο Γ. Παπανδρέου στήριζε τον Κοσκωτά. Αναφέρεται στις σχέσεις με την κορυφή της εξουσίας και της αξιωματικής αντιπολίτευσης, στο χρηματισμό πολιτικών και αθλητικών παραγόντων. Συγκεκριμένα, αναφέρει ότι ο Γ. Παπανδρέου ήταν ο άνθρωπος που είχε τις πιο συχνές επαφές με τον Κοσκωτά, ήταν αυτός που «εξέκρινε την κίνηση νέων επιχειρηματιών κι έφερε σε επαφή τον Κοσκωτά με τον Μαργέλο και όλους αυτούς για να φτιάξουν τα νέα τζάκια», ήταν αυτός που έπαιξε πρωταγωνιστικό ρόλο στην απόπειρα αρπαγής της Τράπεζας Κεντρικής Ελλάδας από τον Κοσκωτά το Σεπτέμβριο του 1986.

Αναφέρεται ακόμη στο ρόλο των Μ. Κουτσόγιωργα, Γ. Μαντζουράνη, Γ. Μεταξά. Στους Θ. Καλούδη, Π. Ρουμελιώτη, στις επικοινωνίες Γ. Κοσκωτά - Α. Παπανδρέου μέσω Γ. Λούβαρη. Ακόμη, στις σχέσεις Κοσκωτά με Καραμανλή, Αβέρωφ, Παλαιοκρασσά, Ανδριανόπουλο (τους τρεις τελευταίους τους χαρακτηρίζει ως «ανθρώπους που πάλευαν για τον Κοσκωτά»).

Δηλώσεις των Γ. Αλευρά, Κ. Σημίτη, Απ. Λάζαρη, Γ. Α. Μαγκάκη, Α. Βερυβάκη και Π. Κρητικού, για όσα περί «αποστασίας» και «κινήσεων αποστασίας» αναφέρθηκαν την Κυριακή. Η «Αυριανή» είχε δημοσιεύσει ονόματα δήθεν αποστατών.

Ο Γ. Αλευράς τονίζει ότι δεν τον αφορούν οι δηλώσεις του πρωθυπουργού διότι πιστεύει στην κάθαρση. «Δεν υπάρχει λοιπόν θέμα για να αφορά εμένα», τονίζει. «Και εκπλήσσομαι πως γράφονται αυτά τα πράγματα και πώς δίδονται αυτές οι ερμηνείες. Διότι γι' αυτό που λέγεται ΠΑΣΟΚ, γι' αυτό που λέγεται δημοκρατική παράταξη, νομίζω ότι εκείνος που σας μιλάει τώρα, γνωρίζετε ότι έχει κάποια προσφορά σημαντική. Και εν πάση περιπτώσει, θα είναι ο τελευταίος —και το τονίζω— που θα αποχωρήσει από το κόμμα που λέγεται ΠΑΣΟΚ».

Ο Απ. Λάζαρης τονίζει ότι «συνωμότες δεν είναι όσοι λένε ξεκάθαρα και χωρίς περιστροφές τη γνώμη τους».

Παρόμοιες είναι και οι δηλώσεις των υπόλοιπων. Καλείται ο πρωθυπουργός να κατονομάσει ποιους εννοεί.

Νέα δίωξη εναντίον του ΑΝΤΙ, ύστερα από μήνυση που κατέθεσε ο Γ. Α. Παπανδρέου.

Ο Γ. Α. Παπανδρέου δηλώνει ότι οι καταγγελίες Βακάλη είναι «ψευδείς και κατασκευασμένες», ενώ μιλάει για «συκοφαντία και λαοπολογία». Για την ταμπакιέρα ούτε λέξη.

ΕΓΩ
ΣΑΣ ΕΙΠΑ
ΤΟ "ΑΝΤΙ"
ΒΡΕ!!

ΕΜΕΙΣ
ΓΙΑ ΣΙΓΟΥΡΙΑ
ΚΑΝΟΥΜΕ ΚΑΤΑ-
ΣΧΕΣΗ ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ

14.11.88
ΙΩΑΝΝΟΥ

ΜΙΑ ΕΠΙΚΑΙΡΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ

Το ρεπορτάζ και τα στοιχεία που δημοσιεύθηκαν στην έκτακτη έκδοση της περασμένης εβδομάδας είναι απολύτως τεκμηριωμένα. Το ρεπορτάζ του προηγούμενου τεύχους ήταν ελλειπτικό εκ των πραγμάτων αφού έθιγε ένα πλήθος από προβλήματα. Οι μηνυτές μας στάθηκαν σε περιφερειακά θέματα, όπως λ.χ. στη συνεδρίαση της ΓΡΑΜΜΗΣ ΑΕ. Δίνουμε στοιχεία που απαντούν στους απορούντες. Θα επανέλθουμε ξανά και ξανά. Το ρεπορτάζ του προηγούμενου τεύχους δημοσιεύεται και πάλι, ενώ στις σελίδες 9-18 ανοίγουμε ένα άλλο θέμα — αυτό που αφορά τις ευθύνες του ίδιου του πρωθυπουργού Ανδρέα Παπανδρέου.

Η «υπόθεση Κοσκωτά», όπως έδειξαν οι τελευταίες εξελίξεις, με το πλήθος και την ταχύτητα που νέα στοιχεία έρχονται στο φως, παίρνει πλέον ευρύτατες διαστάσεις και προβάλλει ανάγλυφα τις πολιτικές ευθύνες για το μεγαλύτερο σκάνδαλο που γνώρισε η χώρα.

Το ANTI παρακολουθώντας από κοντά το σκάνδαλο Κοσκωτά πραγματοποίησε την περασμένη Παρασκευή έκτακτη έκδοση για την οποία πήραμε την απόφαση αμέσως μετά την «απόδραση» του Κοσκωτά και την κορύφωση της αγανάκτησης της κοινής γνώμης για τον εμπαιγμό που υφίσταται.

Με την έκδοση αυτή το ANTI προσπάθησε να συμβάλει στην αποσαφήνιση πλευρών της «υπόθεσης Κοσκωτά» και να ευαισθητοποιήσει, στο μέτρο των δυνατοτήτων του, την κοινή γνώμη για τις τεράστιες ευθύνες που βαρύνουν την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ και τις επιπτώσεις που είχε και έχει η «υπόθεση Κοσκωτά» στην πολιτική, κοινωνική και οικονομική ζωή του τόπου.

Η υποδοχή του τεύχους από την κοινή γνώμη, δικαίωσε τους λόγους που υπαγόρευαν μια τέτοια απόπειρα.

Την ίδια μέρα που κυκλοφόρησε το ANTI ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης και υπουργός Δικαιοσύνης Μ. Κουτσόγιωργας σε μια «θεατρική παράσταση», όπως εύστοχα χαρακτηρίστηκε, υπέβαλε αίτημα (!) παραίτησής του από το υπουργείο Δικαιοσύνης για την οποία ο πρωθυπουργός «δεν εξέφρασε άποψη». Η «κου-

τσοπαραίτηση» αυτή έμεινε εκεί και ίσως καταγραφεί στα ρεκόρ Γκίνες, αν υπάρχουν, της υποκρισίας και του θεατρνισμού στην πολιτική.

Η απάντηση στα όσα κατήγγειλε το ANTI ήταν οι μηνύσεις:

- Πρώτη, από τον πολίτη Μένιο Κουτσόγιωργα που φαίνεται αποφάσισε να κάνει την παραίτησή του γεγονός έστω και για όση ώρα χρειαζόταν για να καταθέσει την μήνυση.
- Δεύτερη, αυτεπάγγελτη για «περιύβριση αρχής» από τον αρμόδιο εισαγγελέα, και
- Τρίτη, από τον Γ.Α. Παπανδρέου.

Αυτός επιτέλους ευαισθητοποιήθηκε!

Τα όσα απεκάλυπτε η έκτακτη έκδοση του ANTI αποτέλεσαν θέμα τόσο στον Τύπο, όσο και στους ραδιοφωνικούς σταθμούς. Δυστυχώς ο χώρος δεν μας επιτρέπει να αναφερθούμε αναλυτικά σε όσες αναφορές, σχόλια και συζητήσεις έγιναν. Ελπίζουμε σε επόμενο τεύχος να αναφερθούμε στα δημοσιεύματα, τα ρεπορτάζ και το σχολιασμό του έκτακτου τεύχους.

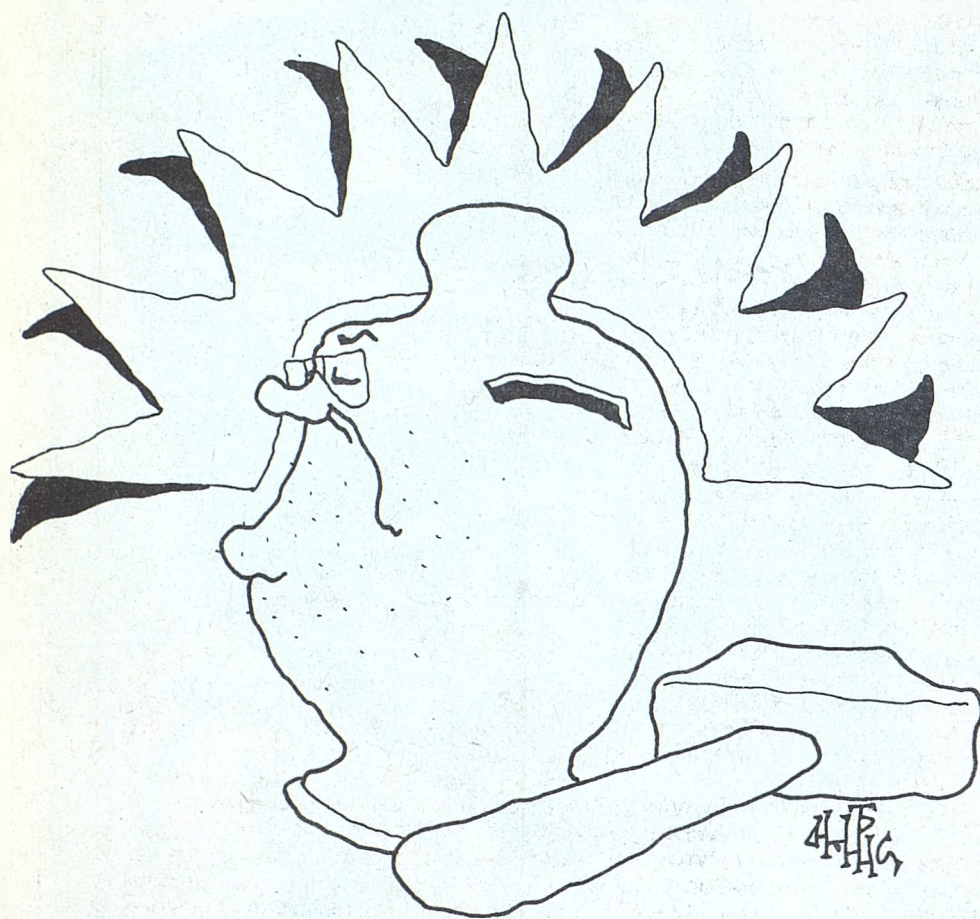

Οφείλουμε από τη θέση αυτή να αναφερθούμε και να καταγγείλουμε την άτυπη κατάσχεση που έκαναν όργανα της εξουσίας αγοράζοντας μαζικά από τα περίπτερα τα τεύχη του ANTI. Επίσημα βέβαια δεν υπήρξε κατάσχεση. Όμως σειρά επώνυμων και ανώνυμων καταγγελιών βεβαίωσε αυτή την πρακτική.

Η εξουσία —και αυτό το γνωρίζουμε καλά— έχει «πολλά ποδάρια» για να κάνει τις δουλειές της. Αναγκαστικά έγινε και δεύτερη έκδοση, η οποία για να διανεμηθεί εγκαίρως το περιοδικό, παρουσίασε τεχνικές ατέλειες.

Στις σελίδες που ακολουθούν αναδημοσιεύουμε το ρεπορτάζ του έκτακτου τεύχους για να το βρουν όσοι αναγνώστες μας δεν μπόρεσαν να προμηθευτούν το έκτακτο τεύχος. Η αναδημοσίευση ταυτόχρονα αποτελεί και μια πράξη βεβαίωσης και επικύρωσης των κειμένων του έκτακτου τεύχους, αλλά και απάντηση στους εντιμότες που έσπευσαν να βομβαρδίσουν το ANTI με μηνύσεις. Μηνύσεις καλοδεχούμενες: Επιτέλους «η δική Κοσκωτά», θα γίνει. □

ΚΑΛΑ, ΕΣ

Ο Γιώργος Κοσκωτάς δεν «έπεσε» μόνο από τον «εκδοτικό πόλεμο», ούτε μόνο από την αποδυνάμωση του Ανδρέα λόγω της ιστορίας της κ. Λιάνη και τον εμφύλιο πόλεμο που ξέσπασε μέσα στην κυβερνητική παράταξη, αμέσως μετά την επιστροφή του Ανδρέα Παπανδρέου. Ο Γιώργος Κοσκωτάς έπεσε από την παθολογική μανία του να «κλέβει» τα χρήματα άλλων και να πλαστογραφεί και όταν ο Ανδρέας Παπανδρέου, μόνος και έκθετος στη δυσμενέστατη γι' αυτόν σημερινή συγκυρία, δεν μπορούσε πλέον να τον καλύπτει άλλο.

Εχουν γραφεί πολλά για το ρόλο του αντιπροέδρου της κυβέρνησης και επικεφαλής της Δικαιοσύνης Αγαμέμωνα Κουτσόγιωργα στο σκάνδαλο Κοσκωτά. Ο Κουτσόγιωργας ήταν ο άνθρωπος που προσπάθησε να «πεισίσει» τον διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας κ. Χαλικιά να «θάψει» τις αποδείξεις της ενοχής, ο ίδιος που παρέλαβε από τον απατεώνα το περίφημο έγγραφο με τους αριθμούς καταθέσεων, ο ίδιος που κάλυψε τον Κοσκωτά μέχρι τέλους.

Γιατί τα έκανε όλα αυτά ο άνθρωπος που καθήλωνε κάθε Σάββατο βράδυ τους οπαδούς του ΠΑΣΟΚ μπροστά στις τηλεοπτικές συσκευές; Για να καλύψει και προστατεύσει τον αρχηγό του, Ανδρέα Παπανδρέου; Για να αποσταθεροποιήσει τον γιό του προηγούμενου Γεώργιο και να ηγηθεί αυτός στην «μετα-ανδρειακή εποχή»;

Η αλήθεια είναι δυστυχώς πολύ πιο απλή και την είπε ένας άνθρωπος που κά-

ποτε αναφερόταν ως έγκυρος δημοσιογράφος και που ασφαλώς γνωρίζει πολλά.

Τρίτη 8 Νοεμβρίου 1988, δυο ημέρες μετά την ανακάλυψη της «διαφυγής» του Κοσκωτά. Συνεδριάζει το «νεο» Δ.Σ. της ΓΡΑΜΜΗΣ ΑΕ και ο Χάρης Μπουσμπουρέλης επιβεβαιώνει κατηγορηματικά τις πληροφορίες ή μόνο τις υποψίες των υπολοίπων. «Ο ίδιος ο Κοσκωτάς μου αποκάλυψε ότι ο Κουτσόγιωργας του ζήτησε, μέσω του Μαντζουράνη, επτά εκατομμύρια (αριθμός: 7.000.000) δολάρια για να τον "βγάλει λάδι"».

Ο Γιάννης Μαντζουράνης, πρώην αγωνιστής κατά της χούντας, πρώην γραμματέας του υπουργικού συμβουλίου και στέλεχος ακόμα του ΠΑΣΟΚ ήταν ο άνθρωπος που μαζί με τον καθηγητή Γιάννη Μεταξά μετέφεραν το «πλαστό έγγραφο» με τους αριθμούς καταθέσεων στον Κουτσόγιωργα.

Ο Χάρης Μπουσμπουρέλης υπέδειξε λοιπόν έναντι ποιού τιμήματος ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης και υπουργός Δικαιοσύνης ανέλαβε το ρόλο του συνήγορου του μεγαλοαπατεώνα για να μπορεί τώρα να δηλώνει στο ΒΗΜΑ ότι «δεν έχει άλλες πολιτικές φιλοδοξίες». Ο Μένιος Κουτσόγιωργας πήρε βέβαια και κάτι «ψιλά», όπως το διαμέρισμα της Τράπεζας Κρήτης που μεταβιβάστηκε στο όνομα της γυναίκας του δωρεάν μάλλον και όχι έναντι 6.000.000, όπως έγραψε η «Ελευθεροτυπία». Αναφέρουμε την ιστορία του διαμερίσματος όχι μόνο επειδή είναι μια αδιάσειστη απόδειξη της εμπλοκής του υπουργού Δικαιοσύνης, αλλά αποδεικνύει επίσης ότι οι «ψιλικατζήδες» στο τέλος τα θαλασώνουν όλα.

Αλλά ο Χάρης Μπουσμπουρέλης είχε κι άλλα να πει. Στην ίδια συνεδρίαση του ΔΣ της ΓΡΑΜΜΗΣ αποκάλυψε ότι στην αρχή της περασμένης εβδομάδας ο Κοσκωτάς του «εμπιστεύτηκε» ότι ο Κουτσόγιωργας του είχε υποδείξει το δίδυμο Αρφάνης - Χιώνης για την Τράπεζα Κρήτης. Στο σημείο αυτό, άλλα μέλη του ΔΣ, οι Τσοούτσιος και Ρουμπάτης συμπλήρωσαν ότι υπήρξαν μοναδικές συναντήσεις του Μένιου Κουτσόγιωργα με τους Αρφάνη - Χιώνη και Κοσκωτά, στο κότερο ενός από τα δίδυμα.

Το δίδυμο Αρφάνης - Χιώνης που αναδείχθηκε σε οικονομικό μεγαθήριο επί ΠΑΣΟΚ συνδέεται με τον Κουτσόγιωργα από πολύ παλιά και στις επιχειρήσεις τους «εργάζονται» γνωστοί σκανδαλο-

Υ ΕΦΥΓΕΣ ΝΩΡΙΣ...

του Ρεπόρτερ

ποιοί του ΠΑΣΟΚ, όπως ο **Θανάσης Καραχάλιος**. Παρά λίγο, «στην αναμπουμπούλα» μέσα, θα αγόραζαν και την Τράπεζα Κρήτης. Η εμμονή του Μένιου σ' αυτό ήταν πεισματική. Άλλωστε, ο Κουτσόγιωργας, που φαίνεται ότι τους είχε μεγαλύτερη εμπιστοσύνη, τους είχε προσφέρει παλιότερα και την Τράπεζα Κεντρικής Ελλάδας, το φθινόπωρο του '86, όταν ματαιώθηκε η πώλησή της στον Κοσκωτά, για να περάσει στον έλεγχο της Αγροτικής.

Στις μεγάλες κινηματογραφικές επιτυχίες του Χόλλυγουντ, ο «δικαστής» είναι πάντα ο υπεύθυνος των σκανδάλων και της διαφθοράς. Αντίθετα, ο αρχηγός του κράτους είναι αυτός που, αν και παραπλανημένος, ανακαλύπτει στο τέλος την αλήθεια, επεμβαίνει και εκκαθαρίζει «την κόπρον του Αυγείου». Λειτουργεί δηλαδή η «αυτοκάθαρση» του «συστήματος».

Στη σημερινή Ελλάδα αυτό δεν μπορεί να γίνει. Η «αυτοκάθαρση» της κυβέρνησης και του ΠΑΣΟΚ είναι αδύνατη, επειδή όχι μόνον ο αρχηγός της Δικαιοσύνης αλλά και ο πρωθυπουργός είναι αναμειγμένος στα σκάνδαλα.

Το σκάνδαλο Κοσκωτά «είναι σκάνδαλο διαστάσεων και ούτε γνωρίζει (ο λαός) ακόμα πλήρως την υφή, τις πτυχές του, τους απώτερους στόχους της υποθέσεως, η οποία κλονίζει την εμπιστοσύνη του λαού στους δημοκρατικούς θεσμούς».

Τάδε έφη **Ανδρέας Παπανδρέου** στη συνεδρίαση του ΚΥΣΥΜ της Πέμπτης 3 Νοεμβρίου 1988.

Θα συμφωνήσουμε μαζί του, για μια και μοναδική φορά, ότι πράγματι πρόκειται για **σκάνδαλο διαστάσεων** και ότι ο λαός **δεν γνωρίζει ακόμα**, αν και τις διαίσθάνεται, **την έκταση και την υφή του**. Ο Ανδρέας Παπανδρέου γνωρίζει όμως πολύ καλά, ως πρωταγωνιστής, και την «υφή» και τις «πτυχές» και τους «απώτερους στόχους» του σκανδάλου που δεν κλόνησε μόνο την εμπιστοσύνη του λαού στους δημοκρατικούς θεσμούς, αλλά και παρασύρει στην πτώση τον ίδιο και την κυβέρνησή του.

Η υφή του σκανδάλου

Σύμφωνα και με τις πηγές του ΑΝΤΙ, αληθεύει ότι ο **Γιώργος Λούβαρης**, προσωπικός μεσάζων του Ανδρέα Παπανδρέου, ήταν και μεταφορέας χρημάτων που αποσύρονταν από την Τράπεζα Κρήτης και ταξίδευαν μαζί του στο Λονδίνο

και το Χέρτφιλντ. Την πληροφορία ανέγραψε ο «Ελεύθερος Τύπος» την Τρίτη 8 Νοεμβρίου: Οι σωματοφύλακες του Κοσκωτά, **Μανώλης Γρυλλάκης** και **Ηρακλής Σηφακάκης**, παρέδωσαν στον Γιώργο Λούβαρη 200.000.000 δραχμές, τα οποία είχαν παραλάβει από υπάλληλο των χρηματοπιστολίων της τράπεζας. Ο Λούβαρης μετέφερε το ποσό αυτό την επόμενη μέρα στο Χέρτφιλντ.

Οι πηγές μας αναφέρουν ότι ο Λούβαρης πήρε **άλλη μια φορά** από τα χέρια του Γρυλλάκη ένα μικρότερο ποσό, μόνο ενενήντα εκατομμύρια. Κάθε φορά, εξάλλου, που ο Λούβαρης συναντούσε τον πρωθυπουργό στο Χέρτφιλντ δεν ήταν κανένας άλλος παρών, ούτε η κ. Λιάνη ακόμη.

Να πιστέψουμε ότι ο Γιώργος Λούβαρης χρησιμοποίησε αυτά τα χρήματα μόνο για τον εαυτό του; Να πιστέψουμε ότι ο Ανδρέας Παπανδρέου δεν γνώριζε τι

«**Γ. Κοσκωτάς:**
«Αυτοί εκεί
πάνω, με πάνε για
τελείωμα.
Δεν πρέπει να
τους περάσει, τους
κρατάω εγώ»»

μετέφερε στη βαλίτσα του ο στενός φίλος και συνεργάτης του; Να πιστέψουμε ότι οι τεράστιες δαπάνες της κ. Λιάνη και των συνοδών της, τα γλέντια της πρωθυπουργικής συντροφιάς με άλλους παρατρεχάμενους και τα πανάκριβα δώρα στην κ. Λιάνη πληρώθηκαν από την τσέπη τους;

Αν είναι έτσι, για να απαλλαγούν από τις βαρείες υποψίες ας εφαρμόσουν το «**πόθεν έσχες**», όπως ζήτησε το ΑΝΤΙ για τον πρωθυπουργό πριν από ένα χρόνο περίπου (22.10.1987).

Περιττεύει φυσικά να προσθέσουμε ότι, όπως αποκαλύψαμε στο παρελθόν, ο Λούβαρης «**κανόνιζε**» και τις συναντήσεις Κοσκωτά - Ανδρέα Παπανδρέου, όπως εκείνη του περασμένου Ιουλίου, με την οποία ο απατεώνας κατόρθωσε να

διασωθεί από το σκάνδαλο που είχε ξεσπάσει με αφορμή την «Εταιρεία Αιγαιίου».

Θα ρωτήσουμε μόνο «**σε ποιό λογαριασμό κατατέθηκαν**» οι προμήθειες που αποδεδειγμένα εισέπραξε ο Λούβαρης από την «αγορά του αιώνα». Δεν περιμένουμε φυσικά την απάντηση από την κυβέρνηση, ούτε από την αξιωματική αντιπολίτευση. Σε κανέναν από τα δυο μέρη δεν συμφέρει η αποκάλυψη όλης της αλήθειας, αν και ο Ανδρέας Παπανδρέου διακατέχεται, όπως εξομολογούνται «άνθρωποι» του, από το μόνιμο φόβο ότι «**Ο Μητσοτάκης θα μας κλείσει μέσα**».

Η πολιτική ανάμειξη στο σκάνδαλο Κοσκωτά δεν περιορίζεται φυσικά στον Α. Παπανδρέου και τον Α. Κουτσόγιωργα. Πηγές που γνωρίζουν καλά όσα συνέβαιναν στην Παλλήνη, υποστηρίζουν κατηγορηματικά ότι παραλήπτης χρημάτων ήταν και ο **Γιώργος Ανδρέα Παπανδρέου**. Μεταφορέας, ο ίδιος πάντα σωματοφύλακας, ο Γρυλλάκης, ο οποίος φέρεται να πήγε στον πρωθυπουργικό γιο τρεις φορές χρήματα από την Τράπεζα Κρήτης.

Έχουμε επισημάνει άλλωστε, όπως και άλλα έντυπα, την περιέργη αντίδραση του Γιώργου Παπανδρέου, όταν ο Μένιος Κουτσόγιωργας του έδειξε το πλαστό έγγραφο με τους αριθμούς των καταθέσεων στη Μέρυλ Λήντς.

Ο πρωθυπουργικός γιος και φέρελπις διάδοχος σήμερα του πατέρα του στο «Κίνημα», αντί να παραιτηθεί αμέσως και να μηνύσει τον Κοσκωτά ...ερεύνησε πρώτα να δει «**τι γίνεται**», στέλνοντας δικηγόρο στη Μέρυλ Λήντς. «Μήπως προσπάθησε να διαπιστώσει πρώτα αν πράγματι οι καταθέσεις ήταν στο όνομά του; — έτσι σχολιάζεται η αντίδρασή του.

Ο τρόπος αντίδρασης του Γιώργου Παπανδρέου είναι τρόπος αντίδρασης ανθρώπου που **γνωρίζει ότι δεν είναι αθώος**. Η εκτίμηση αυτή ενισχύεται από το γεγονός ότι αποκάλυψε τη «σκευωρία» ύστερα από τέσσερις ολόκληρες ημέρες και αφού εξασφάλισε πρώτα τη διαβεβαίωση ότι δεν υπάρχουν καταθέσεις στο όνομά του.

Τελικά, το γεγονός ότι οι καταθέσεις δεν είναι επώνυμες δεν αποδεικνύει τίποτα, εφόσον δεν είναι δυνατόν να συνεβαινε διαφορετικά. Οι τραπεζικοί λογαριασμοί που ανοίγονται στις περιπτώσεις αυτές και ιδίως για πολιτικούς είναι πάντα ανώνυμοι.

Πηγές της Τράπεζας Κρήτης υποστηρίζουν εξάλλου ότι οι αριθμοί των λογαριασμών που υπάρχουν στο έγγραφο που έστειλε ο Κοσκωτάς στον Κουτσόγιωργα είναι πραγματικοί, κάτι που μπορεί να αποδειχθεί εύκολα. Σύμφωνα με τις ίδιες πηγές το «μοναδικό λάθος» που έκανε ο Κοσκωτάς στο σημείο αυτό είναι ότι «πλάστογράφησε» τα ονόματα για να «υποδείξει» στον Κουτσόγιωργα αυτούς που είχαν καταθέσεις, διευκολύνοντάς τον στον εκβιασμό που επιχειρήθηκε. Παράλληλα, ο Κοσκωτάς φρόντισε να παρεμβάλει και το όνομα του κ. Α. Λιβάνη. Αν υπάρχει σκευωρία, υπάρχει μόνο στην περίπτωση του διευθυντή του πολιτικού γραφείου του πρωθυπουργού κι αυτό αποδεικνύεται από το γεγονός ότι ο κ. Α. Λιβάνης είναι ο «προαιώνιος αντίπαλος» του Κουτσόγιωργα, αλλά και του Κοσκωτά.

Η υπόθεση και ο πολιτικός εκβιασμός του Μένιου θα έμενε μια εσωτερική υπόθεση αν δεν «μιλούσε» ο Γιώργος Παπανδρέου. Πανικόβλητος, ο πρωθυπουργικός γιός αποκάλυψε την πλαστογραφία με τη συμβουλή της μητέρας του **Μαργαρίτας** και δρομολόγησε την πτώση της ίδιας της κυβέρνησής του.

Ο Γιώργος Παπανδρέου ενήργησε έτσι για δυο λόγους: *Πρώτον* για να πείσει ότι το έγγραφο που είχε ο Κουτσόγιωργας ήταν πλαστό και να θεωρηθούν έτσι πλαστές ακόμη και αληθινές αποδείξεις που απειλούσε να αποκαλύψει στη συνέχεια ο Κοσκωτάς. *Δεύτερον*, για να προλάβει τον Κουτσόγιωργα ο οποίος σκόπευε να αποκαλύψει αυτός το έγγραφο για να εξουδετερώσει το «Γιωργάκη». Σχετική με αυτό είναι η πληροφορία ότι ο Μένιος μέσω της «Αυριανής» ετοιμάζει για τις επόμενες ημέρες «μικρό πραξικοπηματάκι» εις βάρος του Γιώργου για να τον «αποτελειώσει πολιτικά». Κοντός ψαλμός, αλληλουΐα. Αιχμές κατά Γιωργάκη, δημοσιεύει καθημερινά η Κουριάς.

Άλλωστε από το περιβάλλον του Γ. Κουρή, ειπώθηκε ότι η «Αυριανή» διαθέτει «χαρτιά» που αποδεικνύουν ότι 22 κυβερνητικά και κομματικά στελέχη έχουν χρηματισθεί από τον «δρα».

Εκτός του Ανδρέα Παπανδρέου, του Γιώργου Παπανδρέου, του Γιώργου Λούβαρη και της **Μαργαρίτας Παπανδρέου** «στενές επαφές ύποπτου τύπου» είχε με τον Κοσκωτά και ο υπουργός Μεταφορών **Γιώργος Πέτσος**. Θα υπενθυμίσουμε στο σημείο αυτό όσα αποκαλύψαμε πριν από καιρό για την ανάμειξη του Γιώργου Πέτσου στην «αγορά του αιώνα» και όσα γράψαμε πρόσφατα για τον ρόλο που διαδραμάτισε στις τελευταίες σκανδαλώδεις αγορές της Ολυμπιακής. Και θα προσθέσουμε ότι, όπως είμαστε σε θέση να αποδείξουμε, ο ίδιος ο Ανδρέας Παπανδρέου «υποπτευόταν» τον Γιώργο Πέτσο και είχε μάλιστα αναθέσει να τον

Την Τετάρτη το πρωί ο Ανδρέας Παπανδρέου δέχθηκε στο Καστρί το κ. Βαρδή Βαρδινογιάννη. Μέχρι την ώρα που έκλεινε το τεύχος δεν είχαν αποκαλυφθεί οι λόγοι για τους οποίους ο αρχηγός των Βαρδινογιάννηδων έκανε τον κόπο να ανέβει μέχρι το Καστρί. Αν ήταν να ζητήσει το «νοίκι» της «Μπέντλεϊ» που χρησιμοποιούσε ο κ. Ροκόφυλλος στο Λονδίνο, μπορούσε να το κάνει τηλεφωνικά. Άγνωστο παραμένει επίσης το περιεχόμενο της συνάντησης του κ. Βαρδινογιάννη με τον κ. Μητσοτάκη, μια εβδομάδα προηγουμένως και λίγο πριν τη συζήτηση στη Βουλή για τον Κοσκωτά. Οι δυο συναντήσεις πάντως φαίνεται να έχουν κοινή αφορμή και το ίδιο αποτέλεσμα. Με τη διαφορά ότι ακόμα ο κ. Μητσοτάκης πηγαίνει στον κ. Βαρδινογιάννη, δεν τον δέχεται.

παρακολουθούν (!). Αλλά γι' αυτά σε επόμενο τεύχος.

Όλα αυτά αποδεικνύουν ότι οι προστάτες του Κοσκωτά ήταν το ίδιο το πρωθυπουργικό περιβάλλον, αν και πρέπει να σημειώσουμε ότι, σύμφωνα με πληροφορίες από την Παλήνη, ο απατεώνας δεν πρόλαβε να «διαφθείρει» χρηματικά την κ. **Δήμητρα Λιάνη**, αν και το επιχειρήσε.

Αποδεικνύεται επίσης ότι η αρχή του τέλους του απατεώνα συμπίπτει με την επιστροφή του Ανδρέα Παπανδρέου και όταν κατέστη προφανής η αδυναμία του να κυβερνήσει και να διαχειριστεί τις κοινές υποθέσεις, με αποτέλεσμα να ξεσπάσει «άγριος καυγάς» για τη διαδοχή, αλλά και τη μοιρασιά της λείας, μεταξύ των «διαδόχων».

Και οι πτυχές του σκανδάλου

Ύστερα από τις εισαγωγικές αυτές παρατηρήσεις επί της ουσίας του σκανδάλου Κοσκωτά, ας προχωρήσουμε σε μια σύντομη εξιστόρηση των βασικών πτυχών της υπόθεσης.

Ο Γιώργος Κοσκωτάς ήρθε στην Ελλάδα το 1982 «εφοδιασμένος» με 96 εκ. δραχμές, σύμφωνα με έναν πρώην συνεργάτη του, με 500.000 - 1.000.000 δολάρια σύμφωνα με άλλους.

Στην αρχή εξέδωσε το «ΕΝΑ» και προσέγγισε τη Νέα Δημοκρατία. Το 1985 όμως και ύστερα από συμβουλή του βασικού συνεργάτη του κ. **Δ. Κουνελάκη** αποφάσισε να πλησιάσει τον Ανδρέα Παπανδρέου και του έστειλε μια επιστολή. Στην επιστολή προς Παπανδρέου ο Κοσκωτάς έγραφε ότι ήταν ένας «πολλά υποσχόμενος νέος επιχειρηματίας» και τασσόταν ανεπιφύλακτα στο πλευρό του πρωθυπουργού της «Αλλαγής».

Το εγχείρημα απέδωσε. Ο πρωθυπουργός ανταποκρίθηκε και δέχθηκε τον Κοσκωτά. Αλλά επειδή ο «δρ» επεδίωκε συχνές επαφές, ο πρωθυπουργός τον «πάσαρε» στον τότε οικονομικό του σύμβουλο κ. **Γιάννη Παπανικολάου**.

Μια άλλη επιστολή του Κοσκωτά προς τον πρωθυπουργό, **ανοικτή** αυτή τη φορά, συνέγραψε ο γνωστός και ως γραμματοκομιστής του περίφημου πλαστού εγγράφου, καθηγητής **Γιάννης Μεταξάς**. (Ο Γιώργος Κοσκωτάς είναι ανορθόγραφος και για να αλληλογραφήσει χρειάζοταν «καλαμαράδες», όπως ο Γ. Μεταξάς και ο Γ. Μαντζουράνης, τους οποίους πλήρωνε βεβαίως αδρά. Είναι κοινό μυστικό ότι όλοι οι συνεργάτες του δόκτορα, μοιζόταν με μισθούς άνω των 500.000 το μήνα).

Στην **ανοικτή** αυτή επιστολή του ο Κοσκωτάς ισχυριζόταν ότι έφερε από το εξωτερικό για να επενδύσει στην Ελλάδα «περισσότερα από 100.000.000 δολάρια». Έγραψε ψέμματα φυσικά, όπως ψεύτικες ήταν και οι «ροζ» αποδείξεις που επέδειξε αργότερα στον κ. Χαλικιά για να θεμελιώσει τους ισχυρισμούς του. Ο κ. Χαλικιάς δεν έπεσε όμως στην παγίδα που έπεσε ο Ανδρέας Παπανδρέου — όχι βέβαια ότι δεν ήθελε να πέσει. Η πρόκληση προς τον πρωθυπουργό σε προχωρημένη φάση του «δράματος Κοσκωτά» ήταν μεγάλη: Γιατί δεν έγινε έλεγχος αν οι ισχυρισμοί του «δρα» αληθεύαν;

Το αυγό του Κολόμβου

Η αγορά της Τράπεζας Κρήτης είναι η πρώτη μεγάλη βουτιά του Γιώργου Κοσκωτά για την απόκτηση μιας εκδοτικής και οικονομικής αυτοκρατορίας.

Ο κ. Γ. Καρράς πουλούσε την Τράπεζα για να διευκολυνθεί στα χρέη που του είχαν δημιουργήσει οι άλλες επιχειρήσεις του, αντί του ποσού των 600 εκατομμυρίων. Όταν εμφανίσθηκε ο Κοσκωτάς η οικογένεια Βαρδινογιάννη είχε προσφέρει ήδη στον κ. Καρρά 500.000.000 δραχμές. Ο Κοσκωτάς πρόσφερε 800 εκατομμύρια, αλλά ζήτησε ταυτόχρονα μια «εξυπηρέτηση». «Επειδή τα χρήματα τα έχω στο εξωτερικό», είπε στον κ. Καρρά, «σου δίνω μια εγγυητική επιστολή για 800 εκατομμύρια και αν σε μια βδομάδα δεν σου τα έχω δώσει μου παίρνεις πάλι την Τράπεζα». Ο κ. Καρράς... δέχθηκε — υπάρχουν ακόμα «αφελείς», ή πρόκειται για κάτι άλλο; — και πήρε την εγγυητική επιστολή, παραχωρώντας την Τράπεζα.

Η πρώτη ενέργεια του Κοσκωτά όταν πήρε την Τράπεζα ήταν να εξαγάγει το συνάλλαγμα της παράνομα, το επανεισήγαγε, πλήρωσε το συμφωνημένο ποσό στον κ. Γ. Καρρά, από τα χρήματα της Τράπεζας Κρήτης και πήρε πίσω την εγγυητική επιστολή που είχε παραδώσει.

Ναι, έτσι αγόρασε ο Κοσκωτάς την Τράπεζα Κρήτης. Κανείς δεν μπορεί να πει ότι «δεν είχε μυαλό».

Η πρώτη σημαντική ένδειξη των δεσμών του Κοσκωτά με το Καστρί, είναι η εγγυητική αυτή επιστολή! Την οποία παραχώρησε ο κ. Π. Βακάλης, στέλεχος τότε της Τράπεζας Μακεδονίας Θράκης. Γνωστό στέλεχος και του ΠΑΣΟΚ, άνθρωπος κάποτε του κ. Γερ. Αρσένη και μετά του Γιώργου Παπανδρέου, ο κ. Βακάλης συνδέει έκτοτε την τύχη του με τον Κοσκωτά και ευθύνεται για πλήθος «επιχειρήσεων», όπως η ροή αθρών καταθέσεων των δημοσίων οργανισμών στην Τράπεζα Κρήτης.

Αντιπρόεδρος της Τράπεζας Κρήτης διορίζεται ο κ. Π. Βακάλης και είναι ο σύνδεσμος με τους «συντρόφους» των δημοσίων οργανισμών αλλά και το Καστρί. Συμμετέχει σε διαπραγματεύσεις και κάνει «προτάσεις αναπτύξεως των δραστηριοτήτων».

Αλλά στο περιβάλλον του «δρα» υπάρχει άλλο ένα πρόσωπο που, αν και παίζει κεντρικό ρόλο, έχει παραμείνει μέχρι στιγμής στο ημίφως. Πρόκειται για την δικηγόρο κ. **Φοίβη Λεμπέση**. Η κ. Φοίβη Λεμπέση συνοδεύει τον Κοσκωτά σε όλες τις κρίσιμες διαπραγματεύσεις του, όπως:

- Αγορά «Καθημερινής»
- Αγορά «Βραδυνής»
- Αγορά «Ολυμπιακού»
- Αγορά King George.

Μόνο στη διαπραγμάτευση για το πέρας της Τράπεζας Κρήτης στους Αρφάνη - Χιώνη συνοδεύεται από άλλο πρόσωπο: τον Γιάννη Μαντζουράνη, κι αυτό επειδή είναι ο μεσεγγυητής του Μένιου στη δουλειά.

Όλο κόλπα και κομπίνες

Το ίδιο πλασματικές με τα «κεφάλαια» που εισήγαγε ο Κοσκωτάς από το εξωτερικό ήταν και οι δυο αυξήσεις του μετοχικού κεφαλαίου που έκανε στη συνέχεια. Με άλλα λόγια, ο Κοσκωτάς δεν είχε τα κεφάλαια που ισχυριζόταν και απλώς (!) ανακύκλωνε τις καταθέσεις της Τράπεζας Κρήτης.

Η κυβέρνηση τα γνώριζε όλα αυτά τουλάχιστον από δυο χρόνια τώρα, από τους ελέγχους που έκανε η Τράπεζα Ελλάδος. Όπως τα γνώριζε και ο κ. Χαλικιάς, ο οποίος περίμενε την κατάλληλη στιγμή για να «χτυπήσει». (Όταν ο Κοσκωτάς έδειξε στον κ. Χαλικιά τα «πλαστά ροζ χαρτιά», ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος ούτε τα έπιασε στα χέρια του). Η προσεκτική ανάγνωση των πορισμάτων αυτών των ελέγχων από ειδικούς δεν θα άφηνε αμφιβολίες για τις κομπίνες και τις υπεξαίρεσεις του Κοσκωτά.

Για να εξακριβωθούν όμως όλα τα στοιχεία των «ανωνύμων» λογαριασμών,

ο ανακριτής μπορεί να ζητήσει από την Μέριλ Ληντς να του δώσει τα στοιχεία για τις αναλήψεις που έγιναν από τους λογαριασμούς της Τράπεζας Κρήτης ή τους ατομικούς λογαριασμούς των Κοσκωτάδων και για τους λογαριασμούς στους οποίους μεταφέρθηκαν αυτά τα ποσά. Δεν υπάρχει απόρρητο γι' αυτό και ο ανακριτής μπορεί —αν το θέλει— να βρει αυτά τα στοιχεία.

Το ίδιο ισχύει και για την περίπτωση της έρευνας που διεξάγει αυτή τη στιγμή ο επιτροπος στην Τράπεζα Κρήτης. Ο κ. Σπ. Παπαδόπουλος μπορεί να ζητήσει από την Κεντρική Τράπεζα των ΗΠΑ (ομολογητής της Τράπεζας Ελλάδος) που ελέγχει τις δραστηριότητες όλων των αμερικανικών Τραπεζών. Η Μέριλ Ληντς είναι υποχρεωμένη να δώσει αυτά τα στοιχεία γιατί έτσι όπως έχει διατυπωθεί η κατηγορία σημαίνει ότι χρησιμοποιήθηκαν οι λογαριασμοί της για την τέλεση αξιοποιώνων πράξεων στην Ελλάδα.

Τα πορίσματα της Τράπεζας Ελλάδος αποδεικνύουν ότι όλα τα χρήματα που υποτίθεται ότι ο Κοσκωτάς έφερε από το εξωτερικό ήταν «εκατό τοις εκατό» υπεξαίρεση χρημάτων της Τράπεζας. Αλλά εκτός της «συναλλαγματικής υπεξαίρεσης» (Meryll Lynch και Irving Trust) ο Κοσκωτάς είναι ένοχος και «δραχμικής υπεξαίρεσης» (περίπου 5,7 δις). Εκτός δηλαδή από το να δημιουργεί «πλαστό χρήμα», μέσα από την ανακύκλωση των καταθέσεων και των χρημάτων της Τράπεζας Κρήτης, έκλεβε κι όλας. Προσθέσατε σε αυτά και 8 εκ. μάρκα για τον Ντέταρι. Όλα αυτά ισούνται δηλαδή με το έλλειμμα των 12-15 δισεκατομμυρίων δραχμών της Τράπεζας Κρήτης.

Τα μεγαλύτερα σκάνδαλα

Αλλά η μεγαλύτερη διαφθορά της κυβέρνησης και του πρωθυπουργικού περιβάλλοντος σημειώθηκε με την εξαγωγή όπλων της ΕΒΟ κατά τη διάρκεια της Ιρανο-ιρακινής σύρραξης. Οι συναλλαγές έγιναν μέσω της Τράπεζας Κρήτης. Γιατί άραγε; Οι μίζες που πληρώθηκαν για αυτήν την εξαγωγή σε ανώτατα κυβερνητικά στελέχη φτάνουν τα τρία δισεκατομμύρια δραχμές — κατά ορισμένες πληροφορίες. Για την έγκριση εξαγωγής έχουν γνώση —και με το αζημίωτο όπως φαίνεται— πέντε έως έξι υπουργοί. Πρέπει να έχουν σχέση με την Άμυνα, το υπουργείο Εμπορίου και εκείνο της Εθνικής Οικονομίας, εκτός βέβαια και από τον ίδιο τον πρωθυπουργό.

Θα θυμίσουμε στο σημείο αυτό όσα γράφαμε για τις εξαγωγές όπλων της ΕΒΟ στο Ιράν (τεύχ. 324/5.12.86) και τις σχέσεις που είχε ο γιός του σημερινού υπουργού Άμυνας με το περιβάλλον Κοσκωτά και συγκεκριμένα με τον κ. Θ. Καλούδη, πρώην διευθυντή των «24 Ωρών».

Οι προμήθειες για το εμπόριο όπλων

Ένας θαυμάσιος εκλαϊκευτής της επιστήμης μεταφράζεται

για πρώτη φορά στην Ελλάδα

Jayant Narlikar
Πανεπιστήμιο της Βομβάης

η ελαφρότητα της Βαρύτητας

- «Μακάρι να υπήρχαν κι άλλοι επιστήμονες που να 'χουν εμπειρία στις πραγματικές αρχές της επιστήμης» μακάρι να υπήρχαν περισσότεροι επιστήμονες που να μπορούσαν να γράψουν σαν τον Narlikar». **New Scientist**

Το βιβλίο αποτελεί μια θαυμάσια εισαγωγή σ' όλα τα φαινόμενα της βαρύτητας — από την αδράνεια, την πτώση των σωμάτων, τη δυναμική των βλημάτων μέχρι τις μαύρες οπές και τα σχετικιστικά φαινόμενα. Χρησιμοποιώντας παραδείγματα από την καθημερινή ζωή, καλύπτει τους βασικούς νόμους της κίνησης, των θαλασσίων παλίρροιών, των κινήσεων των πλανητών και των δορυφόρων, της εσωτερικής δομής των άστρων, των αστέρων νετρονίων και των σουπερνόβα, και τις παράξενες ιδιότητες των μαύρων και λευκών οπών. Με εύθυμο ύφος, ο Narlikar σ' αυτό το βιβλίο του, προσπαθεί να δώσει απάντηση στο μεγαλύτερο αίνιγμα που αντιμετώπισε ποτέ η επιστήμη — τη δομή και την εξέλιξη του Σύμπαντος.
σελ. 265, 1250 δρχ., Εκδόσεις Τροχαλία.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΡΟΧΑΛΙΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ
Γριβαίων 5 (πάροδος Σκουφά 64)
106 80 Αθήνα — Τηλ. 36 46 426

Best seller

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Το χρονικό του Χρόνου

του

Stephen Hawking

«Από την αναπηρική πολυθρόνα του ταξιδεύει στις άκρες του Σύμπαντος»

Προδημοσίευση-ΒΗΜΑ 13/11/88

Εικοσιεννέα βδομάδες μέχρι σήμερα στο Νο 1 του καταλόγου Best sellers των Η.Π.Α.· ήδη μεταφράζεται σ' όλες τις ευρωπαϊκές γλώσσες.

Εκδόσεις ΚΑΤΟΠΤΡΟ

Best seller

Νέες Εκδόσεις

ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Ποίηση

(ΣΤΑΘΜΟΙ - ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΙ)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Ιπποκράτους 8
τηλ. 36.27.318

στο Ιράν αποτελούν —έτσι ισχυρίζονται οι πηγές μας— το μεγάλο μερίδιο του κέρδους της Αλλαγής.

Έγκυρες πληροφορίες του περιοδικού αναφέρουν ότι τουλάχιστον για «μια δουλειά» που έχει σχέση με προμήθεια όπλων προς τον ένα των αντιμαχομένων —συγκεκριμένα το Ιράκ— πληρώθηκαν ως προμήθεια 5 εκατ. δολάρια. Για τα χρήματα αυτά υπάρχουν τα επίσημα παραστατικά στην Τράπεζα Ελλάδος γιατί οι παραλήπτες —εταιρεία φάντασμα;— τα ήθελαν στο εξωτερικό. Η εμπορική όμως συναλλαγή —όπως και οι άλλες της ΕΒΟ— έγιναν μέσω της Τράπεζας Κρήτης.

Το ποσό αυτής της συγκεκριμένης προμήθειας απαιτήθηκε και πληρώθηκε όλο προκαταβολικά και στο σύνολό της και πριν ακόμα «πάει το πράμα» στο Ιράκ και καταβληθεί η αξία του.

Για τις ιστορίες όμως της ΕΒΟ πολλά μπορεί να πει ο προ μνην αποπεμφθείς πρόεδρος της κ. Στ. Καμπάνης· αλλά πώς να τα πει;

Το άλλο μεγάλο σκάνδαλο είναι η «υπόδειξη» προς τους δημόσιους οργανισμούς να καταθέτουν τα χρήματά τους στην Τράπεζα Κρήτης. Μεσολαβητής ήταν ο αντιπρόεδρος της Τράπεζας Παν. Βάκαλης και οι μίζες είχαν δυο κατευθύνσεις: Μια ανιούσα, προς την κυβέρνηση και το Καστρί, και μια κατιούσα με «ψωροδεκάρες 2-3 εκατομμυρίων» στους διοικητές των οργανισμών.

Η έρευνα για αυτή την κομπίνα ΠΑΣΟΚ - Κοσκωτά έχει αρχίσει. Αρκεί μόνον να σημειώσουμε ότι τα επιτόκια που η Τράπεζα Κρήτης χορηγούσε προς τους Οργανισμούς εποίκιλλαν:

Ήλθε ήταν μηδενικά και άλλοτε έφταναν στο 2% ως 3% ή πάλι ανάμεσα στο 15% ως 19%. Με ποιά κριτήρια άραγε;

Το ιδιαζόντως σκανδαλώδες στην ιστορία αυτή —που έχει πάρει την οδό της δικαστικής έρευνας— είναι ότι καταθέσεις δημοσίων οργανισμών έγιναν ακόμα και στα μέσα Οκτωβρίου εφέτος: Όταν όλα είχαν «στριμώξει», μερικοί κατ' εντολήν —προφανώς— έδιναν τα λεφτά στον Κοσκωτά. «Η Τράπεζα Κρήτης —παρ' όλα όσα ελέγοντο— λειτουργούσε νομίμως». Αυτά δήλωσε ένας από τους διευθύνοντες των ΔΕΚΟ, στο ΑΝΤΙ.

Μάλιστα, λειτουργούσε νομίμως, η Τράπεζα Κρήτης, ακόμα τον Οκτώβριο του 1988...

Μια απόπειρα ψυχανάλυσης

Τι ήταν τελικά ο Γιώργος Κοσκωτάς; Όλες οι διαθέσιμες πληροφορίες οδηγούν στο συμπέρασμα ότι ήταν ένας κοινός απατεώνας που κατάφερε να κερδίσει στην Αμερική «μια φούχτα δολάρια» και ήρθε στην Ελλάδα να τα «επενδύσει». Στην αρχή φέρθηκε αξιοπρεπώς και

στηρίχτηκε σε ικανούς επαγγελματίες με τους οποίους ανέδειξε την ΓΡΑΜΜΗ σε ένα αξιοπρεπές εκδοτικό συγκρότημα μικρομεσαίου μεγέθους.

Κάποτε όμως γνωρίστηκε με τους επιφανείς εκπροσώπους του παρακυβερνητικού κυκλώματος και άρχισε να θυμάται τον παλιό του εαυτό. Η Ελλάδα της «Αλλαγής» ήταν «παράδεισος» για απατεώνες σαν τον Γιώργο Κοσκωτά.

Ο Γιώργος Κοσκωτάς ήρθε στην Ελλάδα από τις ΗΠΑ με τα δολάρια του ύποπτης προέλευσης — και μέσα σε έξι χρόνια κατόρθωσε να αναδειχθεί σε κορυφαίο οικονομικό παράγοντα της χώρας, αφού προηγουμένως εξαγόρασε τους πάντες και τα πάντα, από τις κορυφές της κυβέρνησης, μέχρι τον «Ολυμπιακό».

Παθολογικός πλαστογράφος ο Γιώργος Κοσκωτάς πλαστογραφούσε τα πάντα, από τα πανεπιστημιακά του πτυχία μέχρι τα «ροζ» χαρτιά για την εισαγωγή του συναλλάγματος και το έγγραφο που έδωσε στον Κουτσόγιωργα. Και όπως λέγεται, η μοναδική φορά που κέρδισε χρήματα από την πλαστογραφία ήταν όταν εξαπάτησε την υπηρεσία κοινωνικών ασφαλίσεων της Νέας Υόρκης.

Ο Κοσκωτάς είναι επικίνδυνος γιατί είναι ευφυής στο να συνδυάζει το παιχνίδι του κλεμμένου χρήματος και της απάτης με τη διαβρωμένη εξουσία.

Ο Γιώργος Κοσκωτάς έπεσε τελικά θύμα του μοναδικού «προσόντος» του, του ίδιου δηλαδή που τον ανέδειξε σε αυτό που έγινε στην Ελλάδα του κ. Α. Παπανδρέου και του ΠΑΣΟΚ: Την αλόγιστη απληστία.

Ο Γιώργος Κοσκωτάς δεν «έπεσε» μόνο από τον «εκδοτικό πόλεμο», ούτε μόνο από την αποδυνάμωση του Ανδρέα λόγω της ιστορίας της κ. Λιάνη και τον εμφύλιο πόλεμο που ξέσπασε μέσα στην κυβερνητική παράταξη, αμέσως μετά την επιστροφή του Ανδρέα Παπανδρέου. Ο Γιώργος Κοσκωτάς έπεσε από την παθολογική μανία του να «κλέβει» τα χρήματα άλλων και να πλαστογραφεί και όταν ο Ανδρέας Παπανδρέου, μόνος και έκθετος στη δυσμενέστατη γι' αυτόν σημερινή συγκυρία, δεν μπορούσε πλέον να τον καλύπτει άλλο.

Δεν είναι ασφαλώς τυχαίο ότι η τελευταία φάση του σκανδάλου Κοσκωτά άρχισε αμέσως μετά την επιστροφή του Ανδρέα Παπανδρέου από το Λονδίνο. Ο πρωθυπουργός, με μειωμένες πια αντοχές, άφησε όλους τους χειρισμούς στον Κουτσόγιωργα, ο οποίος φυσικά τα θαλάσσωσε.

Μένει τώρα να δούμε την τελευταία πράξη. Θα επικρατήσει τελικά η άποψη εκείνων που επιδιώκουν μια «αξιοπρεπή πτώση» και ιδιότητα του Ανδρέα Παπανδρέου, για να μην δημιουργηθεί επικίνδυνο προηγούμενο, ή θα φύγει κι αυτός μια κάποια «νύχτα»; □

ΚΟΣΚΩΤΙΚΟΣ ΜΕΤΑΣΕΙΣΜΟΣ

● Από τον δήμαρχο Καλαμάτας κ. Σταύρο Μπένο, πήραμε το ακόλουθο γράμμα:

Με αφορμή το τελευταίο δημοσίευμα του περιοδικού σας (τεύχος 387/11 -18 Νοεμβρίου 1988) όπου σε σχόλιο με τίτλο ΜΙΚΡΟΣ ΜΕΤΑΣΕΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΚΑΛΑΜΑΤΑ υπάρχει ερώτημα για δήθεν σχέση ΚΟΣΚΩΤΑ με Γεννηματά - Σαμαρά - Μπένο και σαν απάντηση με την παράκληση να δημοσιευθεί, έχω να παρατηρήσω τα εξής:

Η μόνη επαφή του Δήμου Καλαμάτας με τον κ. Κοσκωτά ήταν ένα τηλεγράφημα μετά τους σεισμούς με το πιο κάτω περιεχόμενο:

Αθήνα 5/11/1986

Αγαπητέ κύριε Μπένο. Θα γνωρίζετε ήδη ότι μετά την εξέλιξη που είχε ήδη το θέμα της Τράπεζας Κεντρικής Ελλάδος, αποφάσισα να επιστρέψω τον προσωρινό τίτλο των μετοχών της Τράπεζας που απέκτησα στον Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος κύριο Δημήτρη Χαλικιά. Η επιστροφή των χρημάτων που έχω καταθέσει θα αποφέρει τόκους ύψους 30 - 40 εκατομμυρίων δραχμών. Τα χρήματα αυτά και μια πρόσθετη παροχή μου που ανεβάζει το συνολικό ποσό στο ύψος των 100 εκατομμυρίων δραχμών τα θέτω στην υπηρεσία της ανοικοδόμησης της Καλαμάτας και συγκεκριμένα για την δημιουργία ενός δημοτικού σχολείου και ενός βρεφονηπιακού σταθμού. Ως επιτροπή για την διαχείριση του ποσού και την υλοποίηση των παραπάνω στόχων προτείνω εσάς καθώς και τους κυρίους κυρίους Γ. Γεννηματά και Α. Σαμαρά, βουλευτές Μεσσηνίας, ελπίζοντας ότι θα αποδεχθείτε την πρότασή μου.

Με εκτίμηση

ΔΡ Γιώργος Κοσκωτάς

Βουκουρεστίου 22 Αθήνα Τ.Κ. 10 671

Η δωρεά ΚΟΣΚΩΤΑ ήταν η μοναδική που δεν ενεργοποιήθηκε από τον Δήμο μας, γιατί ήταν προφανές ότι ήταν εκ του πονηρού· επεδίωκε δηλαδή να προωθήσει τα άνομα συμφέροντα του κ. Κοσκωτά (απόκτηση Τράπεζας Κεντρικής Ελλάδος) μέσω της τραυματισμένης πόλης μας.

Για το θέμα αυτό έγινε συζήτηση στη Βουλή με αφορμή σχετική επερώτηση για την Καλαμάτα, όπου μεταξύ του τότε υπουργού Υγείας και βουλευτή Μεσσηνίας κ. Γ. Γεννηματά και των βουλευτών κ.κ. Σαμαρά - Μπουλουκού αναπτύχθηκε ο πιο κάτω «προφητικός» διάλογος:

«ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΜΠΟΥΛΟΥΚΟΣ: Μου επιτρέπετε μία ερώτηση, κύριε Υπουργέ;
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΝΝΗΜΑΤΑΣ (Υπ. Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων): Ευχαρίστως.

ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΜΠΟΥΛΟΥΚΟΣ: Αναφερθήκατε στην προσφορά Κοσκωτά. Θέλω, επειδή έχουμε μια στοιχειώδη ενημέρωση μέσα από τις γραμμές του Τύπου, να πληροφορηθεί το Σώμα, επειδή αυτή η προσφορά του είχε συνδεθεί με κάποιο αίτημά του στην Τράπεζα της Ελλάδος, αν η Τράπεζα της Ελλάδος κατέθεσε αυτά τα χρήματα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΝΝΗΜΑΤΑΣ (Υπ. Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων): Δεν γνωρίζω τι έκανε η Τράπεζα της Ελλάδος και δεν με αφορά. Ο κ. Σαμαράς, ο κ. Μπένος και εγώ, ο δήμαρχος της πόλης, ο βουλευτής της Νέας Δημοκρατίας Σαμαράς και ο βουλευτής —φαντάζομαι, έτσι με είδε— του ΠΑΣΟΚ Γεννηματάς, πήραμε μία κοινή επιστολή που μας λέει: Εγώ διεκδικώ από την τράπεζα αυτά τα λεφτά.

ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΜΠΟΥΛΟΥΚΟΣ: Ερωτώ αν κατατέθηκε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΝΝΗΜΑΤΑΣ (Υπ. Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων): Δεν το γνωρίζω. Αυτό είναι θέμα του κ. Κοσκωτά με τις τράπεζες, που δεν αφορά τους τρεις εμάς. Αν κανονίσει τα πράγματα με τις τράπεζες και στείλει τους τόκους, αν τους γυρίσουν, αν... αν..., τότε εμείς οι τρεις θα διαχειρισθούμε τα χρήματα για να κάνουμε το σταθμό και να βοηθήσουμε το νοσοκομείο όπως λέει.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΑΜΑΡΑΣ: Μου επιτρέπετε μια διακοπή, κύριε Υπουργέ;

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΕΝΝΗΜΑΤΑΣ (Υπ. Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων): Είπα ανακρίβεια, κύριε Σαμαρά;

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΑΜΑΡΑΣ: Όχι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΝΝΗΜΑΤΑΣ (Υπ. Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων): Ε, αφού δεν είπα ανακρίβεια, γιατί με διακόπτετε;».

Επίσης, ουδέποτε υπήρξε οποιαδήποτε επαφή μου σε οποιοδήποτε επίπεδο με τον κ. Κοσκωτά και η Τράπεζα Κρήτης ήταν η μόνη Τράπεζα στην οποία δεν υπήρξε ποτέ ούτε μια δραχμή κατάθεση Δημοτικού χρήματος.

Επομένως, οποιαδήποτε απόπειρα ανάμιξης μου στο θέμα αυτό είναι τουλάχιστον αστεία.

Θα επιθυμούσα να προσθέσω ότι για όλα αυτά είναι ενημερωμένο το Δημοτικό Συμβούλιο της πόλης μας.

Τέλος, για δική σας ενημέρωση σας στέλνω σχετικά σχόλια του τοπικού τύπου.

Σταύρος Μπένος
Δήμαρχος Καλαμάτας

Καλαμάτα 14 Νοεμβρίου 1988

Σ.Σ. Στο δημοσίευσμά μας είμασταν σαφείς στις πληροφορίες και σε όσα ο υπουργός κ. Θ. Φιλιππόπουλος μας είπε. Σημειώναμε ότι ενώ πήραμε τον κ. υπουργό να μας εξηγήσει μια περιέργη «προσφορά» του Κοσκωτά στη σεισμό-πληκτη Καλαμάτα, αυτός «μας θύμιζε» ότι πρέπει να αναζητήσουμε την τύχη προσφοράς του «δρα» στους κ. Μπένο, Γεννηματά και Σαμαρά.

Κατανοούμε την ενόχληση του κ. Μπένο που αναπάντεχα —και όχι πάντως από εμάς— συνδέθηκε με τις κάλπικες γενναιοδωρίες του «δρα». Πάντως, η όσφρησή του να απομακρυνθεί εγκαίρως από τον Κοσκωτά, τον τιμά και ως προς την νοημοσύνη και ως προς την εντιμότητά του.

Ο κ. Θ. Φιλιππόπουλος είναι που πρέπει να εξηγήσει μερικά θέματα...

«Μικρή Βιβλιοθήκη Ηρόδοτος»

ΤΑΣΟΣ ΛΙΓΝΑΔΗΣ

ΤΟ ΖΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΡΑΣ

11×18 εκ. - 216 σελ. - 800 δρχ.

ΓΙΑΓΚΟΣ ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ κ.ά.

**Ο ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ
ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΜΟΣ**

11×18 εκ. - 288 σελ. - 600 δρχ.

Εκδόσεις Ηρόδοτος

Μαυρομιχάλη 7 - GR 10679 Αθήνα

Τηλ.: (01) 36.30.903

**Τό άφιέρωμα στόν ΚΩΣΤΑ
ΤΑΧΤΣΗ, τοῦ περιοδικοῦ
«ΟΔΟΣ ΠΑΝΟΣ», ἔξαν-
τλήθηκε σέ μιά ἔδομάδα
καί ξανατυπώθηκε.
Στά σημαντικότερα βιβλιο-
πωλεῖα σ' ὅλη τήν Ἑλλάδα.
Πάγκους ἐφημερίδων στό
κέντρο τῆς Ἀθήνας.**

**Διανομή, τηλέφωνα:
32.16.221 - 34.73.117.**

«ΕΠΙΦΥΛΑΣΣΟΜΑΙ ΔΙΑ ΤΑ

«Λόγω του επείγοντος επιφυλάσσομαι δια τα υπόλοιπα που αναγράφονται να υποβάλω μήνυση, διότι πέραν των άλλων, πρέπει να ερευνήσω και ποιοι άλλοι εκτός από τον μηνυόμενο έχουν συμμετοχή στα κακόβουλα αυτά δημοσιεύματα». Αυτά έφα **Μένιος Κουτσόγιωργας**, που δεν ήξερε αν είναι και υπουργός της Δικαιοσύνης. Στο έκτακτο τεύχος του ΑΝΤΙ οι αναφορές στον Μένιο ήταν άφθονες και διάσπαρτες σε όλο το τεύχος. Φυσικά «τα ψευδή και δυνάμενα να βλάψουν την τιμή και την υπόληψη» του Μένιου χρειάζεται να εκδοθούν σε μαύρη πολυσέλιδη βίβλο. Δεν αναφερόμαστε σε όλα εκείνα με τα οποία επρόσβαλε αυτός όλο το ελληνικό λαό αλλά σε όσα ο Τύπος του καταμαρτυρεί και ο κύριος τώως πρώτος Αντιπρόεδρος, «λόγω του επείγοντος» δεν πρόλαβε να περιμαζέψει από τα αποκόμματα του Τύπου που σωριάζονται στο γραφείο του.

Ούτε προσπάθησε να περιμαζέψει ακόμα «τα ψευδή και συκοφαντικά» για μια σειρά από ατασθαλίες που αναφέρονται π.χ. στο «γραφειάκι» που ο άλλος εντιμότητος, «ο κύριος Γεώργιος Κοσκωτάς» είχε την καλοσύνη να του προσφέρει στην οδό Ασκληπιού: αυτή τη

στιγμή, ως φαίνεται, ασχολείται με την εξασφάλιση της αθανασίας του που θα διαιωνιστεί στους δρόμους που διανοίγονται τώρα στο Ζηρίνιο αλλά και με την τακτοποίηση της φορολογικής του δήλωσης για τα ενοίκια στην Κηφισιά.

Θα μείνουμε εμείς σε μερικές διευκρινίσεις που μπορούν από τώρα να ληφθούν υπόψη για το προανακριτικό στάδιο και να τον διευκολύνουν στη στοιχειοθέτηση των όσων προτίθεται να καταθέσει στον 9ο ανακριτή εναντίον του περιοδικού. Είναι σκόπιμο να αναφερθούν οι λεπτομέρειες γι' αυτήν την περίφημη συνεδρίαση της «Γραμμής Α.Ε.». Ο κ. **Χάρης Μπουσμπουρέλης** πρώτος μετά τον Κοσκωτά πρόεδρος της «Γραμμής», έκανε μια σιβυλλική «διάψευση» σύμφωνα με την οποία «ένοχος, ένοχον ου ποιεί». Δηλαδή, ο προκάτοχός του επειδή είναι φυγόδικος και απατεώνας δεν μπορεί να κατηγορεί άλλους και αν είπε και κάτι δεν πρέπει να το πάρουμε τοις μετρητοίς: «Ο Κοσκωτάς δεν δικαιούται και δια να ομιλεί» μας λέει εν ολίγοις ο κ. Χάρης. Αλλά υπήρξε και άλλη διάψευση, της «Γραμμής» αυτή τη φορά. Έστειλε ανακοίνωση στην οποία ανέφερε ότι δεν ελέχθη τίποτα τέτοιο στη συγκεκριμένη συνεδρίαση. Επίσης ο κ. Τσούτσιας εδήλωσε ότι δεν ανέφερε τίποτε για συνάντηση σε κότερο.

Έχουμε τη δική μας άποψη στην οποία θα επιμένουμε και στο δικαστήριο. Λεπτομέρειες γι' αυτήν:

Την Τρίτη 8 Νοεμβρίου μεταξύ 6.30 και 8.30 στην αίθουσα των συσκέψεων που βρίσκεται στο δεύτερο όροφο του κτιρίου της Παλλήνης συνεδρίασε το Δ.Σ. της «Γραμμής Α.Ε.» με παρόντες τους: **Γ. Αμανατίδη, Χ. Μπουσμπουρέλη, Τ. Παπαδόπουλο, Γ. Ρουμπάτη, Γ. Τσούτσια** και τους δικηγόρους - συμβούλους **Θ. Βαρλάμη και Φ. Δαμόφλη**.

Στη συνεδρίαση εκείνη ο κ. Χ. Μπουσμπουρέλης ανέφερε ότι: «Ο ίδιος ο Κοσκωτάς μου αποκάλυψε ότι ο Κουτσόγιωργας του ζήτησε, μέσω του Μαντζουράνη, επτά εκατομμύρια δολάρια για να τον βγάλει λάδι». Τη δήλωσή του αυτή ο κ. Χάρης την επανέλαβε και άλλες 3 φορές σε διάφορες περιστάσεις. Την Τετάρτη 16/11, ο κ. Π. Μπακογιάννης δήλωσε επίσης ότι και αυτός διασταύρωσε και γνωρίζει το γεγονός.

Όσο για τον κ. **Τσούτσια** επιμένουμε. Αυτός ο ίδιος και όχι ο Γ. Ρουμπάτης ανέφερε για τη συνάντηση στο κότερο. Για τους αναγνώστες μας που έτυχε να μην τη διαβάσουν, δημοσιεύουμε στη συνέχεια στοιχεία από τη μήνυσή του εντιμότητος κ. Μένιου Κουτσόγιωργα:

12.11.88

ΠΡΟΣ

Τον κ. Εισαγγελέα Πλημικών Αθηνών
ΜΗΝΥΣΗ

Αγαμέμνονα Κουτσόγιωργα του
Ιωάννη, κατοίκου Κηφισίας Αττικής
(Αλεξάνδρου Παναγούλη 2)

ΚΑΤΑ

Χρήστου Παπουτσάκη Εκδότη και Δν/τή
της 15ης πολιτικής επιθεώρησης με τον
τίτλο ΑΝΤΙ, κατοίκου Αθηνών
(Δημοχάρους 60)

Η πράξη του μηνυόμενου προβλέπεται και τιμωρείται από τα άρθρα 362 και 363 του Π.Κ. σε συνδυασμό με τις οικείες διατάξεις του Α.Ν. 1092/1938.

Για τους λόγους αυτούς ζητώ την ποινική δίωξη και την τιμωρία του μηνυόμενου και

Δηλώνω παράσταση πολιτικής αγωγής για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης.

Προσάγω αντίτυπον του περιοδικού ΑΝΤΙ που περιέχει το υβριστικό και συκοφαντικό για μένα δημοσίευμα.

Προτείνω ως μάρτυρες τους:

1. **Χάρη Μπουσμπουρέλη**. Δημοσιογράφος κάτοικο Αθηνών (Βουκουρεστίου 15).

2. **Ιωάννη Χαραλαμπόπουλο**. Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης, κάτοικο Αθηνών, Πρίγκιπος Πέτρου 17, Γλυφάδα.

3. **Απόστολο Τσοχατζόπουλο**. Υπουργό Εσωτερικών, κάτοικο Χαλανδρίου, Νηρηίδων 6.

4. **Κωνίνο Λαλιώτη**. Δημοσιογράφος, κάτοικο Αθηνών, Σαρανταπήχου 35.

5. **Γιώργο Γεννηματά**. Υπουργό Εργασίας, κάτοικο Κηφισιάς Θερμοπύλων 4.

6. **Αντώνη Λιβάνη**. Γενικό Δν/τή Πολιτικού Γραφείου Πρωθυπουργού, κάτοικο Αθηνών, Λάμπρου Κατσώνη 47.

7. **Ιωάννη Ντεγιάννη**. Βουλευτή, κάτοικο Αθηνών, Αλ. Παπαναστασίου 38.

8. **Γεώργιο Ρωμαιο**. Ευρωβουλευτή, κάτοικο Νέου Ψυχικού, Τερτσέτη 9.

9. **Βασίλειο Κεδίκογλου**. Βουλευτή, κάτοικο Αθηνών, Εμμ. Μπενάκη 146.

10. **Στέφανο Τζουμάκα**. Βουλευτή, κάτοικο Αθηνών, Σόλωνος 51.

11. **Απόστολο Κακλαμάνη**. Υπουργό Προεδρίας, κάτοικο Αθηνών, Σολωμού 53.

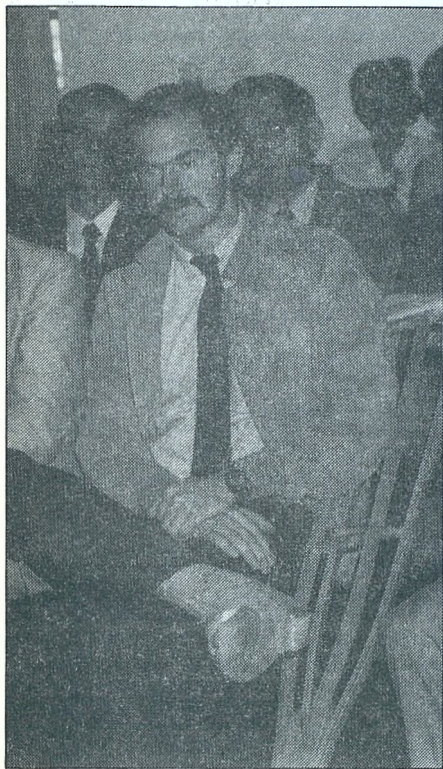
12. **Θεόδωρο Πάγκαλο**. Υπουργό Εξωτερικών, κάτοικο Αθηνών.

Αθήνα 12 Νοεμβρίου 1988

Ο ΜΗΝΥΤΗΣ

Αγαμέμνων Κουτσόγιωργας

ΥΠΟΛΟΙΠΑ»

Καλοδεχόμενη και η μήνυση του Γιώργου Παπανδρέου. Καθυστερημένη βεβαίως, επειδή αν είναι τόσο εύθικτος όσο διακηρύσσει, έπρεπε να την έχει υποβάλει από τον περασμένο Ιούλιο, όταν διάβασε το τεύχος 377. Σημειώνουμε και μια παράληψή του: δεν υπέβαλε μήνυση και κατά του ΕΘΝΟΥΣ για όσα συγκλονιστικά αποκάλυψε ο Πάνος Βακάλης, την περασμένη Δευτέρα.

Δημοσιεύουμε τα στοιχεία της μήνυσης του Γιώργου Παπανδρέου, αν και η μοναδική «είδηση» που περιέχει βρίσκεται στα ονόματα των μαρτύρων.

ΜΗΝΥΣΗ

Γεωργίου Ανδρέα Παπανδρέου,
Βουλευτή - Υπουργού Εθνικής Παιδείας
και Θρησκευμάτων, κατοίκου Αθηνών,
οδός Μητροπόλεως αριθ. 15.

ΚΑΤΑ

- 1) Του Χρήστου Παπουτσάκη, εκδότη της δεκαπενθημέρου πολιτικής επιθεώρησης με τον τίτλο «ΑΝΤΙ», κατοίκου Αθηνών, οδός Δεινοκράτους αρ. 131.
- 2) Των κ. α) Βασίλη Ζήση, β) Τάκη Καφετζή, Χρήστου Παπουτσάκη και Γιάννη Φλώρου, ως μελών της συντακτικής επιτροπής του άνω εντύπου.
- 3) Κατά του υπό το ψευδώνυμο «Ρεπόρ-

τερ» δημοσιογραφούντος στο άνω έντυπο και

4) Κατά του υπό το ψευδώνυμο «Αντήνωρ» δημοσιογραφούντος στο ίδιο ανωτέρω έντυπο και

5) Κατά παντός υπευθύνου και συμμετόχου.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Και με τη ρητή επιφύλαξη κάθε δικαιώματός μου

ΜΗΝΥΩ

Τούτους και ζητώ την τιμωρία τους σύμφωνα με το νόμο

Δηλώνω ότι παρίσταμαι ως πολιτικώς ενάγων για την ικανοποίηση της ηθικής βλάβης που μου προξένησαν οι ανωτέρω παράνομες πράξεις των μηνυομένων.

Διορίζω ως πληρεξούσιο Δικηγόρο μου τον κ. Γεώργιο Βερβανιώτη, κάτοικος Αθήνας, οδός Βαλαωρίτου 7, τηλ. 36.11.390.

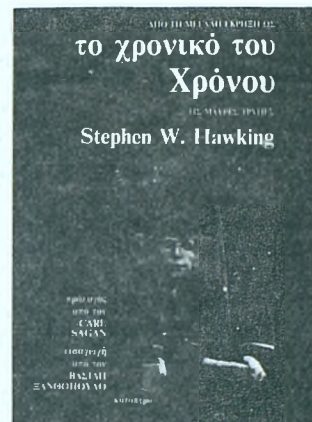
Μάρτυρες προτείνω τους κ.:

1. Αλευράς Ιωάννης, Λευκωσίας 15 112 52.
2. Κακλαμάνης Απόστολος, υπουργός Προεδρίας της κυβέρνησης Βασ. Σοφίας 15.
3. Φλώρος Ιωάννης, Αθανασιάδου 4 Αμπελόκηποι.
4. Πεπονής Αναστάσιος, Υπουργείο Βιομηχανίας Ενέργειας και Τεχνολογίας Μιχαλακοπούλου 80.
5. Γεννηματάς Γιώργος, Χαρ. Τρικούπη 50.
6. Δαριβιανάκης Αλεξ., Αλ. Ραφτοπούλου 11 Ηράκλειο.
7. Τρίτσης Αντώνιος, Μηνιάτη 14 ΜΕΤΣ 116 36.
8. Σημίτης Κώστας, Αναγνωστοπούλου 10 Κολωνάκι 106 73
9. Μαγκάκης Γεώργ., Μαυροματαιών 43
10. Αρσένης Γεράσιμος, Τσακάλωφ 28.
11. Κύρκος Λεωνίδας, Καλλιδρομίου 19 Εξάρχεια.
12. Ανδρουλάκης Μίρης, Ηρακλείου 145 Περισσός.
13. Λάζαρης Απόστολος, Πλειάδων 79 Ν. Κηφισιά
14. Λαλιώτης Κώστας, Χαριλάου Τρικούπη 50.
15. Τσούρας Θανάσης, Χαρ. Τρικούπη 50.
16. Καζακλάρης Χρήστος, Κατερίνη Α' παρ. Παρθενίου 7.
17. Λεβογιάννης Νικόλαος, Βάκχου 18.
18. Γιάννης Τζανετάκης
19. Λέων Καραπαναγιώτης, Εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ».
20. Σπύρος Λιναρδάτος, Εφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ».
21. Νίκος Κιάος, Εφημερίδα «ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ».
22. Σερραφείμ Φυντανιώτης, Εφημερίδα «ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ».
23. Κώστας Σκούρας, Γ. Γ. ΕΟΤ.
24. Μάκης Γιορπαζολιάς, Εφημερίδα «ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ».

Ο ΜΗΝΥΤΗΣ
Γ. Παπανδρέου

Ένας θαυμάσιος εκλαϊκευτής
της επιστήμης μεταφράζεται

για πρώτη φορά
στην Ελλάδα

Stephen Hawking

Πανεπιστήμιο Cambridge

το χρονικό
του Χρόνου

- «Οι επιστήμονες όλου του κόσμου περιμένουν με αγωνία κάθε λέξη του παράλυτου καθηγητή...»

Newsweek - 13/6/88 και
ΤΑ ΝΕΑ - 26/7/88

- «Αν και βρίσκεται καθηλωμένος στην αναπηρική πολυθρόνα του, το μυαλό του ταξιδεύει στις άκρες του Σύμπαντος...»

Time - 8/2/88

- «Διαβάστε το και χαρίστε το στους φίλους σας που δεν γνωρίζουν τι ακριβώς είναι η επιστήμη...»

John Gribbin, New Scientist -
18/7/88

Το πρώτο εκλαϊκευτικό βιβλίο του μεγαλύτερου θεωρητικού φυσικού από την εποχή του Αϊνστάιν. Ένα βιβλίο που από τον Μάρτιο του '88 μέχρι σήμερα είναι «καρφωμένο» στο Νο 1 του καταλόγου των best sellers σε Αμερική και Ευρώπη.

Το βιβλίο προλογίζει ο Carl Sagan: την ελληνική έκδοση παρουσιάζει ο καθηγητής Βασίλης Ξανθόπουλος.

σελ. 272, 1400 δρχ.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ τροχαλία ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ
Γριβαίων 5 (πάροδος Σκουφά 64)
106 80 Αθήνα — Τηλ. 36 46 426

Κ Τ Κ Λ Ο Φ Ο Ρ Ο Υ Ν
Ν Ε Ο Ι Τ Ι Τ Λ Ο Ι 1 9 8 8 - 1 9 8 9

ΣΕΙΡΑ:

ΣΚΕΨΗ, ΧΡΟΝΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΙ

Δ/νση Θανάσης Θ. Νιάρχος

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΑΡΟΥΧΗΣ

(Άπαντα)

1. Αγαθόν το εξομολογείσθαι
2. Ως στρουθιον μονάζον επι
δώματος
3. Εγώ ειμί πτωχός και πένης
Ευριπίδη, Ορέστης (*Μετάφραση*)

*

ΑΛΕΚΟΣ ΦΑΣΙΑΝΟΣ

Σήμερα και αύριο και χθες

*

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΕΦΕΡΗΣ

Το βυssινί τετράδιο. Ανεμολόγιο -
λέξεις - βότανα και ορθογραφικά
(*Παρουσίαση - σχόλια -
σημειώσεις: Φώτης
Δημητρακόπουλος*)

*

ΚΑΡΟΛΟΣ ΚΟΥΝ

Κάνουμε θέατρο για την ψυχή μας

*

ΑΛΕΞΗΣ ΜΙΝΩΤΗΣ

Πορεύεσθαι κατά Τέχνην

*

ΜΑΡΙΟΣ ΠΛΩΡΙΤΗΣ

Τέχνη, γλώσσα και εξουσία
(*Εννιά επίκαιρα σχόλια γύρω σε
τρια ατέρμονα θέματα*)

*

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΕΦΕΡΗΣ - ΑΝΤΡΕΑΣ
ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ

Αλληλογραφία (1931-1960)
(*Φιλολογική επιμέλεια: Φώτης
Δημητρακόπουλος*)

*

Ε Κ Δ Ο Σ Ε Ι Σ Κ Α Σ Τ Α Ν Ι Ω Τ Η

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα
Ζ. Πηγής 3, 106 78 Αθήνα. Τηλ. 360.32.34 — 36.01.331

ΤΟ ΠΑΣΟΚ ΧΤΕΣ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ

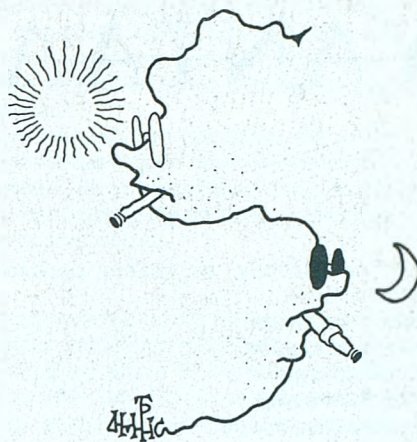
Το έργο του Μπρεχτ «Η άνοδος και η πτώση του Αρθούρου Ουί», με κάποιες προσαρμογές θα απέδιδε χωρίς άλλο, θεατρικά την πορεία του παπανδρείκου φαινομένου. Τα όσα φοβερά και ανήκουστα αποκαλύπτονται και γίνονται τις τελευταίες εβδομάδες δεν αποτελούν μια απλή συμπτωσή, που μπορεί να εξαντληθεί ερμηνευτικά με άξονα τις αρνητικές πλευρές της προσωπικότητας του κ. Παπανδρέου και της κλικας, που τον περιβάλλει, αλλά είναι σύμπτωμα της ίδιας της δομής του ΠΑΣΟΚ ως πολιτικού κινήματος, των κατεθύνσεων του ως ιδεολογικού ρεύματος και του είδους της εξουσίας, που διαμόρφωσε.

Εκείνο, που παραβλέπεται και υποβαθμίζεται στις αναλυτικές προσεγγίσεις, που έχουν κατά καιρούς επιχειρηθεί σχετικά με το ΠΑΣΟΚ είναι ο έντονος και διάχυτος λαϊκισμός, που χαρακτήρισε ευθύς εξ αρχής το κίνημα αυτό. Ακόμα κι όταν θίγεται το θέμα του λαϊκισμού αναφορικά με το ΠΑΣΟΚ, ποτέ δεν εντοπίζεται ότι σε κάθε λαϊκισμό, με οσοδήποτε δημοκρατική λεοντή κι αν εμφανίζεται, υποκρύπτεται και υπάρχει ένας υπολανθάνων φασιστοειδής χαρακτήρας.

Το γεγονός, ότι το ΠΑΣΟΚ εμφανίστηκε ως κόμμα «όλων των Ελλήνων» και απέφυγε συστηματικά να καθορίζει ποιά ακριβώς κοινωνικά συμφέροντα εκπροσωπεί ως πολιτικός φορέας, είναι το πρώτο και αδιαφιλονικήτο χαρακτηριστικό του λαϊκισμού του. Και, βέβαια, το χαρακτηριστικό αυτό δεν αίρεται με το ότι εμφανίστηκε ως κόμμα των «εργαζόμενων» χρησιμοποιώντας την ακαθόριστη αυτή κατηγορία —απειροελάχιστοι είναι οι μη εργαζόμενοι— για να αποφύγει κάθε περιορισμό σε σχέση με τη βάση στήριξής του.

Ακριβώς γι' αυτό και λειτούργησε ως πολυσυλλεκτικός φορέας, όχι μόνο στο επίπεδο της ψηφοθηρίας, αλλά και, κυρίως, στο επίπεδο της κομματικής οργάνωσης, ώστε να αποκλεισθεί κάθε μορφής δέσμευση ως προς τον πολιτικό και ιδεολογικό προσανατολισμό του. Σε απόλυτη συνάφεια με τον λαϊκισμό του, το ΠΑΣΟΚ κολάκευε στον υπέρτατο βαθμό τα μικροαστικά στρώματα —το δεύτερο χαρακτηριστικό— σε δυο βασικούς άξονες: τον άξονα μιας άκρατης υποσχέσεολογίας, χωρίς πραγματικό αντίκρουσμα και τον άξονα της ικανοποίησης των κοινωνικών απωθημένων των στρωμάτων αυτών με την προώθηση ενός κοινωνικού ισοπεδωτισμού, που εμφανίστηκε ως «εκδημοκρατισμός» και «σοσιαλισμός».

Το τρίτο χαρακτηριστικό είναι, όχι απλά η έξαρση του προσωποπαγούς χαρακτήρα του κόμματος, αλλά ο απόλυτος και έξω από κάθε έλεγχο και περιορισμό αρχηγισμός, που εμπεδώθηκε στο σχηματισμό αυτό, με επίκεντρο τον Ανδρέα Παπανδρέου. Στη βάση αυτών των κύριων χαρακτηριστικών —θα μπορούσαν

να αναφερθούν και δεκάδες άλλα, αν υπήρχαν περιθώρια μιας εξαντλητικής ανάλυσης— υποστασιοποιείται ο υπολανθάνων φασιστοειδής χαρακτήρας του ΠΑΣΟΚ και ως κινήματος και ως κόμματος εξουσίας. Η μάχη, που δόθηκε από τα στελέχη της Δημοκρατικής Άμυνας από το Σεπτέμβριο του 1974 ως την άνοιξη του 1975 και οδήγησε στη διαγραφή τους, ήταν ακριβώς να αποκλειστεί η δυνατότητα μιας τέτοιας εξέλιξης, να κατοχυρωθεί μια πραγματικά δημοκρατική και σοσιαλιστική φυσιογνωμία του κινήματος.

Σε άρθρο μου στο ίδιο αυτό περιοδικό αναφέρθηκα το 1975 στην αναμέτρηση αυτή, που δεν ήταν απλά ενδεικτική, αλλά αποδεικτική των προδιαγραφών διαμόρφωσης του ΠΑΣΟΚ, που προκαθόρισαν κατά τρόπο αναπόδραστο την πορεία του. Ακριβώς για αυτό και λαθεμένα, κι ως ένα βαθμό παραπλανητικά, μιλάμε σήμερα για «εκφυλιστικά φαινόμενα» στο ΠΑΣΟΚ, που τα συνδέουμε με τη «μεθη» και τη νομή της εξουσίας και άλλα παρόμοια. Το «αυγό του φιδιού», το σπέρμα του εκτραχηλισμού και της ασυδοσίας βρισκόταν μέσα στον οργανισμό του κινήματος από την πρώτη στιγμή της δημιουργίας του.

Γι' αυτό και υπάρχουν ευθύνες και ευθύνες τεράστιες, που, βέβαια, δεν βαρύνουν μόνο την πασοκική «νομεκλατούρα», που αναδείχτηκε εκ του μηδενός, βολεύτηκε κάτω παραπάνω από ικανοποιητικά κι έκανε τη δουλειά της.

Βαρύνουν επίσης: **πρώτο** όλους εκείνους που έδωσαν κάλυψη, περιωπή και πρόσωπο στο ΠΑΣΟΚ με το να δέχονται να χρησιμοποιούνται σε κυβερνητικά πόστα, παρά το γεγονός ότι γνωρίζουν ή, σε κάθε περίπτωση, όφειλαν να γνωρίζουν, ότι δεν υπάρχει ΠΑΣΟΚ αλλά παπανδρείσμός· ότι ο λαστιχοποιημένος παπανδρείκος «σοσιαλισμός» ήταν η μεγαλύτερη απάτη της νεώτερης ελληνικής

πολιτικής ιστορίας, ότι η «Αλλαγή» ήταν φενάκη και ψευδαίσθηση.

Δεύτερο την κομμουνιστική Αριστερά, που για μια ακόμα φορά δεν χρησιμοποίησε τη μαρξιστική ανάλυση και λειτούργησε ευκαιριακά και εκλογικίστικα, δίνοντας απαράδεκτα περιθώρια στον παπανδρείσμό. Περιθώρια, διότι μπήκε στη λογική της αντιδεξιάς συνθηματολογίας, νομιμοποιώντας έτσι το ΠΑΣΟΚ ως «αριστερό» κόμμα. Περιθώρια διότι άφησε να νοηθεί, ότι το όλο πρόβλημα ήταν η δική του άμεση ή έμμεση συμμετοχή ως διασφαλιστικός όρος της Αλλαγής. Περιθώρια, διότι δεν διαχώρισε έγκαιρα τα πολιτικά μέτωπα και ακολούθησε επιφυλακτική και «προσεκτική» στάση απέναντι στο κυβερνητικό κόμμα σε τέτοιο βαθμό, ώστε ακόμα και στα σκάνδαλα, και, κυρίως, στην υπόθεση Κοσκωτά να αργήσει ασυγχώρητα να πάρει θέση.

Τρίτο την εκτός ΠΑΣΟΚ σοσιαλιστική Αριστερά, που λειτούργησε και λειτουργεί με τη νοοτροπία των καπετανάτων και δεν συνενώνεται ώστε να δοθεί στην τεράστια μάζα των πασοκικών ψηφοφόρων η δυνατότητα μιας εναλλακτικής πολιτικής λύσης.

Είναι σαφές ότι το ΠΑΣΟΚ ιστορικά είναι, όχι μόνο μια εξοφλημένη υπόθεση, αλλά και μια υπόθεση, που θα βαρύνει αρνητικά και τραυματικά για πολλές δεκαετίες στην πολιτική και κοινωνική ιστορία αυτού του τόπου. Πολιτικά κάθε προσπάθεια διάσωσης του, καθαρού ή ανανέωσης του δεν είναι μόνο καταδικασμένη, αλλά και συμβάλλει στη διατήρηση της εκκρεμότητας, της σύγχυσης και της ατμόσφαιρας σήψης, που το κόμμα αυτό δημιούργησε. Δεν είναι μόνο η έκφραση του σοσιαλισμού, με την οποία δεν έχει πλέον απολύτως καμιά σχέση, είναι παράλληλα και το αίτημα για εκσυγχρονισμό, ανανέωση και Αλλαγή που το ΠΑΣΟΚ καπηλεύτηκε για να υπονομεύσει.

Το ΠΑΣΟΚ πρέπει, επομένως, να φύγει από τη μέση, γιατί μόνο μολυσματικά μπορεί πλέον να επηρεάζει την πολιτική ατμόσφαιρα. Τη θέση του πρέπει να πάρουν οι όποιες υγιείς δυνάμεις απέμειναν μέσα στο ΠΑΣΟΚ, που, μαζί με όσες βρίσκονται έξω από αυτό, οφείλουν να συγκροτήσουν έναν άλλο ριζοσπαστικό σοσιαλιστικό φορέα, που θα πιάσει το κομμένο από το ΠΑΣΟΚ νήμα των λαϊκών οραμάτων και προσδοκιών και θα ξαναδώσει στο λαό την κλονισμένη πίστη για ένα καλύτερο αύριο. Πρόκειται για μια ιστορική επιταγή τόσο ξεκάθαρη και τόσο πειστική, ώστε, εφόσον αγνοηθεί, θα οδηγήσει σε ένα ασύλληπτο πολιτικό αδιέξοδο, από το οποίο δύσκολα μπορεί κανείς να προβλέψει με τι κόστος, ποιες περιπέτειες και πότε θα βγει η χώρα.

καθηγ. Βασίλης Φίλιας
μέλος της Εκτελεστικής Γραμματείας
της Σοσιαλιστικής Ένωσης

Ο ΚΑΠΕΤΑΝΙΟΣ ΤΗΣ ΓΚΟΥΑΝΤΑΛΑΧΑΡΑΣ

Θα κάνουμε σε λίγο κι υπονόμους
να ρίχνουμε τα δισεκατομμύρια,
τους αναγκαστικούς που βγάζω νόμους,
τα αυθόρμητα οπαδών συγχαρητήρια

ΜΑΡΚΟΣ ΤΣΙΡΙΜΩΚΟΣ
«Προγραμματικός λόγος»

«Είναι αλήθεια ότι δεν πουλάς όπλα χωρίς να λερώσεις τα χέρια σου. Δεν γίνονται χοντρές πωλήσεις χωρίς “φιλοδώρημα”. Η “προμήθεια” είναι θεσμός για τους εμπόρους κανονίων. Το κράτος το ξέρει και κάνει τα στραβά μάτια. Σε όλα τα καθεστώτα. Κάτι παραπάνω μάλιστα, αυτή η πρακτική είναι περίπου θεσμοποιημένη: για να καλύπτονται απέναντι στο Τελωνείο και στην Εφορία οι έμποροι όπλων δηλώνουν —ημεπίσημα— στη Διοίκηση “εμπορικά έξοδα” που συνοδεύουν κάθε τέτοια συναλλαγή. Στην πραγματικότητα είναι το μπαχτισίσι που κατατίθεται στην Ελβετία ή στο Λιχτενστάιν σε υποχρεωτικούς μεσάζοντες.

Όταν ο γενικός ελεγκτής του στρατού Μπαρμπά σημειώνει στην έκθεσή του ότι το υπουργείο Οικονομικών επέτρεψε την αποστολή στην Ελβετία των προμηθειών στην υπόθεση Λυσσαίρ (100 εκατομμύρια φράγκα) δεν ξαφνιάζει κανέναν στους πολιτικούς κύκλους. “Είναι μια πρακτική αθέμιτη μεν, αλλά πολύ συνηθισμένη”, εξηγεί ένας ανώτερος εφοριακός. Αλλά δεν είναι σύνηθες να μιλάμε γι’ αυτή».

Τα παραπάνω γράφτηκαν στο γαλλικό (σοσιαλιστικό) περιοδικό «Νουβέλ Ομπσερβατέρ» τεύχος 6-12 Νοεμβρίου 1987, σε ένα άρθρο με τον τίτλο «Όλοι σάπιοι»;, σχετικό με την υπόθεση Λυσσαίρ: εξαγωγή όπλων στο Ιράν μεταξύ 1982 και 1986 παρά το εμπάργκο και λάδωμα του Σοσιαλιστικού Κόμματος.

Διάβολοι! Ήτανε λίγο μετά την «αγορά του αιώνα» τη δική μας. Ξέρετε, εκείνη για την οποία ο Ανδρέας Παπανδρέου είχε αστράψει και βροντήσει από γυαλιά και οχτάστηλα ότι θα βάλει ειδική ρήτρα που θα αποκλείει μεσάζοντες και προμήθειες, με απειλή ακύρωσης της συμφωνίας. Λίγο καιρό αργότερα, χάρη στο

Λαέ σε κλέβουν, σε γελούν μεγάλοι
τσαρλατάνοι!

Θες την εξουσία
πάντα να τρυγάς;
Στη Ραμπαγαδία
γίνε Ραμπαγάς!
Δημοκράτης πούρος
στην Αβδηριτιά
στας αρχάς μου ντούρος
ήμουν και φωτιά

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΣ
(ΡΑΜΠΑΓΑΣ)

«Αντί», μαθαίναμε το όνομα αυτού: Λούβαρης.

Καχύποπτοι, φιλοκατήγοροι, ζηλόφθονες (αχάριστοι ως Μαργαρίτες), λέγαμε το Λούβαρης σαν ψευδώνυμο. Πώς! Αφού ο Παπανδρέου είχε παρέμβει σωτήρια: πίσω όλοι! Κάτω τα χέρια από την αγορά του αιώνα!...

*

Ότι θα βλέπαμε το Λούβαρη να κουβαλάει πάπια στο Χέρφληντ, αυτό δεν το περιμέναμε. Ότι θα γινόταν θαλαμηπόλος - Κολμπέρ του Βασιλιά - Ηλίου δύοντος, τόσο θράσος και κυνισμό (ποιανού!), τόση περιφρόνηση στο νιονιό των ραγιάδων, δεν την περιμέναμε. Μωραίνει Κύριος...

Ύστερα άνοιξε ο βόθρος Κοσκωτά. Αυτό όμως, αμόλυντοι, Μένιοι. Φιόρα του Λεβάντε.

Ποιους λάδωνε ο Κοσκωτάς; Μα εμένα, τον Παπουτσάκη. Εμείς δεν του δώσαμε τράπεζες (που τις αγόραζε με τα λεφτά των καταθετών τους), εμείς δεν αποπειραθήκαμε να του δώσουμε και το Αιγαίο; Εμείς δεν κάναμε τα αδύνατα δυνατά για να ματαιώσουμε τον έλεγχο της Τράπεζας της Ελλάδος; Εμείς δεν αλλάζαμε εισαγγελείς; Τέλος, εμείς δεν τον φυγαδεύσαμε; Εμείς και ο Μητσοτάκης, άντε και η «Αυγή». Αυτοί αθώς περιστερές, αγγελούδια, θύματα σκευωρίας.

*

Εμείς... δραχμοβίτοι, κορόιδα αρκούμαστε να τρώμε τα νύχια μας ξαναδιαβάζοντας όπως στα νιάτα μας «Σατυρικά γυμνάσματα», Σουρή, Πάλλη, Ραμπαγά έ-

τσι για ξεχαρμάνιασμα, ενώ ο ποσαπαιρνης με το θεισθήρα πάλι μας έβριζαν δολιοφθορείς της αλλαγής, πράκτορες του Μητσοτάκη, μας έφτυνε κι ο Ζορμπάς που με τα χτενάκια του να σιάξει πρώτα ξέρει μούσι και μουστάκια του.

Και προσευχόμαστε: Ω Μούσα των τηλεπαρουσιαστών των προκάτ ρεπορτάζ των Βαϊών, δώσε και σε μας κανένα βούκινο, έστω ντεμοντέ, σαν του Παλαμά, μπας και ραγίσουνε τα τείχη της Ιερειχούς, στα αυτιά των φουκαράδων αναγνωστών της Μακαβριανής.

...κράχ' το με λόγια που να ξεσκεπάζουν·

πες τη ντροπή του τὰδε και του δείνα·
τα λόγια πότε αέρας, πότε σφάζουν.
όλα, πρόσωπα, τζάκια, τούτα εκείνα
τα δεφτέρια μας άνοιξε ολονών
και το στόμα σου διάπλata κι αρχίνα
και ψάξε τα νεκρών και ζωντανών
νοικοκυρέων και κατεργαρέων
και των αρχόντων και των πιο τρανών.

*

Αλλά έστω. Οι ενδείξεις, οι κατηγορίες χωρίς δακτυλικά αποτυπώματα, οι ακριτομύθιες χωρίς μαγνητοταινίες (ή, έστω, με μαγνητοταινίες) δεν φτάνουν ως αποδεικτικά στοιχεία. Δεν φτάνουν για την καταδίκη κανενός. Από τη Δικαιοσύνη.

Με την πολιτική όμως τι γίνεται;

Όταν οι κυβερνήτες σκανδαλίζουν το λαό με τα καμώματά τους, με τα άπλυτά τους, με την Αυλή τους που την κουβαλάνε και στην κρεβατοκάμαρα για να παρακολουθήσει την άφθονη διούρησή τους, όπως η Αυλή του Βασιλιά - Ηλίου, όταν οι παρακοιμώμενοι μπουσουλάνε κάτω από το κρεβάτι για να πιάσουν τα πασουμάκια της Ντυμπαρού, όταν βρέχει εκατομμύρια στο «Γκρόβενορ» και στις μπουτίκ της Λόντρας, όταν στο κρεβάτι του πόνου πηγαينوέρχονται Κατίνες, τραμπούκοι, παλιάτσοι, μπίζνεσμεν, όταν με όλα αυτά και πολλά άλλα οι κυβερνήτες έχουνε χάσει την έξωθεν καλή μαρτυρία, τότε τι γίνεται; Με την πολιτική ευθύνη τι γίνεται;

Δεν την έχουν ακουστά;

*

Ναι, έχουν ακόμα και σήμερα (έστω και αργά) σίγουρο μέσον για να αποστομώσουν τους κατήγορους, τους συκοφάντες, τους σκευωρούς και αποσταθεροποιητές και τα κέντρα τους στο εσωτερικό και στο εξωτερικό. Να καταθέσουν το σήμα τους σαν το τίμιο σερίφη που αδικοκατηγορήθηκε, να παραιτηθούν και να θεθούν σαν ιδιώτες στη διάθεση της Δικαιοσύνης. Ως μάρτυρες, προς Θεού!

Και μπορούν να κάνουν κι άλλα. Να μας πουν ποιοι πήραν τις μίζες των αγορών και πωλήσεων όπλων, τι ποσά και σε ποιούς λογαριασμούς τα κατέθεσαν. Οι ξένοι έμποροι κανονιών είναι υποχρεωμένοι να δώσουν στοιχεία στην κυβέρνηση, αφού υπάρχει ρήτρα... Να μας πει ο κ. Παπανδρέου τι εννοούσε με την ιστορική του φράση «Γιατί τόση αχαριστία Μαργαρίτα;», δημοσιοποιηθείσα υπό των πατρειχαμένων αυθωρεί εν είδει προειδοποίησης. Να μας πει τι του ζητάνε, τι απαιτήσεις και «όρους» του θέτουν οι ίδιοι οι συνεργάτες του. Και γιατί δεν πιστεύουν στη δική του καθαρότητα.

*

Αντί γι' αυτά είδαμε την περασμένη Κυριακή έναν αδιάτακτο πολιτικό, που βγήκε στο γυαλί να φοβερήσει το κόμμα του και να μας επισείσει νέα ιουλιανά για μπαμπούλα.

Είδαμε τη δημαγωγία στην πιο χυδαία

καμποτινική μορφή της με τα αιώνια και αθάνατα ντόπια και ξένα κέντρα που θέλουν να αποσταθεροποιήσουν τα κοινοιστορικά επιτεύγματα της πολιτικής του, σε διεθνή κλίμακα μάλιστα (ίσως εννοούσε τον άξονα Καστρί - Χέρφελντ). Είδαμε το σκάνδαλο να ονομάζεται Δημοκρατία.

Εγώ πάντως σας ορκίζομαι ότι αν ήμουν ντόπιο ή ξένο αποσταθεροποιητικό κέντρο, θα προσευχόμουν να μου κόβει ο Θεός μέρες και να τους τις δίνει με τόκο κοσκωτάδιο.

*

Ο αδιάτακτος αυτός πολιτικός πριν από κανά χρόνο είχε καταγγείλει με τον ίδιο ακριβώς τρόπο τα δημοσιεύματα περί του ειδυλλίου του: ήταν πάλι συκοφαντίες, εκπορευόμενες από τα γνωστά κέντρα του εσωτερικού και του εξωτερικού, με σκοπό την αποσταθεροποίηση.

Αποσταθεροποιημένος εν τω μεταξύ ο ίδιος, λικνιζόμενος στα κυματάκια του Αιγαίου με το βάσανο και την παλιοπαρέα, ενώ είχε στήσει τους σεισμόπληκτους Καλαματιανούς να τον περιμένουν του κάκου σε σύσκεψη, όχι μόνο διέψευδε ακόμα και τις φωτογραφίες, αλλά τα έβαζε με τον Μητσοτάκη, με τη ΣΙΑ, με το Ρήγκαν, τους Κόντρας, γύρευε...

Λίγοι μήνες πέρασαν και ο ίδιος με την πιτζάμα του έμπασε στην κρεβατοκάμα-

ρά του το κράτος, την παρδαλή Αυλή του, το διεθνή Τύπο, τις κουτσομπόλες μεγάλης κυκλοφορίας. Είναι ο πρώτος πρωθυπουργός στον κόσμο που έκανε κάτι τέτοιο, ίσως από φιλοδοξία, για να μπει στο βιβλίο των ρεκόρ Γκίνες.

Άντε τώρα να πιστέψεις —και να πιστέψεις ότι πιστεύει ο ίδιος— λέξη απ' όσα λέει τώρα περί σκευωριών και σατανικών αποσταθεροποιήσεων. Στις οποίες συμμετέχει, προφανώς, σχεδόν όλο το κόμμα του.

*

Φαίνεται ότι τελικά είχε δίκιο ο Καρλ Γιουνγκ. Αντιγράφω από το βιβλίο του «Η ολοκλήρωση της προσωπικότητας» (σελ. 105 στην ελληνική έκδοση).

«Όταν π.χ. ένας αξιοσέβαστος λόγιος εγκαταλείπει την οικογένειά του στα εβδομήντα του χρόνια και παντρεύεται μια εικοσάχρονη, κοκκινομάλλα ηθοποιό, τότε ξέρουμε ότι οι θεοί απαιτήσαν άλλο ένα θύμα. Με αυτό τον τρόπο μας φανερώνεται η δαιμονική υπεροχή. (Στο Μεσαίωνα θα ήταν εύκολο να θανατώσει κανείς την κοπέλα με την κατηγορία της Μάγισσας)».

Όχι δηλαδή ότι για όλα φταίνε οι γκόμενες, οι πρώην κι οι επόμενες, όχι ότι φταίει ο έρωτας. Απλώς ξεβρακώνει.

Δ. Ραυτόπουλος

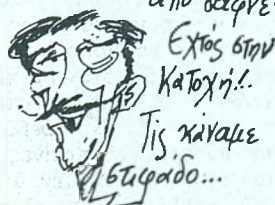
εκυκλοφόρησε

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ
ΓΙΑΝΝΗ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ

ΥΠΕΡ ΒΩΜΩΝ
και ΑΣΤΕΙΩΝ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ
ΣΤΑΘΗΣ

Αεχμός ποτέ δεν ζέμεινε
από δαίμονες!

Εχτός στην
Κατοχή!...
Τις χάνανε
δυστυχώς...

ΕΚΔΟΒΕΙΣ ΥΠΟΧΡΕΙΣ

ΟΙ ΣΠΑΡΤΑΡΙΣΤΕΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΕΝΟΣ ΠΑΡΑΚΡΑΤΙΚΟΥ
ΠΟΥ ΜΑΥΡΙΖΟΥΝ ΤΙΣ...ΛΕΥΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΟΜΩΣ ΕΙΜΑΙ
ΠΑΝΤΑ
ΒΑΣΙΛΙΑΣ

ΔΑΒΙΔ ΣΑΝΤΣΕΣ ΧΟΥΛΙΑΟ
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ-ΠΡΟΛΟΓΟΣ:
ΔΑΝΑΗ ΣΤΡΑΤΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

Α' Βραβείο
ΚΟΛΟΜΒΙΑΝΙΚΗΣ ΝΟΥΒΕΛΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΕΙΣ»

Χ. Τρικούπη 22, 106 79 Αθήνα
Τηλ. 36.19.138 - 36.27.153

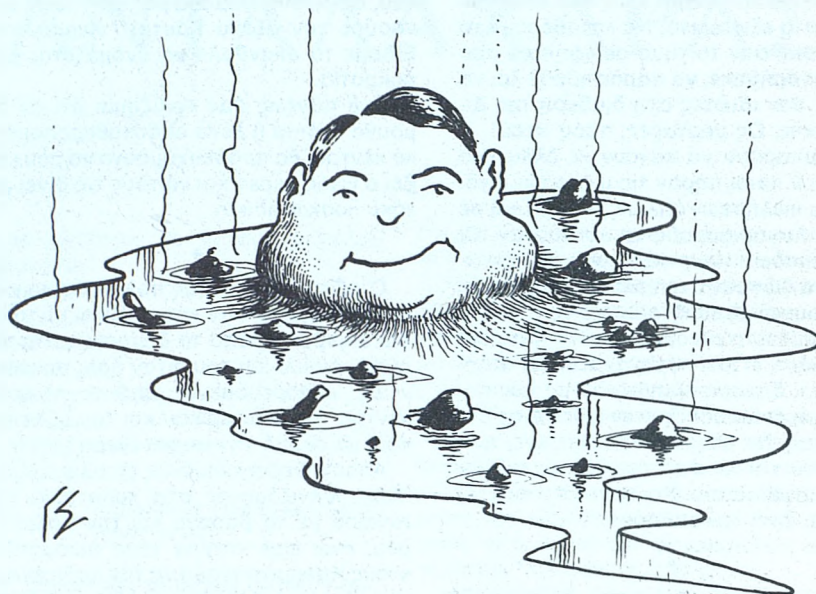
«ΣΚΑΝΔΑΛΟ ΚΟΣΚΩΤΑ» 'Η «ΣΚΑΝΔΑΛΟ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ»

του Δημήτρη Ψυχογιού

Εδώ και καιρό, το «σκάνδαλο Κοσκωτά» θα έπρεπε να είχε ονομαστεί «σκάνδαλο Παπανδρέου». Κι αν όχι ευθύς εξ αρχής, λόγω της εύνοιας που το Καστρί επεδείκνυε προς το μεγαλοαπατεώνα, τουλάχιστον από την εποχή (αρχές του καλοκαιριού) που ο πρωθυπουργός συναντήθηκε με τον δόκτορα στην επίσημη πρωθυπουργική κατοικία. Η συνάντηση δεν είχε ανακοινωθεί: έγινε γνωστή γιατί κάποιοι δημοσιογράφοι είδαν τον Κοσκωτά να μπαينوβαίνει και ο κυβερνητικός εκπρόσωπος υποχρεώθηκε να την επιβεβαιώσει. Επρόκειτο για σκάνδαλο πρώτου μεγέθους: ο πρωθυπουργός της χώρας συναντούσε μυστικά έναν άνθρωπο που ο Τύπος όλος (με εξαίρεση τις δικές του εφημερίδες) τον κατηγορούσε ως απατεώνα ενώ η Τράπεζα της Ελλάδος είχε ήδη αρχίσει τον έκτακτο έλεγχο στη ναυαρχίδα των επιχειρήσεων του στην Τράπεζα Κρήτης. Αυτή η πράξη αποτελούσε το λιγότερο, ανεπίτρεπτη επίδειξη πολιτικής εύνοιας και, επομένως, έμμεση υπόδειξη προς τις ελεγκτικές αρχές πως ο Α. Παπανδρέου θεωρούσε τον κατηγορούμενο αθώο. Σε οποιαδήποτε άλλη χώρα θα είχε δημιουργηθεί μείζων κυβερνητική κρίση, στην ανεκτική Ελλάδα το γεγονός πέρασε «ντούκου».

Σήμερα, μετά τις εν Λονδίνο και ενταύθα αθλιότητες, τις αποκαλύψεις που μεσολάβησαν τη φυγάδευση του απατεώνα, εκείνο το γεγονός μοιάζει απλή παρωνυχίδα: αν ο Κοσκωτάς κουβαλούσε κάποια από τις περιφημες πλέον, βαλίτσες του θα άξιζε να το αναφέρει κανείς. Όμως, αν τέτοιες «παρωνυχίδες» τις τραβούσαμε τότε που έπρεπε, το σάπιο δέρμα θα είχε φύγει εγκαίρως και δεν θα χρειαζόταν να φθάσουμε σήμερα, μέσα σε τέτοιες συνθήκες, στη γενική σήψη του κυβερνητικού σώματος που κυριολεκτικά όζει και απειλεί με την μπόχα του να προκαλέσει ασφυξία σε όλους —δικαιους και άδικους. Το χειρότερο, είναι ένα σώμα που αρνείται να παραδεχτεί ότι πεθαίνει, που προσποιείται ότι δεν βλέπει πως τα σαπρόφυτα κοντεύουν να ολοκληρώσουν το καταλυτικό τους έργο.

Οι εγκέφαλοι του ΠΑΣΟΚ, με πρώτο τον Α. Παπανδρέου, πιστεύουν πως μπορούν να επιτελέσουν ξανά το θαύμα του Φρανκεστάιν: με τη συγκόλληση νεκρών και σεσηπτότων μελών (που την ονομάζουν ανασχηματισμό) ελπίζουν ότι θα καταφέρουν να επιβιώσουν, να ξεπεράσουν τούτες τις ημέρες της θύελλας, για

να κατακτήσουν στη συνέχεια την αιωνιότητα. Γιατί ένα πράγμα έγινε απολύτως σαφές από τις κυριακάτικες δηλώσεις του πρωθυπουργού, τη συμπεριφορά του αντιπροέδρου, τα γραψίματα της «Αυριανής», την κινητοποίηση των υπολοίπων του κομματικού μηχανισμού από τους επιφανέστερους του Εκτελεστικού Γραφείου: το ΠΑΣΟΚ δεν σκοπεύει να εγκαταλείψει την εξουσία. Με ψέμματα, εκβιασμούς, απειλές και λάσπη προσπαθεί να ξεπεράσει τη σημερινή κρίση, να κερδίσει καιρό, για να μπορέσει ως τον Ιούνιο να διαμορφώσει τις συνθήκες που θα του επιτρέψουν να διατηρήσει την εξουσία. Με το σύνθημα «έναν για όλους, όλοι για έναν» προσπαθούν ν' ανατρέψουν το κλίμα του «ο σώζων εαυτόν σωθήτω» «Αριστεροί» και «Δεξιοί», κομματικοί και κοινοβουλευτικοί, έντιμοι και άτιμοι συσπειρώνονται γύρω από τους θώκους τους σε μια απελπισμένη προσπάθεια να τους σώσουν. Στη χειρότερη περίπτωση είναι προκλητικοί και προξενούν αηδία, στην καλύτερη σιωπούν ώστε να βγουν έτσι η αλλιώς κερδοσένοι. Υπήρξε βέβαια κι ένας Απόστολος Λάζαρης, μια φωτεινή εξαίρεση, που όμως δεν αρκεί για να σώσει την τιμή του πασοκικού πολιτικού κόσμου.

Αναρωτιέται κανείς σε τι μπορούν οι εγκέφαλοι του ΠΑΣΟΚ να ελπίζουν. Κι πέρσι όταν μικρότερα είναι αλήθεια, σκάνδαλα κλυδώνιζαν το κυβερνητικό σκάφος, δεν «κράτησαν καθυστέρηση» ελπίζοντας ότι θα αναστρέψουν το ρεύμα, ότι κάποιον «άσσο» θα βγάλει ο αρχηγός από το μανίκι του για να σώσει το πλοίο; Κι αντί για άσσους, προέκυψαν ο

Κοσκωτάς, η Δήμητρα Λιάνη, το Λονδίνο. Ως τον Ιούνιο, αν η κυβέρνηση επιβιώσει, τι έχουν να δουν τα μάτια μας ακόμη; Δεν καταλαβαίνουν οι πασοκικοί εγκέφαλοι πως, όντας μέσα στο βούρκο με κάθε κίνηση που κάνουν βυθίζονται ακόμη περισσότερο; Πέρσι ονειρεύονταν αυτοδυναμία, πριν λίγους μήνες ήλπιζαν να βρουν σύμμαχους σε μετεκλογικές κυβερνήσεις, σήμερα δεν μπορούν να βρουν ούτε υπουργούς για έναν ανασχηματισμό, τι τους περιμένει αύριο;

Φαίνεται ότι το μόνο που τους ενδιαφέρει είναι να συμπαρασύρουν στην πτώση τους και τους αντιπάλους. Να αφήσουν παντού συντρίμια. Ταυτίζουν τα ανάξια πρόσωπά τους με τους θεσμούς και δηλώνουν πως η δημοκρατική και συνταγματική νομιμότητα είναι συνδεδεμένη με τα άτομά τους. Κι αναδεικνύεται έτσι το άλλο, το ακόμη μεγαλύτερο «σκάνδαλο Παπανδρέου»: εγώ είμαι το ΠΑΣΟΚ, εγώ η κυβέρνηση, εγώ η νομιμότητα, εγώ η δημοκρατία.

Η «Αυριανή» προβάλλει πρωτοσέλιδα τους «αξιωματικούς της αεροπορίας» που είναι αποφασισμένοι να τον στηρίξουν. Μπλόφα βέβαια —έξω όμως από τους κανόνες του παιχνιδιού: τα περιστροφά του καουμπού δεν περιλαμβάνονται στους κανόνες του πόκερ. Το μέγα σκάνδαλο λοιπόν είναι η σκανδάλη που υπονοεί η «Αυριανή» ότι διαθέτουν. Μπορούμε ίσως να ανεχθούμε τον Κοσκωτά, τον Λούβαρη, τις βαλίτσες, τους λογαριασμούς στις ΗΠΑ. Απειλές όμως τέτοιου τύπου θέτουν το ΠΑΣΟΚ έξω από το αποδεκτό πολιτικό φάσμα. □

ΑΠΙΣΤΕΥΤΑ ΚΑΙ ΟΜΩΣ ΑΛΗΘΙΝΑ

Ε διάβασα εις τό βιβλίον ρεκόρ «ΓΚΙΝΕΣ» ὅτι ἡ πλέον ἀκριβή πούτানা κατοικεῖ εις τήν Ἑλλάδα. Διά μίαν ἀπλήν ἐπίσκεψιν μέ ραντεβού, ζητεῖ 7.000.000 δολάρεια, διά νά τακτοποιήσῃ τή δουλειά σου, καί νά σέ ικανοποιήσῃ. Τήν πληροφορία εις τόν ἐκδοτικόν οἶκον μετέδωσε ὁ δημοσιογράφος πού κατεῖχε προηγουμένως τά σκῆπτρα.

Τί ἀκριβεία εἶναι ἀπτή πλέον Θεέ μου... Εἶχαμε τόν φόβον τοῦ ΕΙΤΖ, τώρα ἔχομεν καί τόν τρόμον ἀπό τήν ἔλλειψιν δολαρίων.

Ἐγραψα μίαν ἀνόνυμον ἐπιστολήν εις τόν διοικητήν κ. Τόμπραν διά τό Ἀρχεῖον του, εις τήν ὁποῖαν τοῦ κατήγγειλα ὅτι ὁ κ. Γ. Κοσκωτᾶς ἠργάζετο ἐπὶ τριετίαν εις τήν Τράπεζαν Κρήτης μέ τό ψευδόνυμον «Φαταούλας». Ὑπέγραψα μέ τά ἀρχικά Υ.Δ.Σ. (ὑπέρτης δημοσίου σηνφέροτος).

Ἐφχάριστα τά νέα ἀπό τήν Ἑθνικήν μας οἰκονομίαν. Ὁ κήριος Ρουμελιότης ἀνήγγειλε ὅτι τό ἐπενδεδιπτικόν μας κλίμα εἶνε ἀριστον, τό ἰσοζύγιον πληρωμῶν βαίνει καλός κέ ὁ τιμᾶριθμος δεχόμενος πιέσεις πανταχόθεν ὑποχωρεῖ σταθερῶς. Ἀφοῦ λοιπόν μετά τήν διαρπαγὴν καί τόσα σκάνδαλα ἐπετέφχθη τέτοιον πρωτοφανές οἰκονομικόν θάβμα, ἀπορώ διατὴ καταδιόκομεν λυσοδῶς τόν χαρισματικόν καί ἀναντικατάστατον μεγαλοτραπεζίτην τοῦ ὁποῖου ἡ παρουσία ἦτο μία ἐγγύησις Ἑθνικῆς ἐβρωστίας. Φοβάμαι τώρα μήπως τά προσεχῆ ἔτη μέ τήν ἀπουσίαν αὐτοῦ τοῦ ἐπιχειρηματίου, ἡ οἰκονομία μας λάβῃ τήν κατιούσαν.

Ο πλαστογράφος κ. Κοσκωτᾶς, ἀποκλίετε νά διέφυγε πρὸς Βορᾶν, διότι οἱ βαμβακοπαραγωγοὶ τῆς Καρδίτσης τὰς ἡμέρας ἐκείνας εἶχαν ἀποκλίσει τόν δρόμον. Ἐπομένως ματεοπονοῦμε ψάχνοντες πρὸς τά ἐκεῖ. Κατά τήν γνώμη Μου, μᾶλλον διέφυγε νοτίως ἢ ἀπὸ τό ὑπερσύγχρονον ἀρεοδρόμιον τῶν Σπάτων ἢ διασχίζων τήν νέαν γέφυραν Ρίου. Ἀντιρρίου μέ πλαστόν διαβατήριον, πλαστήν ἐμφάνισιν καί πλαστήν προφοράν. Ἀφτό ἐξάγεται ἀπὸ τό ἀνεβρεθέν ἡμιτελές κείμεν τῆς Παλλήνης. Φαίνεται ὅτι ὁ μεγαλο-ἀπαταίων εις τό διάστημα τῶν 11 ἡμερῶν πού τοῦ εἶ-

χεν παραχωρήσει ὁ εἰσαγγελέφς, εἶχεν ἀρχίσει ἀφστηροτάτην δίεταν διά νά ἐχῇ σκελετόδῃ ἐμφάνισιν κέ μέ ἀφτόν τόν τρόπον παρεπλάνησε τὰς ἀρχάς. Πῶς νά ἐμποδίσουν αἱ Ἀρχαί ἕναν ἀδύνατον δόκτορα πού θέλει νά ταξιδέψῃ. Ἀφτό εἶνε ἀντιστηναγματικόν.

Πάντοτε ὅταν ἔχω αὔπνιαν διαβάζω. Διάβασα τελεφετῶς εις τήν Παλαιάν Διαθήκην, τήν ὁποῖαν πάντοτε ἔχο εις τό προσκέφαλόν Μου, ὅτι ὅταν κατεστράφησαν τά Σόδομα κέ Γόμορα κέ ἐπέζησεν μόνον ὁ Λῶτ μέ τὰς 2 του θηγατέρας, ἡ μία κόρη ὑποφέρουσα κέ πάσχων ἀπὸ τήν παντελῆ ἔλειψιν ἀνδρῶν, ἐκοιμήθη μετά τοῦ πατέρα της. Ἐμεινεν δέ τὸσον ἐφχαριστημένη πού τήν ἐπάβριον ἐπεισε τήν ἀδελφή της νά δοκιμάσῃ καί ἐκείνη. Κέ τό ἀφτό ἐσπέρας ἐδοκίμασεν καί ἡ ἄλλη. Καί ἡφχαριστήθη καί ἀπτή σφόδρα. Ἐτσι λέγει ἡ Ἁγία Γραφή.

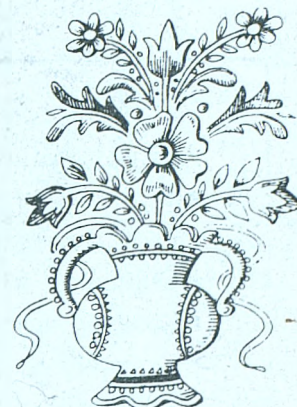
Ἐ, τί ἔχει νά γίνῃ σκέφθηκα, ἐάν τό πληροφορηθῶν ἀφτό αἱ παραθηρ-σκεφτικαὶ ὀργανώσεις πού τώρα εἶνε ἀπασχολημέναι μέ τήν τενίαν τοῦ βλασφήμου Σκορτσέζε. Ἐχει γοῦστο νά μᾶς κατάσχουν ὅλας τὰς Ἀγίας Γραφάς πού μᾶς συντροφεύουν εις τὰς ὥρας τῆς ἀγρυπνίας. Θά εἶναι ἡ δεφτέρα κατάσχεσις ἐντύπου ἐντὸς μηνός. Καί τί κατάρας ἔχουν νά ἀκούσουν τὰ δυστυχῆ κορίτσια πού εις τό κάτω - κάτω δέν ἦσαν τίποτε ἀκριβές πούτάνες ἀλλὰ δύο ἀγνά κορίτσια θύματα μιᾶς φοβερᾶς λειψανδρίας.

Η Τηλεόρασις ἀρχισε νά μεταδίδῃ τά καλύτερα παραμύθεια ἀπὸ ὅλον τόν κόσμον. Ἐλπίζω συντόμως νά μεταδόσῃ κι ἕνα τελεφετόν πού ἀκούσα.

Τήν παλεάν ἐποχήν εις τήν Κίναν ἐξέσπασεν μέγα σκάνδαλον κέ πολλοὶ μανδρινοὶ συγκεντροθέντες ἐξοθι τῶν Ἀνακτόρων ἐφόνανζον ἐξο οἱ κλέφτες, κάθαρσις καί ἀπλή ἀναλογική. Ἐξελθὼν ἕνας ὑπουργός τῆς Κηβερνήσεως τότε εἶπε πρὸς ἀφτούς «Δέν δικεοῦσθε διά νά ὀμιλεῖτε», ἀλλὰ ἀφτοὶ ἐσπνέχιζον. Τέλος ἀνησηχῆσας κέ ὁ Ἀφτοκράτωρ, ἐσηκόθη ἀπὸ τό κρεβάτι ὅπου ἐκοιμάτο μέ τήν παλακίδα Του ὀνόματι Οὐρανίαν καί τήν ὁποῖαν χαϊδεφτικῶς ἐφόνανζεν «Νινῆ» κέ ἠρότησεν τόν ἰδιέτερον Ἀρχιμανδρινόν του:

— Διατὴ φονάζουν;

— Μεγαλιότατε, φονάζουν, ἀπῆντησεν

ἀφτός διότι μᾶς ἐδραπέτεψεν ὁ ἐπίσημός μας θησαυροφάλας πού μέ δοροδοκίας εἶχεν διαφθείρει τήν μισήν Ἀβλήν. — Κέ τί μέτρα ἐλάβατε; ἠρότησεν ὁ ἀναρνούων αἰθεροβάμων ἀφτοκράτωρ.

— Ἐχομαι στείλει ἀντιτρομοκρατικὰς ὁμάδας εις ὅλας τὰς ἐπαρχίας καί τόν καταδιόκομεν ἀπηνῶς, διά νά λάβῃ τήν τιμορίαν πού τοῦ ἀρμόζει.

— Δέν ἐχειρίσθητε καλὸς τήν ἡπόθεσιν, εἶπεν ὁ Ἀφτοκράτωρ.

— Δηλαδὴ τί ἐπρεπεν νά κάνομεν; ἠρότησεν ὁ τιτλοῦχος.

— Ἐπρεπε, εἶπεν ὁ Ἀφτοκράτωρ, νά Μέ συμβουλευθεῖτε. Ἐγὼ θά ἤκουον ὅλας τὰς προτάσεις, θά τὰς ἐλάμβανα ὑπ' ὄψιν, ἀλλὰ τήν τελικὴν ἀπόφασιν ὡς Ἀφτοκράτωρ θά ἔπερνα ἐγὼ. Ἡ Ἀφροκρατορεία δέν εἶναι συλογική ἡπόθεσις. Οὔτε συλλογικόν ὄργανον. Ἐγὼ εἶμε ὁ Ἀφτοκράτωρ.

— Ἐντάξει, μᾶς τῶπατε πολὰς φορές, τό ξέρουμε, εἶπεν ὁ ἰδιέτερος πού εἶχεν πολλή θάρρος μαζί του διότι ἐπὶ εἰκοσιπενταετίαν ἦτο εις τό πλεβρόν του. Τώρα τί κάνομεν μέ τούς ὁμαδάρχας πού κοντέβουν νά μᾶς φᾶνε.

— Ἀπλούστατα. Ἀκυρώσατε πάραφτα τήν ἀγρίαν καταδίξιιν κέ φέρτε πίσσο ἀφτόν τόν δαιμόνιον θησαυροφάλακα διά νά λαδῶσῃ καί τούς ὑπολοίπους ὥστε νά μὴν ἀκούγονται παράπονα. Μόνον ἔτσι θά ἔχομαι ὁμαλόν πολιτικόν βίον. Λαὸς λαδωμένος, ποτέ δυσारेστημένος, εἶπεν ὁ σοφός Ἀφτοκράτωρ.

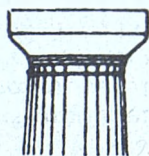
Καί λέγων ἀφτά ἀπεσύρθη διά νά κοιμηθῇ διότι ἦτο βαθύτατα νυσταγμένος. Κι ἔζησεν ἀφτός καλὰ καί οἱ ὑπηκοοὶ του πολὺ καλύτερον, διότι ἔλαβον τήν ὑπόσχεσιν ὅτι θά γίνῃ ἀνασχηματισμός καί θά ἐξηφανίζοντο οἱ κλέπται διότι ἡ Ἀφτοκρατορία θά εἶχε νέο πρόσοπον.

Εκδόσεις ΔΩΡΙΚΟΣ

30 χρόνια προσφορά στα ελληνικά γράμματα

— ΜΕΝΕΛΑΟΣ ΛΟΥΝΤΕΜΗΣ —

- Ένα παιδί μετράει τ' άστρα
- Τότε που κυνηγούσα τους ανέμους
- Οι κερασιές θ' ανθίσουν και φέτος
- Θυμωμένα στάχνα
- Καληνύχτα ζωή
- Τα πλοία δεν άραξαν
- Γλυκοχάραμα
- Έκσταση
- Συννεφιάζει
- Το ρολόι του κόσμου χτυπά μεσάνυχτα
- Αγέλαστη Άνοιξη
- Μπατ-τάι
- Το τραγούδι των διψασμένων
- Το σπαθί και το φιλί
- Το κρασί των δειλών
- Αυτοί που φέρανε την καταχνιά
- Τρόπαια Α' (Μαραθώνας)
- Τρόπαια Β' (Σαλαμίνα)
- Οδός αβύσσου αριθμός 0
- Κάτω απ' τα κάστρα της ελπίδας
- Ο Λυράρης (Μιλ. Μαλακάσης)
- Αρχιτέκτονες του τρόμου
- Βουρκωμένες μέρες
- Η Φυλακή του κάτω κόσμου
- Ο Κονταρομάχος (Κώστας Βάρναλης)
- Κοντσέρτο για δυο μυδράλλια κι ένα αηδόνι
- Οι ήρωες κοιμούνται ανήσυχα
- Ο Άγγελος με τα γύψινα φτερά
- Λύσσα
- Κραυγή στα πέρατα
- Θρηνολόι και άσμα για το Σταυρωμένο νησί
- Πυρπολημένη μνήμη
- Οι επτά κύκλοι της Μοναξιάς
- Ταξίδια του χαμού
- Θα κλάψω αύριο
- Ανθισμένο όνειρο
- Ο Εξάγγελος (Άγγελος Σικελιανός)
- Οι κεραυνοί ξεσπούν
- Πικρή Θάλασσα
- Ταξίδι στην απεραντοσύνη
- Της γης οι αντρειωμένοι
- Ο Γολγοθάς μιας ελπίδας
- Οι δήμιοι με τ' άσπρα γάντια
- Καραγκιόζης ο Έλληνας
- Ο Δαίδαλος
- Ο Θησέας
- Ο Ίκαρος
- Ο Ηρακλής

ΑΘΗΝΑ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 64 ΤΗΛ. 3629675

ΤΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΧΘΕΣ ΔΙΚΑΙΩΘΗΚΕ

Τι μεγαλύτερη τιμή για το Πολυτεχνείο από το να συμπέσει η 15η επέτειός του με τον 15ο ανασχηματισμό της σοσιαλιστικής μας κυβέρνησης; Δεκάδες χιλιάδες Αθηναίοι βγήκαν στους δρόμους κείνες τις ιστορικές ημέρες του '73, εκατοντάδες φοιτητές ταμπουρώθηκαν μέσα δεκάδες σκοτώθηκαν και ταυματίστηκαν με αυτό το όνειρο: να έρθει μια άλλη 17η Νοεμβρίου που στην Ηρώδου Αττικού αστραφτερές λιμουζίνες θα μεταφέρουν τον Παπανδρέου, τον Κουτσόγιωργα, τον Πέτσο, τον Λαλιώτη, τον Τζουμάκα —και τόσους άλλους— μπρος στον χαμογελαστό Πρόεδρο και το ιερό ευαγγέλιο για να απαγγείλουν όρκο πίστης στο Σύνταγμα και τους Νόμους του Κράτους. Σαν τον όρκο «της νειότης, της ζωής της λευτεριάς, όρκο του ονείρου και της πράξης που τότε έδωσαν κάποιοι πάνω στην πεσμένη πόρτα». Από τη σεμνή τελετή έλειπαν οι αδελφοί Κοσκωτά —λόγοι ανωτέρας βίας τους ανάγκασαν να απουσιάσουν. Άφησαν όμως πίσω τους τον Λούβαρη, τον Βακάλη, τον Καλούδη, τον Ρουμπάτη, τη Μωροπούλου που θα άξιζε —αν η σεμνότης τους δεν τους εμπόδιζε— να μπουκ μπροστάρηδες στην πορεία, χέρι με χέρι με την παλιότερη γενιά αγωνιστών: έναν Μπουσμπουρέλη, μία Βλάχου. Σίγουρα όμως θα είναι εκεί, ανώνυμοι μέσα στο

ανώνυμο πλήθος, με προσεκτικά κρυμμένη τη συγκίνηση, με το χέρι να σφουγγίζει κάπου - κάπου ένα δάκρυ. Για να τιμήσουν τον 15ο ανασχηματισμό και τα 15 χρόνια της εξέγερσης, που η νοσταλγία της πάντα τους κατέχει.

Στην Ηρώδου Αττικού κι από την Πατησίων ως την Αμερικανική Πρεσβεία όλη η Αθήνα αδελφωμένη θα δίνει το παρόν. Όπως και Τότε: —που μόνο για λίγες ώρες έλαμψε ο ήλιος της λευτεριάς, της δικαιοσύνης, της δημοκρατίας μέσα στο σκοτάδι που έπνιγε τον αττικό ουρανό— έτσι και σήμερα: μας θαμπώνει ο ήλιος που ανέτειλε στις 3 του Σεπτεμβρη το '74 και μεσουρανεί από το 1981. Αν δεν δύσει, θα μας τυφλώσει. Τι τα χρειαζόμαστε όμως πια τα μάτια; Είδαμε τότε την εξέγερση, βλέπουμε σήμερα τη δικαίωσή της. Μπορούμε να τα κλείσουμε ήσυχοι — ο της δικαιοσύνης στέφανος απονεμήθηκε χθες στο Προεδρικό Μέγαρο.

Κοιμήσου ήσυχα Διομήδη Κομνηνέ: χαιρόμαστε εμείς το θέαμα που Εσύ, Τότε, απώλεσες για πάντα. Πέθανες νωρίς καημένες Διομήδη. Κι αν συναντάς τον Μιχάλη Καλτεζά, πες του να είναι ήσυχος. Ο Μελίστας ήταν κι αυτός εκεί: κρατούσε τις τσάντες του Πέτσου την ώρα που κατέθετε στεφάνι...

□

ΕΞΕΝΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ ΤΗΣ «ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΗΡΩΩΝ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ» Α.Ε.

Στην «Αυριανή» της περασμένης Δευτέρας (7 Νοεμβρίου), σελ. 8, υπήρχε η ακόλουθη καταχώρηση:

Διαψεύδει η Τ. Μοροπούλου

ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΑ διέψευσε η Τώνια Μοροπούλου, που μετείχε στη συντονιστική επιτροπή κατάληψης του Πολυτεχνείου, την πληροφορία που δημοσίευσε το «Αντί» - και χθες και το «Βήμα» - πως η ίδια είχε επαφές με τον μεγαλοαπατεώνα Γ. Κοσκωτά.

Γράφει, συγκεκριμένα, η κ. Μοροπούλου προς τον διευθυντή του «Αντί»:

«Κύριε διευθυντά,

Καταγγέλλω με τον πιο κατηγορηματικό τρόπο σαν ψευδή και ανυπόστατα, όσα γράφονται στο περιοδικό σας (4.11.88) - σε άρθρο ενός Δ. Μιχαήλ, τον οποίον δεν γνωρίζω - για «εξαγορά», «στενές επαφές άγνωστου τύπου» και «προσφορά των υπηρεσιών» μου στον κ. Γ. Κοσκωτά.

Για αποκατάσταση της αλήθειας σας πληροφορώ ότι οι μόνες επαφές που είχα με τον κ. Γ. Κοσκωτά, θρίσκονταν στα πλαίσια συνεργασίας της Τράπεζας Κρήτης, όπως και άλλων πέντε τραπεζών (ΕΤΒΑ, Εθνική, Εμπορική, Ιονική - Λαϊκή, Κτηματική), που ανταποκρίθηκαν το προηγούμενο καλοκαίρι στην πρόσκληση του ΟΟΣΑ για συμμετοχή στη διοργάνωση του 1ου Διεθνούς Συνεδρίου του ΟΟΣΑ για «Τουρισμό και Ανάπτυξη», που πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο στη χώρα μας.

Διαψεύδω κατηγορηματικά τους συκοφαντικούς υπαινιγμούς για επαγγελματικές, οικονομικές ή και προσωπικές ακόμη (!) σχέσεις και αντιπαρέρχομαι τις χυδαίες έρπουσες φήμες, που μόνο μικρότητα ή ρατσισμό θυμίζουν.

Λυπάμαι που στο έγκριτο περιοδικό σας, με το οποίο με συνδέουν χρόνια συνεργασίας και φιλίας, έφτασαν και φιλοξενήθηκαν τέτοιες ανυπόστατες φήμες.

Δεν θα ήθελα να αναφερθώ στον ανώνυμο σχολιαστή σας, στους «Αντίπαλους», παρά μόνο για να πω ότι δυστυχώς συμφωνώ μαζί του, ότι «η «νέα τάξη πραγμάτων» έχει, πράγματι, καταφέρει να ισοπεδώσει τα πάντα», αφού ο ίδιος δεν χρησιμοποιεί παρά την απειλή, και δεν επιστρατεύει παρά το φόβο, που οδηγεί στην περιθωριοποίηση.

Ελπίζω, κύριε διευθυντά, ότι η απάντησή μου αυτή θα δημοσιευτεί σε θέση ανάλογη με αυτήν του αδόσιμου άρθρου του συνεργάτη σας και ότι θα μου επιτρέψετε έτσι να υποστηρίξω στο περιοδικό σας την τιμή και την προσωπική μου υπόληψη, χωρίς να χρειαστεί να καταφύγω στη Δικαιοσύνη.

Με εκτίμηση
Τώνια Μοροπούλου
Επικύρους καθηγήτρια ΕΜΠ
Σύμβουλος ΟΟΣΑ».

Στο «ΒΗΜΑ της Κυριακής», μια μέρα πριν, σε ένα «κουίζ» υπήρχε η ακόλουθη καταχώρηση:

★ Ποια είναι η δημοτική σύμβουλος Αθηναίων («γενιά Πολυτεχνείου», αχ έφημο Πολυτεχνείο!) που είχε εξελιχθεί σε μυστικοσύμβουλο και «πγερία» του απατεώνας; Αυτή για την οποία ειπώθηκε από έτερον, της ίδιας γενιάς, «πάει αυτή! ΞεΜΩΡΟ-ΠΟΥΛάθηκε!».

Αλλά το ίδιο βράδυ, της Κυριακής 6/11 βρήκαμε κάτω από την πόρτα των γραφείων μας ένα κλειστό φάκελο που, εκτός από την επιστολή που δημοσίευσε η «Αυριανή», περιείχε και το ακόλουθο σημείωμα:

Κυριακή βράδυ - 6.11.88
Αγαπητέ μου Χρήστο.

Δεν σε βρήκα στο τηλέφωνο στο ΑΝΤΙ όπου σε παίρνω από νωρίς το απόγευμα.

Μπορεί να διαφωνούμε σε πολλά, αλλά δεν περίμενα, και από πού και ως πού άλλωστε, να με καταχωρίσετε έτσι στον Κοσκωτά. Γιατί δεν με έπαιρνες ένα τηλέφωνο να μου πεις, αυτά ακούω, τι συμβαίνει;

Σε παρακαλώ να δημοσιεύσεις αυτό το σημείωμά μου και επιπλέον να συζητήσουμε από κοντά και σε άλλο πλέον κλίμα τις διαφορετικές απόψεις μας. Με κάθε σεβασμό για τη διαφωνία σου απέναντί μου δεν θα ήθελα όμως να γίνομαι, όπως φαίνεται ότι έγινα, θύμα ενός βρώμικου πολέμου, που άπτεται πολλών σκοπιμοτήτων, αλλά δεν έχει όμως άλλη σχέση με μένα, πλην αυτής που γράφω.

Σε φιλώ
Τώνια Μοροπούλου

Εμείς βέβαια δεν παραδώσαμε στην «Αυριανή» κλειστό φάκελο με φωτοαντίγραφο της επιστολής που μας απηύθυνε η πάλαι ποτέ γνώριμη και φίλη Τώνια Μοροπούλου. Ίσως να την πήγε στον Κουρή αυτοπροσώπως ή ίσως το γνωστό δίδυμο της Express - Service οι κ. Ματζουράνης και Μεταξάς.

Έτσι λοιπόν, δεκαπέντε χρόνια —μείον δέκα μέρες— μετά το «Πολυτεχνείο» η Τώνια Μοροπούλου ξεφωνίζεται μεν από το ΒΗΜΑ ότι ΞΕΜΩΡΟΠΟΥΛΑΘΗΚΕ, βρίσκει όμως φιλόξενη αγκαλιά στην «Αυριανή». Βιάστηκε να υπερασπίσει την τιμή και την υπόληψή της η Τώνια. Μόνο που πέρασε πολύς καιρός από τότε που η Τώνια άλλοτε πολεμούσε και άλλοτε υπερασπιζόταν από τις στήλες του ΑΝΤΙ το ΠΑΣΟΚ.

Στο μεταξύ ξέμαθε και να το διαβάσει το ΑΝΤΙ. Μπέρδεψε άρθρα, συνεργάτες κ.λπ. Και ευαισθητοποιήθηκε όχι βέβαια από την Παρασκευή 4/11 που κυκλοφόρησε το ΑΝΤΙ και την κατονόμαζε επώνυμα, αλλά μόνο την Κυριακή 6/11, οπότε το ΒΗΜΑ είπε ότι «κάποια ΞΕΜΩΡΟΠΟΥΛΑΘΗΚΕ» (ή «ξεμωροπουλήθηκε»!).

Στο «ΒΗΜΑ», τις ημέρες των δημοτικών εκλογών του 1986, σε άρθρο της η Τώνια περιέγραφε καταλεπτώς την τηλεφωνική παράκληση (μάλιστα) του ίδιου του Ανδρέα (μάλιστα), για να κατεβεί ως δημοτική σύμβουλος Αθηναίων στο συνδυασμό του ΠΑΣΟΚ. Και ενέδωσε ως... Μπεοπούλα.

Την Κυριακή που μας πέρασε —13 Νοεμβρίου— το ΒΗΜΑ και πάλι αποσαφηνίζει όσες απορίες μας είχαν απομείνει για την Τώνια. Ανατυπώνουμε:

ΜΕΤΑ βδελυγμίας αποποιείται - δι' επιστολής προς τη στήλη - την κατηγορία ότι είχε σχέσεις με τον απατεώνα Κοσκωτά, η κυρία Τώνια Μοροπούλου. Και μας διαβεβαιώνει ότι οι μοναδικές σχέσεις που είχε με τον Κοσκωτά ήταν στα πλαίσια της χρηματοδότησης (από την Τράπεζα Κρήτης αλλά και από άλλες Τράπεζες) ενός συνεδρίου για τον Διεθνή Τουρισμό που διοργάνωσε η κυρία Μοροπούλου στη Ρόδο.

Ας πάρουμε λοιπόν τα πράγματα από την αρχή: έξι Τράπεζες (μεταξύ των οποίων και η Τράπεζα Κρήτης) εκλήθησαν να συνεισφέρουν από 6 εκατομμύρια έκαστη (σύνολο: 36 εκατομμύ-

ρια) για τη διοργάνωση του Συνεδρίου της κυρίας Μωροπούλου. Επειδή, μάλιστα, η πειθώ της κυρίας Μωροπούλου δεν ήταν αρκετή, επιστρατεύθηκε και το γραφείο του κ. Αντλπροέδρου για να υπογραμμίσει στις Τράπεζες τη σημασία του εγχειρήματος και να τις πείσει να βοηθήσουν το κορίτσι.

ΕΝΑ ΤΕΤΟΙΟ συνέδριο στοιχίζει συνήθως περί τα 4-6 εκατομμύρια. Αυτό της κυρίας Μωροπούλου στοιχισε περί τα 18 εκατομμύρια. Και λέω «περί», διότι η κυρία Μωροπούλου (αλλά και το γραφείο που διοργάνωσε το συνέδριο!) δεν έχουν ακόμη στείλει εκκαθάριση στους χρηματοδότες! Τι σημαίνει αυτό; Ότι οι Τράπεζες πιέζουν να τους επιστραφούν τουλάχιστον τα 18 εκατομμύρια που δεν δαπανήθηκαν στο Συνέδριο, ενώ η κυρία Μωροπούλου ελπίζει (προφανώς!) ότι με τον καιρό θα ξεχαστεί η ιστορία, θα μπούμε στα εκλογικά κι ουδείς θα θυμάται να της ζητήσει τα ρέστα! Αφήστε δε που και οι αποδείξεις για τα 18 εκατομμύρια μετά δυσκολίας συλλέγονται, διότι ακόμη και οι υπερτιμολογήσεις έχουν τα όριά τους!

ΑΥΤΑ για το Συνέδριο! Για τις σχέσεις με τον Κοσχωτά, τα πράγματα είναι ασφαλώς όπως τα λέει η κυρία Μωροπούλου. Η συνεργασία τους εξελίχθηκε αυστηρά στα πλαίσια του Συνεδρίου αυτού. Το οποίο - ως φαίνεται - συνήθιζε να

συνεδριάζει όχι στη Ρόδο αλλά στην Πολιτεία, και δη στο «Γκραν Σαλέ», τις βραδινές ώρες! Βεβαίως, ο χώρος, ο χρόνος και ο συνδυασιμότης των δειπνών της κυρίας Μωροπούλου αφορούν αυστηρώς την ίδια! Τουλάχιστον ας δώσει πίσω τα λεφτά (όσα περισσεύσαν!) από το Συνέδριο και για τα υπόλοιπα την διαβεβαιώνουμε ότι η σωπή είναι το καλύτερο φάρμακο. Ελλάδα είναι αυτή, τα πάντα μπορεί κάποτε να ξεχαστούν! *Ακόμη κι αυτοί που πήγαιναν το γραμμά!*

«Αγωνίστηκε» πολύ η Τώνια μας μετά το 1981. Είναι γνωστοί οι «αγώνες» από το υπουργείο Νέας Γενιάς — τότε — και μέχρι την Παλλήνη σήμερα.

Η πάλοι ποτέ λαμπερή εκπρόσωπος μιας γενιάς, που όλοι αγαπούσαμε και υπερηφανευόμαστε ότι ήταν «δικός μας άνθρωπος», διάλεξε μόνη της την περιθωριοποίηση. Οι διευκρινίσεις και οι διαψεύσεις της δεν πείθουν κανέναν. Όχι γιατί συγκαταλέγεται στην παράταξη των αναξιόπιστων. Αλλά γιατί είναι πάρα πολλά γνωστά. Η Τώνια υπαινίσσεται «συνέχιση του αγώνα». Καλύτερα να ξαναθυμηθεί την εποχή της σεμνότητάς της για να ξεχαστεί. Εμείς θα την ξεχάσουμε ως δημόσιο πρόσωπο. Εκτός κι αν αυτή εννοεί «να υπερασπιστεί την τιμή και την υπόληψή της» στη Δικαιοσύνη.

Η Τώνια «μας» άξιζε καλύτερης τύχης.

□

ΠΑΝΤΑ ΕΠΙΚΕΦΑΛΗΣ

Μπροστά δυο λιμουζίνες υπουργικές. Έμοιαζαν, ως συνήθως, με νεκροφόρες, κι ήταν εντελώς αταίριαστες οι δυο ντουντούκες που πρόβαλαν από τα μισοκατεβασμένα αλεξισφαίρα τζάμια. «Ο αγώνας τώρα δικαιώνεται!» κραύγαζε ο Λαλιώτης από την πρώτη κι ο Τζουμάκας από τη δεύτερη. «Ο αγώνας τώρα δικαιώνεται!», κραύγαζαν και οι ενθουσιώδεις οπαδοί, ενώ οι γορίλες που κάθονταν δίπλα στους οδηγούς χειροκροτούσαν ενθουσιασμένοι.

Πήγαν κατ' ευθείαν από την ορκωμοσία στην Πορεία. Και, αυτοδικαίως, τέθηκαν επικεφαλής. Επικεφαλής δεν ήσαν και προ δεκαπενταετίας, στη Συντονιστική Επιτροπή! Τότε βέβαια ήταν απλό: έφθανε να το θέλεις — και να μη φοβάσαι — και γρήγορα γινόσουν επικεφαλής. Με τη μεταπολίτευση τα πράγματα άλλαξαν, όλοι ήθελαν να είναι επικεφαλής, πού να περισσέψει θέση!

Ευτυχώς που βγήκε ο Αρχηγός, κατήγγειλε την Αποστασία και ξεκαθάρισαν τα πράγματα. Διάφοροι Λαζαροσημίτηδες που εμπόδιζαν τη νέα γενιά να προχωρήσει αποκάλυψαν το πραγματικό τους πρόσωπο και πήγαν στην άκρη. Ενώ οι δυο τους ξεγύχτησαν την Κυριακή στη Χαριλάου Τρικούπη κινητοποιώντας όσους τρέμουν πως θα χάσουν τον λουφέ. Όταν η αντίδραση απειλεί, τα τάγματα εφόδου είναι η μόνη λύση: να ανοίξουν μερικά κεφάλια, να βάλουν μυαλό οι υπόλοιποι. Και, επιτέλους, ο αγώνας δικαιώθηκε. Και η υπομονή — όχι σαν τους φαταούληδες, τον Καλούδη, τον Μαντζουράνη, τη Μωροπούλου που βιάστηκαν κι εκτέθηκαν ανεπανόρθωτα...

Ο Τζουμάκας πέρασε την ντουντούκα στο γορίλα, που συνέχισε να κραυγάζει «ο αγώνας τώρα δικαιώνεται!». Άνοιξε το ντουλαπάκι, πήρε το μπουκάλι και γέμισε το ποτήρι με ούισκυ. Έγριρε πίσω κουρασμένος και ιδρωμένος. «Του Γιωργάκη το υπουργικό έχει αιρ-κοντίσιον και ψυγείο», σκέφθηκε. «Απαίσιο είναι το ούισκυ χωρίς παγάκια. Πόσο θα αντέξει όμως, ο Γιωργάκης; Τα 'πιασε δεν τα 'πιασε, δεν θα γλιτώσει. Και υπουργείο, και υπουργικό, δικά μου τότε».

Ο Λαλιώτης ψύχραιμος όπως πάντα, δεν άφηνε στιγμή την ντουντούκα. Είχε διαπραγματευθεί σκληρά μέχρι την τελευταία στιγμή. Τελικά ο Αντρέας είχε υποχωρήσει: εντάξει άνευ χαρτοφυλακίου. «Αφού δεν πήρα χαρτοφυλάκιο, ποιος θα τολμήσει να κάνει υπαινιγμούς για τσάντες», αναλογίστηκε καταγοητευμένος από την ίδια του την πολιτική μαεστρία. Κύταξε γύρω του: «Όλη τούτη η Πόλη είναι δική μου. Ποιος το φανταζόταν πριν 15 χρόνια...».

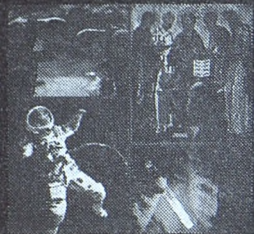

Ένας θαυμάσιος εκλαϊκευτής
της επιστήμης μεταφράζεται

για πρώτη φορά
στην Ελλάδα

Θεός και μοντέρνα Φυσική

PAUL DAVIES Πανεπιστήμιο Newcastle

Προλογίζει ο Ευτύχης Μπιτσάκης

Paul Davies
Πανεπιστήμιο Newcastle

Θεός και μοντέρνα Φυσική

Οι επιπτώσεις της σύγχρονης επιστήμης
στο χώρο της θρησκείας

- «Όποιος ενδιαφέρεται για τις σχέσεις επιστήμης και θρησκείας θα βρει το βιβλίο αυτό καταπληκτικό»

New Scientists

- «Ένας "χειμαρς" νέων ιδεών»
The Times

- «Ο Davies έχει υπέροχη πένα. Δεν μας εξηγεί μόνο με απλό και κατανοητό τρόπο τα μεγαλύτερα προβλήματα της κοσμολογίας, αλλά μας πείθει ότι είναι άριστος γνώστης της θεολογίας»

Daily Telegraph

Την ελληνική έκδοση προλογίζει
ο Ευτύχης Μπιτσάκης

σελ. 385, Εκδόσεις Κάτοπτρο,
1.600 δρχ.

KENTRIKH DIAΘESH
EKΔOSEIS TPOXALIA BIBLIOPIWΛEIO
Γριβαίων 5 (πάροδος Σκουφά 64)
106 80 Αθήνα — Τηλ. 36 46 426

ΟΙ ΔΙΚΑΝΙΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

«Πληροφορούμαι ότι σε σημερινή έκτακτη έκδοση του περιοδικού ANTI αναγράφονται εξωφρενικές κακοήθειες και συκοφαντικά ψευδολογήματα», άρχισε τη δήλωσή του ο γραμματοκομιστής και εξ απορρήτων νομικός σύμβουλος του απατεώνα Γ. Κοσκωτά αναφερόμενος στο έκτακτο τεύχος του ANTI. Και κατέληγε ότι θα υποβάλει μήνυση στο περιοδικό, την οποία ακόμα περιμένουμε, χωρίς ο ίδιος να διαψεύσει το παραμικρό.

Ας πάρουμε λοιπόν ορισμένα γεγονότα με τη σειρά και ας φροντίσει ο κ. Μαντζουράνης να φρεσκάρει λίγο τη μνήμη του.

Ο Γ.Α. Παπανδρέου ανακοίνωσε στις 28.10, επέτειο του «ΟΧΙ», προκειμένου να πει, όπως είπε ο ίδιος το δικό του «ΟΧΙ», (επειδή βαρέθηκε καθώς φαίνεται να λέει συνέχεια «ναι»), ότι «τον κάλεσε ο Μ. Κουτσόγιωργας το βράδυ της Δευτέρας (24/10) και του έδειξε ένα χαρτί, το οποίο είχε διαβιβαστεί από τον Κοσκωτά».

Ποιοι ήταν οι διαβιβαστές; Ο ίδιος ο Κουτσόγιωργας δήλωσε την επομένη (29/10) ότι τον φάκελο του τον παρέδωσαν «τα στελέχη του ΠΑΣΟΚ Γ. Μαντζουράνης και Γ. Μεταξάς».

Όπως όμως αποκαλύφθηκε στη συνέχεια από το στέλεχος της «Τράπεζας Κρήτης» Π. Βακάλη ο Γ. Μαντζουράνης είχε γνώση του φακέλου που περιείχε — αυτό γνωρίζουμε μέχρι τώρα — το περίφημο πλαστογραφημένο έγγραφο της «Μέριλ Λιντς».

Στις 24/10, ημέρα Δευτέρα, ο Γ. Μαντζουράνης, δικηγόρος του Γ. Κοσκωτά, στέλεχος του ΠΑΣΟΚ, πρώην γ.γ. του υπουργικού συμβουλίου, προστατευόμενος του Μένιου, στέλεχος του αντιδικτατορικού φ.κ. και της «γενιάς του Πολυτεχνείου» πάει το φάκελο στον Μένιο από το «χοντρούλη» αφεντικό του όχι ως αφελής ταχυδρόμος απ' ό,τι αποδεικνύεται, αλλά ως γνώστης του περιεχομένου και δικηγόρος ενός απατεώνας.

Την ίδια μέρα τρέχει στο Δικαστήριο, επειδή έτσι του όριζε η «πελαταιακή σχέση» με τον Γ. Κοσκωτά και κερδίζει την αναβολή της συζήτησης για απαγόρευση της εξόδου από τη χώρα του αφεντικού του, αφού «ο πελάτης του χρειαζόταν χρόνο για να προσκομίσει στοιχεία για την μη επικύρωση της απαγόρευσης εξόδου από τη χώρα», χρόνο που «όπως έδειξε η ζωή» ήταν ζωτικός για τον «δρα».

Ο Γ. Μαντζουράνης προχώρησε παραπέρα.

Στις 30.10 ημέρα Κυριακή δημοσιεύεται στον Τύπο η κοινή με τον καθηγητή Γ. Μεταξά δήλωσή του στην οποία «αποκηρύσσει» το αφεντικό του. Δηλώνει λοιπόν ο Γ. Μαντζουράνης μαζί με το πανεπιστημιακό αστέρι:

«Μετά τις καταγγελίες του υπουργού Παιδείας Γ. Παπανδρέου και τις δηλώσεις του αντιπροέδρου της Κυβέρνησης Αγ. Κουτσόγιωργα, δηλώνουμε ότι μας εγχειρίστηκε από τον

Γ. Κοσκωτά κλειστός φάκελος για να παραδοθεί στον αντιπρόεδρο της Κυβέρνησης Αγ. Κουτσόγιωργα και να ενημερωθεί και ο πρωθυπουργός. Θεωρήσαμε ότι έπρεπε να προσκομίσουμε αμέσως το φάκελο στον αντιπρόεδρο Αγ. Κουτσόγιωργα. Γι' αυτό τον επισκεφθήκαμε αμέσως και του παραδώσαμε τον εν λόγω φάκελο.

Μετά τις αποκαλύψεις του περιεχομένου του φακέλου, ως δημοκρατικοί πολίτες οφείλουμε να αποδοκιμάσουμε και να καταγγέλουμε την αποκαλυφθείσα σκευωρία...».

Ενώ όμως, ως δημοκρατικός πολίτης, ο Γ. Μαντζουράνης καταγγέλλει την «αποκαλυφθείσα σκευωρία» τι κάνει; Μήπως διακόπτει αυτό το «στέλεχος της Αλλαγής» κάθε δικηγορική ή άλλη συνδρομή στον «πλαστογράφο και σκευωρό» Κοσκωτά; Τίποτα από αυτά.

Υπάκουος και πειθήνιος στα κελεύσματα του αφεντικού του, ενώ κάνει «δήλωση αποκηρύξεως», υπερασπίζεται με πάθος τα συμφέροντα του Γ. Κοσκωτά συμμετέχοντας σε κρίσιμες μετέπειτα δραστηριότητες του «δρα».

Στις 29.10 ημέρα που έγραψε την «αποκήρυξη», μετέχει μαζί με τους Γ. Κοσκωτά και Π. Βακάλη στις διαπραγματεύσεις με τους Αρφάνη - Χιώνη για την πώληση της «Τράπεζας Κρήτης» στα γραφεία του διδύμου στον Παράδεισο. Άραγε ποιον «αποκήρυξε» ο κ. Γ. Μαντζουράνης; Και για ποιον δούλευε όλες εκείνες τις μέρες; Για τον «πλαστογράφο» Γ. Κοσκωτά; Για να βοηθήσει στην «αποκάλυψη της σκευωρίας» μήπως;

Δεν σταμάτησε στις διαπραγματεύσεις όμως ο Γ. Μαντζουράνης. Τη Δευτέρα (31/10) ως τα ξημερώματα της Τρίτης (1/11) που υπογράφεται το συμφωνητικό με τους Αρφάνη - Χιώνη για τη μεταβίβαση των μετοχών της «Τράπεζας Κρήτης» από τους Κοσκωτάδες, ο Μαντζουράνης ήταν εκεί φροντίζοντας να τελειώσει γρήγορα η «δουλειά», λίγες ώρες πριν την πρώτη συζήτηση στη Βουλή για το σκάνδαλο Κοσκωτά.

Μετασχηματισμοί ενός λαμπρού νέου που μπορεί και να λέγαμε άλλα γι' αυτόν σήμερα. Χρονιάρες μέρες...

Πώς αναλαμβάνει ως δικηγόρος και δημοκρατικός πολίτης την υπεράσπιση ενός πλαστογράφου και σκευωρού και φροντίζει να μην του απαγορευθεί η έξοδος από τη χώρα ενώ ως αγωνιστής, δημοκρατικός πολίτης και δικηγόρος θα έπρεπε από τις 24/10 τουλάχιστον να τον καταγγείλει και να φροντίσει όχι μόνο να μην πάει να τον υπερασπιστεί, αλλά να δώσει όλα τα στοιχεία της «σκευωρίας» στην αρμόδια αρχή; Πώς που δεν έχουν αρχή και τέλος και για τα οποία ο «αποκηρύξας» τον Γ. Κοσκωτά δίδει απάντηση πρακτική.

Συμμετέχει ως να μην συνέβαινε τίποτα σε όλες τις πράξεις που έκανε ο Κοσκωτάς για να πουληθεί η «Τράπεζα Κρήτης» και μάλιστα πριν τη συζήτηση στη Βουλή.

Κ Τ Κ Λ Ο Φ Ο Ρ Ο Τ Ν
Ν Ε Ο Ι Τ Ι Τ Λ Ο Ι 1 9 8 8 - 1 9 8 9

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ / ΠΟΙΗΣΗ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΤΟΣ

Η Αγία Αλητεία
Μυθιστόρημα

ΙΩΑΝΝΑ ΚΑΡΑΤΖΑΦΕΡΗ

Χωρισμένη στα δύο
Διηγήματα

ΜΑΡΙΑ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Λαβύρινθος
Μυθιστόρημα

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΠΟΥΤΟΣ

Νυχτερινή αποστασία
Νουβέλα

ΤΑΤΙΑΝΑ ΓΚΡΙΤΣΗ-ΜΙΛΛΙΕΞ

Από την άλλη όχθη του Χρόνου
Μυθιστόρημα

•
Στη σκάλα του Ουρανού
Διηγήματα

ΦΑΙΔΩΝ ΠΑΤΡΙΚΑΛΑΚΙΣ

Ένα υπερβατικό γεγονός
Αφήγημα

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΤΟΜΑΖΑΝΗ

Το καφενείο των ψεμάτων
Διηγήματα

ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΡΙΣΤΗΝΟΣ

Το Οδοιπορικό
Ένα κυκλικό αφήγημα

ΛΗΤΩ ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΥ

Ο Βαλής μου
Απομνημονεύματα

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΟΥΡΟΥΝΗΣ

Οι συμπαίχτες
Μυθιστόρημα

•
Μερώνυχτα Φραγκφούρτης
Διηγήματα

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΚΟΥΛΙΔΗΣ

Οι σημειώσεις ενός ζηλωτή
Ποίηση

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΛΙΟΝΤΑΡΑΚΗΣ

Ο ροδώνας με τους χωροφύλακες
Ποίηση

ΘΑΝΑΣΗΣ ΝΤΖΟΥΦΡΑΣ

Τα τραγούδια μας
Ανθολογία

ΝΑΣΑ ΠΑΤΑΠΙΟΥ

Το φωνήεν σώμα
Ποίηση

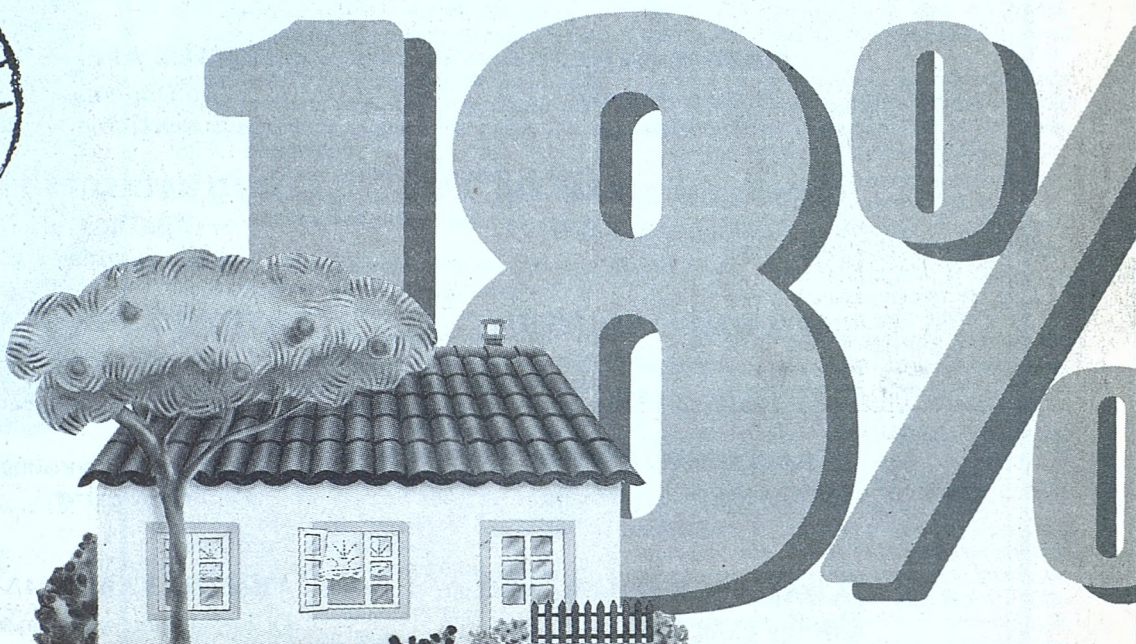
ΘΑΝΑΣΗΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

Η Κοίμηση
Ποίηση

Ε Κ Δ Ο Σ Ε Ι Σ Κ Α Σ Τ Α Ν Ι Ω Τ Η

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα
Ζ. Πηγής 3, 106 78 Αθήνα. Τηλ. 360.32.34 — 36.01.331

ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ ΚΤΗΜΑΤΙΚΗΣ

ΝΕΟ ΕΠΙΤΟΚΙΟ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑ 3,5% ΠΙΟ ΠΑΝΩ ΑΠΟ ΤΟ ΑΠΛΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ

**ΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΣΑΣ ΣΤΟ
ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ
ΤΗΣ ΚΤΗΜΑΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ
ΠΡΙΜΟΔΟΤΟΥΝΤΑΙ
ΑΠΟ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ.**

Τώρα, το Στεγαστικό Ταμειυτήριο της Κτηματικής Τράπεζας αυξάνει τη δύναμη του περισσότερο από κάθε άλλο απλό ταμειυτήριο. Γιατί σας προσφέρει:

☐ Επιτόκιο καταθέσεων 18% (επιτόκιο απλού ταμειυτηρίου 14,5% + κρατική πριμοδότηση 3,5%) εφόσον θέλετε να αποκτήσετε πρώτη κατοικία.

☐ Ανατοκισμό στους τόκους και την κρατική πριμοδότηση κάθε εξάμηνο, που αυξάνει ακόμη περισσότερο το κεφάλαιό σας.

☐ Δικαίωμα να πάρετε μακροπρόθεσμο στεγαστικό δάνειο, ίσο με τις καταθέσεις σας και τους τόκους σας, μετά από δύο χρόνια. Το ποσό του δανείου ανεβαίνει στο 125% μετά από τρία χρόνια και στο 150% μετά από τέσσερα χρόνια.

☐ Ενισχυμένη χρηματοδότηση, που φθάνει στο 75% της αξίας του ακινήτου.

**...ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΤΑ ΔΑΝΕΙΑ ΤΟΥ
ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΟΥ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΥ
ΕΠΙΔΟΤΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ**

Τα χαμηλότοκα μακροπρόθεσμα δάνεια του Στεγαστικού Ταμειυτηρίου για την απόκτηση πρώτης κατοικίας, χάρη στην κρατική επιδότηση του επιτοκίου, σας συμφέρουν ακόμη περισσότερο. Χορηγούνται με επιτόκιο 12% έως 14,5% (μετά την επιδότηση) και εξοφλούνται σε 15 χρόνια.

ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

κτίζει το αύριο σήμερα

Και μην ξεχνάτε, οι τόκοι των δανείων σας εκπίπτουν από το φορολογητέο εισόδημά σας. Έτσι τα δάνεια γίνονται ακόμη πιο χαμηλότοκα.

Για σας που θέλετε να αποκτήσετε πρώτη επαγγελματική στέγη – με επιδότηση του στεγαστικού δανείου σας – δεύτερη κατοικία, εξοχικό, ή να γίνετε καταθέτης του προγράμματος μακρόχρονης αποταμίευσης, ισχύουν οι παλιοί συμφέροντες όροι του Στεγαστικού Ταμειυτηρίου της Κτηματικής Τράπεζας.

Ανοίξτε και σεις ένα λογαριασμό καταθέσεων στο Στεγαστικό Ταμειυτήριο της Κτηματικής Τράπεζας και δώσε στα χρήματά σας **πολλαπλή δύναμη**.

Επισκεφθείτε τώρα αμέσως τα Καταστήματα της Κτηματικής Τράπεζας και ζητήστε περισσότερες πληροφορίες.

ΤΑ ΠΑΓΕΡΑ ΚΕΛΙΑ

της Ράνιας Κλουτσινιώτη

Αφιερώται: στους πολιτικούς κρατούμενους όλων των χωρών και ειδικά της Τουρκίας, σε όσους πολίτες του κόσμου, στην ελληνική αντιπροσωπεία που πήγε να παρακολουθήσει τη δίκη των Τούρκων αγωνιστών και ειδικότερα στους τέσσερις Έλληνες, που συνελήφθησαν και κρατήθηκαν δώδεκα μέρες στις στρατιωτικές φυλακές της Άγκυρας.

Τα ονόματά τους, για να μην ξεχαστούν: Ν. Γιαννόπουλος, Γ. Κουβίδης, Ν. Μπελαβίλας, Κ. Νικηφοράκης. Να συσχετιστούν με τα ονόματα της Β. Βογιατζή και του Μ. Μπουκουβάλα, που βρίσκονται τώσον καιρό, δίχως να έχουν δικάσει, στις δικές μας φυλακές και θα περνούν αζέχαστα...

νων που κρατούνται στις φυλακές της Άγκυρας. Ο κερματοδέκτης του τηλεφωνικού θαλάμου γέμιζε σε χρόνο μηδέν, άχρηστος πλέον έως ότου κληθεί εκ νέου ο υπάλληλος των ταχυδρομείων για να τον αδειάσει. Τηλεφωνήματα στην Ελλάδα, στα ξένα πρακτορεία, στην πρεσβεία, στους δικηγόρους, στην τουρκική κίνηση για την Υπεράσπιση των Πολιτικών και Κοινωνικών Δικαιωμάτων. Κάθε μετακίνηση προς το τηλέφωνο προκαλούσε αναταραχή στην αίθουσα, από την αδιάκοπη αλλαγή θέσης των κακοπληρωμένων Τούρκων χαφιέδων, που υποχρεωμένοι να παρακολουθούν —ή να κάνουν πως παρακολουθούν— τις συνδουλεύσεις, σηκώνονταν κάθε φορά για τον «δικό» τους.

Οι πρώτες ώρες, αγκυλωμένοι στις καρέκλες, περνούσαν δύσκολα. Σιγά σιγά έφταναν, για την απογευματινή ολομέλεια, κι άλλοι δικοί μας, μεταφέροντας πληροφορίες που είχαν συλλέξει τρέχοντας όλη τη μέρα και ανυπόμονοι να μάθουν νέα από τους υπόλοιπους. Δύσκολο να σχηματίσεις άποψη για το τι μέλλει να συμβεί. Κανένα φερέφωνο, καμία ξύλινη κουβέντα. Ο καθένας αντιλαμβάνονταν τις πληροφορίες με τη δική του πολιτική ευαισθησία, συνάγοντας συμπεράσματα πολλές φορές ασύμπτωτα, που όμως, πράγμα παράξενο, δεν συνεπάγονταν ανέβασμα των τόνων της φωνής. Η σύναξη ολοένα πυκνωνε, τελευταίοι και κατάκοποι έφταναν οι συγγενείς των κρατουμένων. Μαζί τους πύκνωνε και η παρουσία των χαφιέδων. Η ατμόσφαιρα στην αίθουσα βάραινε, γινόταν αποπνικτική. Αντιφατικές πληροφορίες, και ως εκ τούτου εκ διαμέτρου αντίθετες εκτιμήσεις, απουσία κυβερνητικών διαβημάτων, αμέτρητοι καφέδες, τσάγια και τσιγάρα. Τα άρθρα του τουρκικού ποινικού κώδικα ανεβοκατέβαιναν, είχαμε γίνει πλέον ποινικοί — νομολόγοι, με την ίδια εξοικείωση που εμφανίσαμε παλιότερα στα άρθρα του Συντάγματος και εντε-

λώς πρόσφατα στα της ιατρικής - καρδιολογικής επιστήμης.

Ένα αίσθημα εθνικής υπερηφάνειας με διακατείχε: το ότι εξακολουθούν να υπάρχουν ακόμη Έλληνες πολίτες, που ο καθένας προσπαθεί να αποκτήσει κατ' αρχήν δική του γνώμη. Πολίτες είναι αυτοί που αποφάσισαν, εκπληρώνοντας το χρέος που απέναντι στους αγωνιζόμενους για Δημοκρατία και Ελευθερία Τούρκους πολίτες, να υψώσουν φωνή διαμαρτυρίας μέσα στα δικαστήρια της χούντας. Αυτοί το απέδειξαν.

Όλοι μαζί, οι δεκαέξι. Κι ακόμη περισσότεροι οι τέσσερις, που βίωσαν σκληρά το αποτέλεσμα της πράξης τους. Μιας πράξης η οποία επανέφερε στη μνήμη της ελληνικής και της διεθνούς κοινότητας τις συνθήκες που επικρατούν στην κοινοβουλευτική δικτατορία της γειτονικής χώρας, όπου βασανίζονται απάνθρωπα και φυλακίζονται όσοι της αντιστέκονται. Όπου συλλαμβάνονται ακόμη και οι μανάδες, που ψάχνουν απεγνωσμένα να εντοπίσουν τα παιδιά τους, στα κρατητήρια των φυλακών και της Ασφάλειας.

Τη νύχτα έξω η τεράστια σε πληθυσμό και αχανής σε έκταση πόλη ερμάνει. Από τις υπερβολικά μεγάλες λεωφόρους των καλών συνοικιών και του διοικητικού της κέντρου κατεβαίνουν παγωμένοι ο αέρας και το χιονόνερο. Πίσω από τη φωτισμένη όψη βρίσκονται οι σκοτεινές και απέραντες συνοικίες bidonville. Κρύο πολύ. Όλων μας η σκέψη κοντά σε όλους τους κρατούμενους, που είναι μόνοι στα κυριολεκτικά παγερά κελιά τους. Ελπίζουμε να τους ζέσταναν για λίγο οι πράξεις συμπαράστασης, πρώτα οι δικές τους και πολύ πίσω λίγο και η δική μας: Που είμαστε παρόντες.

Η Ράνια Κλουτσινιώτη, πήγε στην Άγκυρα ως Πρόεδρος του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων, μέλος της ομάδας συμπαράστασης για τους διωκόμενους στην Τουρκία.

Στο μισογεμάτο —ή μισοάδειο, κατά το γαλλικό ορισμό του αισιόδοξου και του απαισιόδοξου— αεροπλάνο της TUREK HAVA YOLARI, που μας μετέφερε από την Πόλη στην Άγκυρα, νιώσαμε την Αλλαγή της ατμόσφαιρας. Όλοι οι επιβάτες, με γυαλισμένα πρόσωπα και ρούχα, σε συντριπτική πλειοψηφία ανδρικού φύλου, ανήκουν εμφανώς σε ειδική κάστα, σε άρχουσα τάξη με κοινωνικά και οικονομικά προνόμια. Κάπως σαν να βρίσκεσαι σε προθάλαμο υπερατλαντικής πτήσης στο αεροδρόμιο της Γενεύης, όπου κατά τύχη εκείνη τη στιγμή δεν παραβρίσκεται κανένας Ιταλός.

Μόλις φτάσαμε στο ξενοδοχείο —την Πέμπτη 10 Νοεμβρίου— αντικρύσαμε πρόσωπα φίλων και συναγωνιστών, με μυσ σφιγμένους από την ταλαιπωρία και την ένταση των γεγονότων κατά τις μέρες που προηγήθηκαν. Πρόσωπα Ελλήνων πολιτών που, σχεδόν αυτόβουλα, προερχόμενοι κυρίως από μικρά κόμματα και οργανώσεις της Αριστεράς, από συνδικαλιστικούς και επιστημονικούς φορείς, αλλά και επώνυμοι απ' όλους τους πολιτικούς χώρους, έφτασαν εδώ να συμπαρασταθούν, και να πιέσουν για την απελευθέρωση των τεσσάρων Ελλή-

ΠΡΑΓΑ: ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤ

Τρεις χρονολογίες σηματοδίδουν την ιστορία της σύγχρονης Τσεχοσλοβακίας.

28 Οκτωβρίου 1918. Πριν εβδομήντα χρόνια. Ιδρύεται η ανεξάρτητη και δημοκρατική Τσεχοσλοβακία.

25 Φεβρουαρίου 1948. Πριν σαράντα χρόνια. Το κομμουνιστικό κόμμα καταλαμβάνει την εξουσία. Η Τσεχοσλοβακία γίνεται «σοσιαλιστική».

21 Αυγούστου 1968. Πριν είκοσι χρόνια. Τα στρατεύματα του *Συμφώνου της Βαρσοβίας* εισβάλλουν στην Τσεχοσλοβακία, καταστέλλουν την *Άνοιξη της Πράγας*, καταλύουν την κυριαρχία της χώρας.

Πράγα, 27-28 Οκτωβρίου 1988. Η πρωτεύουσα της Τσεχοσλοβακίας ζωσμένη από τις δυνάμεις της «σοσιαλιστικής» τάξης. Το κέντρο της πόλης κατειλημμένο από χιλιάδες αστυνομικούς. Συνεπικουροί τους οι πολιτοφύλακες «του λαού» — οι «έντιμοι πολίτες» — όπως τους αποκαλούν οι Τσέχοι — οι οποίοι έχουν καταφθάσει από όλες τις περιοχές της χώρας. Παντού στολές. Στα χακί οι αστυνομικοί. Στα ηλίκια των μεν και των δε ένα κόκκινο αστέρι, για να μην ξεχνιόμαστε...

Μπλόκα στις εξόδους των κεντρικών σταθμών του μετρό. Έλεγχος ταυτότητων. Κλούβες, ασθενοφόρα, σειρήνες. Ελικόπτερα συμπληρώνουν αυτή την εντυπωσιακή επίδειξη αστυνόμευσης. Από το πρωί πετούν, πολύ χαμηλά, μόλις πάνω από τις στέγες των κτιρίων, ώστε να υπάρχει συνεχώς... πανοραμικός έλεγχος της κατάστασης. Το ενδιαφέρον τους εντοπίζεται στην περιοχή μεταξύ της πλατείας της *Παλιάς Πόλης* και της πλατείας *Βεντσεσλάς*. Εκεί περιμένουν να ξεσπάσει η διαδήλωση της *αντιπολίτευσης*.

Οι περιπέτειες της εθνικής εορτής

Όλος αυτός ο χαμός γίνεται γιατί η κυβέρνηση... επέτρεψε εφέτος να εορτασθεί, για πρώτη φορά μετά από τριανταεπτά ολόκληρα χρόνια, η εθνική επέτειος της ίδρυσης του τσεχοσλοβακικού κράτους (28 Οκτωβρίου 1918). Όσο και αν φαίνεται παράλογο, η εθνική εορτή **καταργήθηκε** το 1951, τρία χρόνια αφού του η Τσεχοσλοβακία έγινε «σοσιαλιστική». Έκτοτε στις 28 Οκτωβρίου εορταζόταν, οποία σύμπτωση, η... εθνικοποίηση των εργοστασίων. Η λογική του καθεστώτος είναι πολύ απλή: όταν η ιστορία δεν συμφωνεί μαζί μας, την καταργούμε και στη θέση της βάζουμε τη δική μας ιστορία.

Η 28η Οκτωβρίου 1918 είναι πράγματι μια πολύ ενοχλητική χρονολογία για το καθεστώς. Δεν θυμίζει μόνο την ίδρυση

του τσεχοσλοβακικού κράτους. Θυμίζει ότι υπήρξε και μια **άλλη** Τσεχοσλοβακία — πολύ διαφορετική από τη σημερινή — με πολιτικές ελευθερίες, με υποδειγματική λειτουργία των κοινοβουλευτικών θεσμών, με πρώτο πρόεδρο της Δημοκρατίας τον *Τόμας Μάσσαρυκ*, προσωπότητα τεράστιου ηθικού κύρους, συγγραφέα σημαντικού φιλοσοφικού έργου και πολιτικού για τον οποίο ο χαρακτηρισμός «δημοκράτης» έχει νόημα.

Ο «επίσημος» εορτασμός έγινε στις 27 Οκτωβρίου¹, την παραμονή της επετείου, στην επιβλητική πλατεία *Βεντσεσλάς*, εκεί όπου τον Αύγουστο του 1968 οι Τσέχοι εξετέλειαν τα ρωσικά τανκς, εκεί όπου τον Ιανουάριο του 1969 αυτοπυρπολήθηκε ο νεαρός *Γιάν Πάλατς*. Η όλη τελετή διήρκεσε λιγότερο από μία ώρα. Κανένας, μα κανένας δεν χειροκρότησε τους ομιλητές οι οποίοι τόνισαν ότι «δεν πρόκειται να ανεχθούμε την αποσταθεροποίηση της κοινωνίας μας». Οι μισοί από τους συγκεντρωθέντες ήταν ένστολοι, ενώ οι υπόλοιποι προσπαθούσαν να συνεννοηθούν... με τα βλέμματα. Η ατμόσφαιρα θύμιζε κηδεία παρά εορτή. Η γενική παγωμάρα κορυφώθηκε όταν, στο τέλος, από τα μεγάφωνα ακούστηκε η *Διεθνής*. Τα πρόσωπα των ανθρώπων συνοφριώθηκαν. Το τι σημαίνει διεθνισμός και διεθνιστική αλληλεγγύη οι Τσέχοι το έχουν γνωρίσει πολύ καλά στο πετσί τους.

Ζήτω ο Μάσσαρυκ, έξω οι Ρώσοι

Μία εβδομάδα πριν από την επέτειο είχε γίνει γνωστό ότι η *αντιπολίτευση* θα διοργανώσει, και αυτή, συγκέντρωση στην πλατεία *Βεντσεσλάς* στις 28 Οκτωβρίου, την επομένη του «επίσημου» εορτασμού. Η κυβέρνηση προειδοποίησε ότι «οι αντισοσιαλιστικές προκλήσεις θα παταχθούν αμείλικτα». Η αστυνομία απαγόρευσε τη συγκέντρωση και για... μεγαλύτερη σιγουριά συνέλαβε, από την παραμονή, προληπτικά **εξήντα πολύ γνωστά μέλη της αντιπολίτευσης** μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνονται ο *Βά-*

τλαβ Χάβελ, ο *Γίρι Ντίενσμπιερ*, ο *Μίλαν Σίμεκα*, ο *Πέτερ Ουχλ*, ο *Βάτσαβ Μπέντα*.

Έτσι η 28η Οκτωβρίου ξημερώνει με τους ηγέτες της *αντιπολίτευσης* στη φυλακή και τα ματ στους δρόμους. Παρά ταύτα χίλιοι διαδηλωτές, κυρίως νέοι, κατορθώνουν να σπάσουν τον κλοιό και φθάνουν στις δύο το μεσημέρι στην πλατεία *Βεντσεσλάς*. Ενώ ψάλλουν τον εθνικό ύμνο από τα μεγάφωνα ανακοινώνεται «η συγκέντρωση είναι παράνομη, διαλυθείτε». Οι διαδηλωτές απαντούν φωνάζοντας «*Ελευθερία, Μάσσαρυκ*», «*Έξω οι Ρώσοι*». Τα ματ τους διαλύουν. Εκείνοι καταφεύγουν στην πλατεία της *Παλιάς Πόλης*, όπου βρίσκονται άλλοι τρεις χιλιάδες διαδηλωτές ανάμεσά τους ο συγγραφέας *Ίβαν Κλίμα* και ο *Γίρι Χάγκεκ*, υπουργός Εξωτερικών επί *Ντούμπτσεκ*. Εκπρόσωπος της *Χάρτας '77*, επιχειρεί να διαβάσει ένα κείμενο. Νέα σφοδρή επίθεση των ματ. Το ευγενές έργο των γκλομπς συμπληρώνουν τεθωρακισμένα οχήματα εξοπλισμένα με αντλίες που εκτοξεύουν νερό. Ογδόντα πέντε διαδηλωτές οδηγούνται στις κλούβες. Σε λίγο η «έννομος τάξις» αποκαθίσταται.

Πράγα μία από τις μητροπόλεις, της Ευρώπης

Από την πρώτη στιγμή που μπαίνει κανείς στην Τσεχοσλοβακία αισθάνεται ότι βρίσκεται σε έναν τόπο φιμωμένο. Τριπλός έλεγχος στα σύνορα, ένοπλοι στρατιώτες παντού, εφιαλτικό ψάξιμο αποσκευών και αυτοκινήτων.

Και μετά από διαδρομή τριών ωρών, η Πράγα. Μαγική πρωτεύουσα της Ευρώπης². Πόλη με πανεπιστήμιο από το 1348. Λίκνο της Μεταρρύθμισης (από εδώ ξεκίνησε ο Τριακονταετής πόλεμος, 1618-1648). Πόλη - αποθέωση του μπαρόκ, που συμβολίζει τη νίκη του καθολικισμού επί της Μεταρρύθμισης.

Ορισμένα από τα πολυάριθμα σημεία αναφοράς της Πράγας: Ο *Πύργος*, διαχρονικό σύμβολο και έδρα της εξουσίας· το μεσαιωνικό δημαρχείο με το αστρονομικό ρολόι που την κάθε ώρα βγαίνει και την «αναγγέλλει» ο θάνατος· Το άλλο δημαρχείο, το εβραϊκό, με το ρολόι που οι δείκτες του γυρίζουν ανάποδα· η γεμάτη γλυπτά πέτρινη γέφυρα του *Καρόλου*· η συνοικία *Μάλα Στράνα*, η κατ' εξοχήν μπαρόκ Πράγα, στην αριστερή όχθη του *Μολδάβα*.

Πόλη εντυπωσιακής ομορφιάς. Ακόμα και οι στέγες των κτιρίων της συνθέτουν, με τους τρούλους των εκκλησιών και τους υπερεκατό πύργους και πυργί-

ΑΣ ΠΛΑΝΑΤΑΙ

της Τέτας Παπαδοπούλου

σκους των γοθικών μνημείων, θέαμα ανεπανάληπτο. Συγκρίνουν συχνά την Πράγα, ως πολεοδομικό σύνολο, με το Παρίσι. Η σύγκριση αυτή μάλλον την αδικεί.

Αλλά πώς δένουν όλα αυτά με την τωρινή, τη «σοσιαλιστική» πραγματικότητα; Με τις βιτρίνες τις γεμάτες πλαστικές λεκάνες, πλαστικούς λεμονοσίφτες, πλαστικές ψωμιέρες, φάρasia και σκούπες; Με τις προθήκες των καταστημάτων ειδών διατροφής στολισμένες με μαύρα και άραχνα λεμόνια και λάχανα κομμένα στα τέσσερα; Πώς μπορεί να γεφυρωθεί το χάσμα π.χ. ανάμεσα σ' ένα κτίριο που η πρόσοψή του είναι έργο τέχνης και στα σοσιάλ-κιτς αντικείμενα που πωλούνται στο κατάστημα που βρίσκεται στο ισόγειο; Πώς είναι δυνατόν να «συνυπάρξουν» εκείνα τα καταπληκτικά αρ-νουβώ καφενεία με τα γκαρσόνια - μοντέλο του μικρού γραφειοκράτη (ο οποίος βεβαίως δεν θα παραλείψει να προτείνει «θέλετε change;»), τον καφέ που σερβίρεται συνήθως σε χαλασμένα φλυτζάνια και τις μπαγιάτικες πάστες;

Σε όλη την Πράγα υπάρχει μόνο ένα είδος τυριού, όπως υπάρχει μόνο ένα ύφασμα για κουρτίνες. Έτσι σε όλα τα παράθυρα, —στα σπίτια, τα εστιατόρια, τα ξενοδοχεία, τις κρατικές υπηρεσίες— βλέπει κανείς τις ίδιες κουρτίνες (νάυλον απομίμηση δαντέλας). Το τρίπτυχο, κακή ποιότητα, μικρή ποσότητα και έλλειψη ποικιλίας κυριαρχεί παντού.

Είπε κανείς το όνομα Φραντς Κάφκα;

Όλα τα βιβλιοπωλεία έχουν τα ίδια βιβλία και πανομοιότυπες βιτρίνες. Για εφέτος το φθινόπωρο, το πλάνο των μεταφράσεων προέβλεψε... «*αναμνήσεις του Αϊζενχάουερ*». Τίγκα λοιπόν τα βιβλιοπωλεία με *Αϊζενχάουερ*. Υπάρχει επίσης πολύς *Τζακ Λόντον*. Για τον *Άρθουρ Λόντον* βεβαίως, ούτε κουβέντα να γίνεται. Πουθενά, φυσικά, τα βιβλία των συγγραφέων που ανήκουν στην αντιπολίτευση και ζουν είτε στην Τσεχοσλοβακία είτε στο εξωτερικό. Ούτε *Βάτσλαβ Χάβελ* ούτε *Μίλαν Κούντερα*. Τα βιβλία τους που είχαν εκδοθεί στο διάστημα 1963-1968, αν δεν έχουν πολτοποιηθεί, θα είναι καταχωνιασμένα σε κάποιες αποθήκες.

Παράνομος ή καλύτερα ανύπαρκτος και ο Φραντς Κάφκα! Χαμένος χρόνος η αναζήτηση των έργων του στα βιβλιοπωλεία. Για το καθεστώς ο Κάφκα δεν είναι παρά ένας παρακμιακός, σκοτεινός Εβραίος που έγραψε στη γερμανική γλώσσα, επομένως πολλαπλά επικίνδυνος και

Από τον «επίσημο» εορτασμό της εθνικής επετείου. «Συνέρρευσαν» αστυνομικοί και πολιτοφύλακες, κυρίως.

άχρηστος.

Μόνο τρεις ενδείξεις υποδηλώνουν ότι ο Κάφκα, τουλάχιστον, έζησε... στην Πράγα:

- Μια μικρή μπρούτζινη προτομή στη γωνία των οδών *Μαιζέλοβα* και *Ράντιτσε*, στην πλατεία της *Παλιάς Πόλης*, όπου ήταν το σπίτι της οικογένειας Κάφκα. Αξιοσημείωτο είναι ότι η προτομή τοποθετήθηκε τόσο ψηλά, ώστε δύσκολα διακρίνεται.

- Μια πλάκα στο σπίτι της αδελφής του, όπου έμεινε και εκείνος για ένα διάστημα, στην οδό των *Αλχημιστών*, αρ. 22.

- Ο τάφος του στο νέο εβραϊκό νεκροταφείο του *Ζελίβακεχο*.

Το 1963 οι Τσέχοι διανοούμενοι διοργάνωσαν διεθνή συνάντηση και αποκατέστησαν τον Κάφκα. Η «νομιμότητά» του όμως κράτησε όσο και η δική τους, δηλαδή μέχρι την εισβολή των ρωσικών στρατευμάτων στις 21 Αυγούστου 1968.

Ο βιασμός της Τσεχοσλοβακίας

Ο Μίλαν Κούντερα σ' ένα κείμενό του με τίτλο «Πράγα ένα ποίημα που χάνεται»³ γράφει για την «αποκατάσταση» του Κάφκα:

Οι Ρώσοι ιδεολόγοι δεν ξέχασαν ποτέ αυτή την ανυπακοή. Στα επίσημα κείμενα που προορίζονταν να δικαιολογήσουν την εισβολή στην Τσεχοσλοβακία το 1968, σημειώνεται ότι το πρώτο σημάδι της αντεπανάστασης ήταν η αποκατάσταση του Κάφκα. Η επιχειρηματολογία αυτή μοιάζει παράλογη αλλά, αν και ηλίθια, είναι αποκαλυπτική: Η εισβολή στην Τσεχοσλοβακία δεν ήταν μόνο νίκη του «δογματικού κομμουνισμού» εναντίον του «φιλελεύθερου κομμουνισμού» αλλά επίσης η οριστική προσάρτηση μιας δυτικής χώρας από τον πολιτισμό του ρωσικού ολοκληρωτι-

σμού. Και λέω καθαρά πολιτισμό και όχι πολιτικό σύστημα ή Κράτος.

Ο Κάφκα δεν προκαλεί αυτή τη λύσσα στην Μόσχα επειδή είναι αντικομμουνιστής ή επειδή αντιτίθεται στα στρατιωτικά συμφέροντα του Κρεμλίνου, αλλά γιατί ενσαρκώνει έναν άλλο πολιτισμό, ξένο και μη αφομοιώσιμο στον πολιτισμό του αποικιοκράτη που αναπτύσσεται σε όλο τον κόσμο πολιτικά, ενώ συγχρόνως οπισθοδρομεί πολιτιστικά προς το βυζαντινό του παρελθόν.

Ο χωρισμός της Ευρώπης σε Ανατολική και Δυτική εξαφάνισε την Κεντρική Ευρώπη. Η Τσεχοσλοβακία (κέντρο της Κεντρικής Ευρώπης) μετά από χίλια χρόνια ιστορίας δυτικού πολιτισμού αποσπάσθηκε βίαια από το χώρο στον οποίο ιστορικά ανήκε. Αυτός ο βιασμός αντανάκλαται, περισσότερο από οπουδήποτε αλλού, στην Πράγα.

Αντί επιλόγου

Σε μικρή απόσταση από την τσεχοσλοβακική πρωτεύουσα σταθμεύουν τα ρωσικά στρατεύματα κατοχής (40.000 στρατιώτες). Όλα τα έξοδα της «διαμονής» τους τα πληρώνουν... οι Τσέχοι. Οι Ρώσοι στρατιώτες υποχρεώνονται να κυκλοφορούν με πολιτικά όταν έρχονται στην Πράγα για να μην προκαλείται το κοινό αίσθημα. Αυτός είναι ο μόνος περιορισμός των στρατευμάτων κατοχής.

1. Οι κάτοικοι της Πράγας συνήθιζαν να φεύγουν από την πόλη το Σάββατοκύριακο. Η κυβέρνηση φοβήθηκε ότι λόγω της αργίας της 28ης Οκτωβρίου (ημέρα Παρασκευή) ο επίσημος εορτασμός θα κατέληγε σε φιάσκο.

2. Ο χαρακτηρισμός είναι του Αντρέ Μπρετόν.

3. «Πράγα ένα ποίημα που χάνεται», Μίλαν Κούντερα. Δημοσιεύθηκε στον *Πολίτη*, Δεκ. 1980 - Ιαν. 1981, τεύχος 39.

Ίβαν Κλίμα: Το 1948 εξοντώθηκε η μη-αριστερή διανόηση. Το 1968-70 το υπόλοιπο τμήμα της.

Ο Ίβαν Κλίμα μένει στο Μπράνικ, στο νότιο τμήμα της Πράγας, σε έναν από τους πολλούς χαμηλούς λόφους της πόλης, κοντά στον Μολδάβα. Η πρώτη έκπληξη, ανεβαίνοντας τις σκάλες, μπροστά στην είσοδο του διαμερισμάτος του: στον τοίχο δυο αφίσες από την Άνοιξη της Πράγας, στη μια η φιγούρα του Αλεξάντρ Ντούμπσεκ. Όταν είναι κανείς «διάσημος» στις αρχές, τι να φοβηθεί και τι να κρύψει...

Ο Ίβαν Κλίμα είναι ένας από τους σημαντικότερους και γνωστότερους σύγχρονους Τσέχους συγγραφείς. Έχει γράψει μυθιστορήματα, νουβέλες, διηγήματα, δοκίμια. Συνολικά τριάντα τίτλους. *Κανένα* βιβλίο του όμως δεν υπάρχει στα βιβλιοπωλεία της Πράγας. Ό,τι γράφει, κυκλοφορεί μόνο σε σαμιζντάτ. Αυτός ο...ανύπαρκτος για την «επίσημη» Τσεχοσλοβακία συγγραφέας, διαβάζεται μανιωδώς στις δακτυλογραφημένες εκδόσεις της «παράλληλης» και «ανεπίσημης» Τσεχοσλοβακίας. Στο εξωτερικό τα βιβλία του έχουν μεταφραστεί σε δέκα γλώσσες, της ελληνικής εξαιρουμένης. Τα κείμενά του στο πρωτότυπο τα εκδίδουν Τσέχοι εξόριστοι στο Τόροντο και το Λονδίνο.

Διεθνώς αναγνωρισμένος λοιπόν, αλλά απαγορευμένος στη χώρα του. Ωστόσο, η περίπτωση του είναι ταυτόσημη με τόσων άλλων Τσέχων διανοουμένων. Ο Ίβαν Κλίμα, ο οποίος γεννήθηκε το 1931, ανήκει στη γενιά των νέων συγγραφέων που εμφανίστηκαν στη δεκαετία του '60, όταν το καθεστώς «χαλάρωσε» κάπως τον έλεγχό του στο χώρο της λογοτεχνίας. Η γενιά αυτή, στην οποία ανήκει και ο Μίλαν Κούντερα, έγινε με ενθουσιασμό δεκτή γιατί οι νέοι συγγραφείς που την αποτελούσαν δεν επιχείρουν με τα μυθιστορήματά τους να κάνουν κατήχηση ή να «πειθούν» τους αναγνώστες. Τον Ιούνιο του 1967 ο Ίβαν Κλί-

ΙΒΑΝ ΚΛΙΜΑ, ΕΝΑΣ ΑΠΑΓ

μα συμμετείχε στο ιστορικό 4ο συνέδριο της Ένωσης Τσέχων Συγγραφέων —ήταν ένας από τους βασικούς ομιλητές— στο οποίο τέθηκαν με πρωτοφανή τολμηρότητα τα προβλήματα της ελευθερίας της έκφρασης, της λογοκρισίας, της «φύσης» του σοσιαλισμού.

Όμως η ευφορία και η Άνοιξη δεν κράτησαν πολύ. Η «νόμιμη» λογοτεχνική σταδιοδρομία του Ίβαν Κλίμα τελειώνει τον Αύγουστο του 1968 με την εισβολή των ρωσικών τανκς. Από το 1968 και μετά, και επί μακρό διάστημα, κάνει «διάφορες» δουλειές για να μπορέσει να ζήσει π.χ. οδοκαθαριστής, ανειδίκευτος εργάτης σε φαρμακευτικές αποθήκες, μεταφορέας. Τίποτα το αξιοπερίεργο σε όλα αυτά. Εξάλλου στην Πράγα συμβαίνει να δουλεύουν σε καφενεία και εστιατόρια, ως ...γκαρσόνια, εκδιωχθέντες από το πανεπιστήμιο και τα επιστημονικά ινστιτούτα καθηγητές ή, ακόμα, και πρώην διπλωμάτες.

Το 1983, δεκαέξι χρόνια μετά από την εισβολή, απέκτησε διαβατήριο. Ακόμη δεν το έχει χρησιμοποιήσει. Συχνά οι αρχές επιτρέπουν την έξοδο από τη χώρα αλλά, κατόπιν, απαγορεύουν την είσοδο. Έτσι δεν έγινε με τον συγγραφέα Πάβελ Κόχουτ και τον ηθοποιό Πάβελ Λαντόβσκι, οι οποίοι ζουν τώρα στην Βιέννη; Ωστόσο το επόμενο έτος ο Ίβαν Κλίμα σκοπεύει να ταξιδέψει στις ΗΠΑ, στο Τέξας, όπου έχει προσκληθεί για να δώσει διαλέξεις.

Η συνάντησή μας έγινε λίγες μέρες μετά την κυκλοφορία (15 Οκτωβρίου) του μανιφέστος «Δημοκρατία για όλους», το οποίο βάλλει ευθέως κατά του μονοκομματικού συστήματος και ζητά νέο σύνταγμα στο οποίο να κατοχυρώνεται ο πλουραλισμός.

Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

ΑΝΤΙ: Πώς κρίνετε εσείς το μανιφέστο; Το υπογράψατε;

ΙΒΑΝ ΚΛΙΜΑ: Είναι το πιο προωθημένο κείμενο από όσα έχουν κυκλοφορήσει έως τώρα. Κείμενο καθαρά πολιτικό. Μέχρι στιγμής το έχουν υπογράψει τριακόσιοι. Εγώ δεν το υπέγραψα, όχι γιατί διαφωνώ με το περιεχόμενό του, αλλά γιατί δεν συμφωνώ πλέον με την τακτική των υπογραφών. Η δική μου υπογραφή υπάρχει στα γραπτά μου. Με αυτά δίνω το στίγμα μου, δηλώνω τη στάση μου.

ΕΡ.: Τι πιστεύετε για τον Μιχαήλ Γκορμπατσόφ και τις εξελίξεις στη Μόσχα; Ποια είναι η γνώμη της αντιπολίτευσης για αυτό το θέμα;

ΑΠ.: Σίγουρα είμαστε υπέρ του Γκορμπα-

τσόφ. Δεν υπάρχει αμφιβολία, κάτι συμβαίνει στην Ρωσία. Παρακολουθώ συστηματικά τις εφημερίδες και τα περιοδικά τους. Τώρα κάνουν κριτική σε ένα σωρό θέματα. Πρόσφατα στην εβδομαδιαία επιθεώρηση *Nova Dob* διάβαζα το εξής: Οι Ρώσοι δεν είχαν ποτέ καπιταλισμό, γι' αυτό δεν ξέρουν πώς να δουλέψουν. Η σχέση τους με την εργασία έχει μείνει στον 14ο αιώνα, στη φεουδαρχία. Για μένα το πιο ενδιαφέρον είναι ότι άρχισε να γίνεται, έστω, έμμεση κριτική ο Λένιν.

Πιστεύω ότι ο Γκορμπατσόφ είναι ο πιο Ευρωπαίος από όλους τους προκατόχους του. Κι εμάς αυτό το θέμα, καταλαβαίνετε, μας ενδιαφέρει αφού αυτή η χώρα έχει γίνει η «μοίρα» μας. Το πρόβλημα βεβαίως είναι, πόσο θα παραμείνει ο Γκορμπατσόφ στην εξουσία, και κατά πόσο δεν θα υποχωρήσει.

ΕΡ.: Στην Μόσχα, είπατε, κάτι κινείται. Εδώ στην Πράγα δεν υπάρχει περεστρόικα;

ΑΠ.: Οι πρόσφατες κυβερνητικές αλλαγές, η αποπομπή-παραίτηση του πρωθυπουργού Λούμπομιρ Στρούγκαλ και του αντιπροέδρου Πέτερ Κολότκα, δείχνουν ότι συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο. Το καθεστώς σκληραίνει. Και ποια περιθώρια υπάρχουν για να σκληρύνει ακόμη περισσότερο...

Ξέρετε όμως, παρ' όλα αυτά, το επίτευδο ζωής εδώ είναι καλύτερο από εκείνο της Ρουμανίας και της Πολωνίας. Εδώ ο καθένας έχει κάτι να χάσει, γι' αυτό δυσκολότερα αποφασίζει να ριψοκινδυνεύσει. Τι να πει κανείς; Να ελπίσουμε ότι μια...οικολογική καταστροφή θα αφυπνήσει τους ανθρώπους; Το λέω αυτό, γιατί υπάρχει τεραστίο οικολογικό πρόβλημα. Η *Βόρεια Βοημία* έχει «εξοντωθεί» από τις χημικές βιομηχανίες. Υπάρχουν επίσης σκάνδαλα νοθείας στα

Ίβαν Κλίμα: Η νέα γενιά, ιδίως, αγνοεί την ιστορία του τόπου.

ΡΕΥΜΕΝΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

Συνέντευξη στην Τέτα Παπαδοπούλου

τρόφιμα· δηλητηριασμένα γάλατα και κρέατα. Ακόμη κι ο επίσημος τύπος έγγραψε γι' αυτό.

ΕΡ.: Σε τρεις ημέρες, στις 28 Οκτωβρίου, είναι η επέτειος των εβδομήντα χρόνων από την ίδρυση του τσεχοσλοβακικού κράτους. Τι σημαίνει για σας αυτή η επέτειος;

ΑΠ.: Η δημιουργία της ανεξάρτητης Τσεχοσλοβακίας, η δημιουργία της Δημοκρατίας του 1918 με πρόεδρο τον Μάσσαρυκ —μετά από τρεις αιώνες προσάρτησης της χώρας από την Αυστροουγγρική αυτοκρατορία— είναι ένα μικρό θαύμα. Στο κοινοβούλιο υπήρχαν τότε είκοσι συγγραφείς και ο ίδιος ο Μάσσαρυκ ήταν πνευματικός άνθρωπος πρώτης κατηγορίας. Αλλά αυτό το μικρό θαύμα κατέρρευσε όχι μόνο λόγω εξωτερικών παρεμβάσεων. Στον πόλεμο που χώρισε την Ευρώπη στα δυο βοήθησαν και οι Τσέχοι. Ας μην ξεχνάμε ότι στις εκλογές του 1946 το Κομμουνιστικό Κόμμα πήρε ποσοστό 38%. Η Δημοκρατία στην Τσεχοσλοβακία αλώθηκε και εκ του έσω.

ΕΡ.: Οι νεώτεροι γνωρίζουν την ιστορία της χώρας; Γνωρίζουν τι συνέβηκε στην Τσεχοσλοβακία λ.χ. από το 1918 ως το 1939;

ΑΠ.: Η νέα γενιά, ιδίως, αγνοεί την ιστορία του τόπου. Στα σχολεία διδάσκεται μια χαλκευμένη ιστορία. Επιπλέον αγνοεί τι σημαίνει πλουραλισμός, τι σημαίνει στοιχειώδης δημοκρατική ζωή. Μόλις τον τελευταίο καιρό άρχισε να ανακινείται το θέμα του Μάσσαρυκ και κυκλοφόρησε μάλιστα ένα βιβλίο, το πρώτο, γι' αυτόν.

ΕΡ.: Τι προσδοκάτε; Τι θα μπορούσε να γίνει στο μέλλον;

ΑΠ.: Άλλο τι επιθυμούμε κι άλλο ποια περιθώρια αλλαγής υπάρχουν. Δυστυχώς τα περιθώρια είναι πολύ μικρά. Οι στόχοι μας, αν θέλουμε να έχουμε κά-

ποια σχέση με την πραγματικότητα, δεν μπορεί παρά να είναι, *λίγη ελευθερία, λίγη ανεξαρτησία, κάποια στοιχεία πλουραλισμού*. Στην καλύτερη περίπτωση μια *φινλανδοποίηση* της Τσεχοσλοβακίας...

Η συζήτησή μας γίνεται σε ένα δωμάτιο γεμάτο παντού με βιβλία. Σε μια γωνιά υπάρχει ένα γραφείο και απέναντί έναν πίνακα με τον Κάφκα - Χωρομέτρη. Πολλά από τα βιβλία είναι ξενόγλωσσα και πολλά είναι εκδόσεις σαμιζντάτ. Εξωτερικά τα τσέχικα σαμιζντάτ δεν διαφέρουν πολύ από τα «κανονικά» βιβλία. Ανοίγοντάς τα όμως, οι εντυπώσεις —και τα συναισθήματα— αλλάζουν μπροστά στις λεπτές δακτυλογραφημένες σελίδες.

— Επίσης υποτίθεται ότι δεν υπάρχει λογοκρισία. Όμως υπάρχει λίστα εκατοντάδων προγραμμένων συγγραφέων κ.ά. Μετά το 1968 και ιδίως το 1970 έδιωξαν τους πάντες από τις θέσεις τους· πανεπιστημιακούς, ερευνητές, εκδότες περιοδικών, διευθυντές ραδιοφώνου και τηλεόρασης, δημοσιογράφους, υπεύθυνους εκδοτικών οίκων. Σε κανένα τόπο δεν συνέβη ποτέ κάτι ανάλογο. Αληθινό πογκρόμ στο χώρο της διανοήσεως. Μπιάφρα του πνεύματος.

Το 1948 εξοντώθηκε η μη-αριστερή διανοήση. Το 1968-70 το υπόλοιπο τμήμα της. Στις θέσεις των εκδιωχθέντων τοποθέτησαν δέκατης κατηγορίας «επίσημους» συγγραφείς και καλλιτέχνες. Τους τυπώνουν και τους ξανατυπώνουν τα βιβλία τους, τους κάνουν εκθέσεις.

Όλοι αυτοί πνέουν τα μένεα εναντίον μας γιατί το έργο τους δεν αντέχει σε κανένα συναγωνισμό ούτε ενδιαφέρει τους εκδοτικούς οίκους στο εξωτερικό. Αντιλαμβάνεσθε βεβαίως ότι οι «επίσημοι» διανοούμενοι είναι οι χειρότεροι εχθροί οποιασδήποτε γκλαστνόστ.

ΕΡ.: Τι είδους κείμενα υπάρχουν σε σαμιζντάτ;

ΑΠ.: Σε σαμιζντάτ βγαίνουν οι συγγραφείς που ζουν εδώ στην Τσεχοσλοβακία. Γίνονται επίσης πάρα πολλές μεταφράσεις. Στα σαμιζντάτ υπάρχουν έργα του Σολζενίτσιν, της Χάννα Άρεντ, του Αντόρνο, του Ρίλκε αλλά και κείμενα για τους Μπητλς ή το χαρντ ροκ. Από το 1970 ως σήμερα έχουμε συνολικά βγάλει χίλιους τίτλους σε σαμιζντάτ. Οι τετρακόσιοι αφορούν τσεχοσλοβάκικη ποίηση και πρόζα. Οι υπόλοιποι είναι μεταφράσεις.

ΕΡ.: Τα σαμιζντάτ κυκλοφορούν κυρίως στην Πράγα;

ΑΠ.: Όχι, το δίκτυο είναι διαδεδομένο σε όλη τη χώρα.

ΕΡ.: Μπορείτε να υπολογίσετε ποια είναι η μέση κίνηση ενός λογοτεχνικού κειμένου που κυκλοφορεί σε σαμιζντάτ;

ΑΠ.: Ένα αντίτυπο σε ένα μήνα το διαβάζουν συνήθως πενήντα άνθρωποι. Με περισσότερα, βεβαίως, αντίτυπα σε διάστημα λίγων μηνών ο αριθμός φθάνει τους 7-10.000 αναγνώστες.

Ξέρετε η λογοτεχνία έχει, από παλιά, κάποια θέση στην κοινωνία μας. Εξάλλου η λογοτεχνία στην Τσεχοσλοβακία αποτελεί τη μοναδική έκφραση του έθνους. Αντιλαμβάνεσθε, τι εννοώ...

ΕΡ.: Αποκτά κύρος ένα κείμενο λόγω του ότι κυκλοφορεί σε σαμιζντάτ;

ΑΠ.: Ακούστε, το να αποτανθεί κανείς στους επίσημους εκδοτικούς οίκους είναι, περίπου, σαν να πάτε εσείς στη χώρα σας... στους φασίστες. Ένας νέος συγγραφέας που μου έφερε να διαβάσω τα χειρόγραφα του μου είπε: «δεν πρόκειται να επιδιώξω να τα εκδώσω “επίσημα”. Ντρέπομαι, τι θα πουν οι φίλοι μου».

Στο σπίτι μου έρχονται νέοι και δανείζονται βιβλία. Σχεδόν όλοι προτιμούν τα σαμιζντάτ από τα «κανονικά» βιβλία.

ΕΡ.: Υπάρχουν κριτικά άρθρα σε σαμιζντάτ για τη λογοτεχνία - σαμιζντάτ;

ΑΠ.: Βγάζουμε περιοδικό κριτικής λογοτεχνίας, το οποίο καλύπτει και το χώρο των σαμιζντάτ και τις επίσημες εκδόσεις. Γράφω και εγώ δυο κριτικές το χρόνο. Αυτή η έκδοση είναι πολύ σημαντική, διότι στην Τσεχοσλοβακία δεν υπάρχει «επίσημη» κριτική λογοτεχνίας.

ΕΡ.: Αν σας ζητούσαν να αξιολογήσετε τα λογοτεχνικά κείμενα που έχουν βγει σε σαμιζντάτ από το 1968 έως τώρα;

ΑΠ.: Νομίζω ότι από το σύνολο των τετρακοσίων τίτλων, οι πενήντα είναι εξαιρετικής ποιότητας. Θεωρείται σημαντικό αν σε μια γενιά βγει ένας μεγάλος συγγραφέας. Εγώ έχω να σας αναφέρω τέσσερις, τον Λούντβικ Βάτσουλικ, την Έντα Κριζέοβα, τον Γιαν Τρέφουλκα, τον Βάτσλαβ Χάβελ, ο οποίος τιμήθηκε με το βραβείο Έρασμος, το 1986, για την προσφορά του στην ευρωπαϊκή κουλτούρα και κοινωνία.

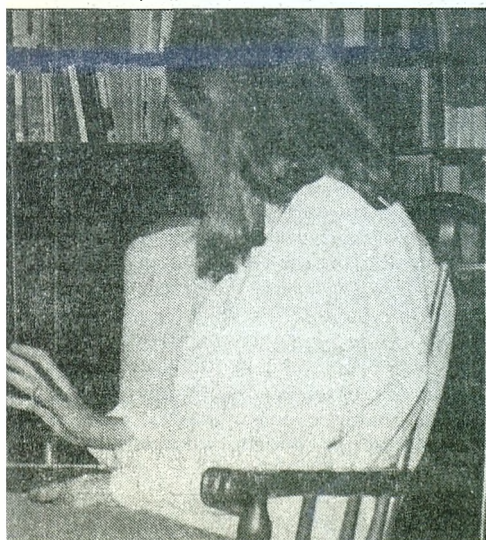
ΕΡ.: Από ποιους συγγραφείς ή λογοτεχνικά ρεύματα επηρεασθήκατε;

ΑΠ.: Μου άρεσε και μου αρέσει πάντα πολύ ο Κάφκα. Στα δυο πρώτα βιβλία μου η επιρροή του είναι εμφανής. Όμως αν κάποιος συγγραφέας με επηρέασε ουσιαστικά, οφείλω να πω ότι αυτός είναι ο Ντύρρενματ.

ΕΡ.: Στο βιογραφικό σας σημείωμα που δημοσιεύθηκε σε ένα αγγλικό περιοδικό μαζί με ένα διήγημά σας, διάβασα ότι όταν είσασταν παιδί βρεθήκατε στο στρατόπεδο συγκεντρώσεως των ναζί στο Τερεζέν.

ΑΠ.: Ναι. Ήμουν εκεί, μαζί με τη μητέρα μου, επί τρία χρόνια. Προτιμώ όμως να μη μιλήσω άλλο γι' αυτό το θέμα. Τι να πω, όταν ο φίλος μου ο Κάρελ Πέντσκα έμεινε δέκα χρόνια σε στρατόπεδο στη δεκαετία του '50...

Λεία διδάσκεται μια χαλκευμένη ιστορία.

ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ, ΣΕ Ε

Ο Κλέμεντ Γκότβαλντ, στο μπαλκόνι του μεγάρου Κίνσκυ. Δίπλα του ο Βλαντιμίρ Κλεμέντις (κοντά στα μικρόφωνα).¹

Ο Κλέμεντ Γκότβαλντ ...μόνος στο μπαλκόνι.²

Πράγα, πλατεία της Παλιάς Πόλης, 21 Φεβρουαρίου 1948. Στο μπαλκόνι του μπαρόκ μεγάρου Κίνσκυ, ο κομμουνιστής ηγέτης, και ήδη πρωθυπουργός, Κλέμεντ Γκότβαλντ καλεί τα πλήθη που έχουν συγκεντρωθεί στην πλατεία να «κινητοποιηθούν» και να δημιουργήσουν Επιτροπές Δράσης. Είναι η αρχή της τελικής φάσης. Το «Πραξικόπημα της Πράγας» επίκειται. Μετά από τέσσερις ημέρες, 25 Φεβρουαρίου 1948, το Κομμουνιστικό Κόμμα επωφελείται της κυβερνητικής κρίσης και καταλαμβάνει την εξουσία. Όλα τα άλλα κόμματα τίθενται εκτός νόμου.

Η Τσεχοσλοβακία ανακηρύσσεται «Λαϊκή Δημοκρατία» και προσδένεται στο σοβιετικό μπλοκ. Αμέσως αρχίζουν εκκαθαρίσεις. Χιλιάδες πολιτικοί αντίπαλοι φυλακίζονται, εξοντώνονται. Δημιουργούνται «σοσιαλιστικά» στρατόπεδα συγκεντρώσεως. Αρχίζουν οι περίφημες Δίκες της Πράγας (1948-1954), οι εξίσου περίφημες «ομολογίες» των θυμάτων - κατηγορουμένων, οι απαγχονισμοί και οι εκπαραθυρώσεις που κατά την επίσημη εκδοχή παρουσιάζονται ως αυτοκτονίες...

Λεπτομέρεια I:

Ο σκούφος του Κλεμέντις

Στην ιστορική φωτογραφία, της 21ης Φεβρουαρίου 1948, δίπλα στον Κλέμεντ Γκότβαλντ βρίσκεται ο Βλαντιμίρ Κλεμέντις, Σλοβάκος διανοούμενος, μέλος της κεντρικής επιτροπής του τσεχικού Κομμουνιστικού Κόμματος και υπουργός εξωτερικών. Τον Φεβρουάριο του 1952 θα κατηγορηθεί για «συνεργασία με τον εχθρό» και θα εκτελεσθεί με άλλους έντεκα συγκατηγορούμενούς του — στην «υπόθεση Σλάνσκι» — τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους. Έκτοτε το... πρόσωπό του εξαφανίζεται από την ιστορική φωτογραφία.

Στο μυθιστόρημά του «Το βιβλίο του γέλιου και της λήθης» ο Μίλαν Κούντερα αναφέρεται ακριβώς σε αυτό το ντοκουμέντο:

«Ο Γκότβαλντ ήταν περιτριγυρισμένος από τους συντρόφους του και δίπλα του, στριμωγμένος, στεκόταν ο Κλεμέντις. Έριχνε ψιλό χιόνι, έκανε κρύο και ο Γκότβαλντ ήταν ξεσκουφωτός. Ο προστατευτικός Κλεμέντις έβγαλε το γούνινο σκούφο του και τον έβαλε στο κεφάλι του Γκότβαλντ.

Το γραφείο προπαγάνδας τύπωσε σε εκατοντάδες χιλιάδες αντίτυπα τη φωτογραφία του μπαλκονιού, όπου ο Γκότβαλντ, με το γούνινο σκούφο στο κεφάλι και ανάμεσα στους συντρόφους του, μιλάει στο έθνος. Σε αυτό το μπαλκόνι άρχισε η ιστορία της κομμουνιστικής Τσεχοσλοβακίας. Όλα τα παιδιά γνώριζαν αυτή τη φωτογραφία. Την είχαν δει στις αφίσες, στα σχολικά βιβλία, στα μουσεία.

Τέσσερα χρόνια αργότερα τον Κλεμέντις τον κατηγορήσαν για προδοσία και τον απαγχόνισαν. Το γραφείο προπαγάνδας εξάλειψε αμέσως το όνομά του από την ιστορία και, φυσικά, τη μορφή του από όλες τις φωτογραφίες. Από τότε ο Γκότβαλντ στέκεται μόνος στο μπαλκόνι. Εκεί, όπου στεκόταν ο Κλεμέντις δεν υπάρχει παρά ο άδειος τοίχος του μεγάρου. Από τον Κλεμέντις δεν έχει διασωθεί παρά μόνο ο σκούφος του στο κεφάλι του Γκότβαλντ».

Λεπτομέρεια II:

Μετά από τριάντα οκτώ χρόνια

Την ίδια φωτογραφία ακριβώς, αυτή με τον «σβησμένο» Βλαντιμίρ Κλεμέντις και

Α ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΠΑΛΚΟΝΙ

τον Κλέμεντ Γκότβαλντ να φοράει το σκούφο του, την είδαμε **τώρα**, τέλη Οκτωβρίου 1988, στην Πράγα στις προθήκες ενός βιβλιοπωλείου και κάποιας κυβερνητικής υπηρεσίας. Απίστευτο, ανατριχιαστικό, αλλά αληθινό.

Λεπτομέρεια III:

Το γυμνάσιο του Κάφκα

Στην είσοδο του μεγάρου Κίνσκυ υπάρχει σήμερα επιγραφή όπου σημειώνονται λεπτομερώς τα σχετικά με την ιστορική ομιλία του Κλέμεντ Γκότβαλντ, την αλλαγή του καθεστώτος κλπ. Πουθενά ωστόσο δεν υπάρχει η παραμικρή ένδειξη ότι στο **ίδιο** ακριβώς μέγαρο ήταν το γερμανικό γυμνάσιο στο οποίο φοίτησε από το 1893 ως το 1901 ο Φραντς Κάφκα και ότι στο ισόγειο βρισκόταν το μαγαζί του πατέρα του.

Ξανά στο μυθιστόρημα «Το βιβλίο του γέλιου και της λήθης»:

«Ούτε ο Γκότβαλντ ούτε ο Κλεμέντις ήξεραν πως τη σκάλα αυτή που τους οδηγεί στο ιστορικό μπαλκόνι, την ανεβοκατέβαινε, επί οκτώ χρόνια καθημερινά ο Φραντς Κάφκα, γιατί στο μέγαρο αυτό στεγαζόταν στην περίοδο της Αυстроουγγαρίας το γερμανικό γυμνάσιο. Δεν ήξεραν ούτε ότι στο ισόγειο του ίδιου κτιρίου ο Χέρμαν Κάφκα, ο πατέρας του Φραντς, είχε το μαγαζί του και ότι στην ταμπέλα δίπλα στο όνομά του ήταν ζωγραφισμένες ένας κόρακας, γιατί κάφκα στα τσέχικα σημαίνει κόρακας».

Η υπόγεια ιστορία της Πράγας

Το καθεστώς «σβήνει» τα ντοκουμέντα, καταδιώκει λυσσαλέα την ιστορία, συνθλίβει τη μνήμη. Τη θέση τους παίρνει η οργανωμένη λήθη. Ο Μίλαν Χουμπλ³ ένας από τους εκατόν σαράντα πέντε (!) ιστορικούς που εξεδιώχθηκαν από τα πανεπιστήμια, μετά την εισβολή, των συντροφικών ρωσικών τανκς τον Αύγουστο του 1968, λέει:

«Για να εξαφανίσει κανείς ένα έθνος, του αφαιρεί πρώτα τη μνήμη. Καταστρέφει τα βιβλία του, την παιδεία του, την ιστορία του. Και κάποιος άλλος του γράφει άλλα βιβλία, του μεταφυτεύει άλλη παιδεία και επινοεί άλλη ιστορία. Κατόπιν το έθνος αρχίζει σιγά σιγά να ξεχνάει ποιο είναι και ποιο ήταν. Ο κόσμος τριγύρω του θα το ξεχάσει πολύ πιο γρήγορα».

Στο μέγαρο Κίνσκυ —ίσως στην πτέρυγα που στεγαζόταν το γυμνάσιο του Κάφκα— φιλοξενείται σήμερα η εθνική συλλογή γραμματοσήμων. Η φράση του Μίλαν Κούντερα «ο αγώνας του ανθρώπου εναντίον της εξουσίας είναι ο αγώνας της μνήμης εναντίον της λήθης», αποκτά εδώ όλο το νόημά της.

Τέτα Παπαδοπούλου

1,2. «Le commissariat aux archives, les photos qui falsifient l'histoire», Alain Jaubert, ed. Bernard Barrault.

3. «Το βιβλίο του γέλιου και της λήθης», Μίλαν Κούντερα, εκδ. Οδυσσέας.

Αλληλεγγύη στην Τσεχοσλοβακία

Με την ευκαιρία της επετείου της εθνικής εορτής της Τσεχοσλοβακίας (28 Οκτωβρίου 1918) προσωπικότητες από όλο τον κόσμο συνυπέγραψαν ένα κείμενο με τίτλο **Έκκληση για μια ξεχασμένη υπόθεση**, του οποίου τα βασικά σημεία έχουν ως εξής:

Πριν εβδομήντα χρόνια (28 Οκτωβρίου 1918) η Τσεχοσλοβακία έγινε κυρίαρχο και ανεξάρτητο κράτος. Με την καθοδήγηση του πρώτου προέδρου της Τόμας Μάσσαρυκ η Τσεχοσλοβακία έγινε μια υποδειγματική δημοκρατική χώρα. Μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, με το χωρισμό της Ευρώπης, η Τσεχοσλοβακία, έχασε την ελευθερία της και το 1968 έχασε και την κυριαρχία της.

Λαμβάνοντας υπ' όψιν, τις αλλαγές που συντελούνται στις χώρες του σοβιετικού μπλοκ και τη βελτίωση στις σχέσεις Ανατολής - Δύσης, κάνουμε έκκληση στις αρχές της Πράγας και της Μόσχας:

- Να αποκαταστήσουν τις πολιτικές ελευθερίες στην Τσεχοσλοβακία.

- Να αποσυρθούν τα σοβιετικά στρατεύματα που σταθμεύουν στη χώρα από το 1968.

- Να δοθεί η δυνατότητα στους Τσέχους και Σλοβάκους να ζήσουν σύμφωνα με τις, από αιώνες, ιστορικές και πολιτιστικές παραδόσεις τους.

Το κείμενο υπογράφουν, μεταξύ άλλων, οι:

Έντουαρντ Άλμπυ, θεατρικός συγγραφέας (Νέα Υόρκη): Πιέρ Μπουλέζ, συνθέτης (Παρίσι): Αντρέ Μπρινκ, καθηγητής των πανεπιστημίου Ρόουντς (Γκράχαμστάουν, Νότιος Αφρική): Νόαμ Τσόμσκι, γλωσσολόγος (ΗΠΑ Καίμπριτζ): Πήτερ Βαν Ντυκ, πρόεδρος του Ινστιτούτου της Ολλανδίας για τα δικαιώματα του Ανθρώπου (Άμστερνταμ): Ουμπέρτο Έκο, συγγραφέας (Μπολόνια): Ζαν Ελλενστάιν, ιστορικός - φιλόσοφος (Παρίσι): Ζβίνιου Χέρμπερτ, ποιητής (Βαρσοβία): Ντανίλο Κις, συγγραφέας (Βελιγράδι): Λουί Μαλ, κινηματογραφιστής (Παρίσι): Μίκλος Μέσζολυ, συγγραφέας (Βουδαπέστη): Χάρολντ Πίντερ, θεατρικός συγγραφέας (Λονδίνο): Κλωντ Ρουά, συγγραφέας (Παρίσι): Μάριο Βάργκας Λιόσα, συγγραφέας (Λίμα, Περού): Σιμόν Βέλ, μέλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (Στρασβούργο).

Το μέγαρο Κίνσκυ. Στο μπαλκόνι του άρχισε η ιστορία της «κομμουνιστικής Τσεχοσλοβακίας».

Επι
σημαί
νουμε

Η ώρα της ευθύνης

Ενώ το βαρύ πολιτικό κλίμα γύρω μας μόνο κι άλλα δεινά προμηνύει, η απάθεια και η αβουλία συνεχίζει να είναι η κυρίαρχη συμπεριφορά ενός μεγάλου αριθμού πνευματικών ανθρώπων της χώρας μας.

Δεν θ' αναφερθούμε μόνο σ' όσους νομιμοποίησαν τον απατεώνα Κοσκωτά, συμμετέχοντας στις εκδοτικές του ή τις άλλες του επιχειρήσεις. Ούτε σ' όσους λυμαινούνται τα κρατικά μέσα ενημέρωσης και εκτρέφονται από κρατικές επιδοτήσεις, νομιμοποιώντας τον παρακρατικό ζόφο του αυριανισμού, το όργιο της παραπληροφόρησης και τη μεθόδευση κλίματος ανωμαλίας με όσα περι αποστασίας καταγγέλλει ο πρωθυπουργός —που τα αποδέχονται και τα νομιμοποιούν, πριμοδοτώντας το χάος.

Θα σημειώσουμε τη στάση ακόμη κι όσων απέχουν απ' τον κρατικό εναγκαλισμό. Οι πανεπιστημιακοί, π.χ., τώρα, εποχή επαγρύπνησης και ελέγχου, βρήκαν να κινητοποιηθούν για συντεχνιακά ζητήματα; Κι οι λογοτέχνες, οι κινηματογραφιστές, οι συγγραφείς, οι μουσικοί γιατί δεν βγαίνουν ευθαρσώς να καταγγείλουν την εκπόρνευση της δημόσιας ζωής;

Οι πνευματικοί μας άνθρωποι έχουμε την απαίτηση, πάνω απ' όλα, να είναι εναργείς πολιτικές συνειδήσεις. Τα ήξεις - αφήξεις, τα ναι μεν αλλά, η αποφυγή υπεύθυνης και ρηξικέλευθης παρέμβασης απ' τη μεριά τους τους χρεώνει με σημαντικές ευθύνες.

Δεν είναι δυνατόν, σήμερα, ο Μίκης Θεοδωράκης π.χ. να ζητάει απ' τον πρωθυπουργό να γίνει ο «μάγος Γιακούμπ» και «να πάρει το νυστέρι» αποβλέποντας σε μια μταιόδοξη υπουργοποίηση. Δεν είναι δυνατόν ο καθηγητής της Νομικής Μεταξάς, ο γραμματοκομιστής του Κοσκωτά, να θεωρείται απ' τους υπόλοιπους καθηγητές της σχολής ακόμα συνάδελφός τους.

Δεν είναι δυνατόν να συναινούμε (και να νομιμοποιούμε) τους απατεώνες και την κυβέρνηση τους.

Έχει φτάσει η ώρα που όλοι πρέπει να αναλάβουμε τις ευθύνες μας.

ΕΡΤ Α.Ε.: Το μαγαζάκι της κεντρικής οδού

Η απριλιανή χούντα έριξε τα «μπετά», η παραδοσιακή δεξιά γυάλισε τη βιτρίνα, και ο πασοκικός σοσιαλισμός ποζάρισε γυμνός. Το μαγαζάκι της ελληνικής ραδιοτηλεόρασης πριν απ' όλα είναι μια πολιτική πασαρέλα που εξαιτίας της δομής των ιδίων των Μ.Μ.Ε. η άγνοια, η αμορφωσιά,

η ευτέλεια και η απληστία αποκαλύπτονται με περισσή οξύτητα, από ότι ας πούμε σε μια άλλη δημόσια υπηρεσία.

Για πολλοστή φορά οι εκπρόσωποι της εταιρείας ελληνικών σκηνοθετών (Ε.Ε.Σ.) στη συνέντευξη Τύπου της 9ης Νοεμβρίου κατήγγειλαν με απογνώση τα μύρια κακά της ελληνικής τηλεόρασης (Πρόεδρος Διαγόρας Χρονόπουλος, Αντιπρόεδρος Πωλ Σκλάβος, τα μέλη του Δ.Σ. Νίκος Κανάκης, Πάνος Παπακυριακόπουλος και Μιχάλης Παπανικολάου).

Ουρανοκατέβατοι πρόεδροι και συν αυτοίς: Εκτός μερικών εξαιρέσεων (περιπτώσεις Ρ. Μανθούλη και Α. Χριστοδουλίδη) πάντοτε οι επικεφαλής των καναλιών είχαν —και έχουν— τόση σχέση με το αντικείμενό τους, όση έχει ένας τυφλός με τη ζωγραφική. Βέβαια υπάρχει το σαθρό επιχείρημα ότι οι επικεφαλής των νευραλγικών τομέων της Μαζικής Ενημέρωσης πρέπει να είναι πρόσωπα απόλυτης εμπιστοσύνης, ώστε να συμπεριφέρονται αναλόγως με τις σκοπιμότητες και τα συμφέροντα της εκάστοτε κυβέρνησης.

Είναι φανερό ότι δεν υπάρχει πιο κοντόθωρη και καταστροφική αντίληψη από την παραπάνω, όσον αφορά το μέλλον και την ανάπτυξη της Ραδιοτηλεόρασης. Αν τώρα προσθέσουμε και την ηθική αναλγησία της σημερινής διοίκησης (άρνηση διαλόγου, άρνηση καταβολής δεδουλευμένων κ.λπ.) τότε η εικόνα που παρουσιάζεται εμπρός μας λίγο διαφέρει από αυτή του νέγρου στο σκοτάδι. Απόδειξη όλων αυτών, οι αλλεπάλληλες αλλαγές των διοικήσεων και οι πρόσφατες απεργιακές κινητοποιήσεις σκηνοθετών και δημοσιογράφων.

Ανυπαρξία τεχνικής υποδομής: Ο εξοπλισμός της ΕΡΤ Α.Ε. είναι ξεπερασμένης τεχνολογίας και βρίσκεται σε άθλια κατάσταση. Μόνο με τις

υπεράνθρωπες προσπάθειες των τεχνικών επιτυγχάνεται ένα επίπεδο λειτουργίας, που φυσικά δεν είναι πάντοτε ικανοποιητικό. Πιο συγκεκριμένα: το μεγαλύτερο ποσοστό μηχανών λήψεων (κινηματογραφικών και βίντεο) βρίσκονται σε αχρηστία ή υπολειτουργούν —ελαττωματική απόδοση. Τα μόνιτορς, όπως και πολλά άλλα μηχανήματα, είναι ασύμβατα μεταξύ τους. Ήγουν διαφορετικά χρώματα, κοντράστ, κάδρα μιας συγκεκριμένης εικόνας που «βγαίνει» ταυτόχρονα σε παραπάνω από ένα μόνιτορ, με αποτέλεσμα να δυσκολεύεται ο σκηνοθέτης στη δουλειά του. Αυτοκινούμενες γεννήτριες, τράβελινγκ και μικροί γερανοί επίσης χαλασμένα και πεταμένα σε αποθήκες και διαδρόμους.

Τα υπάρχοντα πλατώ και στούντιο δεν επαρκούν για καμιά μεγαλύτερη παραγωγή εκτός από αυτή του Δελτίου Ειδήσεων, συνεντεύξεις και παρόμοιων χωρίς ιδιαίτερες απαιτήσεις εκπομπών.

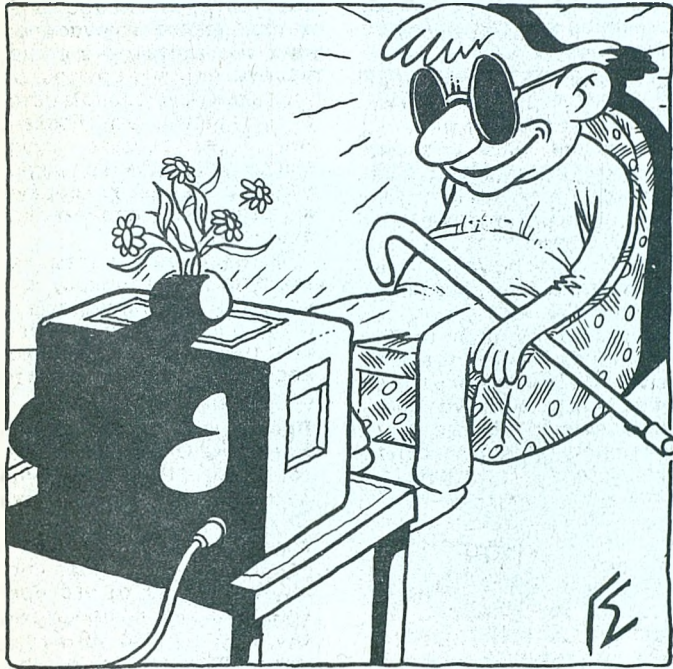
Πρόγραμμα χωρίς γράμμα: Στις αρχές Οκτωβρίου, ο πρόεδρος της ΕΡΤ Α.Ε. Αντώνης Κωβαίος μαζί με τους γενικούς διευθυντές Σπύρο Γιαννούζη (ΕΤ 1) και Δημήτρη Παλαιοδόωρο (ΕΤ 2) παρουσίασαν στον Τύπο τα νέα προγράμματα των καναλιών για την περίοδο από 10 Οκτωβρίου 1988 έως 4 Ιουνίου 1989. Μέχρι σήμερα αυτό το πρόγραμμα δεν λειτουργεί όπως σχεδιάστηκε, εκτός από μερικές ανακατατάξεις των προϋπαρχόντων εκπομπών και την προσθήκη μερικών νέων. Οι υπόλοιπες καινούργιες εκπομπές εσωτερικής και εξωτερικής παραγωγής δεν άρχισαν ακόμη να δημιουργούνται, αφού η νέα διοίκηση δεν υπογράφει τις συμβάσεις έργων που έχουν προεγκριθεί. Εδώ πρέπει να επισημανθεί ότι το υπάρχον προς εκπομπή πρόγραμμα προβλέπεται να εξαντληθεί σε τέσσερις μήνες.

Ακόμη η διοίκηση της ΕΡΤ Α.Ε. συνόδεψε την ανακοίνωση των νέων προγραμμάτων με τις παρακάτω ρητές διαβεβαιώσεις:

α) Θα υπάρξει κατάλληλος συντονισμός των εβδομαδιαίων προγραμμάτων στα δυο κανάλια, ώστε να μην παρατηρείται το συχνό φαινόμενο να προβάλλονται ταυτόχρονα δυο εξίσου ενδιαφέρουσες θεματικά συγγενείς εκπομπές.

β) Θα μεριμνήσουν οι «προγραμματιστές» να μην διακό-

πτεται καμιά εκπομπή από τα δελτία ειδήσεων (η ανόητη και προκλητική καρατόμηση των κινηματογραφικών, και άλλων εκπομπών, από το νυχτερινό δελτίο ειδήσεων, φέρνει αυτόματα στο νου την κτηνώδη τακτική των αμερικανικών και ευρωπαϊκών καναλιών να τεμαχίζουν δίκην σαλαμιού τις κινηματογραφικές ταινίες με διαφημιστικά σποτες).

γ) Θα αυξηθεί το ελληνικό πρόγραμμα, κυρίως το ψυχαγωγικό.

Μέχρι σήμερα, το μόνο που ισχύει από τα παραπάνω είναι το μόριο «θα». Για τις υποσχέσεις α και β όλοι γνωρίζουμε ότι δεν τηρήθηκαν. Σχετικά με την πρόθεση γ έχουμε να παρατηρήσουμε τα εξής (σύμφωνα με τη μελέτη του αντιπροέδρου της Ε.Ε.Σ. Πωλ Σκλάβου).

Η νέα διοίκηση στο σύνολο των 97,5 ωρών εβδομαδιαίου τηλεοπτικού προγράμματος της ΕΤ 1 επιμέρησε το ποσοστό του ελληνικού προγράμματος σε 64,5% και του ξένου σε 35,5%. Ενώ το ελληνικό πρόγραμμα υποδιαιρείται σε ποσοστό 48,5% με εσωτερική παραγωγή και 16% με εξωτερική. Όμως το πραγματικό ποσοστό προγράμματος της εσωτερικής παραγωγής της ΕΤ 1 είναι μόλις 10-15%. Αυτό συμβαίνει επειδή ορισμένοι «εγκέφαλοι» βαφτίζουν ορισμένες ξένες παραγωγές ή μεταδόσεις αθλητικών αγώνων ως εσωτερική παραγωγή. Για παράδειγμα, μια μουσική εκπομπή που αποτελείται

σχεδόν αποκλειστικά από ξένα βίντεο - κλίπς και παρουσιάζεται από έλληνα παρουσιαστή, θεωρείται εσωτερική παραγωγή. Ακόμη, πολύ δύσκολα θα μπορούσε να χωνέψει κανείς τις διάφορες τηλεοπτικές καλύψεις, αφίξεων αναχωρήσεων, πολιτικών συγκεντρώσεων κ.λπ. ως πρόγραμμα, με την κλασική έννοια του όρου. Εκτός από αυτά, στο σύνολο του εβδομα-

διαίου προγράμματος διαπιστώνουμε ότι το 50% (ναι, ακριβώς το ΜΙΣΟ) προέρχεται από επαναλήψεις. Τέλος σημειώστε ότι 4 ώρες αφορούν διαφημίσεις.

Προϋπολογισμός χωρίς λογισμό: Τα τρία τελευταία χρόνια η εφορία καρπώθηκε από την ΕΡΤ Α.Ε. 4 δις δρχ. Απρόκαλυπτη έμμεση φορολογία για ένα πρόγραμμα μέτριας ποιότητας. Επιπροσθέτως ο κ. Γενικός της ΕΤ 1 κατακρατεί δεδουλευμένα των εξωτερικών συνεργατών από τον Αύγουστο, ενώ δεν αναγνωρίζει το ύψος των αμοιβών σε συμβάσεις που έχει υπογράψει ο ...ίδιος, για λογαριασμό της ΕΤ 1 με τα σωματεία τεχνικών κινηματογράφου - τηλεόρασης και σκηνοθετών. Μια ακόμα απόδειξη του κλίματος που επικρατεί, είναι η πεσματική άρνηση της ΕΡΤ Α.Ε. για διάλογο με τους ενδιαφερόμενους πάνω σε μια σειρά προβλημάτων, και οι πρόσφατες απεργίες των σκηνοθετών και των δημοσιογράφων.

Ο φετινός ετήσιος προϋπολογισμός της ΕΡΤ Α.Ε. είναι 26

δισ δρχ. Από αυτό το ποσό το 21,5 δις δρχ. είναι... διοικητικά έξοδα, ενώ το υπόλοιπο χρηματοδοτεί το πρόγραμμα των δυο σταθμών. Ερώτηση: Υπάρχει σε ολόκληρο τον κόσμο τηλεοπτική επιχείρηση που ξοδεύει 83% του προϋπολογισμού της σε ανελαστικές δαπάνες και μόνο 17% για την ύπαρξη προγράμματος;

Η ΡΑΙ (Ιταλία) που κι αυτή απασχολεί πλήθος αργομισθών, και έχει πολλά λειτουργικά έξοδα εξαιτίας της μορφολογίας του εδάφους — υπάρχει πολλών αναμεταδοτών κ.λπ. — ξοδεύει 70% στο πρόγραμμα και μόλις 30% για διοικητικά έξοδα. Το Β.Β.С. (Αγγλία) οργανισμός παγκόσμιου κύρους, ξοδεύει 76% στο πρόγραμμα και 24% για διοικητικά έξοδα. Οι υπόλοιποι ευρωπαϊκοί σταθμοί επενδύουν στο πρόγραμμα από 85% του προϋπολογισμού τους έως και 92% (περίπτωση τηλεόρασης Βερολίνου).

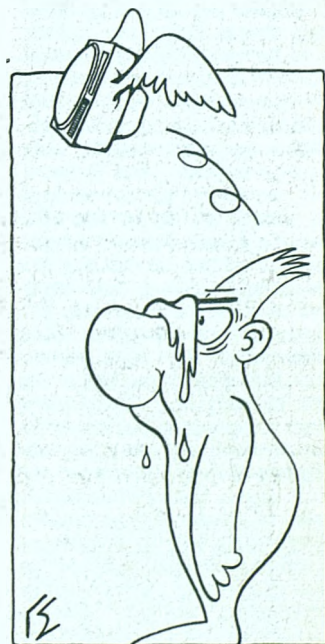
Μερικοί ακόμη εξωφρενικοί αριθμοί. Οι μισθοί των 3.000 διοικητικών υπαλλήλων της ΕΡΤ ΑΕ, που φυσικά ελάχιστα συμμετέχουν στον «παραγωγικό» μηχανισμό της εταιρείας, υπολογίστηκε πως αν επενδυθούν σε παραγωγές τηλεοπτικών προγραμμάτων, θα αποδώσουν αμοιβές σε 15.000 εργαζόμενους! Επίσης είναι αυτονόητο ότι παραγωγές υψηλής στάθμης αποφέρουν και ανάλογα κέρδη, ανατροφοδοτώντας εκ νέου καινούργιες παραγωγές και θέσεις εργασίας. Επίσης για την εσωτερική παραγωγή της ΕΤ-1 (10-15% παραγωγή προγράμματος) απασχολούνται περίπου 700 άτομα με συνολική ετήσια αμοιβή υπερωριών 1,5 δις δρχ! (Για την πλειοψηφία των τρωφίμων του εν λόγω ιδρύματος το νομίμως αμοιβόμενο επτάωρο εργασίας καταναλώνεται μεταξύ μπαρ, διαδρόμων και ...εξωτερικών περιπλανήσεων).

Διευκρινίζουμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών των υπερωριών πηγάζει στα θυλάκια 100 έως 150 υπαλλήλων, ενώ μικρότερο ποσοστό απορροφάται από άλλους 50.

Η ώρα των αγωνιστικών κινητοποιήσεων: Όπως συμβαίνει σε κάθε περίπτωση δυσλειτουργίας και αδιαφορίας των κρατικών υπεύθυνων, τα προκύπτοντα προβλήματα σε αυτόν τον τόπο επιλύονται ή αμβλύνονται σε μια σχέση ευθέως ανάλογη με το δυναμισμό των ενδιαφερομένων. Ε-

πειδή λοιπόν μια κατά μέτωπο σύγκρουση, είναι και η μόνη διαφαινόμενη διέξοδος στα χρόνια και δυσεπίλυτα προβλήματα των σωματείων του χώρου, αποφασίστηκε κατ' αρχήν ορισμένες προειδοποιητικές κινήσεις. Τα σωματεία της Εταιρείας Ελλήνων Σκηνοθετών (Ε.Ε.Σ.) και η Ένωση Τεχνικών Ελληνικού Κινηματογράφου και Τηλεόρασης (Ε.Τ.Ε.Κ.Τ.), αποτάθηκαν στα αντίστοιχα ευρωπαϊκά σωματεία F.E.R.A. και F.S.T.A.V., και εξασφάλισαν τη συμπράξή τους. Αυτό στην πράξη σημαίνει απαγόρευση της μετάδοσης όλων σχεδόν των ευρωπαϊκών και τηλεοπτικών παραγωγών σε περίπτωση απεργιακού αγώνα.

Τελειώσαν τα ψέματα. Οι περισσότεροι αποδοτικές επενδύσεις, με ανυπολόγιστα οικονομικά οφέλη, είναι οι πολιτιστικές επενδύσεις. Νομίζουμε ότι είναι εξαιρετικά απλό να αντιληφθούν όλες οι πολιτικές ηγεσίες, ότι χωρίς αισθητική αγωγή δεν είναι δυνατόν να στηθούν οι πολυσύνθετοι παραγωγικοί μηχανισμοί της μεταβιομηχανικής εποχής. Αν αυτού του είδους η επένδυση χαρακτηρίζεται από μια μακρόπνοη στρατηγική και δεν αφορά άμεσα το

παρόν, αυτό δεν σημαίνει πως κάποτε δεν πρέπει να γίνει η αρχή.

Υ.Γ. Αμφιβάλλει κανείς πως το 1988 είναι το ευρωπαϊκό έτος «εορτασμού» της ραδιοτηλεόρασης;

Τηλεβόας

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Αναπολήσεις και προσδοκίες

Σε θέση μάχης. Ένα σμάρι Ινδιάνοι, λίγο μετά το ξημέρωμα, επιτίθενται κραδαινόντας κεραίες τηλεόρασης. Πέφτει βροχή. Η Τσινετσιτά, το ιταλικό Χόλλυγουντ, είναι ερμωμένη, ζωσμένη από πολυκατοικίες ογκώδεις και ακαλαίσθητες. Οι υπαίθριοι χώροι είναι λασπωμένοι και χορταριασμένοι. Ο φύλακας έχει αποστρέψει το βλέμμα στους σαρκωμένους μύθους, στους κινηματογραφικούς «αστέρες» και συζητάει στο τηλέφωνο για τα αποτελέσματα του «Τοτοκάλτισο», του ιταλικού Προ-πό. Μια συνέντευξη τελειώνει, μια ταινία τελιώνει, και ο σκηνοθέτης, λίγο πριν η εικόνα παγώσει σε φιέ-καρρέ, θυμάται πως οι παραγωγοί του, σε άλλους καιρούς ζητούσαν μια ακτίδα αισιοδοξίας στο φινάλε.

Η *Συνέντευξη* του Φεντερικό Φελλίνι είναι μια ταινία για την προσωπική πορεία ενός ανθρώπου αφιερωμένου στην τέχνη της κατασκευής μαζικών μύθων και, κατ' επέκτασιν, μια ταινία για τον κινηματογράφο, την τέχνη, που εξορισμού είναι ταγμένη να χαιρετίζει τη ζωή. Ο Φελλίνι δεν είναι φιλάρεσκος, δεν εκχωρεί εύκολα την ψυχή του στη δημοσιογραφική πέννα, ούτε στο φακό της τηλεόρασης. Προτιμάει να πάρει πάνω του την ευθύνη μιας καταγραφής της δημιουργικής του πορείας και μιας έκθεσης των σημειώνων του θέσεων για την τέχνη του κινηματογράφου, αλλά και για όσα συμβαίνουν γύρω του — συνειδηση εναργής. Μιλάει, λοιπόν, με τον τρόπο του, με την κινηματογραφική εικόνα, ανοίγει στο κοινό του την καρδιά του — και το κερδίζει για μια ακόμα φορά, γιατί μολονότι είναι πικρός είναι και ειλικρινής, γιατί μολονότι βλέπει τα, ορατά άλλωστε, αδιέξοδα της τέχνης που αγκαλιάστηκε ομόθυμα από τον κόσμο και που τώρα σιγά σιγά εγκαταλείπεται, δεν κρύβει τις ελπίδες

του για τη δυνατότητα του σινεμά να υπάρχει, να συνεχίζει να μαγεύει τους πιστούς του και να μπορεί και στο μέλλον να επινοεί κόσμους θαυμαστούς, να κατασκευάζει ζωτικούς μύθους.

Οι έμμονες ιδέες που χαρακτηρίσαν ένα λαμπρό προσωπικό έργο διαχέονται μέσα σε αυτή την ταινία. Οι παιδικές μνήμες, τα γυναικεία πρότυπα (γυναίκες εύχυμες και πληθωρικές) που ταλαιπώρησαν παιδικές φαντασιώσεις γεννημένες από την αποστροφή, οι πολύβουες και πολυπρόσωπες τελετές της φαντασίας, η δειλή νιότη που έκανε προσπάθειες να δείξει ότι αποστρέφεται τη δειλία και την εσωστρέφεια, ο έρωτας (στην ταινία τον υπαινίσσεται μια νεαρή, που συνάντησε ο νεαρός Φελλίνι στη διάρκεια της πρώτης του επίσκεψης στην Τσινετσιτά), οι μυθολογίες του έρωτα κι ο κινηματογράφος («*Τα μάτια της στο γκροπλάνο σε καλούν να χαθείς μέσα τους*», λέει στο δημοσιογράφο ένα μέλος του συνεργείου παρουσιάζοντάς του τη ντιβιά, πρωταγωνίστρια σε μια από τις πολλές εκκίνες παλιές ταινίες λαγνείας και εξωτισμού), οι αγαπημένοι φίλοι από τα παλιά, οι μουσικές, οι εικόνες οι παλιές (με τι νοσταλγία, αλήθεια, ο σκηνοθέτης, αλλά κι ο Μαρτσέλο Μαστρογιάννι κι η Αννίτα Εκμπεργκ γυρνούν στο 1972, βλέπουν τα κορμιά τους να σφύζουν από νιότη, σε πλάνα από τη *Ντόλτσε Βίτα* και κάνουν τις σαρκαστικές συγκρίσεις τους με τα σημερινά, γερασμένα, κι ωστόσο αρνούμενοι να υποκύψουν στην αδράνεια και την απραξία, συμπεριφορές στις οποίες ο χρόνος τα υποχρεώνει), ανασύρονται και συνθέτουν μια ταινία, που, πάνω απ'

όλα, προτείνει την πράξη, τη δημιουργία, σε αντίδοτο της γενικής έκπτωσης και της μιζέριας.

Παρ' όλα αυτά, η ταινία είναι και υποδειγματικό ντοκυμανταίρ για την Τσινετσιτά: Έναν τόπο που επένδυσε στους μύθους, έγινε μύθος ο ίδιος και τώρα, μολονότι για λόγους λειτουργικούς τα στούντιό του παραχωρούνται στην παρελκυστική διαφήμιση και στους μηχανισμούς της, μολονότι έπαψε να είναι πολύβουη και πολυάνθρωπη, μολονότι τα κτίριά της παλιώνουν, είναι πάντα ανοιχτή στο πανηγύρι μιας κινηματογραφικής παραγωγής.

Επιπλέον, είναι μια υποδειγματική κινηματογράφιση των γυρισμάτων μιας ταινίας. Αναδεικνύοντας, κυρίως, το κινηματογραφικό πλατώ, το χώρο όπου ένα πλήθος ανθρώπων ετερόκλητων, συναναστρέφεται, ελπίζει, ζει, ερωτεύεται, κατασκευάζει. Και, τέλος, αποτελεί μια μαρτυρία για το ρόλο που παίζει ο χρόνος όχι μόνο στη δομή μιας κινηματογραφικής ταινίας, αλλά και στους ανθρώπους που την παράγουν: τα σώματα φέρουν το βάρος της φθοράς τους, δείχνονται κουρασμένα και βαριά, λαχανιάζουν και ...επιμένουν!

Ο Φεντερικό Φελλίνι είναι νευρικός και ανήσυχος. Βλέπει την απαστράπτουσα αίγλη του κινηματογράφου να έχει ξεθωριάσει, συνεχίζει να κάνει ταινίες κάτω από αντίξοες συνθήκες, όσο περνάει ο καιρός όλο και πιο δύσκολα, συνεχίζει να αγαπάει τους φίλους και τους συνεργάτες του. Θυμάται νοσταλγικά κάποιους που έφυγαν για πάντα, ευελπιστεί να συναντήσει κάποιους άλλους που η ζωή τους πήρε μακριά, μιλάει ασταμάτητα για τους ανθρώ-

πους που πέρασαν από τη ζωή του και κάτι άφησαν. Στέλνει φιλία στον Νίνο Ρότα και στις γλυκές μουσικές του, στη Σαρακίνα του *Οχτώμισι*, στην πάντα αγαπημένη Ρώμη, στα κόμικς που λάτρεψε, στο θρυλικό μάγο Μαντρέκ των κόμικς-στριπ της δεκαετίας του '30, στις μεγάλες υπερπαραγωγές του παρελθόντος. Κάνει τον απολογισμό μιας ζωής δημιουργικής, μιας ζωής απολαυστικής. Και παραμένει πιστός σε ό,τι υπηρέτησε τόσα χρόνια με πάθος, αγάπη και μεράκι: τον κινηματογράφο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ (Intervista). Ιταλική παραγωγή, 1987. Σενάριο - σκηνοθεσία: Φεντερικό Φελλίνι. Φωτογραφία: Τονίνο Ντέλι Κόλλι. Μουσική: Νικόλα Πιοβάνι, Νίνο Ρότα. Παίζουν: Φεντερικό Φελλίνι, Μαρτσέλο Μαστρογιάννι, Αννίτα Εκμπεργκ, Σέρτζιο Ρουμπίνι. Διάρκεια: 112'.

Ηλίας Κανέλλης

● Τελικά, εισακούσθηκαν οι κρωγμοί των θλιβερών παραχριστιανικών οργανώσεων και το δικαστήριο απαγόρευσε την προβολή του «Τελευταίου πειρασμού» επειδή... «αντιστρατεύεται τα χρηστά ήθη».

Κατόπιν τούτου, αναβαπτισθέντες και καθαρμένοι, μπορούμε πλέον να απολαμβάνουμε τον καθαρό αέρα της πατρίδας μας, όπου, ως γνωστόν, φημίζεται για τη χρηστότητα του δημόσιου βίου της.

Σαν δεν ντρεπόμαστε...

● Από σήμερα ως και μεθαύριο Κυριακή οργανώνεται ελληνογερμανικό σεμινάριο κινηματογράφου, στο Ινστιτούτο Γκαίτε. Θα συμμετάσχουν άνθρωποι του κινηματογράφου κι απ' τις δυο χώρες, ενώ θα προβληθούν οι ταινίες: Σήμερα: *Το λάθος* του Π. Φλάισμαν (11 π.μ.) *Καταραμένο* και *έρμο* του Ν. Λυγγούρη (5 μ.μ.) Αύριο: *Μέρα Μαγικού* - *Επιτάφιος* του Άρμιν Κέρκερ (10 π.μ.), *Ταξίδι στα Κύθηρα* του Θ. Αγγελόπουλου (4.30 μ.μ.). Ενδιαφέρον επίσης έχει και η συζήτηση με θέμα: «*Συμπαράγωγες ή προώθηση της διανομής ταινιών*», με συμμετοχή σκηνοθετών.

● Συνεχίζεται ως την Κυριακή η αλβανική εβδομάδα κινηματογράφου που γίνεται στον κινηματογράφο «Παλλάς», της οδού Βουκουρεστίου. Απόψε προβάλλεται *Ο τσακισμένος* Απρίλης του Κουζίμ Κάσκου, αύριο η ταινία του Μπ. Καρέζιου *Δuo φορές ματ* και την Κυριακή η ταινία *Στο όνομα της Λευτεριάς* του Φέμι Χασάφι. Ώρες προβολών 8.30 και 10.30 κάθε βράδυ.

Ο Μαρτσέλο Μαστρογιάννι και ο Φεντερικό Φελλίνι σε σκηνή από τη «Συνέντευξη»

θεατρο

«Περιμένοντας τον Γκοντό» από την ομάδα «Πολυθέαμα»

«Το τέλος του παιχνιδιού» του Σ. Μπέκετ από το «Πολυθέαμα». Χ. Αναστασίου, Κ. Τζούμας.

Θεατρική ομάδα «Πολυθέαμα». Μια έκπληξη που έρχεται από την περιφέρεια και πιο συγκεκριμένα από τα Γιάννενα. Ας πάρουμε όμως τα πράγματα από την αρχή. Πριν από δύο χρόνια ο **Δ. Κωστής** και η **Ν. Μπαλή** ξεκίνησαν και έφτιαξαν στα Γιάννενα έναν πολιτιστικό χώρο που φιλοξενεί κινηματογράφο, εικαστικές εκδηλώσεις και τη θεατρική ομάδα «Πολυθέαμα».

Την αποτελούν οι ηθοποιοί: **Κ. Τζούμας, Η. Χριστόπουλος, Χ. Αθανασίου, Ε. Ντόβα, Κ. Σαμπάνης, Ε. Λεμπέση** και ο **Μ. Ευθυμιάδης** που σκηνοθετεί τα έργα **Εμιγκρέδες** του Μρόζεκ και **Τέλος του παιχνιδιού** του Σ. Μπέκετ. Τα δύο αυτά έργα ανέβηκαν στα Γιάννενα και είχαν επιτυχία αλλά και την υποστήριξη του κοινού και του τοπικού τύπου. Φέτος το χειμώνα η θεατρική ομάδα «Πολυθέαμα» ετοιμάζει το καινούργιο της έργο στην Αθήνα, στο θέατρο «Αμόρε» — στο **Περιμένοντας τον Γκοντό** του Σ. Μπέκετ, σε σκηνοθεσία Μήτσου Ευθυμιάδη και σκηνικά κοστούμια της **Ν. Μπαλή**.

Εύλογη ήταν η ερώτηση στα μέλη της ομάδας «Πολυ-

θέαμα», γιατί εγκατέλειψαν την περιφέρεια και ήρθαν στην Αθήνα; Η απάντηση είναι πως δεν εγκατέλειψαν την περιφέρεια, αφού το έργο θα παιχτεί στα Γιάννενα και στόχος τους είναι να κληθούν και σε άλλες πόλεις. Και συμπληρώνει ο **Κ. Τζούμας**, πως κάποτε η περιφέρεια πρέπει να βλέπει όλες τις παραστάσεις της Αθήνας. «Αυτό άλλωστε συμβαίνει παντού — μας είπε. Ας πάρουμε τη γειτονική Ιταλία, είναι πολλοί αυτοί οι οποίοι με τα έργα που πρωτανεβάζουν στη Ρώμη περιodeύουν σ' ολόκληρη την Ιταλία — η περίπτωση του Βιτό-

ριο Γκάσμαν είναι η πλέον γνωστή στην πατρίδα μας, χωρίς, ευτυχώς, να είναι η μόνη».

«Ατάκα την ατάκα φτιάχνουμε την παράσταση», λέει ο **Μ. Ευθυμιάδης**. «Την ίδια σκηνοθετική τακτική ακολουθήσαμε και στα άλλα δύο έργα και το αποτέλεσμα ήταν θετικό για μας, αλλά και για το κοινό, το οποίο ανταποκρίθηκε και στήριξε την προσπάθειά μας. Είναι περιττές οι σκηνοθετικές φιοριτούρες, μια και στο συγκεκριμένο έργο, το **Περιμένοντας τον Γκοντό**, ο Σ. Μπέκετ έχει δομήσει τόσο σοφά το έργο που μένει πια από μας να το διαβάσουμε προσεχτικά και να οδηγηθούμε μαζί με τους ηθοποιούς, στην απογείωση της παράστασης». «Σίγουρα το έργο είναι πρόκληση για τους ηθοποιούς, όχι μόνο στην πρόβα» συμπληρώνει ο **Κ. Τζούμας**, «μια και ο Μήτσος Ευθυμιάδης, που είναι συγγραφέας, μας βοήθησε από την πρώτη στιγμή να ψάξουμε το λόγο του Σ. Μπέκετ και να ανακαλύψουμε τις προεκτάσεις του».

Δεν πάει καιρός, δύο μήνες

έχουν περάσει από τότε, που ένα έργο του Μπέκετ ανέβηκε στο Παρίσι, στην Κομεντί Φρανσέζ. Μετά από περιπέτειες και αφού ο σκηνοθέτης Μπουρτέ απέσυρε την υπογραφή του από την παράσταση, λόγω των αντιρρήσεων που είχε ο συγγραφέας, επειδή θεωρούσε ότι δεν αποδόθηκε σωστά το ύφος του και διαφωνούσε με τις σκηνοθετικές - σκηνογραφικές αλλά και μουσικές επεμβάσεις, όπως τις χαρακτήρισε ο ίδιος, στο έργο του.

Ακολούθησε η συμβολική, όπως τη χαρακτήρισε ο ίδιος ο Μπέκετ, απάντηση, που έλεγε πως η πράξη του αυτή έγινε για να μπορούν οι νέοι συγγραφείς να υπερασπίζονται το έργο τους.

Επ' αυτού, ζητήσαμε από τον Μήτσο Ευθυμιάδη τη γνώμη του πάνω σε αυτό το ζήτημα.

Μας απάντησε:

Κάθε συγγραφέας έχει το δικαίωμα να προστατεύει το έργο του. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, νομίζω πως οι σκηνοθέτες δεν έχουν ή μάλλον δεν μπορούν να πουν τίποτε παραπάνω απ' όσα το έργο λέει, αφού και ο ίδιος ο Μπέκετ δίνει οδηγίες για το έργο του. Εμείς ακολουθούμε, μια και πιστεύουμε πως είναι ανεξάντλητος και, σίγουρα, σοφός. Προσπάθειά μας λοιπόν, αλλά και στόχος μας, να εντρυφήσουμε στο έργο του για να μπορέσουμε να παρουσιάσουμε μια πετυχημένη παράσταση.

Η πρεμιέρα του έργου **Περιμένοντας τον Γκοντό** θα γίνει τις πρώτες μέρες του Δεκεμβρίου. Το επόμενο έργο της θεατρικής ομάδας «Πολυθέαμα» είναι οι **Ιππείς** του Αριστοφάνη, σε μετάφραση Μήτσου Ευθυμιάδη. Η πρεμιέρα θα γίνει στα Γιάννενα.

Μόνικα Βέργη

Του Συλλόγου

Είναι πολύ πιθανό να υπάρχουν και άλλοι σύλλογοι στο πανελλήνιο που πέρασαν από πολλές φάσεις εξέλιξης στις τελευταίες δεκαετίες, αλλά,

έστω μερικά και επιφανειακά, μπορώ να μιλήσω μόνο για το Σύλλογο Αρχιτεκτόνων, και πάλι μόνο για τρεις περίπου δεκαετίες. Γιατί ο τρόπος με τον οποίο κύλησαν αυτά τα χρόνια και το σημείο στο οποίο βρισκόμαστε σήμερα έχει να κάνει σε μεγάλο βαθμό με το τι έχει συμβεί μέσα στο ίδιο το επάγγελμα του αρχιτέκτονα στην Ελλάδα και, βέβαια, στην ευρύτερη κοινωνία. Σίγουρα θα βρεθεί κάποιος αργά ή γρήγορα που θα διερευνήσει το θέμα σε συσχετισμό με τη σημερινή θέση του αρχιτέκτονα στην ελληνική κοινωνία. Αλλά έστω προσωρινά, αξίζει να πούμε μερικά για το σημερινό πρόσωπο του συλλόγου. Μια εύκολη διαπίστωση θα ήταν ότι τα προβλήματα περισσεύουν στο σύλλογο. Βρίσκεται και αυτός (γιατί να είναι εξαίρεση;) σε μόνιμη κρίση — αλλά αυτό δεν σημαίνει και πολλά.

Κάτι μοιάζει λοιπόν να λείπει. Ίσως για πρώτη φορά να έγινε η σχετική προσπάθεια στο πρόσφατο παρελθόν, στην περίοδο 1980-81, όταν οργανώθηκε στο σύλλογο μια συζήτηση για τη σύγχρονη αρχιτεκτονική, οπότε ακούστηκε η σημαδιακή φράση: «Καιρός είναι να αρχίσουμε να μιλάμε για την αρχιτεκτονική». Για όσους γνωρίζουν τα πράγματα από κοντά, αυτό λειτούργησε κάπως σαν καταλύτης για τις μετέπειτα εξελίξεις. Όχι ότι απότομα άλλαξαν οι συσχετισμοί και έπεσαν όλοι με τα μούτρα στον τόσο «παραμελημένο» τομέα — θαύματα δεν γίνονται. Άλλωστε, για να το πούμε αλλιώς, για ποιά αρχιτεκτονική μιλάμε; Ακόμα και το πρόσφατο συνέδριο μάλλον μας έπεισε ότι κυριαρχεί τεράστια σύγχυση (και όχι πλουραλισμός) γύρω από το θέμα. Τότε, τι κάνουμε; Μήπως όλο και όλο το ζήτημα συνοψίζεται στην εξεύρεση μιας κατεύθυνσης για το σύλλογο, που να ανταποκρίνεται στις σημερινές συνθήκες;

Το ερώτημα λοιπόν είναι: πώς προσπαθεί (αν προσπαθεί) να βγει από τα συσσωρευμένα αδιέξοδα ο σύλλογος και πώς. Για παράδειγμα, είναι γνωστό πως οργανώνει από μόνος του (ή σε συνδυασμό με άλλους) διάφορες εκδηλώσεις. Πρόχειρα αναφέρω την έκθεση για την Αθήνα το 1985 ή την πρόσφατη συν-οργάνωση με το Ινστιτούτο Γκαίτε της έκθεσης για τα γερμανικά μουσεία. Επίσης, την οργάνωση του συνεδρίου που αναφέραμε πιο πάνω την

περασμένη άνοιξη. Ο σύλλογος κάνει βέβαια και άλλες δουλειές: συμμετέχει ενεργά σε διάφορους προβληματισμούς, όπως π.χ. στη φασαρία που ξέσπασε για το νέο ΓΟΚ ή για τον κυκλώνα που δημιούργησε η ΕΠΑ (Επιχείρηση Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης). Και να μην ξεχάσουμε πως εκδίδει ένα «Δελτίο», που προσφέρει πολλά, ιδίως τα τελευταία χρόνια. Τέλος, ασχολείται ενεργά με την προάσπιση των επαγγελματικών συμφερόντων του κλάδου — θα ήταν αστείο να μην το έκανε, τίποτε το επιλήψιμο σε αυτό.

Παραπληρωματικές προσπάθειες στο μεταξύ δεν έχουν πάψει να γίνονται. Συχνά αθόρυβα και προσφέροντας υπηρεσίες χωρίς αντάλλαγμα, πάντα θα υπάρχουν πρόθυμοι εθελοντές να επωμιστούν όλη εκείνη την απαραίτητη δουλειά υποδομής (για να το πούμε κομπάζ). Χωρίς αυτούς, είναι σχεδόν βέβαιο ότι τίποτε δεν μπορεί να κινηθεί, αλλά ταυτόχρονα, δεν μπορεί κανείς να περιμένει και τα πάντα από μιας τέτοιας μορφής εργασία: από ήρωες ή αλτρούιστες θα υπάρχει και σταθερή έλλειψη. Ύστερα είναι και το άλλο: πόσα «ενεργά» μέλη υπάρχουν στο σύλλογο κατά μέσο όρο, ακόμα και αν ξεχάσουμε τους τοπι-

κούς συλλόγους; Αυξάνεται ο αριθμός τους μαζί με την αύξηση του αριθμού των διπλωματούχων ή μένει σταθερός; Αρκούν αυτοί, τελικά, για να κινητοποιηθούν οι «μεγάλοι αριθμοί» των αρχιτεκτόνων που αδρανούν;

Αν πάλι ξεχάσουμε τη συμμετοχή (ποιοτικά και ποσοτικά) και επανέλθουμε στο ζήτημα της ταυτότητας του αρχιτέκτονα. Τι είναι εκείνο που αντιπροσωπεύει ως προς αυτό ένας τέτοιος σύλλογος; Δεν έχουμε λησμονήσει το τελεσίγραφο που έδωσε για τη σύνθεση των αρχιτεκτονικών επιτροπών ή τις κατά καιρούς δηλώσεις και συνεντεύξεις που απευθύνονται στο «ευρύ κοινό», ώστε να διαλυθούν οι γνωστές άγνοιες και πλάνες. Αλλά αρκούν αυτά, έχουν την πρόθεσα απήχηση; Σε τελευταία ανάλυση, συμβάλουν στο να αποκτήσουν πρόσωπο οι αρχιτέκτονες; Για παράδειγμα, τι έχει να πει ο σύλλογος για τους συσχετισμούς μέσα στο Τεχνικό Επιμελητήριο, το «επίσημο όργανο όλων των τεχνικών κλάδων»; Ή, τι έχει να πει για τον τρόπο που κατοχυρώνεται το επάγγελμα και για τις συνθήκες παραγωγής του συγκεκριμένου «έργου»;

Αυτή την εποχή έχει ξεκινήσει μια νέα προσπάθεια στο σύλλογο που ελπίζουμε σύν-

τομα να καρποφορήσει. Όπως κάθε φορά, το ζητούμενο είναι να ξεπεραστούν τα παλιότερα σχήματα που οδηγούν σε αδράνεια και οι ανιερές αντιπαραθέσεις που κατασπαταλούν το δυναμικό για να «προχωρήσουμε παρακάτω». Το τι είναι αυτό το «παρακάτω», θα πρέπει να περιμένουμε στο ακουστικό μας. Πάντως υπάρχει ελπίς, όπως θα έλεγε ο Α. Σαμαράκης. Μια και τυχαίνει να ανήκω σε εκείνους που δεν παύουν να ελπίζουν, σκοπεύω να ενημερώνω αυτή τη στήλη ταχτικά για τις μελλοντικές εξελίξεις του θέματος. Πιστεύω πως αξίζει τον κόπο.

Δημήτρης Φιλιππίδης

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

● Στην γκαλερί «Πλειάδες» λειτουργεί από τις 9.11 έκθεση της πολωνικής νεοκονστρουκτιβιστικής τέχνης. Οι καλλιτέχνες που παρουσιάζουν τα έργα τους ανήκουν στην τρίτη γενιά του πολωνικού κονστρουκτιβισμού και εκφράζουν τις τάσεις της νέας ορθολογιστικής τέχνης στη χώρα αυτή, μια τέχνη που ξεπερνά τον αυστηρό γεωμετρισμό του παρελθόντος και ανακαλύπτει ξανά με τη δικιά της οπτική τον κόσμο του ανθρώπου. Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 9.12.

● Εγκαινιάσθηκε και θα λειτουργεί ως τις 2.12 η έκθεση ζωγραφικής της Μπριγκίτα Αντωνοπούλου - Seely, στην γκαλερί Εύμαρος (Φωκίδος 26, Αμπελόκηποι). Η ζωγράφος είναι επηρεασμένη από το φως του ελληνικού τοπίου. Το τοπίο, οι άνθρωποι και η φύση αποτελούν δύναμη συνεχούς έλξεως.

● Σε συνεργασία με τη γαλλική πρεσβεία, η Εθνική Πινακοθήκη και το Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου (Βασ. Κωνσταντίνου 50) παρουσιάζουν την έκθεση χαρακτηριστικής *Οξυγραφίες* του Πιέρ Σουλάζ. Η έκθεση θα κρατήσει ως τις 18.12.

● Και μια έκπληξη από τη γκαλερί Jean Bernier, Μαρασλή 51. Τη Δευτέρα εγκαινιάζεται έκθεση με έργα του Carl Andre, που θα διαρκέσει ως τις 9.1.89.

Τρομοκράτες και τρομοκράτες

Από την «Κίνηση υπεράσπισης κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων» πήραμε το πιο κάτω κείμενο:

«Για όλους όσους από το 1986 αναρωτούνται τι σημαίνει η προσαρμογή της Ελλάδας στη διεθνή «αντιτρομοκρατική» δράση των ευρωπαϊκών κρατών (ΤΡΕΥΙ) η ανάγκη διαπιστευτηρίου της προς τους ευρωπαίους και υπερατλαντι-

κούς εταίρους και τα δειγματικά αξιοπιστίας της στο εσωτερικό, μια τέτοια υπόθεση όπως των Μπουκουβάλα - Βογιατζή - Σμυρναίου - Μαρίνου και Πρέκα ήταν αναμενόμενη.

● Για μια κυβέρνηση που επιλέγει την καταστολή των απεργιών, το φακέλωμα, τις διώξεις και τον έλεγχο της ενημέρωσης, ο δρόμος που απομένει για να διαχειριστεί τις κοινωνικές ή πολιτικές αντιστάσεις που η πολιτική της αναδεικνύει είναι ένας και μόνο. Να βαφτίσει «τρομοκρατία» κάθε πολιτική αντίσταση και πρακτική που αδυνατεί να ελέγξει και συγχρόνως να καταστείλει και περιθωριοποιήσει κάθε ριζοσπαστική δράση, που γεννούν χώροι ευαίσθητοι όπως της νεολαίας.

● Και βέβαια η επιλογή των εκάστοτε υποκειμένων - φορέων δεν είναι τυχαία. Η Βογιατζή ή ο Μπουκουβάλας, παρόντες πάντα στους κοινωνικούς ή πολιτικούς αγώνες, με παρελθόν στη σχέση τους με την αστυνομία, με ένα πλέγμα προσωπικών ή κοινωνικών σχέσεων πρόσφορο να ποινικοποιηθεί, είναι οι εύκο-

λα κατασκευασμοί «τρομοκράτες». Δεν μένει παρά να υποδειχθούν οι συνένοχοι από το πλέον ευάλωτο χώρο της ριζοσπαστικής νεολαίας.

● Και τα πειστήρια! Η απόπειρα κλοπής μιας μοτορόλας, μισό δακτυλικό αποτύπωμα του Μπουκουβάλα και ένα αμφισβητούμενο από τους ειδικούς χειρόγραφο της Βογιατζή αρκούν για να κατασκευάσουν μια «τρομοκρατική» ομάδα. Η αξιοπιστία τους! Μια «γιάφκα» στα Σεπόλια «ανακαλύπτεται» κάτω από σκοτεινές συνθήκες το Δεκέμβρη του 1986, μένει ανεξέλεγκτη στα χέρια της ασφάλειας τουλάχιστον για ένα 24ωρο και εκ των υστέρων τα στοιχεία της απόρρητης εξέτασής της αξιοποιούνται τον Οκτώβρη του 1987 με την εκτέλεση του Πρέκα. Σενάριο καθόλου πειστικό αλλά πολύ επικίνδυνο αφού κάθε στιγμή όλοι είναι πιθανοί «τρομοκράτες» από τα στοιχεία μιας απόρρητης αστυνομικής «ανακάλυψης» του παρελθόντος.

● Μόνο που ο Μπουκουβάλας και η Βογιατζή δεν θα μπορούσαν να είναι «τρομο-

κράτες». Με φανερή και μαζική δράση από τη δικτατορία υπό συνεχή αστυνομική παρακολούθηση και ενόχληση, δεν ταιριάζουν στο κατασκευαζόμενο πορτραίτο του «παράνομου». Η ίδια η ασφάλεια, με τα στοιχεία που επικαλείται το επιβεβαιώνει αυθαιρτώντας την ικανότητά της να βρει άλλα.

● Όμως, αν και κόμματα, οργανώσεις, περιοδικά, δημοσιγράφοι και επώνυμοι δηλώνουν την υποστήριξή τους, η αστυνομία εμμένει. Εμμένει για να δικαιολογήσει μία εν ψυχρώ δολοφονία, του Πρέκα, και να διατηρήσει την αξιοπιστία της, στηρίζοντας την «αντιτρομοκρατική» επιτυχία που η ίδια προσπάθησε να κατασκευάσει.

● Η αλληλεγγύη μας δεν είναι προϊόν ανθρωπιστικής άποψης. Είναι η μόνη δυνατή πολιτική στάση απέναντι σε κάθε προσπάθεια να κατασταλούν οι πολιτικοί και κοινωνικοί αγώνες, να περιθωριοποιηθούν ριζοσπαστικές πρακτικές και να ποινικοποιηθούν κοινωνικές και προσωπικές σχέσεις».

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΚΑΙ ΤΕΛΟΣ ΜΙΑΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ

Τον κύκλο των αντεγκλήσεων που ακολούθησε στο σχόλιο με την υπογραφή ΑΝΤΙγραφέας (τχ. 384) κλείνει σήμερα με την πιο κάτω επιστολή του ο καθηγητής της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κρήτης Πέτρος Θέμελης.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Με το σημερινό κείμενο του καθηγητή Π. Θέμελη κλείνει ένας κύκλος σχολίων, καταθέσεων και παρεμβάσεων που αφορούν ένα εσωτερικό θέμα της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κρήτης. Το ΑΝΤΙ θα επιθυμούσε, στο μέλλον, η συζήτηση να απερπλάσει ως προς αυτό το σκέλος και να επικεντρωθεί στο καθαρά επιστημονικό ζήτημα: τι συνιστά αντιγραφή σε ένα επιστημονικό ή και διδακτικό εγχειρίδιο, τι συνιστά πρωτοτυπία και τι αποτελεί κοινό τόπο — αλλά και τι δεοντολογία, που πρέπει να διέπει τον ακαδημαϊκό κόσμο.

Στο μακροσκελή αντίλογό του στο ΑΝΤΙ 386, 4/11/88, σελ. 42 κ.ε., ο κ. Κρεμμυδάς δεν αρκείται στην ανάλυση και τεκμηρίωση της δήθεν λογοκλοπής, αλλά διευρύνει τη συζήτηση προκειμένου να συμπεριλάβει και ορισμένους από τους ως άνω «συνενόχους» μου, όπως τους αποκαλεί κατά τους προσφιλείς του χαρακτηρισμούς ο κ. Χατζηνικολάου. Διανθίζει το κείμενό του με ποικίλα μυθεύματα γύρω από τη διαδικασία της εκλογής μου, τα οποία εμφανίζει ως «ιστορικό της υποθέσεως Θέμελη». Παραλείπει ωστόσο αρκετά ουσιαστικά, με προφανή στόχο

Αγαπητό ΑΝΤΙ,

Δέχομαι ότι η «υπόθεση Θέμελη», όπως ξεκίνησε και εξελίσσεται, αποτελεί αξιόλογο δείγμα για ανάλυση και ερμηνεία, όχι όμως γενικώς και αορίστως «της έκπτωσης των ακαδημαϊκών ηθών» (Κρεμμυδάς) ή «του κατήφορου του πανεπιστημιακού θεσμού» (Ελεφάντης), αλλά του κατήφορου που πήραν οι συνάδελφοι Β. Κρεμμυδάς και Ν. Χατζηνικολάου. Δεν πείθουν ότι κίνητρο της εναντίον μου πολεμικής τους είναι «το χρέος» και «η αναβάθμιση των σπουδών». Τα περί δήθεν λογοκλοπής επιχειρήματά τους τα ανέπτυξαν δια μακρών στο σώμα των εκλεκτόρων (βλ. Πρακτικά Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας, 14-3-88), σε μια ανοικτή και δημοκρατική διαδικασία, αλλά δεν καταφέραν να πείσουν τους υπόλοιπους εκλέκτορες, οι οποίοι και ψήφισαν θετικά υπέρ της εξέλιξής μου. Οι δυο μάλιστα κλασικοί αρχαιολόγοι καθηγητές, η κυρία Λ. Μαραγκού του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και ο κύριος Β. Λαμπρινουδάκης του Πανεπιστημίου Αθηνών που είχαν ορισθεί από τη συνέλευση ως ειδικοί καθ' ύλην εισηγητές (άνευ ψήφου) αντέκρουσαν τα επιχειρήματά τους.

Οι τέσσερις εκλέκτορες που «τόλμησαν» να με ψηφίσουν δεν μπορεί, κατά τη γνώμη του κ. Χατζηνικολάου, παρά να εξαπατήθηκαν, να παραπλανήθηκαν και ορισμένοι να είναι και «συνένοχοι μου στην απάτη», ιδιαίτερα η κ. Μαραγκού που διέπραξε, φαίνεται, το «μέγα ατόπημα» να με υποστηρίξει θερμότερα από τα όρια της αντοχής τους. Θέλησαν ν' αμψιβητήσουν το δικαίωμα συμμετοχής τριών ενταγμένων καθηγητών στο εκλεκτορικό σώμα και έκριναν σκόπιμο να ρίξουν λίγη λάσπη και στον Πρόεδρο του Τμήματος, να τον προπηλακίσουν ως μεροληπτικό (τα σχετικά στοιχεία, έγγραφα και πρακτικά στη διάθεση του ΑΝΤΙ).

Μετά το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας, που δεν τους ικανοποίησε, αρχίσαν τη διανομή ανώνυμων και επώνυμων λιβέλων με τα «πειστήρια» της δήθεν λογοκλοπής στα γραμματοκιβώτια των καθηγητών και των φοιτητικών συλλόγων του Πανεπιστημίου Κρήτης, στις εφημερίδες και τα περιοδικά («Μεσόγειος» Ηρακλείου 1/7/88, «Τόλμη» Ηρακλείου 9/7/88, «Αλλαγή» Ηρακλείου 15/7/88, «Κήρυξ» Χανίων 26/7/88, «Ποντίκι» 14/7/88, «Αντί» 7/10/88 και 4/11/88). Και επιμένουν να επικαλούνται «το χρέος» και το ιδιαίτερο ενδιαφέρον τους για «την αναβάθμιση των πανεπιστημιακών σπουδών» ως ευγενές κίνητρο των παραπάνω ενεργειών τους, συμπεριλαμβανομένης και της προσφυγής τους στο Συμβούλιο της Επικρατείας για την ακύρωση της πράξης διορισμού μου.

να δημιουργήσει ψευδείς εντυπώσεις, ερωτηματικά και αμφιβολίες σχετικά με την αμεροληψία του Προέδρου, που υπέπεσε στο παράπτωμα να με ψηφίσει. Θα παρακαλούσα τον κ. Κρεμμυδά, που εμφανίζεται νηφαλιότερος του κ. Χατζηνικολάου να υποδείξει το επίθετο που θεωρεί εκείνος κατάλληλο για τον προσδιορισμό της μεθόδου του, δηλωτικής και, της νοοτροπίας του. Στο ιστορικό της υποθέσεως» προσθέτω ορισμένα στοιχεία που εκ παραδρομής παραλείπονται (βλ. «Παραλείπομενα Κρεμμυδά»).

Ως «παράδειγμα έκπτωσης των ακαδημαϊκών και επιστημονικών ηθών και σχέσεων» φέρνει το εξής ο κ. Κρεμμυδάς: «Ενώ ο κ. Θέμελης παρόλα όσα καταγγέλλθηκαν, ψηφίστηκε από συναδέλφους και εκλέχτηκε, ο ίδιος δεν ψήφισε υπέρ συναδέλφου αρχαιολόγου». Δηλαδή, «τέσσερις συνάδελφοι σε ψήφισαν κ. Θέμελη, παρά τις προσπάθειές μας να σε βγάλουμε λογοκλόπο, εσύ γιατί φάνηκες αχάριστος και δεν έκανες το ίδιο για συνάδελφό σου αρχαιολόγο με αποτέλεσμα να μείνει στάσιμος». Συμπέρασμα: Σε περίπτωση που θα έριχνα θετική ψήφο για το «συνάδελφο αρχαιολόγο», έστω κι αν, κατά τη γνώμη μου, το έργο του δεν ήταν επαρκές για την πρώτη βαθμίδα, δεν θα αποτελούσα «παράδειγμα έκπτωσης των ακαδημαϊκών ηθών και σχέσεων». Εδώ αποκαλύπτει το αληθινό του πρόσωπο ο κ. Κρεμμυδάς. Πανεπιστημιακοί θεσμοί, ακαδημαϊκά ήθη και σχέσεις σημαίνουν γι' αυτόν δούναι και λαβειν: «Ψήφισε τον δικό μας και θα 'σαι το «καλό παιδί», αλλιώς θα σε διασύρουμε ως λογοκλόπο, ως τον άνθρωπο που εξαπατά τους συνδότες και τους εκλέκτορες, ως ανήθικο Αντιπρύτανη». Ομολογεί αυθορμητώς ο κ. Κρεμμυδάς, πως αντιλαμβάνεται τα ήθη, τους θεσμούς και τις σχέσεις μέσα στο Πανεπιστήμιο. Ευελπιστώ ότι ο κ. Ελεφάντης θα αναθεωρήσει τις απόψεις του σχετικά με το ποιος πήρε τον κατήφορο, συμπαρασύροντας και τον «πανεπιστημιακό θεσμό». Στην ψηφοφορία πάντως που αναφέρει ο κ. Κρεμμυδάς (25.5.88) δεν έλαβα μέρος: αφορούσε την κρίση για εξέλιξη συναδέλφου αρχαιολόγου από τη βαθμίδα του αναπληρωτή σε κείνη του καθηγητή και ως αναπληρωτής ο ίδιος δεν είχα το δικαίωμα να ψηφίσω.

Τρεις καθηγητές της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κρήτης κατηγορήθηκαν ως χουντικοί από τον κ. Χατζηνικολάου (ο κ. Κρεμμυδάς, προφασίζεται άγνοια). Τα «πειστήρια» μάλιστα του χουντισμού τους θυροκολλήθηκαν στην είσοδο του Πανεπιστημίου και διανεμήθηκαν κατά τη συνήθη και επαναλαμβανόμενη τακτική στις θυρίδες των

καθηγητών και των φοιτητικών συλλόγων του Πανεπιστημίου μαζί με τις «υπογραμμισμένες και εκτενείς αναλύσεις» του. Μερίδα του τοπικού Τύπου δεν έμεινε τότε αμέτοχη στη δημοσιοποίηση των «καταγγελιών». «Κατά σύμπτωση» οι τρεις καθηγητές που έγιναν στόχος των επιθέσεων είχαν εκδηλωθεί υπέρ της πρυτανικής τριάδας Μαρκή, Πλουμπιδή, Θέμελη. Ο κ. Χατζηνικολάου είναι καλός δέκτης των μηνυμάτων του καιρού μας. Προηγείται μάλιστα στη χρήση μεθόδων που εφαρμόζονται «με επιτυχία» στο δημόσιο βίο.

Όπως για μια ακόμα φορά με θλίψη διαπιστώνω, ο κ. Χατζηνικολάου δεν συζητά, δεν επιχειρηματολογεί, αλλά εκτοξεύει ύβρεις και απειλές σε ύφος οργίλο και με γλώσσα βάνουση. Έχετε τελείως αποχαλινωθεί υπερβαίνοντας τα όρια και της στοιχειώδους ακόμη ευπρέπειας. «Η γλώσσα που εξυβρίζει προδίδει ιδιωτικό μένος — “του τα ‘χει μαζεμένα” λένε και κανείς δεν ξέρει από πότο και γιατί... Με την εξύβριση λειτουργούν οι συνοπτικές διαδικασίες... οι υβριστές πιστεύουν ότι αρκεί να προβληθεί το ριγός της οργής τους για να διαπεράσει πέρα ως πέρα τον καθένα... Φροντίζουν να προεκτείνουν τις βολές τους, ν’ αφήνουν ίχνη διαρκείας» (Β. Καραποστόλης, Υβριστές μονομάχοι, ΤΑ ΝΕΑ 29/10/88).

Πανομοιότυπο υβρεολόγιο και αχαλινωτή γλώσσα χρησιμοποιεί σε όλες τις δήθεν τεκμηριωμένες καταγγελίες του, είτε ενάντια στην Πρυτανεία και στη Σύγκλητο του Πανεπιστημίου Κρήτης, είτε ενάντια στον Πρόεδρο του Τμήματος, και σε όσους δεν συμπλέουν μαζί του, διαφωνώντας με τις απόψεις του. Τα πύρινα βέλη του, βλέπω, στράφηκαν και ενάντια στην κ. Α. Μόσχου - Τσιώμη. Την αποκαλεί «θρασεία» και «αναιδή», ενώ αυτές οι ιδιότητες είναι μάλλον δικές του. Είναι γεγονός, ότι ουδέποτε κατάφερε να αποκρύψει την «ανεύθυνη και επιβλαβή πολεμική του», ενάντια στις πρυτανικές αρχές. «Ο Θέμελης εξαπάτησε το εκλεκτορικό και τους συνέδρους με τη συνενοχή της κ. Μαραγκού», γράφει μεταξύ άλλων στο διαβιβαστικό των «πειστηρίων» της δήθεν λογοκλοπής που διένειμε στις 30/9/88 σε όλη την πανεπιστημιακή κοινότητα της Κρήτης. «Ο Θέμελης ως Αντιπρύτανης εξαπατά με τη συνενοχή τρίτων» γράφει τώρα στο ΑΝΤΙ. Με τη φράση αυτή κλισέ κάνει ο ίδιος τη σύνδεση της «υπόθεσης Θέμελης» με τις πρυτανικές εκλογές και την Πρυτανεία. Στις 6/11/88 μέσα στη Σύγκλητο με εξύβρισε. Η συζήτηση που ακολούθησε μεταξύ των συγκλητικών είναι αποκαλυπτική και θα μου επιτρέψετε να μεταφέρω ορισμένα σημεία της. Η ενέργειά του χαρακτηρίστηκε «κακόβουλη και εσκεμμένη». Συγκλητικός δήλωσε ότι «αισθάνεται τρομοκρατημένος» από τη συμπεριφορά του, άλλοι δήλωσαν ότι ασκεί «ηθική τρομοκρατία» και ότι «μπερδεύετε τα ίδια με τα δημόσια». Ο παριστάμενος νομικός σύμβουλος του συνέδρου να ανακαλέσει, αλλά επικαλέστηκε «προηγούμενα μαζί μου». Τα σχόλια περιττεύουν. Ας βγάλει ο καθένας τα συμπεράσματά του.

Όπως φαίνεται, ο κ. Κρεμμυδάς δεν γνωρίζει μόνο πολύ καλά ποιοι είναι οι κανόνες της επιστημονικής και ακαδημαϊκής δεοντολογίας, αλλά και το πώς γράφεται ένα εγχειρίδιο, είναι μάλιστα διευθυντής στη σειρά «Εγχειρίδια Ιστορίας» των εκδόσεων «ΓΝΩΣΗ». Παίρνω λοιπόν ως παράδειγμα καλού εγχειριδίου, που κυκλοφορεί και στο ελεύθερο εμπόριο, το «Εγχειρίδιο Ιστορίας 1. Ο αρχαίος κόσμος. Ανατολικόί λαοί και Ελλάδα ως το 323 π.Χ. Εκδ. ΓΝΩΣΗ ΕΠΕ 1982». Είναι συγγραφέας των τεσσάρων πρώτων κεφαλαίων και εκτός από διευθυντής της σειράς και συντάκτης έχει και το copyright μαζί με το δεύτερο συγγραφέα και τον εκδότη. Διαβάζω καταρχήν στον πρόλογό του ότι «Η σειρά αυτή των εγχειριδίων Ιστορίας προορίζεται για τα λύκεια, αλλά είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν και ως πανεπιστημιακά βοηθήματα, αλλά και να χρησιμεύσουν σε ένα ευρύτερο κοινό. Το επίπεδο τους δεν κρίνεται από την ποσότητα και το είδος της προσφερόμενης ιστορικής ύλης, αλλά από τον τρόπο προσέγγισής της...». Προχωρώ παρακάτω, το μελετώ και καταλήγω προς το παρόν στα εξής συμπεράσματα: Σ’ ένα καλό εγχειρίδιο: α) δεν χρειάζονται υποσημειώσεις ούτε γενική βιβλιογραφία ούτε εισαγωγικά, β) το να δηλώνεται η πηγή των εικόνων και των σχεδίων είναι περιττό. Μπορούμε να αντιγράψουμε σχέδια αναπαράστασεων, έγχρωμες φωτογραφίες, χάρτες κτλ. από το βιβλίο, για παράδειγμα, τον Δ. Θεοχάρη, Νεολιθική Ελλάδα, εκδ. Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος 1973 (που έχει και το copyright) και δεν συντρέπει λόγος να το αναφέρουμε ούτε στις λεζάντες, γ) αρκεί να δηλώσεις στον πρόλογό σου ότι «έχει γίνει προσπάθεια για μια δομική ερμηνευτική προσέγγιση των ιστορικών φαινομένων και για μια συνολική σύλληψη της ιστορικής εξέλιξης» και ότι το εγχειρίδιό σου συμβάλλει στον «εκδημοκρατισμό της γνώσης στο πλαίσιο της εκπαίδευσης» και έχεις πράξει το καθήκον σου ως «ιστορικός - ερευνητής και δάσκαλος», σύμφωνα με δική του διατύπωση.

Παίρνω τώρα το αδημοσίευτο «Εγχειρίδιο ανασκαφικής τεχνικής» (πολυγραφήθηκε για πρώτη φορά το 1980 από τη Διεύθυνση Αρχαιοτήτων του ΥΠ.ΠΟ, με βάση το κείμενο τριών μαθημάτων που είχαν κάνει στους νέους επιμελητές αρχαιοτήτων και δακτυλογραφήθηκε με νεώτερες συμπληρώσεις το 1985 στο Ρέθυμνο. Διανέμεται ως βοήθημα στους φοιτητές που παίρνουν μέρος στις ανασκαφές) και, διαπιστώνω πράγματι ορισμένες διαφορές από το «καλό» εγχειρίδιο του κ. Κρεμμυδά: α) Παρατίθεται στο τέλος βιβλιογραφία με 43 τίτλους βιβλίων β) Δηλώνεται στην αρχή η πηγή αντιγραφής των σχεδίων (έχει είναι δικά μου) που είναι ο L. Fréderic, Manuel Pratique d’Archéologie, Paris 1967, γ) Αναφέρονται και μέσα στο κείμενο ονόματα ερευνητών, όπως ο Γάλλος Gardin, ο Αμερικανός Binford, ο Ν. Λιανέρης, και σχολιάζονται οι απόψεις τους (βλ. σελ. 8 του Εγχειριδίου), δ) Υπάρχουν εισαγωγικά σε

προτάσεις που παρατίθενται κατά λέξη (βλ. σ. 9 του Εγχειριδίου), ε) Σε παραδείγματα θέσεων και οικισμών από την Ασία και άλλες χώρες που αναφέρονται στα ξένα εγχειρίδια, από όπου αντλήω πληροφορίες, προστίθενται και ελληνικά παραδείγματα, όπως η Ελίκη, η Σαντορίνη, η Αθήνα, η Θεσσαλονίκη, το Λευκαντί της Εύβοιας, οι Μαγούλες της Θεσσαλίας και της Μακεδονίας (βλ. σελ. 14-20 του Εγχειριδίου) στ) Το κεφάλαιο με τίτλο «Τήρηση ημερολογίου» (σελ. 47-55 του Εγχειριδίου) είναι το ουσιαστικότερο, έχει να κάνει με την εφαρμογή στην πράξη με την επιτόπου τεκμηρίωση των ανασκαφικών δεδομένων και περιλαμβάνει τη δική μου πρόταση που διαφέρει από τις άλλες.

Αυτά τα συμπεράσματα βγάζω προς το παρόν από τη σύγκριση των δύο εγχειριδίων και αφήνω τους αναγνώστες να κρίνουν.

«Μεσάνυχτα» αποκαλύφθηκε η «λογοκλοπή», ομολογεί, και δεν υπήρχε χρόνος να μελετηθεί προσεκτικά το Εγχειρίδιο, ώστε να κριθεί με νηφαλιότητα, χωρίς μίσος και πάθος και χωρίς «προηγούμενα», επί της ουσίας και στο σύνολό του, και όχι με την απομόνωση προτάσεων, λέξεων και όρων, που αποτελούν απλώς κοινούς τόπους. Παρακαλώ να το επιχειρήσουν, έστω και τώρα. Και να διαβάσουν άλλη μια φορά την ανακοίνωσή μου στο Κρητολογικό. Μολονότι το κείμενο αποτελεί την πρώτη γραφή της προφορικής «ανακοίνωσης» και ως εκ τούτου στερείται υποσημειώσεων, θα διαπιστώσουν: αναφορές σε ονόματα ερευνητών, πρωτότυπο συνδυασμό των πηγών, συγκρίσεις και παραλληλισμούς με άλλα μνημεία κ.ά. Ας κάνουν τον κόπο να ρωτήσουν και τους συνέδρους, ξένους στην πλειοψηφία ειδικούς της μινωικής αρχαιολογίας που ήταν παρόντες και άκουσαν την ανακοίνωσή μου. Ας μην τους υποτιμούν, δεν νομίζω ότι εξαπατώνται τόσο εύκολα.

Για το τι είναι λογοκλοπή και πώς αυτή τεκμηριώνεται μπορούμε, αν πράγματι ενδιαφέρονται οι συμπαθείς κατά τα άλλα συνάδελφοι, να συζητήσουμε σε άλλο χώρο και σε άλλο επίπεδο, χωρίς κακοήθειες, ύβρεις και «προηγούμενα» και με παραδείγματα, όπως τα «μη λογοκλοπημένα» εγχειρίδια του κ. Κρεμμυδά και άλλα δόκιμα εγχειρίδια ελλήνων και ξένων συγγραφέων. Αν πάλι προτιμούν τη συζήτηση αυτή να συνεχισθεί μέσω του ΑΝΤΙ δεν έχω αντίρρηση. Πάντως το «Εγχειρίδιο» και η «Ανακοίνωση» μου, πιστεύω πως θα συμφωνήσουν μαζί μου ότι δεν είναι προϊόντα λογοκλοπής. Ατυχώς γι’ αυτούς, το «ελάττωμά» μου δεν είναι η τάση για αντιγραφή και επανάληψη γνωστών και καθιερωμένων, αλλά η προσπάθεια, ενίοτε απεγνωσμένη, αναζήτησης της πρωτοτυπίας και της νέας ερμηνείας, ακόμη και στα περιγραφικά των ανασκαφών κείμενά μου. Η διαπίστωση, δεν είναι δική μου, αλλά των κατά κρίτους κριτών του έργου μου.

Πέτρος Θέμελης

Παραλείπόμενα Κρεμμούδα

Στο «Ιστορικό της υποθέσεως» που επιχειρεί ο κ. Κρεμμούδας παραλείπονται «εκ παραδρομής» ορισμένα ουσιαστικά που θεωρώ αναγκαία να παραθέσω: 1) Ο κ. Χατζηνικολάου πρότεινε στον εαυτό του ως τρίτο μέλος της Εισηγητικής Επιτροπής, αλλά εξαιρέθηκε γιατί με είχε εξυβρίσει, είχε δηλαδή εκδηλώσει ήδη «εχθρότητα» και δεν μπορούσε να θεωρηθεί αμερόληπτος κριτής, πράγμα που αποδείχθηκε και κατά τη συζήτηση στη συνέλευση της κρίσης (14/3/88). 2) Στον Πρόεδρο του Τμήματος παρέδωσα κατάλογο με είκοσι πέντε (25) ονόματα καθηγητών κλασικής αρχαιολογίας ξένων Πανεπιστημίων. Σε οκτώ από αυτούς (κ. W. FUCHS, (MÜNSTER), WILLERS (Βέρνη), E. HARRISON (N. Υόρκη), A. Καμπίτογλου (SYDNEY), G. ROUX (Λυών), E. AKOUGAL ('Αγκυρα), O. RICARD (Γαλλική Σχολή) και H. KYRIELEIS (Γερμανικό Ινστιτούτο), απηλύθινε επιστολή ο Πρόεδρος και ζήτησε να διατυπώσουν γραπτώς τη γνώμη τους για το επιστημονικό μου έργο, σύμφωνα με πάγια τακτική που ακολουθήθηκε σε όλες τις κρίσεις εξέλιξης μελών ΔΕΠ του Τμήματος. 3) Η έκθεση της τριμελούς εισηγητικής επιτροπής έφερε ημερομηνία σύνταξης 22.2.88, παραδόθηκε από μέλος της επιτροπής στον Πρόεδρο του Τμήματος και πρωτοκολλήθηκε

στις 29.2.88, σε ημερομηνία μεταγενέστερη της σύνταξης και όχι προγενέστερη. Αλλά και σε προγενέστερη ημερομηνία να είχε πρωτοκολληθεί, σε τίποτε δεν θα επηρέαζε αυτό τη διαδικασία κρίσης. 4) Κανένας Οργανισμός, εσωτερικός κανονισμός ή διάταξη νόμου δεν απαγορεύει να τηρεί η ιδιαίτερη γραμματεία του Προέδρου βιβλίο Πρωτοκόλλου ανεξάρτητα από το βιβλίο πρωτοκόλλου της Γραμματείας του Τμήματος, η οποία στεγάζεται άλλωστε σε άλλο οικείο. 5) Το «επίσημο έγγραφο» που «διέγραψε ο Πρόεδρος» ήταν ήδη πρωτοκολλημένο στο Γενικό Πρωτόκολλο της Διοίκησης, αφορούσε το Πρόγραμμα COMET, δεν ενδιέφερε το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας και δεν συνέτρεχε λόγος να πρωτοκολληθεί εκ νέου. Σχέση με την «υπόθεση Θέμελη» δεν είχε καμία. 6) Οι κασέτες των Πρακτικών της Συγκλήτου, του Πρυτανικού, των Τμημάτων και των Εκλεκτορικών Σωμάτων παραδίδονται σε ιδιώτες ή σε επιχειρήσεις εντός ή και εκτός Κρήτης και απομαγνητοφωνούνται επ' ημοιβή. Γίνεται διόρθωση των λαθών και έλεγχος της ακρίβειας της απομαγνητοφώνησης από τη Γραμματεία του Τμήματος και από τον Πρόεδρο του Τμήματος και επικυρώνονται με την υπογραφή και των δύο. Έτσι ακριβώς έγινε και στην περίπτωση των Πρακτικών της δικής μου κρίσης. Τα Πρακτικά των εκλεκτορικών Σωμάτων αποστέλλονται και

στα μέλη των Εισηγητικών Επιτροπών, ιδιαίτερα στους εισηγητές των άλλων ΑΕΙ που δεν έχουν ευχέρεια πρόσβασης σε αυτά. Η διαδικασία απομαγνητοφώνησης, δακτυλογράφησης, διόρθωσης, επικύρωσης των Πρακτικών διήρκησε τρεις μήνες (14.3.88-15.6.88).

7) Για την εντός είκοσι πέντε ημερών δημοσίευση της πράξης διορισμού μου σε ΦΕΚ, οφείλονται νομίμως συγκαρτητήρια στη νέα ηγεσία του ΥΠΕΠΘ που ενήργησε φέτος, σε όλες τις περιπτώσεις με την ίδια ταχύτητα. Άλλωστε οι σχετικές πράξεις υπογράφονται πλέον από τον Πρύτανη και όχι από τον υπουργό. 8) Στον κ. Πρύτανη έφτασε έγκαιρα πριν από την υπογραφή των Πρακτικών, όλο το «αποδεικτικό» «υλικό της καταγγελίας». Μόνο που για θέματα ουσίας αρμόδιο να κρίνει όργανο είναι το εκλεκτορικό και μόνο Σώμα, το οποίο έκρινε και ψήφισε υπέρ της εξέλιξής μου. 9) Το τι σημαίνει «Πρωτότυπες δημοσιεύσεις» σε επιστημονικά περιοδικά, από τις οποίες ένας αριθμός πρέπει να είναι αυτοδύναμες ή πρωτότυπες επιστημονικές μονογραφίες (άρθρο 14, παρ. 5, εδ. ii, του Ν. 1268/82) δεν είναι δυστυχώς αυτονόητο. Μόνο οι συντάκτες του νόμου πλάσιου θα μπορούσαν να μας λύσουν το αίνιγμα. Πάντως, δεν σημαίνει δεύτερο βιβλίο και εν πάση περιπτώσει «ο νόμος δεν απαιτεί» δεύτερο βιβλίο.

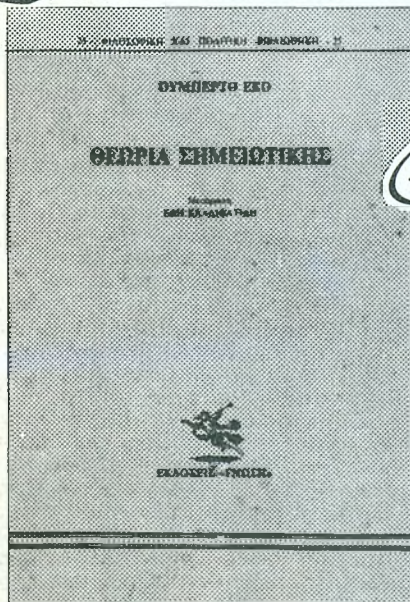
Π.Θ.

Τα βιβλία της «γνώσης»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ»
βιβλία που ξεχωρίζουν

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Μόλις
Κυκλοφόρησε

ΟΥΜΠΕΡΤΟ ΕΚΟ

ΘΕΩΡΙΑ ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΗΣ

Για τον Έκο η σημειωτική δεν αποτελεί απλό παράρτημα της γλωσσολογίας ή της φιλοσοφίας, αλλά μίαν αυτοτελή επιστήμη, που προβάλλει την αξίωση να αγκαλιάσει όλους τους τομείς του πολιτισμού.

Ένα βιβλίο - εισαγωγή για τον αρχάριο και εγχειρίδιο για τον ειδικό.

εκδόσεις «γνώση»

Ζωοδόχου Πηγής 29, 106 81 Αθήνα,
τηλ.: 3621194 - 3620941

δια λογος

ΚΡΗΤΙΚΟ ΝΑΚΛΙ

• Με την ντοπιολαλιά της Κρήτης, μας γράφει ο Μπ. Μπ.:
Από την Κρήτη, 15 Νοεμβρίου 1988

Ανήψια μου, νάχετε την ευκή μου, παιδιά μου, που δεν κιό-τέψατε, μήτε και γινήκατε κα-βάσηδες στο γκουβέρνο.

Πέμπω σας, για την περι-σταση, μαζί με τα χαρετίσμα-τά μου, κι ένα παλιό γραφτό από τον καιρό τσ' επανάστα-σης του Χαιρέτη του 1841. Τό-τες που Σουλτάνος ήτανε ο «Μεγάλος ασθενής τσ' Ευρώ-πης», κι ο κάθε Βεζύρης, πα-σάς ή Μπέης επουλιούντανε και επούλιε στσι δυνατός με το ελεύθερο την πατρίδα, σα νάτονε χωράφι του πατρογο-νικό.

Το γραφτό, που τυπώθηκε

στην εφημερίδα ΖΕΦΥΡΟΣ, φύλλο 71, 12 Νοεμβρίου 1841, είναι τούτο εδώ:

«Επί Σουλτάν Ιμπραϊν, έγι-νε Βεζύρης κάποιος Ντελή Μείμης, σαλεπιτής, του ο-ποίου ο πατήρ είχε αποθάνει πριν' επισκευθείς δε μιν ημέ-ραν ο Ντελή Μείμης φίλον πατρικόν του ψυχομαχούντα και ερωτηθείς τι παραγγέλει να ειπή εις τον πατέρα του:

— Τίποτε άλλο παρά πως έγι-να Βεζύρης.

— Τόσον μόνον; του λέγει ο ασθενής.

— Τόσον φτάνει, αποκρίνεται ο Ντελή Μείμης: διότι όταν ο πατήρ μου ακούση ότι εγώ έγινια Βεζύρης, θα καταλάβη ευθύς τι βρωμόκοσμος είναι αυτός»...

Χαιρετώ σας
ο μπάρμπας σας από την Κρήτη

ΟΙ ΕΜΠΡΗΣΤΕΣ

• Όταν οι οικολόγοι βρίσκονται σε απόγνωση τρέλας, οι εμπρηστές το «γλεντάνε»:

Μετά τη λήξη της τελευταίας εμπρηστικής περιόδου (Ιού-νιος - Σεπτέμβριος 1988), το Διοικητικό Συμβούλιο της Πα-νελληνίας Ένωσης Εμπρη-στών αισθάνεται την ανάγκη, εκφράζοντας τα αισθήματα

των χιλιάδων μελών της Έ-νωσης, να ευχαριστήσει την Κυβέρνηση και ιδιαίτερα τον υπουργό Γεωργίας κ. Ποτάκη και τον υφυπουργό κ. Τσιγα-ρίδα, γιατί με το νέο Νόμο «περί βοσκοτόπων» καθόρι-σαν το απαραίτητο θεσμικό πλαίσιο για την όσο το δυνα-τόν γρηγορότερη εξαφάνιση των ενοχλητικών ελληνικών δασών.

Πιστεύουμε ότι με την επι-τάχυνση της διαδικασίας εξα-φάνισης των δασών θα δοθεί νέα ώθηση τόσο στην κτηνο-τροφία, όσο και στον τουρι-σμό και στην οικοδομική δρα-στηριότητα. Αντίθετα τα εδά-φη που καλύπτονται σήμερα από δάση, ιδιαίτερα μάλιστα από δάση μη εκμεταλλεύσι-μα, είναι εδάφη νεκρά, από οι-κονομική άποψη και ως εκ τούτου βρίσκονται εκτός συ-ναλλαγής, γεγονός απαράδε-κτο σε μια εποχή ραγδαίας οι-κονομικής ανάπτυξης, όπως αυτή στην οποία εισέρχεται τώρα η χώρα. Γι' αυτό τα μέλη της Ένωσής μας, πιστεύουν ότι προσφέρουν πραγματικά εθνικό έργο, βοηθώντας με τους εμπρησμούς των δασών, εκτός από τα δικά τους συμ-φέροντα και την εθνική οικο-νομία.

Το μόνο για το οποίο μπο-

ρούμε να κατηγορήσουμε την Κυβέρνηση είναι η απαράδε-κτη καθυστέρηση που επέδει-ξε για την σύνταξη και ψήφι-ση του σχετικού Νομοσχε-δίου, όπως και οι συνεχείς υ-ποχωρήσεις που έκανε εξ αι-τίας μερικών φωνασκούντων «οικολόγων» και κάποιων δα-σολόγων οι οποίοι από αντι-πολιτευτικό μένος θέλησαν να σταματήσουν το θεάρεστο έργο μας.

Ευτυχώς όμως όλα εξελί-χθηκαν τελικά κατ' ευχήν έτσι ώστε να υπολογίζεται πλέον ότι μέχρι το έτος 2000 δεν θα υπάρχουν στην Ελλάδα ούτε δάση, ούτε δασολόγοι, οι δε οικολόγοι θα αποδειχθούν τε-λικά περιττοί, αφού τα άγρια θηρία και οι ζούγκλες που ο-νειρεύονται θα ανήκουν στο παρελθόν.

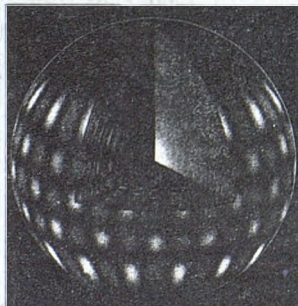
Απομένει ένα και μόνο πρό-βλημα το οποίο και θέτουμε υ-πόψη των αρμοδίων. Αφού η κυβέρνηση με το Νόμο «περί βοσκοτόπων» αναγνωρίζει έμμεσα ότι οι εμπρηστές προ-σφέρουν έργο εθνικό και μά-λιστα αμισθεί, να μας ανα-γνωρίσει και επίσημα καταρ-γώντας τις έστω και μικρές σημερινές ποινές φυλάκισης, έτσι ώστε να πάψουμε να κρυ-βόμαστε «από χωρίου εις χω-ρίον» και να προβληθεί η δρά-

σοσιαλιστική δεωρία και Πράξη

Τεύχος 10
Οκτώβρης 88
δρχ. 150

Συνέντευξη του Λιο Πάνις
στον Κώστα Πλούμπη

- Α. Αποστολίδης
Το Συνδικαλιστικό Κίνημα
- Κ. Λάμπος
Για μια στεγαστική πολιτική
- Δ. Δασύλας
Το ΕΑΜ και η Εθνική Αντίσταση
- Θ. Κουρματζής
Ισοζύγιο πληρωμών
- Ζ. Μανυράς
Το γεωλογικό και Ευρωπαϊκή Αριστερά
- Δ. Σκιασθής
Ενδοεθνικές σχέσεις στην ΕΣΣΔ
- Μ. Σωμάρδος-Γ. Κυριάπουλος
Η υγεία του Ελληνικού πληθυσμού
- Δ. Νιάκας-Γ. Κυριάπουλος
Υγεία και αρρώστια

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΚΑΘΕ 1^η ΤΟΥ ΜΗΝΑ

σε βιβλιοπωλεία και περίπτερα

ΚΩΛΕΤΤΗ 32 και ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 36.12.982

Απείρουν
Κάηλους
ΜΠΑΡ
ΕΞΑΡΧΕΙΑ

ση μας, όπως της αξίζει ανά το πανελλήνιον, όπως γίνεται με όλους τους εθνικούς ευεργέτες.

Μετά τιμής
Το Διοικητικό Συμβούλιο της
Π.Ε.Ε.

και για το πιστό της
αντιγραφή
Ο Πληρεξούσιος της Π.Ε.Ε.

Γιώργος Σφήκας

ΤΑ ΚΟΥΜΠΙΑ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΙΝΑΣ

Ο Γιώργος Παπαδογιάννης στο
τχ. 383 έγραψε για τα παθήματα
της ελληνικής γλώσσας στο
εξωτερικό. Του απάντησε ο
αναγνώστης Α. Σλάβης. Η
απάντηση τον εξόργισε και
ανταπάντα:

Στον άγνωστο κ. Α. Σλάβη,
που με αποκαλεί χυδαίο και
με παριστάνει ξύλο απελέκτο,
χωρίς να παίρνω θέση στο
καυτό πρόβλημα του συμπα-
τριώτη μας κ. Χωραφά, απαν-
τώ, χωρίς χυδαιολογίες.

Ο «πολύπραγος» κ. Α. Σλάβης
σχιζεί τα ιμάτιά του, στη-
λιτεύων αδυσώπητα τη «χει-
μαρρώδη χυδαιολογία» μου,
λανθάνων σφόδρα εις αμφο-
τέρας τας εκφράσεις του.

1. Χείμαρρος στην ελληνι-
κή, είναι ένας οργισμένος πο-
ταμός, στα ύδατα του οποίου

ελλοχεύει μέγας κίνδυνος,
λόγω του μεγάλου όγκου
τους, αλλάως καλείται ξερο-
πόταμος!

2. Το περίφημο «γαμώτο»
(καλώς δεν μου έβαλε πιπέρι
ο Παπουτσάκης) είναι γνω-
στότατη λαϊκή (μη έκφραση ό-
χλου) έκφραση, που αντικαθι-
στά, καλώς ή κακώς, «τα
κουμπιά της Αλέξαινας». Το
«χυδαίο» όμως ρήμα, του ο-
ποίου χρήση δεν έκανα, είναι
η πεμπτουσία της ελληνικής
γλώσσας, όσο κι αν αντηχεί
χυδαία και συνδυάζεται συ-
χνά (πολύ συχνά ίσως) με ιε-
ρά και αγαπημένα πρόσωπα ή
αντικείμενα, εν εξάλλω πάντα
καταστάσει. Μακάριος ο κ. Α.
Σλάβης, τα όψα του οποίου
ουδέποτε συνέλαβαν πιπερά-
τες παραλλαγές του ρήματος
της ορθόδοξης αισχρολο-
γίας.

3. Η Δανία, κάτωθι του ονό-
ματός μου (που τόσο ερέθισε
τον κ. μηχανικό), δεν ετέθη δι-
κην τίτλου, παρά το γεγονός
ότι διαθέτω τοιούτους, αλλά
επειδή διαμένω (μένω που λέ-
νε οι άπλοϊ άνθρωποι) εδώ
και, προπαντός, για να βλέ-
πουν όλοι μέχρι που φτάνει η
χάρη του ΑΝΤΙ. Δεν παρεπιδη-
μώ, δυστυχώς, όπως λανθα-
νεί ο πολυμαθής και αυστη-
ρός κριτής μου, για να με ει-

ρωνευτεί πιθανώς. Του απαν-
τώ ότι έχω εκτελέσει τη στρα-
τιωτική μου θητεία και πρόλα-
βα να δουλέψω (με τη σημα-
σία του) σε δημόσια υπηρε-
σία, σε δυναστείες Παπάγου
και Καραμανλή και, ας το ση-
μειώσει ο κ. μηχανικός, έφυγα
από την Αθήνα (όχι κανένα
βουνό) στις 30 Νοεμβρίου
1967, απολυθείς από φύλακα
άγγελο του «Στιγμιαίου» δι'
αυτόβουλον εγκατάλειψιν υ-
πηρεσίας, από 1 έως 27 Δε-
κεμβρίου 1967!

4. Όσο για την «εκφορά»
που αναφέρει ο κ. Α. Σλάβης,
πρέπει να συμφωνήσει, ότι γί-
νεται πράγματι συστηματική
εκφορά της ελληνικής γλώσ-
σας, που από τη μια μεριά κο-
βόμαστε ότι είναι η πλουσιό-
τερη του κόσμου κι από την
άλλη, σκιζόμαστε να της αλ-
λάξουμε τα φώτα, για να διευ-
κολύνουμε, τάχα, τους ξέ-
νους μας!

Εγώ έμαθα από τον παππού
μου να λέω τα Χανιά Χανιά και
ορκίζομαι ποτέ να μην τα γρά-
ψω CHANIA. Στις ξένες πόλεις
που γύρισε ο κ. Α. Σλάβης
πουθενά δεν άκουσε να του
λένε Μόναχο ούτε Αμβούργο.
Τους πορθμούς (που τους αλ-
λάξαν τον αδόξαστο παλιές
κενές κεφαλές) δεν τους λένε
εδώ Σκαγεράκη και Κατεγάκη

ούτε τον γνωστό ευεργέτη
Νόμπελ.

5. Η δασεία (που κι εκεί πον-
τάρει στην αμάθειά μου ο κρι-
τής μου) ούτε προσθέτει ούτε
αφαιρεί ακουστικά και ουδείς
γλωσσολόγος μπόρεσε να
μας πείσει γι' αυτό. Τι κάνανε
οι αρχαίοι, δικό τους πρόβλη-
μα.

6. Τα περί CH, στις διάφο-
ρες παραλλαγές, δίνουν την
εικόνα της επίμονης επίδει-
ξης πολυγλωσσίας και πολυ-
γλωσσίας, με αποκλεισμό του
αντιπάλου, προκαταβολικά,
από κάθε ανάλογη γνώση. Ο
καμπανίτης, λέγεται στη
γλώσσα μας σαμπάνια και όχι
χαμπάνια (CH=H). Εγώ πάν-
τως ουδέποτε θα πω τον συμ-
παθέστατο κύριο Καντρή
(CH=H) ούτε τα Χανιά Κανιά,
παίρνω όρκο!

Ο διάλογος πρέπει να είναι
εποικοδομητικός και ανάμεσα
στον κρινόμενο ή μεμφόμενο
και τον κρίνοντα ή μέμφοντα.
Γίνεται χωρίς εμπάθεια και
προσωπικό μένος και σκοπό
μοναδικό έχει τη γνώση και
πιθανώς συμμόρφωση των α-
πανταχού τυφλών και εθело-
τυφλούντων, για το κοινό ό-
φελος.

Γιώργος Παπαδογιάννης
μόνιμος κάτοικος Δανίας

ΧΩΡΟΣ
ΤΕΧΝΗΣ

ΕΥΜΟΡΟΣ

ΦΟΚΙΑΣ 26
ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΟΙ 115 26
ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛΕΦΩΝΟ: 7776485

Andy Warhol

Cars

Έκθεση 11 πόστερ
στόν Εύμαρο
28 Νοεμβρίου – 10 Δεκεμβρίου 1988

Πρώτη αποκλειστική παρουσίαση στην Ελλάδα της
τελευταίας δουλειάς του πιο πολυσηχημένου πόπ-άρτιστ
της Αμερικής

EMPHASIS / MDC

Α. ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ 6
ΚΑΛΛΙΘΕΑ 176 74
ΤΗΛΕΦΩΝΟ: 94.18.302

Νέες Εκδόσεις

NTANIEL ΡΟΠΣ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ
ΣΤΗΝ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

ΣΤΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ
ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Ιπποκράτους 8
τηλ. 36.27.318

ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΚΡΙΣΕΩΣ

Η «κρίση του εκδότη»

ΤΟ ΝΕΟ ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΚΑΤΕΣΤΗΜΕΝΟ ΚΑΙ Η ΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑ ΣΥΝΤΑΚΤΗ ΩΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ ΤΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Η ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ είναι δεδομένη με τα ξεκίματα της δεκαετίας του '80. Έχει «ασχοληθεί» μαζί της και αυτή η εφημερίδα και ο γράφων. Σε παλαιότερο σχετικό σημείωμα είχα παρατηρήσει ότι η «άλλη όψη» της «κρίσης του τύπου» - η «αθέατη» ακόμη τότε, στα μέσα της δεκαετίας - είναι η «κρίση του αναγνώστη». Τώρα, όλοι, τύπος και αναγνώστες γνωρίζουμε τις πρώτες συνέπειες από την «κρίση του εκδότη».

Ξέσπασε άγρια και χυδαία εφονική φέτος το καλοκαίρι, αλλά το «εφονικό» στέκει μόνον έτσι - δηλαδή εντός εισαγωγικών... Γιατί η «κρίση του εκδότη» δεν ήρθε σαν σεισμός, απροειδοποίητο. Οι σχιζοφρενικές δονήσεις που προκάλεσε ήσαν αποτέλεσμα αναπόφευκτων μεταβολών που συνετελούσαν υποχονδρικές - κάπως σαν γεωλινικά φαινόμενα - στην ουσιαστική διαστρωμάτωση του υπόβαθρου του ελληνικού τύπου. Είναι το τρίτο και οκταπλάσιο στάδιο. Τώρα, με τον «πόλεμο των εκδοτών», κλιμακώνεται σε όλη της την

έκταση και εκδηλώνεται στην πραγματική μορφή της η «κρίση του τύπου».

Στη διαδοχική χρονική εξέλιξη αυτού του «τρίπτυχου» - «κρίση του τύπου», «κρίση του αναγνώστη», «κρίση του εκδότη» - απαραίτητο συνοδό σύμπτωμα, παράλληλο αλλά και ταυτόσημο, η «κρίση του δημοσιογράφου» (που επαγγελματίες ενός λειτουργήματος) συμπληρώνει παθολογικά το συνδρόμο αναξιοπιστίας, που ξεσπασε την «Τετάρτη Εξουσία» απέναντι στις άλλες τρεις (νομοθετική, εκτελεστική, δικαστική), αλλά προπαντός απέναντι στον αναγνώστη-πολίτη.

Τα τέσσερα αυτά «στοιχεία» - Τύπος, αναγνώστης, εκδότης, επαγγελματίας συντάκτης - στις αναλογίες της επιμέρους ευθύνης ή συνεισφοράς, συνθέτουν, σε ομαδικά πορτραίτα, αυτό που μπορούμε να αποκαλούμε συνολικά «κρίση του τύπου» - προσφέροντας παράλληλα ανοχή και τα σημάδια μελέτης (αν υπάρχει τέτοια σοβαρή διάθεση) για ξεδό από την κρίση. Όχι για εκτόνωση της κρίσης.

Δεν είναι τυχαίο ότι η κρίση στον ελληνικό Τύπο που είναι και εθνικός Τύπος, εκδηλώθηκε γρήγορα μετά την 24η Ιουλίου 1974, δηλαδή μετά την αποκατάσταση της ελευθερίας του Τύπου. Υστερα από επτά χρόνια λογοκρισίας, αυτολογοκρισίας και λειτουργικής απειμύχωσης των δημοσίων εφημερίδων, που ως προς την περιεχόμενη ύλη τους μετασχηματίστηκαν σε ημερήσια περιοδικά λαϊκής κατανό-

ΤΟΥ Δ. ΠΑΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

λωσης, παρατηρήθηκε το σύμπτωμα της κατάρτισης και όχι χρήσης της ελευθερίας, κυρίως από τις εφημερίδες που είχαν συνεχίσει την έκδοσή τους και σε όλη τη διάρκεια της δικτατορίας.

Αυτή η τελευταία «λεπτομέρεια» στοιχειώνεται τον πρώτο βαθμό κλονισμό της αξιοπιστίας. Λειτουργεί σφάλμα, αλλά υποκατάγει. Ο αναγνώστης βλέπει τα ίδια φύλλα που του «μιλούσαν» για τα καλά

της χούντας με τα ίδια μεγάλα στοιχεία να του «μιλούν» για τα καλά της δημοκρατίας. Προκύπτουν τα πρώτα ερωτήματα: κάποια στιγμή ο αναγνώστης-πολίτης τα συνειδητοποιεί και μπαίνει στα πρόβλημα. Η «κρίση του αναγνώστη» έχει αρχίσει.

Με την επανέκδοση εφημερίδων που είχαν κλείσει στην επταετία, με την έκδοση νέων εφημερίδων, με την υπερπροσφορά απασχόλησης στους δημοσιογράφους από τα ελεύθερα πια έντυπα, τηλεόρασης και ραδιοφώνου, αλλά και με τις πρώτες «ποδοσφαιρικές μεταγραφές» επανώνων συντακτών, με τις οποίες κατασκευάζεται «επαγγελματική υπερπέρα» - αλλά πληττείται και η δημοσιογραφική αξιοκρατία, παρατηρείται η πρώτη μεθοδικότητα χρόνια, στο χώρο της ενημέρωσης, μια πρωτοφανής εκδοτική ευφορία. Η οποία, ωστόσο, «προετοιμάζει» την πρώτη εκδήλωση της «κρίσης του τύπου». Οι καταβολές αυτής της «αναγέννησης» ήσαν περιστασιακές.

Η κρίση ξεσπά στο τέλος της δεκαετίας του '70. Και εκτιμάται μόνον ως οικονομική. Σχεδόν όλες οι εφημερίδες «βγαίνουν» με παθητικό, όλες έχουν συνάψει μεγάλα δάνεια, που όμως δεν τα υπηρετούν όλες. Σχεδόν κανείς δεν θέλει να δει ότι πρόκειται για εσωτερική κρίση, για κρίση δομών, κανείς δεν σταματά στη διαπίστωση ότι το άθροισμα κυκλοφορίας (πωλήσεων) όλων των εφημερίδων κάθε άλλο παρά εκδοτική ευφορία επισημαίνει, προπαντός σε σύγκριση με τη συνεχή διάγκωση του πληθυσμού του λεκανοπεδίου. Και η κρίση «αντιμετωπίζεται» με την έκδοση νέων εφημερίδων, αλλά οι κυκλοφορίες δεν ανεβαίνουν, απλώς «ανταγωνίζονται» τους δείκτες της δεκαετίας 50-60, παρ' ότι έχουμε πια ένα λαϊκό εμπορικό Τύπο, με εξαίρεση μόνον δύο εφημερίδες υπεύθυνες ενημέρωσης και καλλιέργειας κοινής γνώμης: την «Καθημερινή» και το «Βήμα» (εκτιμητά η σοβαρά προσπάθεια της «Αυγής» και του «Επίσκοπου», αλλά

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΣΤΗ ΣΕΛ. 5

Το μεγαλύτερο σκάνδαλο από συστάσεως νεοελληνικού κράτους κορυφώνεται τις ημέρες αυτές. Αλλά δεν ξέσπασε «ως κεραυνός εν αιθρία». Από την εποχή της διαπραγματεύσεως για την αγορά της Τράπεζας Κεντρικής Ελλάδος, τον Σεπτέμβριο του 1986, δηλαδή ακριβώς πριν από δυο χρόνια, άρχισε να ανασηκώνεται το πέπλο που εκάλυπτε το βόρβαιο που ονομάζεται Γεώργιος Κοσκωτάς. Έκτοτε, και με αφορμή τα δημοσιεύματα του «Έθνους» κυρίως, ο πολιτικός κόσμος αναρωτιόταν τι ήταν τελοπάντων αυτός ο υπέροχος και φέρελλης νέος τραπεζίτης και εκδότης. Βεβαίως το «Έθνος» εισόρησε «ως ταύρος εν υαλοπαιδίω» και, με την υπερβολή των διατυπώσεων του, έδωσε το «πάτημα» στην κοσσωτοπαρέα να σηκώσει κεφάλι. Ακολούθησαν πολλά έκτοτε: Οι περιπέτειες της Αμερικής, η αποκάλυψη των πολιτικών διασυνδέσεών του με το Καστρί — τη Μαργαρίτα, τον Γιωργάκη και τον ίδιο τον πρωθυπουργό. Και αίφνης, η κ. Βλάχου του άνοιξε την αγκάλη της: Επιτέλους, ο κ. Γιώργος Κοσκωτάς πήρε το πραγματικό διαβατήριο για να διεισδύσει στην πλαστότητα της πολιτικής και κοινωνικής ζωής του τόπου.

Όταν ο Τύπος άρχισε να αναρωτιέται για τον Ολυμπιακό, τις τράπεζες, τις εκδόσεις και για όλη αυτή τη δραστηριότητα που φάνταζε πάρα πολύ μεγάλη για έναν άνθρωπο, που μάλλον ήταν ανθρωπάκι, ξαφνικά από όλους εκείνους που βολεύτηκαν με τον Κοσκωτά και τη «δικαστική κοσσωτοποίησης» εφευρέθηκε η θεωρία «του πολέμου των εκδοτών».

Αυτή τη θεωρία όλοι θέλουν τώρα να την ξεχάσουν —τουλάχιστον στις διαστάσεις που την προέβαλαν. Τώρα μάλι-

στα ο καταγέλαστος υπουργός Δικαιοσύνης αντικατέστησε τη θεωρία «του πολέμου των εκδοτών» με τη θεωρία «του πολέμου από ντόπιες και ξένες δυνάμεις» και τον «Ασπίδα του 1988». Άξιος ο मिθός του. Αναδημοσιεύουμε εδώ το άρθρο που ο διευθυντής σύνταξης της Καθημερινής κ. Μίμης Παπαναγιώτου δημοσίευσε πρωτοσέλιδο στο φύλλο της «Καθημερινής» της 14 Αυγούστου εφέτος, στο κορύφωμα δηλαδή της κρίσης. Ο κ. Μίμης Παπαναγιώτου είναι από τους σεμνότερους και τους πιο αξιολογημένους δημοσιογράφους: Ο κ. Μίμης Παπαναγιώτου δεν είναι ούτε Καλούδης ούτε Ρουμπάτης. Όμως είναι δικό του το κείμενο αυτό, που μπορεί να εμπεριέχει σωστές επισημάνσεις, αλλά επίσης αποτελεί μνημείο εθελουφίας. Το κείμενο αυτό, που προβλήθηκε τόσο έντονα από την «πρώτη εφημερίδα του Κοσκωτά» εξυμνήρησε τότε «συγκεκριμένες σκοπιμότητες» και προσκόμισε άλλοθι στον διαπραττόντα ανομίες «δρα».

Ο συντάκτης του άρθρου διέκρινε μέσα σε όλη εκείνη την κοσμογονία «την κρίση του εκδότη», την κρίση των άλλων εκδοτών δηλαδή και όχι του απατεώνα που, για να θυμηθούμε το ελάχιστο —ίσως μόνον αυτό έφτανε για να προβλημάσει τον κ. Μ. Παπαναγιώτου— χρησιμοποιούσε ανενδοιάστως τίτλους όπως «δρ», «οικονομολόγος» κ.λπ., όμως τίτλους που εσπερείτο. Τις ημέρες αυτές παρακολούθησα με πολλή συμπάθεια την προσπάθεια του κ. Μ. Παπαναγιώτου και άλλων συνεργατών της «Γραμμής» να περισώσουν την εφημερίδα τους. Θα τους συμπαρυσταθούμε. Αλλά είναι πολύ φυσικό να περιμένουμε και εμείς μια πραγματικά ανεξάρτητη τοποθέτηση

των εργαζόμενων στον Τύπο. Είναι η ουσιαστική συμβολή των δημοσιογράφων στη σημερινή κρίση που μοστίχει τη χώρα και όχι μόνο τον Τύπο.

Από την ημέρα που η «Καθημερινή» είχε περάσει στα χέρια του Κοσκωτά, όχι μόνο είχε νοθευτεί η γραμμή της επί το ανδρείοτερον (εμάς πάντως στο ANTI αυτό δεν μας αφορά, απλώς γελάσαμε πολλές φορές με τη σχιζοφρένεια της πολιτικής της αρθρογραφίας), αλλά, κυρίως, στις κρίσιμες φάσεις της περιπέτειας του αφεντικού (σύλληψη στις ΗΠΑ λ.χ.) τα άρθρα και τα σχετικά ρεπορτάζ έγραφαν οι δικηγόροι του Κοσκωτά και οι εν αμαρτίαις συνεταίροι του Βακάλης και Κουνελάκης. Τότε είχε πάει περίπατο «η ευθύνη του δημοσιογράφου... ως επαγγελματία λειτουργού της ενημέρωσης».

Αλλά περί τίνος συζητούμε; Στις 14 Αυγούστου εφέτος ο κ. Μίμης Παπαναγιώτου έγραφε για την «κρίση του εκδότη» και για το ξεπέρασμά της: «Όποιος πρόβλεψε και μπόρεσε να έχει από τώρα στα χέρια του λειτουργικές δυνατότητες του επόμενου αιώνα, θα συναντηθεί με τη νέα εποχή». Και βέβαια ο κ. Παπαναγιώτου γράφοντας αυτά είχε στο μυαλό του την εικόνα του «συμπαθητικού χοντρούλη». Αλήθεια, πώς μερικοί δεν πρόβλεψαν ότι συναντούσαν έναν κοινό απατεώνα και όχι «τη νέα εποχή»; Και αφού δεν το είδαν ούτε αυτό, γιατί η διορατικότητά τους τουλάχιστον δεν τους βοήθησε να καταλάβουν το πολύ απλό: η «υπόθεση Κοσκωτά» δεν ήταν ένας «πόλεμος εκδοτών», αλλά καταλήστευση και κατεξευτελισμός όλων μας με μεθόδους Μαφίας.

ΜΕΣΣΑ ΟΤΗΝ ΕΝΗΜΕ ΡΩΣΗ

ΜΕΓΑΛΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΕΣ

Από τις 7 Οκτωβρίου που δημοσιεύτηκε στο «Αντί» το άρθρο μου με τίτλο «Χρονιές των μεγάλων κερδών για τον Τύπο», πολλές αλλαγές έχουν σημειωθεί στις κυκλοφορίες των εφημερίδων.

Αιτία για τις αλλαγές αυτές —δύο κυρίως γεγονότα:

1. Η ασθένεια και το ερωτικό πρόβλημα του πρωθυπουργού.

2. Το σκάνδαλο Κοσκωτά που έφτασε τον τελευταίο καιρό στο κορύφωμά του, όταν έσπασε το απόστημα.

Παράλληλα, συνεχίζεται η κυκλοφοριακή κρίση που είχε αρχίσει το καλοκαίρι, με την αύξηση της τιμής των περισσότερων εφημερίδων από 50 σε 70 δρχ.

Τα τελευταία στοιχεία που έχουμε, αφορούν μόνο τις κυκλοφορίες της Αθήνας. Μπορούμε, όμως, αρκετά εύκολα να βγάλουμε συμπεράσματα και για την κίνηση των εφημερίδων στην επαρχία, εφόσον είναι, γενικά, γνωστό τι ανταπόκριση βρίσκει, η κάθε μια, εκεί.

Τα συμπεράσματά μου τα στηρίζω στους δύο πίνακες των κυκλοφοριών που δημοσιεύω. Στον πρώτο παίρνουμε τις κυκλοφορίες των εφημερίδων στην Αθήνα, τον Οκτώβριο φέτος και πέρσι, από τα στοιχεία της Ένωσης Ιδιοκτητών. (Τα φετινά τα δημοσίευσε η «Νέα»). Στο δεύτερο έχουμε τις κυκλοφορίες των εφημερίδων στην Αθήνα την πρώτη εβδομάδα του Νοεμβρίου που τις πήρα από το περιοδικό «Ταχυδρόμος», και τις συγκρίνω με τις μέσες κυκλοφορίες του περασμένου Νοεμβρίου, όπως τις έχει δώσει η Ένωση Ιδιοκτητών.

Επίσης έχω στα χέρια μου τις ημερήσιες κυκλοφορίες μετά τις 6 Νοεμβρίου.

Συνολικές κυκλοφορίες

Τα συμπεράσματα που βγαίνουν είναι αρκετά καθαρά:

Η γενική πτώση της κυκλοφορίας που προκάλεσε η αύξηση της τιμής των περισσότερων εφημερίδων κατά 40%, ακόμη δεν έχει τελειώσει εξουδετερωθεί. Παρά τα τελευταία γεγονότα που, όπως είναι φυσικό, ανεβάζουν τις πωλήσεις, το σύνολο της κυκλοφορίας των αθηναϊκών εφημερίδων μένει ελαφρά χαμηλότερο από το αντίστοιχο περσινό.

Κυρίως εμφανίζουν μεγάλη πτώση οι πρωινές εφημερίδες (-26 και -28%). Οι απογευματινές είναι επάνω 1-2%. Οι Κυριακάτικες μοιάζει να έχουν ξεπεράσει συνολικά, τα περσινά τους επίπεδα (5-7%) χάρη και στην έκδοση μιας νέας εφημερίδας, του «Τύπου της Κυριακής».

Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι τον Αύγουστο, πρώτο μήνα μετά την αύξηση της τιμής των εφημερίδων είχαμε μία γενική πανελλήνια πτώση της κυκλοφορίας των εφημερίδων της τάξης του 5% δηλαδή μία όχι πολύ μεγάλη μείωση όταν πάρουμε υπόψη μας ότι η αύξηση της τιμής ήταν 40%.

Καθημερινές εφημερίδες

Η κατάταξη στην κορυφή των καθημερινών εφημερίδων φαίνεται να αλλάζει ριζικά. Γνωρίζοντας ποιοι, περίπου, θα είναι οι αριθμοί στην επαρχία, μπορούμε να πούμε, χωρίς το φόβο να διαψευστούμε, ότι ο «Ελεύθερος Τύπος» πέρασε το «Έθνος» όχι μόνο πανελλήνια, όπως έγινε τον Αύγουστο, αλλά και στην Αθήνα.

Από την άλλη μεριά, όπως φαίνεται από το πινάκα του Νοεμβρίου η «Ελευθεροτυπία» επίσης έχει αρχίσει να συναγωνίζεται το «Έθνος» στην Αθήνα και δεν αποκλείεται να το συναγωνιστεί και πανελλήνια.

Ακόμη όμως, βρισκόμαστε στα μέσα Νοεμβρίου και όλα παίζονται. Το «Έθνος» εξαπέλυσε αυτή την εβδομάδα μία τεράστια εκστρατεία αποκάλυψεων που δεν αποκλείεται να ανατρέψει τις τάσεις που υπάρχουν ως τώρα.

Η άνοδος της «Ελευθεροτυπίας» τον τελευταίο καιρό είναι πάντως ισχυρή και δεν αποκλείεται να αρχίσει να συναγωνίζεται τον «Ελεύθερο Τύπο» στην Αθήνα, όχι όμως πανελλήνια γιατί στην επαρχία η εφημερίδα αυτή είναι πραγματικά ασυναγώνιστη.

Επίσης, ο «Ελεύθερος Τύπος» και ίσως η «Ελευθεροτυπία», που έχουν αρχίσει να κλείνουν το άνοιγμα που είχαν με τα «Νέα», να περάσουν

Πίνακας 1: Οκτώβριος
Κυκλοφορίες στην Αθήνα και Πειραιά

ΠΡΩΙΝΕΣ	1987	Οκτώβριος 1987	Ποσοστιαία αλλαγή
1 ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ	17.667	25.917	-32%
2 Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ	13.558	19.141	-29%
3 ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ	7.923	7.796	+9%
4 ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ	4.969	6.987	-29%
5 Η ΑΥΓΗ	2.403	2.760	-13%
ΣΥΝΟΛΟ	46.520	62.801	-26%
ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΕΣ			
1 ΤΑ ΝΕΑ	81.387	90.085	-10%
2 ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ	71.839	59.301	+21%
3 ΕΘΝΟΣ	68.512	82.133	-17%
4 ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ	64.305	68.450	-6%
5 ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ	54.092	59.922	-10%
6 ΑΥΡΙΑΝΗ	51.396	50.225	+2%
7 24 ΩΡΕΣ	28.728	—	—
8 Η ΠΡΩΤΗ	23.361	18.445	+27%
9 ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ	19.180	22.404	-14%
10 Η ΒΡΑΔΥΝΗ	13.250	26.519	-50%
11 ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ	12.206	—	—
12 ΕΣΤΙΑ	5.801	5.829	0%
13 ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΩΡΑ	1.174	698	+68%
ΣΥΝΟΛΟ	495.231	484.011	+2%
ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΕΣ			
1 ΤΟ ΒΗΜΑ	85.477	91.740	-7%
2 ΕΘΝΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	75.112	74.145	+1%
3 ΚΥΡΙΑΚ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ	66.615	59.763	+11%
4 ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	66.163	—	—
5 ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	57.299	53.710	+7%
6 ΑΥΡΙΑΝΗ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	47.300	43.152	+10%
7 ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ	38.291	50.123	-24%
8 Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ	35.675	33.794	+6%
9 Η ΒΡΑΔΥΝΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	12.734	24.872	-49%
10 ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ	8.597	14.502	-41%
11 ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ	6.678	6.072	+10%
12 Η ΑΥΓΗ	4.464	5.301	-16%
13 ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ	2.304	2.607	-12%
14 ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΩΡΑ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	1.202	1.383	-13%
ΣΥΝΟΛΟ	507.911	475.545	+7%

Πίνακας 2: Νοέμβριος
Κυκλοφορίες στην Αθήνα και Πειραιά

Πρωινές 1-5/11/88	1987	Νοέμβριος 1987	Ποσοστιαία αλλαγή
1 ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ	17.755	25.936	-32%
2 Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ	12.469	10.809	-24%
3 ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ	7.077	6.948	+2%
4 ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ	3.818	6.093	-37%
5 Η ΑΥΓΗ	2.416	9.709	-11%
ΣΥΝΟΛΟ	43.535	60.490	-28%
Απογευματινές 31/10-5/11/88			
1 ΤΑ ΝΕΑ	79.133	90.698	-9%
2 ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ	74.513	58.913	+26%
3 ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ	68.018	68.922	-1%
4 ΕΘΝΟΣ	64.966	82.280	-21%
5 ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ	52.722	58.437	-10%
6 ΑΥΡΙΑΝΗ	52.094	50.442	+3%
7 Η ΠΡΩΤΗ	23.462	18.307	+22%
8 24 ΩΡΕΣ	21.848	—	—
9 ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ	19.404	22.583	-14%
10 ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ	13.206	—	—
11 Η ΒΡΑΔΥΝΗ	11.372	27.026	-50%
12 ΕΣΤΙΑ	6.035	6.605	0%
13 ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΩΡΑ	951	661	+44%
ΣΥΝΟΛΟ	487.724	485.274	+1%
Κυριακάτικες 30/10/88			
1 ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	87.104	91.152	-4%
2 ΕΘΝΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	68.955	69.586	-1%
3 ΚΥΡΙΑΚ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ	67.705	59.571	+14%
4 ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	60.860	—	—
5 ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	50.313	51.709	-3%
6 ΑΥΡΙΑΝΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	47.335	43.157	+10%
7 ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΟΣ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ	38.824	46.331	-16%
8 Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	34.195	33.900	+1%
9 Η ΒΡΑΔΥΝΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	9.825	23.338	-58%
10 ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ	6.465	12.794	-49%
11 ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ	6.265	6.060	+3%
12 Η ΑΥΓΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	4.605	5.114	-10%
13 ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ	2.205	2.207	-19%
14 ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΩΡΑ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	1.130	1.188	-5%
ΣΥΝΟΛΟ	485.786	464.795	+5%

την εφημερίδα αυτή και στην Αθήνα, όπως την έχουν περάσει από καιρό, πανελλήνια.

Θα πρέπει εδώ να παρατηρήσουμε ότι καθαρή μεγάλη άνοδο σε σχέση με πέρσι έχει μόνο ο «Ελεύθερος Τύπος» (21-26%). Η «Ελευθεροτυπία» βρίσκεται λίγο χαμηλότερα από τα περσινά της επίπεδα (-6 και -1%). Και πολύ κάτω από τα περσινά τους επίπεδα βρίσκονται τα «Νέα» (-10 και -13%) και το «Έθνος» (-17 και -21%).

Οι δύο εφημερίδες του Κουρή («Αυριανή» και «Δημοκρατικός Λόγος», 20 και 30 δρχ. αντίστοιχα) παρόλο ότι είναι οι μοναδικές, σήμερα, καθαρά παπαρδεϊκές εφημερίδες, μόλις έχουν μία κυκλοφορία 2-3% μεγαλύτερη από πέρσι. Στη γενική κατάταξη η «Αυριανή» έχει πέσει στην έκτη θέση και είναι κάτω και από την «Απογευματινή».

Οι τρεις εφημερίδες του Κοσκωτά πάνε κατά διαόλου, ιδιαίτερα μετά τη διάλυση της «αυτοκρατορίας». Η «Βραδυνή» έχασε τα 50-58% των φύλλων της, η «Καθημερινή» τα 29-34% και οι «24 Ώρες» περίπου τα 20%. (Το τελευταίο ποσοστό δίνεται σε σχέση με τους προηγούμενους μήνες).

Οι εφημερίδες της ΕΑΡ και του ΚΚΕ εξακολουθούν να πέφτουν κατά τραγικό τρόπο. Η «Αυγή» έκανε το μεγάλο άλμα

προς τα κάτω πέρσι και το συνεχίζει, με χαμηλότερους ρυθμούς, φέτος. Ο «Ριζοσπάστης» παρουσιάζει μια πτώση της τάξης του 32% — δηλαδή από κάθε τρία φύλλα έχασε το ένα.

Από την άλλη μεριά, η «Πρώτη» (50 δρχ.) που συνδέεται στενά, πολιτικά με το ΚΚ, είναι μία από τις ελάχιστες εφημερίδες που εμφανίζει μία μεγάλη αύξηση στην κυκλοφορία της (22-27%) και μοιάζει να επανέρχεται στα επίπεδα του 1986.

Κυριακάτικες εφημερίδες

Το «Βήμα της Κυριακής» κρατάει πάντα την πρώτη κυκλοφορία στην Αθήνα. Όμως, από τον περασμένο Απρίλιο ως και τον Αύγουστο που έχουμε στοιχεία κυκλοφορίας και για την επαρχία, το «Έθνος της Κυριακής» έχει πάλι πάρει την πρώτη θέση πανελλήνια στα κυριακάτικα φύλλα με μία μικρή διαφορά, παρόλο ότι το «Βήμα» είχε την πρώτη κυκλοφορία στην Αθήνα. Γι' αυτό δεν μπορούμε να ειμαστε βέβαιοι ποια από τις δύο εφημερίδες είναι πρώτη, σε όλη την Ελλάδα τον Οκτώβριο και το Νοέμβριο.

Σε σχέση με το 1987 το «Βήμα» έχει χάσει στην Αθήνα τον Οκτώβριο το 7% της κυκλοφορίας του και την πρώτη εβδομάδα του Νοεμβρίου το 4%. Το «Έθνος» κρατιέται πε-

ρίπου στα περσινά επίπεδα.

Πολύ μεγάλη άνοδο παρουσιάζει η «Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία» (11-14%). Είναι αξιοσημείωτο ότι περνάει σε κυκλοφορία την καθημερινή «Ελευθεροτυπία».

Η «Αυριανή της Κυριακής» με τις 30 δρχ. επίσης εμφανίζει άνοδο σε σχέση με πέρσι (10%). Το ίδιο εμφάνιζε και η «Απογευματινή», όπως φαίνεται, όμως, τώρα της έχει πάρει πολλά φύλλα ο «Τύπος της Κυριακής».

Η «Καθημερινή της Κυριακής» που πρόσφερε μαζί με κάθε φύλλο της, δωρεά και ένα έγχρωμο περιοδικό (τώρα το σταμάτησε) κρατιόταν πάνω από πέρσι (6% τον Οκτώβριο και 1% την πρώτη εβδομάδα του Νοεμβρίου).

Η πτώση της κοσκιτικής «Βραδυνής» είναι συνταρακτική (-49% και -58%).

Η κυκλοφορία της «Ακρόπολης» — της κάποτε μεγαλύτερης ελληνικής κυριακάτικης εφημερίδας — έχει συρρικνωθεί στις εξήμισι χιλιάδες φύλλα και η πτώση της είναι μεγαλύτερη και από την πτώση της καθημερινής «Ακρόπολης».

Ο «Κυριακάτικος Ριζοσπάστης» εμφανίζει μία μικρότερη πτώση από το καθημερινό φύλλο του ΚΚΕ (-24% και -16%).

Νίκος Κυριαζίδης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΒΑΝΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1988

Ο Αισχύλος απέναντι στο έργο του και τον κόσμο!

Μια πρωτότυπη, συναρπαστική μελέτη του φημισμένου φιλόλογου καθηγητή στο πανεπιστήμιο του Γέηλ J. Herington.

Ένα βιβλίο που βοηθά κάθε αναγνώστη να γνωρίσει την απέραντη γοητεία των έργων του Αισχύλου, του ανθρώπου που επηρέασε όσο κανείς την τέχνη της τραγωδίας στη δυτική παράδοση.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.32.819
72.49.300 — 72.48.240

- Συντακτική επιτροπή:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΗΣΗΣ
ΤΑΚΗΣ ΚΑΦΕΤΖΗΣ
ΧΡ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΩΡΟΣ
- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Σύμβουλος έκδοσης:
ΔΗΜ. ΚΑΚΑΒΕΛΑΚΗΣ
- Διαφημίσεις:
ΑΛΕΚΑ ΣΗΜΑΝΤΗΡΑ
- Γραμματεία-Λογιστήριο:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ
- Σελιδοποίηση, Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
ΜΑΡΙΑ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ
- Φωτοστοιχειοθεσία —
Αναπαραγωγή φιλμς:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.49.300
- Εκτύπωση:
«ΝΕΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ» Α.Ε.
Μπουμπουλίνας 16
Τηλ. 27.94.550

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο
εκφράζει τις απόψεις του
συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέ-
φονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξάμ. 1.650 δρχ. -
Ετήσια 3.300
Ετήσια Οργανισμών,
Τραπεζών, κτλ.: 10.000 δρχ.
Φοιτητική ετήσια: 2.800

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: δολ. 25
ετήσια: δολ. 50
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία -
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: δολ. 28
ετήσια: δολ. 57

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 150
ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 250

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα βιβλιοπωλεία
της Αθήνας:
Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.32.819
- Για τα βιβλιοπωλεία
Β. Ελλάδας:
Κέντρο του βιβλίου.
Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.
Λασιση 9,
Τηλ. (031) 285.857
54 622 Θεσσαλονίκη

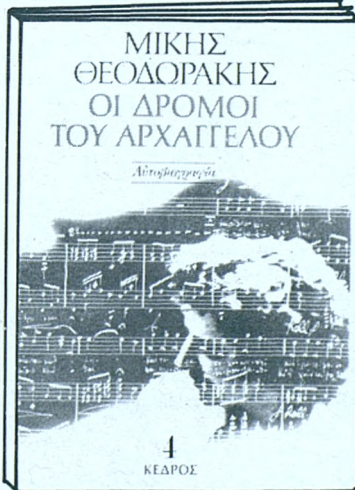
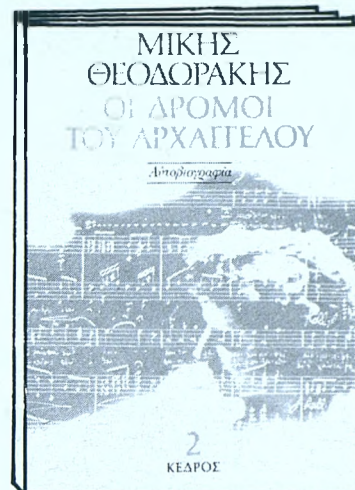
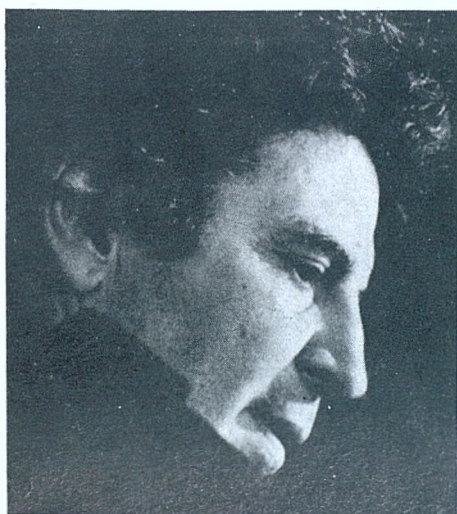
ΚΕΔΡΟΣ

Εκδόσεις
ΚΕΔΡΟΣ
Γ. Γενναδίου 3
Τηλ. 36.02.007

ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ

Οι δρόμοι του Αρχάγγελου

Α΄ ΒΡΑΒΕΙΟ
ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΙΚΗΣ
ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΑΠΟΛΑΥΣΤΕ PURE MALT WHISKY

ΞΕΡΕΤΕ ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ PURE MALT WHISKY;

Σημαίνει «καθαρό» whisky από 100% απόσταξη βύνης, που δεν αναμιγνύεται με αλκοόλ από άλλα δημητριακά π.χ. καλαμπόκι, όπως τα γνωστά blended whiskies.
Σημαίνει επίσης μια ιδιαίτερη διαδικασία απόσταξης και ωρίμανσης που του δίνει τη χαρακτηριστική του γεύση.

ΚΑΙ ΞΕΡΕΤΕ ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ GLENFIDDICH PURE MALT WHISKY;

Σημαίνει το πρώτο σε πωλήσεις στον κόσμο Σκωτσέζικο PURE MALT που το ξεχωριστό άρωμά του το απολαμβάνουν οι πιο απαιτητικοί γνώστες του καλού whisky.
Το GLENFIDDICH PURE MALT WHISKY παράγεται από το 1887 στο Glenfiddich της Σκωτίας από την οικογένεια του WILLIAM GRANT με την ίδια ακριβώς συνταγή που το μυστικό της μεταφέρεται από γενιά σε γενιά. Ένα μυστικό που ωριμάζει για πολλά χρόνια μέσα στα δρύινα βαρέλια μέχρι να αποκτήσει το GLENFIDDICH το ζεστό, χρυσό χρώμα του και το λεπτό άρωμά του.

Ανακαλύψτε κι εσείς την ξεχωριστή, απαλή γεύση του GLENFIDDICH.*

* Τονίζεται στο φιά (Γκλενφίντιχ)

PROAD

Glenfiddich

Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΡΟΤΙΜΗΣΗ ΣΤΑ PURE MALT